ఆంధ్రపత్రి

దుందుభినామ సంవత్సరాది సం

ఎమ్మారెడ్డి కృష్ణమూర్తి
సమర్పించు
రవీంద్ర ఆర్ట్ క్రియేషన్స్

ఇద్దరు కోడుకులు

కలర్

దర్శకత్వం
కట్టా సుబ్బారావు

నిర్మాత
కె.వి. నారాయణ రెడ్డి

సంగీతం: చక్రవర్తి

SREE PUBS

ఆంధ్రపత్రిక

[డెబ్బది రెండవ సంచిక]

[1982-'83]

వ్యవస్థాపకులు : శ్రీ కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు

శివలెంక శంభుప్రసాద్

[సంపాదకుడు

[1938-'72]

సంపాదకుడు : శివలెంక రాధాకృష్ణ

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయమున ముద్రితము

Supplement to Andhra Patrika Issue Dated 26-3-'82

Regd. No. Y/VJ No. 49.

దుందుభినామ సంవత్సరాది సంచిక

విషయానుక్రమణిక

సంచిక 72 సంవత్సరము 1982 - '83

ముఖచిత్రం: శ్రీ కొండపల్లి శేషగిరిరావు

స్వవిషయం

కొత్త సంవత్సరంతో పాటు కొత్త ఆశలు కలుగటం సహజం. 1980 లో కొత్త కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పడినప్పటి నుంచీ అభివృద్ధి విధానాలలో కొన్ని మార్పులు రావటం ఎందరో గమనించారు. పిడివాదాలు మాని ప్రయోజనాలకి పనికివచ్చే విధానాలు అనుసరించటం మొదలయినదని వ్యాఖ్యాతలు అంటున్నారు. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు, బ్రిటన్‌లో ఎక్కువగా ప్రచారంలో ఉన్న సిద్ధాంతాలు కొన్నిటికి భారతదేశంలో ప్రతిధ్వనులు వినపడుతున్నాయంటే అతిశయోక్తి కాదు. అయితే, అమెరికాలో కూడా అక్కడ అమలు చెయ్యబడుతున్న విధానాలపట్ల అసంతృప్తి తీవ్రంగానే చెలరేగుతోంది. ఇక భారతదేశంలో కొత్త విధానాల విమర్శకి కొదువ ఉండదని ఊహించటంలో తప్పులేదని పిస్తుంది. కొన్ని దశాబ్దాలుగా ఇక్కడ మంచి ప్రాచుర్యం తెచ్చుకొనగలిగిన వివాదాలని కాదని కొత్త విధానాలని అనుసరించటం తేలికకాదు. ప్రభుత్వంవారు తమ విధానాలని వ్యతిరేకించే విమర్శని ఏ విధంగా ఎదురుకుంటారో చూడాలి. భారతదేశంలో ఏమి మార్పులు వచ్చినా ప్రభుత్వ పరిపాలనా యంత్రాంగం యొక్క భారం తగ్గే సూచనలు కనపడటంలేదు. ఈ భారం వలన ఉత్పత్తి పెరిగే అవకాశాలు ఏవీ ఏర్పడకపోగా ఉత్పత్తికి అవరోధాలుగా నిలిచేవే క్రమంగా అధికం అవుతున్నాయని సందేహంలేకుండా అనవచ్చు. ఉగాది సందర్భంలో తెలుగువారి రాష్ట్రంలో వచ్చేమార్పులని తలుచుకొనక తప్పదు. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ముఖ్యమంత్రి పదవికి ఉన్న విలువ ఎంత పడిపోయిందో ఇటీవలే జరిగినదంతా స్పష్టంగా తెలుపుతోంది. ఇది విషాదం కలిగించతగిన పరిణామం. అయినప్పటికీ కొత్త సంవత్సరంలో ఆశాజనకంగా ఉండే మార్పులు ఎన్నో రాగలవని ఎదురు చూడాలి.

అర్ణవము

శ్రీ వజ్ఝల కాళిదాసు

కడలి తరగలు విరిగి పడుచో
వెడలు శీకరములు కనంబడె
చాలులై విరజిమ్మ బడు ము
త్యాల సరములుగా !

వరుణదేవుని వారు వమ్ములు
ధరణి మీదికి దాడివెడలెడు
కరణి నురగలు గ్రక్కుకొనుచున్
బరుగులిడు తరగల్ !

పుడమి నంతయు నొక్కపెట్టున
ముంచివేయగ జాలు వడితో
వీచులెన్నో లేచివచ్చియు
వెనుకకే మరలున్ !

అంతరిక్షమునుండి చూచిన
వింత వింతల యానపాత్రము
వోలె విశ్వము కనంబడు క
ల్లోల వేష్టితమై !

శాంతియున్ విశ్రాంతి యెరుగక
సంతతము క్షోభించు వార్నిధి
యంతరంగమునందు రేగును
బడబ వహ్ని శిఖల్ !

శరావాకాశమ్ము క్రిందన్
ధరా వనౌషధులన్ వండెడి
తరిన్ పొంగులు వారుచున్నవి
తరంగ శ్రేణుల్ !

ప్రశాంతంబగు నిశీథమ్మున
విశాలాంబర వీధి గ్రుమ్మరు
తమోరాశులు ధరంబడెనా
తరంగమ్ములుగా !

ధరా ధరముల శిఖరములపై
శిరోవేష్టములైన మొగిళుల
తురాయిలుగా మెరయు మెరుపుల
సరణి నున్నవి నురగల్ !

అగాధము నీరంధ్ర నిబిడం
బమావాస్యోపమం బంబుధి
సినీవాలీ సిరుల దాల్చెను
ఫేన రేఖలతో !

సూర్య చంద్రుల శుభ్రదీప్తులు
తారకాగ్రహ ధవళ కాంతులు
నిచట కుప్పలు వేసివారా
యిసుక తిన్నియల !!!

రోదసీ కుహరమ్ములే మా
ర్మోగగ గర్జా ముఖర భీకర
మహోత్కలికా మహత్యుద్గత
కుహరితమ్ములకు !

విలయ ఝంఝూ మరుద్వేగో
ద్వేల నిర్ఘాతాంతరంగము
పగిలిపోయినదేమొ ఘూర్ణిలు
వారినిధి లోనన్ !

వృధాయాస వ్యధా క్షోభలు
క్షుధా బాధా కుధా కూష్ణము
పధానార్తి ప్రధాన వేదన
వారినిధి ఘోషల్

అర్ణవము

అనంతావధి కన్నుగీటులు
పార రహిత ప్రవాహమ్ములు
కడ లెరుంగవి గాఢవాంఛలు
కడలి కదలికలు !

కాంతి చంద్రిక, రంభ, మేనక,
మదన, మోహిని, ఘృతాచి, చిత్ర
రేఖ అచ్చర మచ్చె కంటుల
గన్న పాథోధి,

చలువ వెన్నెల లొలుకు జాబిలి
పసిమి వన్నెల పైడి పడతుక
అమర జీవద మమృతభాండము
గన్న పాథోధి,

విశాలోర స్స్థలము నిస్తుల
భావ కల్లోలితం బైనన్
వినీలాగాథంబు. గర్భము
ఘృణా విరహితము !

విధుర జీవన విరహబాధా
విషం చీగళ వినిర్ముక్త
ప్రవాహాశ్రు క్షార రుచి వి
క్షేప మీ జలధి !

శీర్ణ భిక్షుక జీర్ణ కోశము
ఘూర్ణితాశా తూర్ణపాశము
దూర్ణరాత్రీ చూర్ణకేశము
లర్ణ వోత్కలికల్ !

విశ్వమంతయు జొట్టివైచిన
విజయ గర్వము విజృంభించగ
కోటి చేతుల గొట్టలేచును
మింటి కర్ణవము !

శ్రీ చల్లా రాధాకృష్ణశర్మ

తమిళ మినీ కవితలు

ఒకనాడు మహా కావ్యాలు, ఆ తర్వాత ఖండకావ్యాలు సాహిత్య ప్రపంచంలో వెలుగులోకి వచ్చి ప్రచుర ప్రచారం గడించినట్లుగా ఈనాడు మినీ కవితలు పత్రికా ముఖంగా నైతేనేమీ పుస్తక రూపంగా నైతేనేమి పరశ్శతంగా వెలువడుతున్నాయి; పాఠకుల్ని అలరిస్తున్నాయి. ఒక సాహిత్య ప్రక్రియగా మినీ కవిత స్థిరపడింది.

తెలుగులోవలె, తమిళంలోనూ మినీ కవిత బాగా ప్రచారంలోకివచ్చింది. ముఖ్యంగా పత్రికలు, అందులోనూ చిన్న పత్రికలు, ఈ ప్రక్రియకు ప్రాముఖ్య మిస్తున్నాయి. ఇటీవల మినీ కవితల సంపుటాలు కొన్ని పుస్తక రూపంలో వెలువడడం గమనించదగిన అంశం.

ఏక విషయాశ్రయమూ వ్యంగ్య ప్రధానమూ అయిన లఘు రచనను మినీ కవిత అనవచ్చు. కనుక ఇందులో అప్రస్తుత విషయాల ప్రసక్తి వుండదు; డొంక తిరుగుడు ఉండదు. తాను చెప్పదలచిన విషయాన్ని కవి సూటిగా సంగ్రహంగా స్పష్టంగా వివరిస్తాడు. సంక్షిప్తత మినీ కవితకు జీవం. కాగా అది పాఠకుణ్ణి అనాయాసంగా ఆకట్టుకుంటుంది వ్యంగ్య ప్రధానం కావడం వల్ల, ఆలోచింపజేస్తుందికూడా. మలయాళంలో ఈమధ్యకార్టూనుకవితలంటూ వస్తున్నాయి. ఇవికూడా మినీ కవితలే ఈ కోవకు చెందిన కవితలలో వ్యంగ్యానికి పై చెయ్యి అనే అంశాన్ని కార్టూను కవిత అన్న పేరు చెప్పక చెపుతున్నది. ఇక కొన్ని తమిళ మినీ కవితల్ని పరిశీలిద్దాము.

"రాత్రి వేళ వచ్చింద
ఇంకా తెల్లారనే లేదు."

మన స్వాతంత్ర్యం గురించి ఒక రచయిత చెప్పిన రెండే రెండు పాదాల కవిత యిది. మనం ఆశించినట్లుగా, స్వాతంత్ర్యానంతరం కూడా మనల్ని కమ్ముకున్న కష్టాల చీకట్లు తొలగ లేదనీ, సౌఖ్యమనే వెలుగు యింకా రాలేదనీ యీ రెండు పంక్తుల్లో కవి వ్యక్తం చేసిన తీరు ప్రశంసార్హం.

బాలకుమారన్ అనే రచయిత దర్శించిన నగరాన్ని పరికించండి:

"పక్షులు నివసించే
పెద్ద చెట్లు పడిపోగా
మనుషులు నివసించే
రాతి చెట్లు పెరిగిన అడవి."

ఆ మధ్య ఏ రోజు పత్రికలో చూసినా దొంగ రవాణా దార్లకు సంబంధించిన విషయాలు ప్రముఖంగా కనిపిస్తూ వుండేవి. ఆ విషయాన్ని ఒక రచయిత హితోపదేశం అనే యీ కింది కవితలో హృద్యంగా తెలియజేశాడు.

"అలలు కడలినైనా దాటి
అర్థం ఆర్జించమని
పెద్దలు సెలవిచ్చిన
హితోక్తి ననుసరించి
ఆర్జించాడు అర్థం.
ఆర్జించిన అనంతరం
నాకు లభించాయి
దొంగ రవాణాదారు
అనే ఒక బిరుదూ
కారా గృహ శిక్షా."

అలలు కడలినైనా దాటి అర్థం ఆర్జించమని తవి శంలో రుచికరమైన సామెత ఒకటి నేటికీ వాడుకలి వుంది. ఈ సామెతను వ్యంగ్యంతో రంగరించి, సమా జంలో రూపుదాల్చిన ఒక చెడుని రచయిత తెలియజేసి నైనం ఎంతైనా కొనియాడ దగింది.

గృహ యజమాని కోపతాపాలు ఎన్ని అవతారా ఎత్తుతుందో, ఆ విషయాన్ని తిరుమావళవన్ అనే రచయి చేసిన తుఫాను హెచ్చరిక నుంచి అనాయాసంగా గ్రహిం వచ్చు.

"హృదయార్ణవంలో
కేంద్రీకరించిన తుఫాను
భార్యాపుత్రుల వైపుగానో
ఆఫీసు అటెండరు, ప్యూనుల
వైపు గానో

వీసువచ్చు ....
తత్ఫలితంగా
పై శ్వ ప్రాంతాంలో
ఉరుములతో కూడిన వానో
లేకపోతే
గాలితో కూడిన వానో
కురవ వచ్చు."

నేడు వెలువడుతున్న కొన్ని తమిళ మినీ కవితలలో ఇంగ్లీషు మాటలు కొంచెం ఎక్కువగా కనిపిస్తున్నాయి. అయితే, అవి దైనందిన జీవితంలో తరుచు వినిపించేవి కాబట్టి, ఆ మాటలు ఒక విధంగా ఆ కవితలకు జీవం పోసే విగా వున్నాయి. ము.న. రామస్వామి వ్రాసిన నెపోటిజం యిందుకు చక్కని ఉదాహరణ.

"మన కమీషనరుగారు
ఐడియల్ వ్యక్తి.
ఆఫీసు కలంతో
సొంత వుత్తరం రాయరు.
సొంత కలంలో
ఆఫీసు సిరా పొయ్యరు.
సొంత వుత్తరం
రాయడం మాత్రం
ఆఫీసు టైములో."

కొబ్బరికాయ చాలా విచిత్రమైనదంటూ ఒక కవి యిలా పేర్కొన్నాడు:

"పూజా సమయంలో
కొట్టినప్పుడు
వంకరగానూ
పచ్చడికి మధ్యగానూ
పగిలే
విచిత్రమైన కాయ."

ఎన్నికల సమయంలో నాయకులు వాగ్దానాలు చెయ్యడం,ప్రజోపయోగార్థం కొన్ని మంచిపనులుచెయ్యడం మొదలైన వాటిని ఒక రచయిత ఎన్నికలు రావాలి అనే కవితలో తేట తెల్లం చేశాడు.

"ఎన్నికల సీజన్లో
వేదిక 'పంత' మంచి
ఒకాయన యిలా అన్నాడు-
ఈ నియోజక వర్గంలో
మంచినీళ్ళు కావాలంటే
వీధి దీపాలు వెలగాలంటే
రోడ్డు వసతి కలగాలంటే........
మధ్యలో ఒకడు
నిలబడి అన్నాడు గదా :
మాటి మాటికి ఎన్నికలు రావాలి."

వ్యంగ్య ప్రధానములైనా, తమిళ మినీ కవితలు చాలావరకు పరుషంగా వినిపించకపోవడం గమనించదగిన మరొక అంశం. నిజానికి కటూక్తులుకాని, కమ్మని మాటలు వ్యంగ్యానికి జిగి బిగి చెకూరుస్తాయి. పరుషోక్తులు ఆవేశం కలిగిస్తే, లలితోక్తులు ఆలోచింపజేస్తాయి. కమలా మణాళ్ళ అనే రచయిత వ్రాసిన ఇద్దరు పిల్లలు" కవితను పరిశీలించండి.

"భారత మాత
ఇద్దర్ని కన్నది
ఒకరు స్వాతంత్ర్యం
మరొకరు స్వార్థం.

పెద్దది స్వాతంత్ర్యం
ఇద్దర్ని కన్నది
ఒకరు ప్రజాస్వామ్యం
మరొకరు సోషలిజం.

ప్రజాస్వామ్యమూ
ఇద్దర్ని కన్నది
ఒకరు వోటు
మరొకరు దొంగ వోటు.

పెద్దది సుందరి
చిన్నది కురూపి."

ఇంకా మరికొన్ని మినీ కవితలు చదువుకుని ఆనందిద్దాము :

వల్లికాటి చిచ్చు

"కాలం సగం
కామం సగం

దహించి వేశాక
శేషించిన యీ శరీరాన్ని
వల్ల కాటి చిచ్చు
ఇంకేం దహిస్తుంది ?"

—రాహుల దాసన్.

అభివృద్ధి

"పత్రికలో పడిన వార్త:
దేశంలో వస్త్రోత్పత్తి
ఈ యేడు రెండింతలు
ఎక్కువయింది.
ప్రజలకోసం కాదు
పార్టీ జెండాల కోసం."

—కే. బాలు సామి

వేచివున్నారు

"బస్సు క్యూ మొదలుకొని
లిఫ్టు క్యూ దాకా
వేచి వుండి
ఉద్యోగంలో ఉన్నతికీ
వేతనంలో ఉన్నతికీ
రేషను సామాన్లకీ
వేచి వుండి
వేచి వుండి
విసిగి వేసారి పోయి
ఇంటికి రాగానే
నా కోసమూ వేచివున్నారు
నా కుమారుడూ కూతురూ
వేచివున్నారు
ఉద్యోగం కోసమూ
ఉద్వాహ వేళకీ.

—అ. ఆశీర్వాదం.

గుడిసె గొంతు

"అధికారపు బొంగులు
మా జీవితంతో ఒరుసుకుంటాయి
మండేవి బొంగులు కాదు
మా కడుపులు !"

—చా. మణి.

ఎందుకో

మండు టెండలో
వరసలో నుంచుని
ఒళ్ళు వేడెక్కి కాళ్ళు పొట్లు పుట్టి
తీసుకువెళ్ళినా
ఆ బియ్యం మాత్రం
ఎందుకో ఉడకలేదు !"

— భక్తవత్సలం.

కడలీ ఒడలూ

"ఒడలూ ఒక విధంగా కడలే
ఎందుకంటే
ముత్యాలు యిస్తున్నది-చెమట
ముత్యాలు యిస్తున్నది.
కడలీ ఒక విధంగా ఒడలే
ఎందుకంటే
ఉప్పు యిస్తున్నది-చెమట
ఉప్పు యిస్తున్నది.

—నా. వేందన్.

ఇండియా

"చీకట్లో
అగ్గిపెట్టె వెతికి
కింద పడి
దీపం బద్దలు కొట్టి
గాయ పడడం కన్నా
ఇలాగే వుంటాను
తెల్లారదా యేమిటి ?

—రాయన్

వరదక్షిణ (కట్నం)

"అద్దె కొంపలకోసం
అటూ యిటూ పరుగెత్తే
ఈ మనుషులు....
శాశ్వత గృహాలలో
నివసించేందుకు
గృహ యజమానినే
'అద్దె' అడుగుతున్నారు.

—శివకుమార్

యాచకుడు

"దేవుడు
ఏమన్నా
రాయా రప్పా
కల్పనా కృతా-
కరుణా సింధువు!
కనుకనే
పొట్ట యిచ్చిన దేవుడు
అతనికి
కాళ్లూ చేతులూ
కనికరించ లేదు."

—హజీర్.

కత్తులు లేని నెత్తురులేని

"రౌడీ రంగడు కావించే
పవిత్ర యుద్ధంలో
కత్తులూ లేవు
నెత్తురూ లేదు!
అతను గ్రహించేది
సైకిలు గొలుసు మాత్రమే!
దెబ్బ తగిలిన చోట
ఎముకలే నుగ్గవుతాయి
నెత్తురు రాదు.

—శక్తికన్సల్

బాల్యమొక మంత్రనగరి

శ్రీ సోమసుందర్

జీవిత వృక్షచ్ఛాయల
ప్రేమకొరకు వెదకులాట
ముగియలేదు, ముగియలేదు!
మంచి చెడుల పోరాటం
సమయలేదు, సమయలేదు!

నడిరేయి చీకటిలో
అడవి పొదల దారులలో
వెలుగు రేక కొరకు పొగిలి
గాలించుట మానలేదు....
తొలగలేదు జీవనార్తి!

లోకపు బీభత్సం
ఉనికి పుట్టు సమయంలో
స్మృతుల మంత్రపేటి తెరచి
బాల్యము నే నర్థింతున-
దయాకిరణ వేశముకై....

వర్తమాన జీవితమున
అనవరతం ఆతుర్దా-
కంగాళీ గంద్రగోళ
మశని పాత భయానకం
పడగ విప్పి తరుముచుండు!

అందుకె మృదు మధుర బాల్య
జీవనోత్సవాబ్ధి మునిగి
స్మృతుల రత్నపేటికకై
ఇంద్రజాల శక్తి ప్రకృతి
కంజ లింతు ధ్యానవిరతి....

అభివృద్ధిపథంలో

సహకార రంగం

రాష్ట్ర సహకార సంస్థలు ఆవిర్భవించిన నాటి నుంచి, సహకార రంగములో ఆంధ్రప్రదేశ్ గణనీయమైన కృషి సాధించగలిగింది. ఇవి ముఖ్యంగా రైతుల పరపతి అవసరాలకు గాను ఉద్దేశించ బడినవి. దరిమిలా సాంఘిక ఆర్థికంగా యితర పరపతేతర రంగాలలోకూడా సహకార రంగం ప్రవేశించడం జరిగినది.

వ్యవసాయ పరపతి రంగంలో, రాష్ట్ర సహకార బ్యాంకు 1980-81 సంవత్సరానికి స్వల్ప, మధ్యకాలికరుణాలలో రు. 90.60 కోట్లు మేరకు రుణాలు యివ్వడం జరిగినది. ఇందులో 62%-శాతంచిన్న మరియు బడుగు రైతులకు యివ్వడం జరిగినది. ఇదికాకుండా రాష్ట్ర వ్యవసాయాభివృద్ధి కేంద్రబ్యాంకు 1980-81సం.లో తనలక్ష్యం రూ. 65 కోట్లుకుమించి రూ.68.18 కోట్లవరకు దీర్ఘకాలికరుణాలనుమంజూరు చేయుడంజరిగినది. ఈవిషయంలో ఈబ్యాంకు దేశంలోనే గత మూడుయేండ్లలోనూ అగ్రగామిగ వుంటొంది.

రిక్షా కార్మికులు, రజకులు, నాయీబ్రాహ్మలు వంటి అనేక బలహీన వర్గాల వారికికూడ పలు సహకార సంస్థలు పనిచేస్తున్నవి.

తక్కువ ఆదాయ వర్గాలవారికి, మధ్యతరహా ఆదాయ వర్గాలవారికి మరియు ఆర్థికంగా బలహీన వర్గాలవారికి ఇండ్లు నిర్మించుకొనేందుకు రాష్ట్ర సహకార గృహ నిర్మాణ సంస్థలు ఆర్థిక సహకారము నందించుచున్నవి.

నిత్యావసర వస్తువుల పంపిణీకి మహిళా సూపర్ బజార్లతో సహా, అనేక వినిమయదార్ల సహకార సంస్థలు రంగంలో వున్నవి,

రాష్ట్ర కోఆపరేటివ్ మార్కెటింగ్ ఫెడరేషన్ (మార్క్‌ఫెడ్), ఎరువులు సరఫరాలోనూ, ధాన్య సేకరణలోనూ, వరి తవుడు నూనె తీసే ఫ్యాక్టరీలవంటి ప్రాసెసింగ్ యూనిట్లు నెలకొల్పడంలోనూ నిమగ్నమైయున్నది.

సహకార రంగంలో పేర్కొనదగిన యితర సంస్థలలో, స్త్రీల సహకార పరపతి సంఘములు, వికలాంగుల, పాడి పరిశ్రమ, గ్రామీణ విద్యుచ్ఛక్తి వంటి సహకార సంస్థలు కూడవున్నవి.

గ్రామీణ సహకార సంస్థల నిల్వల సామర్థ్యను పెంచే వుద్దేశంతో, ప్రపంచ బ్యాంకు సహకారంతో, రూ. 225 కోట్ల రూపాయల వ్యయంలో 100 మె. టన్నుల కెపాసిటీగల 6000 గ్రామీణ గిడ్డంగులు, 250 మె.టన్నుల కెపాసిటీగల మార్కెటింగ్ గిడ్డంగులు ప్రారంభించబడినవి.

రాష్ట్రంలో అన్ని వర్గాల ప్రజలకు సేవ చేసేందుకై ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో సహకార సంస్థలు కొత్త పుంతలు త్రొక్కుతోంది

సమాచార పౌరసంబంధాల డైరెక్టరుచే ప్రకటితము, హైదరాబాద్.

D.I.P.R. No. 265/Advt./C3 17.

పరిమళ కెసలయు మెత్తే
సిరతామృత కాంతిలహరి
చేతస్కృత తస్కరించె!
ఏ అదృశ్య హస్తవితతి?
ఏ శాత్రవ ప్రబలశక్తి?

సంశయాల చలిగాడ్పులు
గుండెలదర వీచినపుడు
దాపరికపు యాతనతో
ముందు దారి మంచినపుడు
సుఖాశ్రయ మెవ్వెచటదొరుకు?

కాలగమన వేగలహరి
జ్ఞానకాంతి మెరయకున్న
ఇరుల మూగ గుసగుసతో
చేరవలయు చోటెరుగక
కానని కానల నడకలు....

ముసలి తనపు బరువులతో
ఎగరలేక మిణుకు తున్న
కొక్కిరాయి కాలువిరుగ
దిక్కులేని బ్రతుకున కుప
వాసము ఫలదాయకమే ?

పస్తులు నిస్తుల తేజము
కలిగించునె దరిద్రులకు?
హృదయశాంతి మృగ్యమైన
ఏకాంత తపస్సమాధి
కైవల్యము లందించునె?

చిరు చీమల పరిశ్రమల
నెవరు ప్రోత్సహించువారు?
సంఘ జీవనానుబంధ
మెవరు నేర్పిరీ తేటికి?
బ్రతుకు కదా పాఠశాల!

కడలిలోని నత్తల కెవ
రేర్పరచిరి గుల్లల నగి
షీలు వేయి రీతులలో!
గిజిగాడికి గూడల్లుట
నేర్పి రెవరు? బ్రతుకుతప్ప!

పసితనాల కనులు తెరచి
వేకువ తొలి కిరణరేఖ
గ్రోలి మనసు పులకించగ
దివ్యచేతనోత్సవాల
సంభ్రమించు హృదయమేది?

బాల్యమునకు బాహ్యలోక
మొకే ఒక్క గృహాంతరము
వయసు పెరిగి చదువులెదిగి
పెద్దరికము కొంతచేర
ఎన్ని గదులు? మడతలెన్ని?

కనులు చూచు దృశ్యములే
పసితనాల తొలివేళల
మనసు కింద్రజాల మగును....
ప్రకృతి జీవరీతులె-కను
మలచును అక్కజము లగుచు!

బాహిరాంతరాలు రెండు
ప్రపంచాలు ప్రౌఢతకే!
సమశ్రుతులు వేవునడుమ
కొలతలు పడికట్లు విలువ
లెన్ని స్వపర విభేదములు ?

ఎటుపోయెను బాల్యహృదయ
మబ్బురపడు అమాయకత?
చటులలోక కుటిల వర్త
నాలె నేడు శరణాయెను !
మంత్రనగరి కేది దారి?

బాల్యము సౌజన్యపూర్ణ
మంత్రనగరి! అమరజ్యోతి !
సాంద్రానంద మరీచిక....
మరల తిరిగిరాని మధువు....
నన్ను విడచి ఎటుపోయెను?

మడత మడత మొగలిరేకు
సర్దుకొన్న చిరుతకలల
నీలినీలి చీనాంబర
పటలముపై మెరపు రేక
లే విధి నేడందగలవు?

ఎటుపోయెను బాల్యహృదయ?
మెటుపోయెను స్మృతుల సుధా
కలశ? మనిశ దీపోత్సవ—
మరుణారుణ ప్రదోష సం
కాశగగన తేజస్విని?

ఈ పచ్చదనం నన్ను కాటు వేస్తోంది

శ్రీ కొడవంటి లీలామోహనరావు

ఈ పచ్చదనం నన్ను కాటు వేస్తోంది
నిద్రించే గుండెను కలవర పెడుతోంది
నాలో మొలకెత్తే వెలితిని ఆదిలోనే తుంచేయనీ
ఈ బీడీతో పళ్ళ మధ్య నమిలి నమిలి ఉమ్మేయనీ.

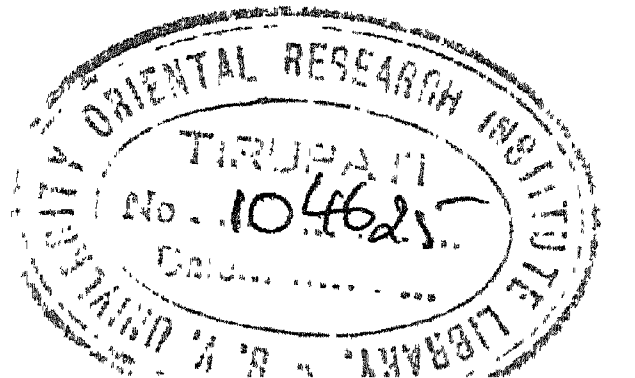
ఒంటరిగా స్వరతి చేసే సూర్యుడు
లోహపు ద్రవాన్ని కుమ్మరిస్తుంటే

శాస్త్ర విప్లవాన్ని నలుదిశలా
చక్రాలు హోరెత్తి ప్రకటిస్తుంటే

మిల్లు కక్కిన కారుమేఘం
ఛెంగిజ్‌ఖాను సైన్యంలా కమ్ముతుంటే

అక్కడక్కడ వెక్కిరింతగా మిగిలిన
ఈ పచ్చదనం నన్ను కాటు వేస్తోంది
నిద్రించే గుండెను కలవర పెడుతోంది
రోడ్డురోలరుతో కసితీరా తొక్కించేయ్
సిమ్మెంటు స్తంభాలను నిలబెట్టి
కరంటు తీగెలను ముడిపెట్టు
ఇవి ఏవీ నన్ను స్పృశించవు
అనవసరంగా సంచలనాన్ని కలిగించవు

డాక్టర్ శ్రీపాదపల్లి వెంకట లక్ష్మీనారాయణ శర్మ

వెనక పైన కథ

"ఏంటి కార్యక్రమం యీ రోజున" అన్నాను గడ్డి వప కూర్చుంటూ అయిదయిందనిపించేసి ఫైళ్ళు కట్టేసి పార్కులో కొచ్చి పడ్డాం మేం ముగ్గురం.

"సూరి చెప్పాలి" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"ఏం చెప్పమంటారు?" అన్నాడు సూరి.

నా గురించి, రామ్మూర్తి గురించి పెద్దగా చెప్పాల్సిందేమీ లేదుగానీ సూరిగురించి మాత్రం చెప్పాలి. సూరికి నామాంతరాలనేకం వున్నయ్. అవన్నీ సమాంతర రేఖల్లా వుంటయి కారణం వాడికున్న మిత్ర బృందాల్లో వక్కొక్క బృందం వాణ్ణి వక్కొక్క పేర్తోనే పిలుస్తయ్; అందువల్ల యే రెండు పేర్లూ క్లాష్ కావు వాడికి యెప్పుడూ దగ్గర వుండే వాళ్ళు మాత్రం వాడిని దూరం నుంచి సూరి అనీ, దగ్గర్నుంచి మరింకోటి అతికించి పిలుస్తారు. వాడికి దూరంగా వుండేవాళ్ళు దగ్గర్నుంచికూడా "సూర్యంగారూ" అనే పిలుస్తారు. మా ఆఫీసరు మాత్రం "సి. సూర్యారావ్" అని పిలుస్తాడు. "పేరు నిలుపు కోవాలి" అన్నది ఆయన "మోటో". ఎప్పుడూ మాతో ఆ మాటే అంటాడు. పిలుపు మీద తన పేరు నిలుపుకుని పిలుపుల్లో మా అందరి పేర్లూ పూర్తిగా పలుకుతాడు. దాని వెనకాలో కథుంది.

కథ వెనకాలుండే కథలు అసలు కథకి కళ్ళాలు వేస్తయ్. దాని కాళ్ళు కట్టేస్తయ్. దాన్ని ముందుకు పోనివ్వవ్. అసలందు కోసమే ముందు కొచ్చే వెనక కథలూ వున్నయ్ "ఈ కథ కథేంవిటో చివరకుగానీ తెలియదు - మీకేకాదు; నాక్కూడా. రచనా ప్రక్రియ లెన్నిలేవు? అందులో యిది ఒక ప్రక్రియ అనుకోండి; వక్ర ప్రక్రియ అయితేనేం గాక" అంటాడు మా సూరి. ఈ మాటలు వాడెందుకు చెబుతాడో, యెప్పుడు చెప్తాడో యీ కథ ముందుకి కదిల్తే (?) తెలుస్తుంది. "కథ ముందుకు కదలినాపరిణామదశలలో అని నవలై కూర్చుంటే విషయాలెప్పుడు తెలుస్తాయో యెవరికీ తెలియవ్"— యిదీ సూరి వువాచే ... క్షమించాలి. మా సూరిని పూర్తిగా పరిచయం చెయ్యకుండానే రంగం మీదకి లాక్కొచ్చేస్తున్నాను. వాడితో వచ్చిన చిక్కే యిది. చుట్టుపక్కలుంటే పిలవాపెట్టకుండానే రంగం మీద కొచ్చేస్తూ వుంటాడు. వాణ్ణి టూకీగా పరిచయం చెయ్యాలంటే- వాడు మాకు కలిసొచ్చిన దిక్కు....బాధగా వింటూంటాం మేం!

ఇంతకూ మా ఆఫీసరుగారు సూరిని గానీ మరెవర్నిగానీ పూర్తిపేరుతో పిలవటానికి వెనుకనున్న కథేంవిటంటే-

బ్రతకలేక బడిపంతులుగా చేరాడు ఆఫీసరు ఆయన పూర్వాశ్రమంలో. బడిపంతులుగా బ్రతికలేక ఆ జీతం జీవితాన్ని నిలబెట్టలేదని తెల్సుకుంటూండగానే అందరూ అతన్ని "వెర్రిపీనుగ" అన్నారు. ప్రాణాల్తోనే పీనుగై పోయాడు. బడిపంతులుద్యోగంలో పలుకుబడి లేక అక్కడే పాతుకుపోయాడు. ఇంతలో అతగాడి ప్రాణాల అదృష్టంవల్ల బడివదిలే అవకాశంవచ్చింది. "బ్రతుకుజీవుడా" అని బడిని విడిచిపెట్టి, విడిచిపెట్టి వెళ్ళబోయే ప్రాణాల్ని చిక్కబట్టుకుని రాబడి తక్కువగావున్నా రాలుబడి యెక్కువగా వుండే చిన్న వుద్యోగాన్ని పట్టుకున్నాడు. లంచగొండితనంలో అభివృద్ధిపొందిగా పెంచుకొని ఎలుగుర్నీ ముంచుతూ పైన యిద్దరకు మాత్రం పంచుతూ ప్రమోషన్లు సంపాదించాడు. కానీ బడి జీవితంలో పట్టుబడిన "అటెండెన్సు" పిలిచే పద్ధతి మాత్రం విడిచిపెట్టలేదు. అందుకే ఆఫీసరు సూరిని "సి. సూర్యారావ్" అంటాడు. వీడు 'ఎస్సార్' అంటాడు, వాడే యేంవిటి? మేంవూ అంటాం మాపేర్లుపిలిచినప్పుడు. కానీ ఆఫీసరు రుసరుసలాడ్తూ జుసలు కొడ్తాడు మేంవలా అన్నప్పుడు. 'ఎస్సార్'అంటుంటే బడి, బడిపిల్లలు, ఆ జీవితం గుర్తుకొచ్చి కస్సుమంటున్నాడనుకునేవాళ్ళం కొన్నాళ్ళు. కానీ సంగతది కాదు. మా ఆఫీసరు పేరు "ఎస్. రాంబ్రహ్మం" ...."ఎస్ ఆర్" అని పొడిఅక్షరాలు యింగ్లీషులో రాస్తూంటాడు ఆఫీసు కాగితాల మీద. ఆ విడి అక్షరాల్ని కలిపేసి "ఎస్సార్" అని తన పేరుతో ఆయన్ని పిలుస్తున్నాంవని ఆయనకోపం. ఆయన్నా పేరుతోఎందుకు పిలుస్తాం ఆయన పిచ్చిగానీ! ఇంక పేర్లేవీ లేకనా!? ఆయన పేర్లేంవిటో ఆయనకేం తెల్సు? మమ్మల్నడగ మనండి.

అయినా ఆయనడిగినా మేం చెబుతామా?! ఆయన తల్లి తండ్రులు పెట్టిన పేరింకా వుందనే అనుకుంటున్నాడాయన. ఆఫీసులోచేరాక ఆయనకెన్ని నామకరణోత్సవాల్జరిగినయ్యో ఆయనకేం తెల్సు?! ఆయనకనేంవిటి? ఏ ఆఫీసరుకూ తెలియదు. తన క్రింద పనిచేసే బలగం పెరిగేకొద్ది "బారసాల" అంటే అందరికీ అర్థమయ్యే 'బాలసారె'లు యెన్నో జరిగిపోతయ్ ఆఫీసర్లకి. అందుకే అనామకుడైన ఆఫీసరు యెక్కడా వుండడు. "మీరేం అనామకులా సార్" అని అంటూనే వుంటారందరూ. కానీ అర్థం చేసుకోరు అమాయకపు ఆఫీసర్లు, అర్థం చేసుకోనట్లు నటిస్తారు గడుసాఫీసర్లు-అంతే తేడా. నిగ్గుదేలి, సిగ్గువిడిచేసిన ఆఫీసర్లు "మేం అనామకులం అనుకోకండి"అనితెగబడి,తెగబయటపడి చెప్పేస్తారు.

కొందరు యెదటి వారికి తెలిసినవే చెప్పటానికి సిగ్గుపడరు. నాయకులున్నారు, గాయకులున్నారు, మాస్టర్లున్నారు, రచయితలున్నారు (రచయిత్రులని వేరే చెప్పనక్కర్లేదు - ప్రత్యేకంగా చెప్పాలి కాబట్టి గాని) - వీళ్ళల్లో యెందరో అలాంటి వాళ్ళున్నారు. అలాంటి వాళ్ళు ప్రపంచంలో కోకొల్లలు. విద్యాలయాల్లోనే వున్నప్పుడు మిగతా చోట్ల వుండటంలో ఆశ్చర్యం యేంవుంది? అదీగాక మనిషి మాట్లాట్టం నేర్చి, భాషను సృష్టించినదగ్గర్నుంచి యెందరు యెందరికి క్రొత్త విషయాలే చెప్పినట్టు? ఎంతమంది తెలీని విషయాలే రాస్తున్నట్టు (తమకు తెలీని విషయాల గురించి రాసే వాళ్ళ సంగతికాదు నే చెప్పేది. వాళ్ళూ, ఎవరకీ అర్థం కాని విషయాలు రాసే వాళ్ళూ చాలా మందే వున్నారు)?! మేగజైన్లు తిరగేస్తే తెలియటంలా? అందుకే కాబోలు మా సూరి అంటున్నాడీ మధ్య- "భారతరామాయణాల్లో చెప్పని యితివృత్తంతో వచ్చిన కథ చూపించమ"ని. మేంచూపించలేమన్న ధైర్యంతో అంటున్నాడో, నిజంగా నిజం అదేనో మాకేం తెల్సు........అందువల్ల "మేం అనామకులం అని అనుకోకండి" అని మా ఆఫీసర్లు మాకు తెలిసిన విషయాలే చెబుతూంటేవినగల్గుతున్నప్పుడు సూరికథలు వింటే యేంపోయింది గనక? పైగా డబ్బు ఖర్చులేదు. మేగజైన్లు కొనుక్కునే ఖర్చు తప్పించుకుని నిసలైన తెలుగువాడిగా కాలం వెళ్ళబుచ్చేయొచ్చు. అంటే నా వుదేశ్యం సూరిమేగజైన్లలోని కథలు తీసి మాకు చెబుతాడనికాదు; మాసూరి కథలు వాటికేమాత్రం తీసిపోవని మాత్రమే చెప్తోంది. కాకపోతే వాడితో చిక్కల్లా వక్కటే—కథని క్లుప్తంగా యెప్పుడూ చెప్పడు. వాడిచేత ఆ పని చేయిద్దాంవని మా ప్రయత్నం.

అందుకే మా ఆఫీసరు వాణ్ణి "సి. సూర్యారావ్" అని పిలిస్తే, మేము మాత్రం "చిన్నయసూరి" అని కేకవేస్తాం కేకలు వేసే ఓపిక మా కుంది కాబట్టి. అట్లా పిలుస్తే చిన్న కథల్చెప్తాడని మా ఆశ.

ఇంతకూ చెప్పొచ్చేదేంవిటంటే మా సూరి మాకు కథలని మొదలెట్టి నవలల్చెప్తాడు. "బోరుకొడ్తోంది వో కథ చెప్పు" అని వేధించేదీ మేమే; వింటూ "బోరుకొట్టావ్ యిక కట్టి పెట్టు" అని నోరు మూయించేదీమేమే. అయినా అడిగినా అడక్కపోయినా కథల్చెప్పేస్తాడువాడు. వాడు కథల్చెప్పే తీరు చూస్తే పెద్ద రచయిత అయిపోగలడని యెవరైనా అనుకుంటారు. కానీ యీ జన్మకివాడికా యోగం లేదని మేం రాసిస్తాం. ఎందుకనడక్కండి....అది వాడి ఖర్మ అంతే.

వారం రోజుల్నుంచీ ఆఫీసు యిన్‌స్పెక్షన్లో వుంది; యీ వారం రోజులూ గుమాస్తాలు కుర్చీల్లోంచి లేవలేదు ; ఆఫీసర్లు కుర్చీల్లో కూర్చోలేదు. ఇవ్వాళే అట విడుపు. మామూలు జీవితం మొదలయ్యింది. ఎవరెంతపని చేశారో, యెంత కళ్ళు జూశారో యింకా అడగ లేదు.

"సూరీ ! మొదలెట్టు" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"చిన్నయసూరీ! మొదలెట్టు" అన్నాను రామ్మూర్తి మాటను సవరిస్తూ నేను.

"మీకు యింటరెస్టుందా ? లేకపోతే యింత రెస్టు తీసుకుపోదామనే వుద్దేశ్యంలో వున్నారా ?" అన్నాడు సూరి.

"ఆఫీసులో రెండో దయ్యింది....యిప్పుడు మొదటిది బాగా వుంది" అన్నాడు రామ్మూర్తి వుత్సాహంగా.

రామ్మూర్తికివాళ మహావుత్సాహంగావుంది. సంగతేంవిటో మరి.... ఇన్‌స్పెక్షన్ అయిపోయి మామూలు జీవితం మొదలయిందనేనేమో.... సంగతేమయితే నాకేంగానీ అంత వుత్సాహంగా సూరితో చెబితే యింకేమన్నావుంది ? నవలల్చెప్పిమమ్మల్ని నవిలెయ్యడూ ? అందుకే రామ్మూర్తి గాడి కాలు వట్టుకున్నాను. వాడు నాకు దూరంగా కూర్చున్నాడు. వాడు మన లోకంలో లేడు.

"క్రిందటి వారానికి ముందు మొదలెట్టిన సీరియల్ నవల అద్భుతంగా నడుస్తోంది. ఇప్పటికే మమ్మల్ని ఆకట్టుకుంది. ఏం జరగబోతోందా అని వేచి చూస్తున్నాం ; అర్ధరాత్రిళ్ళు లేచి కూర్చుంటున్నాం. నీ సీరియల్ రాలేదు ; ఆశాభంగం చెందాం; ఈ లోగా ఆఫీసుకు యిన్‌స్పెక్షన్ పార్టీ వచ్చింది. అందువల్ల సీరియల్ తరువాయి యిప్పుడు చెప్పు మరి" అని అంటున్నాడు రామ్మూర్తి.

రామ్మూర్తి కడ్డుపడి వాడి గడ్డం పట్టుకున్నాను; వాడు మన లోకంలో లేడు.

"రాధ పరిస్థితికి గుండె నీరయిపోతోంది. కళ్ళు యేపలై పోతున్నయ్; ఎరుపులై పోతున్నయ్. నువ్వేం చేస్తావో రాధమచివరకు! ఆమెకు అన్యాయంగా అన్యాయం చెయ్యవని ఆశిస్తున్నాం" అంటూ బాధపడిపోతున్నాడు రామ్మూర్తి. కర్చీఫ్ కోసంజేబులో చెయ్యి పెట్టాడు.

రామ్మూర్తి చేతిని లాగేసి వాడి జేబు పట్టుకున్నాను. ఉలిక్కిపడి మన లోకంలోకొచ్చాడు.

"ఏంవిటేంవిట"న్నాడు కంగారుగా.

"ఏంవిటేంవిటి నీ బొంద... మన ప్రాణాల్తీయబోతున్నాడు సూరిగాడు. సీరియల్ మొదలెట్టమన్నావ్. సినిమా తీయబోయే అయన్నెవర్నన్నా పట్టుకో; ఆయన కప్పుకిద్దాం వీణ్ణి. లేకపోతే యినస్పెక్షన్ జరిగిన వారాని కన్నా అధ్వాన్నంగా తయారవుతుంది వారం మనకు" అన్నాను.

"ఎందుకిలా జరిగింది" అన్నాడు రామ్మూర్తి బాధగా.

"ఎందుకేంవిటి ? .. అది నీ జాబ్ మహత్యం ! నీ సీటు రహస్యం ! నీ చేయి చేసిన అఘాయిత్యం !! నీ జేబులోని సత్యం !" అన్నాను రామాంజనేయయుద్ధం నాటకంలో అంజనేయుడు"కోతి లక్షణంబు.... చింతించి వగచిన యేమి ఫలము" అన్న పద్యం చెప్పే స్టయిల్లో....

సూరి బుర్రలో నవలాపాకం జరిగిపోతోంది ; మమ్మల్ని జిడ్డులాపట్టుకునే క్షణం యెంతో దూరంలో లేదు.

"భయపడకండి. నాకూ బోల్డు యింటరెస్టుగా వుంది. అందుకే చిన్నకథ చెబుతాను. మొదలెట్టిన సీరియల్సు నాకు యింటరెస్టు లేనప్పుడే పూర్తి చేస్తాను. అంతేకాదు; యింటరెస్టులేనప్పుడే సీరియల్ మొదలెడ్తాను....నేనెప్పుడూ అంతే" అన్నాడు సూరి. "అయినా లెక్కకోసం అడుగుతున్నాను ; యెన్ని సీరియల్సు తీరిగ్గా సాగిస్తున్నాను" అన్నాడు మళ్ళీ.

"అయిదు....సవ్యసాచిలా సారిస్తూ సాగిస్తున్నావ్" అన్నాడు రామ్మూర్తి. బోరు భరిస్తున్న మాకెప్పుడూ గుర్తే ఆ సంగతి ; ఆ సంఖ్యాను.

"ఒకటి పార్కులో మొదలెట్టావ్ ; మరోటి బీచిలో మొదలెట్టావ్. మరోటి స్టేషన్లో-యిట్లా ఐదుచోట్ల మొదలెట్టావ్ అన్నింటినీ సవ్యంగానే నడిపిస్తున్నావ్"అన్నాడు.

"నవలెక్కడ చెప్పటం మొదలెట్టావో అక్కడే పూర్తి చెయ్యాలి. అది మన అగ్రిమెంట్. మనం యీ చోటికివ్వాళే వచ్చాం. ఇక్కడింతకుముందు నువ్వేం మొదలెట్టలేదు ; అందుకవకాశం లేదు" అన్నాను.

సూరికి కథల్చెప్పే యో(రో)గం రెండేళ్ళ క్రితం వచ్చింది. మొదటి రెణ్ణెల్లూ విన్నాక మాకూ వాడికీ మధ్య కుదిరిన వప్పందం అది. ఈ నగరంలో కొడజను ప్రదేశాల కందుకే వెళ్ళం సూరితో. ఇవ్వాళ క్రొత్తచోటు చూసుకుని కూర్చుంటే మళ్ళీ మొదలయ్యింది.

"అవునవును" అన్నాడు ఆలశ్యంగా రామ్మూర్తి నన్ను సమర్థిస్తూ. వీడు మన లోకానికీ, మరో లోకానికీ

ప్రశ్నలు కొడుతున్నాడు. "మీరన్నది నిజమే. నేనిక్కడేం నవల మొదలెట్టలేదు" అన్నాడు సూరి ఊపిరిపీల్చుకున్నాన్నేను.

"....అందువల్ల యిక్కడ మరో నవల నేలమొదలెట్ట రాదు? నాకు పది సీరియల్స్ ఒకేసారి నడపగల సామర్థ్యం కలదు కదా" అని పూర్తి చేశాడు సూరి ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుతూ.

మేం భయపళ్ళేదు ; అలవాటు పడిపోయాం....

అయినా సూరి వెంటనే నవ్వేస్తూ—

"భయపడకండి.... స్థలాభావం వల్ల అంటే కాస్త నడుంవాల్చి చెప్పే వీలు లేదు కనుక చిన్న కథ చెపుతాను. అది "మేనా అనే మీనా కథ" వినండి...." అన్నాడు చాలా బడాయిగానూ, బాధగానూ.

"కావాలంటే దానిని సింపుల్‌గా "మీనా కథ" అని కూడా అనొచ్చు అన్నాడు మళ్ళీ.

నీకు భవిష్యత్తు వుండదు ...అంటే రచనా లోకంలో నీ భవిష్యత్తు వుజ్వలంగా వుండేట్లు లేదు" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"వాణ్ణెందుకట్లా నిరుత్సాహ పరుస్తావ్? వాడికాఫీల్డులో భవిష్యత్తెందుకు లేదంటున్నావ్" అన్నాన్నేను కథల్లో మాదిరి మరో పిట్ట కథని రాబట్టేందుకు.

అవతలి వాణ్ణి మనం తిట్టేకన్నా మరోడి చేత తిట్టిస్తూ వింటూ కూర్చోటం బాగుంటుంది. అందుకే మనకు నచ్చిన విషయాలమీద, అవతలి వాణ్ణి చచ్చిపోయేట్టు చేసే విష యాలమీద "కొయిరీ"లు వేస్తూ వుండాలి. పైగా "క్వైరీ" అలవాటుండనే వుంది. అది వేస్తే అవతలివాడే భాష్యం చెప్పేస్తాడు.

"ఎందుకన్నానంటే........" అంటూ మొదలెట్టాడు రామ్మూర్తి.

"మూడు కారణాలున్నాయ్........ వకటి కథల్రాసే వాళ్ళు కథకు ముందు పేరు పెడతారుగానీ కథ రాస్తానికి ముందుగానే పేరు సెలక్టు చెయ్యరు ప్రత్యేక కారణాలుంటే తప్ప. కథలకి పేర్లూ, వంకలు పెట్టేవాళ్ళు కూడా కథ చదివిం తర్వాతనే పెడ్తారు. అట్లాగే కథ రాసేవాడుగానీ, కథ చెప్పే వాడుగానీ రాసిన తర్వాత, చెప్పిన తర్వాత పేరు పెట్టాలి. వీడాపని చెయ్యలేదు. ఇక రెండో కారణం— కథల్రాసే వాళ్లెప్పుడూ సినిమా ప్రపంచంమీద కన్నుంచాలి ; రచనా వ్యాసంగాని కది పరాకాష్ఠ. వీక్లీలో వుట్టి, మంత్లీలో పెరిగి, బుక్ పబ్లిషర్స్ దగ్గిర యెదిగి సినిమాల్లో కెగిరి పోవాలి-అదీవరుసక్రమం. అందువల్ల కథల పేర్లుసినిమాలకి తగ్గేట్టుండాలి; తగ్గేట్టుండకూడదు. అప్పుడు గిరాకీ పెరుగు తుంది. వీడికా సినీ దృష్టి లోపించింది. కాబట్టి వీడిది చాలా వీక్ కేసు ; వీడి కథ వీక్లీ దాకా వెడుతుందనుకోను" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

సూరీ, నేనూ రామ్మూర్తినే చూస్తున్నాం. నేను సూరి వంకచూశాను. వాడి మొహంవాచిపోతోంది;తింటోంది తిట్లుమరి. అందుకే దృష్టివాచీవేపుకుతిప్పుతున్నాడు. సెకండ్లు గడచినయ్; నిమిషాలు సెకండ్లలా గడచినయ్; నిమిషాలు నిమిషాల్లాగానే గడుస్తున్నయ్. నేను "ఊఁ" అంటూ మూలి గాను సంభాషణనిపొడిగించాలని. సూరికూడా వోదగ్గుదగ్గాడు సంభాషణని ఆపేద్దామని కాబోలు. కానీ రామ్మూర్తి మాత్రం మరికొంతసేపు బెల్లం కొట్టిన రాయిలా కూర్చుని—

"ఊఁ.... ఎందుకలా మాట్లాడకుండా కూర్చున్నారు. చెప్పండి.... నేనన్న దాంట్లో తప్పుందా" అన్నాడు.

నేనూ, సూరీ ఆశ్చర్యపోయాం ; వకళ్ళ వంకొకళ్ళు చూసుకున్నాం.

"మమ్మల్ని మాట్లాడమంటావేమిటి? నువ్వే మాట్లాట్టం పూర్తి చెయ్యలేదు;" సూరికి రచనా రంగంలో భవిష్యత్తు లేదని చెప్పటానికి మూడు కారణాలున్నయ్యన్నావ్; రెండే చెప్పావ్.... మూడోది చెప్పలేదు........ దానికోసమే కాచు కూర్చున్నాం" అన్నాను.

రెండు చేతులమీదవెనక్కానుక్కూర్చున్న రామ్మూర్తి సరిగా కూర్చుని—

"రెండే కారణాల్చెప్పానా ? అయితే మూడోది చెప్ప లేదా? అని చుట్టూ చూశాడు.... గాలి స్తంభించి పోయింది. ఆకులు కదల్లేదు. ఉక్కపోస్తోంది. కుడి చేతిని పైకి లేపాడు గారడీవాళ్ళాగా. ఎందుకట్లా చేస్తున్నాడో నాకు తెలుసు. కుడి చేతిని 'ఏరియల్' లాగా వుపయోగిస్తాడు గాలిలోని కబుర్లు సేకరిస్తానికి ; లాభంలేకపోయింది. గాలి "కబుర్లు" చెప్పటంలేదు. 'గాలికబుర్లు' దొరక్క చచ్చి పోతున్నాడు.

"అవును.... నువ్వు మూడు పాయింట్లున్నయ్యని" రెండే చెప్పావ్....వెనక పేజీ చూపిద్దును నువ్వు చెప్పే దంతా రాసుంటే, అప్పుడే పేచీ వుండేదికాదు" అన్నాను.

అహాఁ....పోన్లే... మూడు కారణాలున్నయ్యన్నానా అన్నాడు ఆలోచిస్తూనే రామ్మూర్తి.

రామ్మూర్తితో వచ్చిన గొడవ యిదే ఆలోచించకుండా ముందుగానే పాయింట్ల సంఖ్యకి కమిటయిపోయి తర్వాత పాయింట్లు దొరక్క గుడ్లు మిటకరించి, ప్రక్క దోవలు తొక్కి వినేవాళ్ళని కన్ఫ్యూజ్ చేస్తాడు. ఆ పని చెయ్యొద్దని లక్షసార్లు చెప్పాను. అట్లాచెప్తే యెన్ని కష్టాలొస్తయ్యో చెప్పకుండా, యెన్నో నష్టాలొస్తయ్యన్నాను. ఆ మ్మాశం వీలుంచుకుంటే వాడొకవేళ అడిగితే మనకు తోచినన్ని చెప్పొచ్చు. దిక్కుతోచక తన్నుకోనక్కరలేదు. రామ్మూర్తి మాదిరి నే చెయ్యనుమరి,నాలాగే రామ్మూర్తిని చెయ్యమంటాను. మనం చెప్పింది వినడు, పోనీ మనకి చెబుతానన్న పాయింట్లన్నీ చెబుతాడా అంటే అదీలేదు. ఇదే వీడితో వచ్చిన చిక్కు.

మా అంగీకారంతో వాడొదిలేసిన పాయింటు నొదిలేసి రామ్మూర్తే మళ్ళీ అన్నాడు.

"పైగా నువ్వు పెట్టిన" "మేనా అనే మీ నా కథ" పేరులో 'మీనా' అన్న దెక్కడో విన్నాను; చదివానేమో కూడాను. పేరు కాపీ కొట్టటం కథ కాపీ కొట్టిన దానికంటే కూడానేరం" అని.

సూరి క్కోపం వచ్చింది.

"నువ్వువిన్లేదు, ఎందుకంటే నేను నీకింతకు ముందు చెప్పలేదు. నువ్వు చదవాలేదు, యెందుకంటే నేను ప్రచురించలేదు కాబట్టి" అన్నాడు.

రామ్మూర్తి చదవలేదన్న సంగతి నాకూతెల్సు, యెందుకంటే మేం కథలు, నవలలు చదవం. పత్రికల్లో సినిమా విశేషాలు మాత్రం చదువుతాం, కథల ఛాయలకు పోం; కథ్రలాసే వాళ్ళ జోలికి పోం (కథ్రలాసే వాళ్ళకి జోలి వస్తుందనెవరో చెప్పారు మాకు). కథల పుస్తకాలు, నవలలు అసలు కొనం, యెవర్దగ్గర్నుంచీ తీసికొనం కూడాను. అందుకే అన్నానురామ్మూర్తితో—

'వాడు....సూరి చెప్పేది కరెక్టేరా' అని సూరివంక తిరిగి—

"రామ్మూర్తి చెప్పేదికూడా కరెక్టేరా.... 'మీనా' అన్నది నేనూ యెక్కడో విన్నాను' అన్నాను.

"మీకసలు కథలపేర్లు చెప్పటం నాదీ పొరపాటు "మేనా అనే మీనా కథ" అంటే "మీ" లాంటి "నా" లాంటి వాళ్ళ కథన్నమాట. "మీ"కి "నా"కి మధ్య కామాపెట్టి "మేనా అనే మీ, నా కథ" అని రాస్తాం" అని రాసి చూపెట్టాడు.

"ఆ కథలో యింతకూ యేఁవుంటుందంటే...." అని మొదలెట్టాడు సూరి.

"కథ యిప్పుడా?! ఇప్పుడు మొదలెడితే అయినట్టే!" అన్నాం మేం.

"కథ యిప్పుడేకాదు, యింకెప్పుడూచెప్పను. వీక్లీలో వచ్చినప్పుడు చదువుకోండి. అదిమిస్సయితేపుస్తకరూపంలో వచ్చినపుడు కొనుక్కోండి.... అప్పుడూ మిస్సయితే వెండి తెరపలొస్తుంది' అప్పుడు కొనుక్కోండి.... అదీ మిస్సయితే మీఖర్మ. నేను కథ చెప్పనుగాక చెప్పను. మీకే కాదు యెవ్వరికీకూడా యీ కథేకాదు, మరేకథ కూడా చెప్పను. రేపట్నుంచీ కథ్రలాస్తాను...." అన్నాడు లేచి నిలబడుతూ.

"అదేఁవిటి సూరీ! రెండేళ్ళనుంచీ చెప్పిన నీకు యిప్పుడేమయ్యింది?:

మధ్యలోవున్న ఆ సీరియల్స్ గతేఁవిటి? అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"ఈ రెండేళ్ళ నుంచీ మీకు కథలెందుకు చెప్పానో తెల్సా?....కథ్రలాసె వాళ్ళు సామాన్యంగా కథ చెప్పినట్టు కథ్రలాస్తారు. కథ చెప్పాలనే తహతహతో కథ్రలాస్తే చదివే వాళ్ళకి బోరుకొడ్తుంది. కాని కథ్రలాసే ప్రతివ్యక్తికీ కథ చెప్పాలనే తహతహ మహా వుంటుంది, అదుంటే కథ్రలాయటం కుదర్దు. ఆ తహతహ చంపేసుకునేందుగ్గాను మిమ్మల్ని రెండేళ్ళనుంచీ కథల్చెప్పి చంపుకుతిన్నాను. ఇక కథ్రలాసేటప్పుడుకూడా కథ చెప్పను. ఒక విషయం. చెప్పనా.... కథ రాయటం వేరూ; కథ చెప్పటంవేరూ.... ఆదీ సంగతి అర్థమయ్యిందా" అంటూ బయటకు దారి తీశాడు.

వాడేమన్నాడో మా కర్థం కాలేదు. అయినా యీ సోదంతా మాకెందుకు? దీని బదులు వాడు "మేనా అనే మీ, నా కథ" చెప్పివా యెంత బాగుండేది?!!

డా|| ఘంటా జవహర్ లాల్

ఆంధ్రదేశము-శ్వేతాంబర జైనమతము

"అహింసా పరమోధర్మః" యని చాటి చెప్పిన మొట్ట మొదటి మతం జైనమతము. ఇది బౌద్ధ మతము కన్న యతి ప్రాచీనమైనది. ఇది మన రాష్ట్రంలో బౌద్ధ మతముకన్నా మిన్నగా వ్యాపించినది. కాని జైనమెప్పటి నుండి తెనుగు దేశంలో వ్యాపించినదో చెప్పుట కష్టం. మహావీరునికి ముందే జైనం మన దేశంలో వ్యాపించినట్లు జైనగాథలు మాత్రం తెల్పుచున్నవి.

మహా వీరుడు, జైన కథనం ప్రకారం, ఆఖరి తీర్థం కరుడైతే. భద్రబాహు ఆఖరి "శ్రుతకేవలి". శ్రుతకేవలి అనగా సంపూర్ణ జైన జ్ఞానము పొందిన వాడు. ఈ భద్రబాహు మహావీరుని నిర్యాణం తదుపరి సుమారు 170 సంవత్సరములకు సిద్ధి పొందెను. ఇతడు మౌర్య చంద్రగుప్తుని సమకాలికుడు (క్రీ.పూ.322-298). ఆ రాజుకు జైన గురువు. ఈతని కాలంలో మగధ రాజ్యంలో ద్వాదశ వర్ష క్షామం సంభవించునని భద్రబాహు తన తపః ప్రభావముచే ముందుగా దెలిసికొని కొంత మంది జినాచార్యులతోను, మౌర్య చంద్రగుప్తుని తోను దక్షిణా పథమున గల శ్రావణ బెళ్‌గళ్ (కర్నాటక రాష్ట్రం)కు వచ్చెనని జైన కథనం చెప్పు చున్నది(1). అనగా జినులు దక్షిణాపథమునకువచ్చుటదియే మొదటిమారు. భద్రబాహు శ్రావణ బెళ్‌గళ్‌లోనే సిద్ధి పొందెను. రానురాను భద్రబాహు శిష్యులచే బోధింపబడిన మతము దిగంబర జైనంగాను, మగధలో మిగిలిపోయిన జినాచార్యులచే ప్రబోధింపబడిన మతం శ్వేతాంబర జైనం గాను వ్యాప్తి చెందినట్లు పై కథనం మూలంగా దెలియు చున్నది. ఇది క్రీ.శ. మొదటి శతాబ్దంలో జరిగిన సంఘటన యని చారిత్రికుల నమ్మిక. నాటినుండి దిగంబర,శ్వేతాంబర జైన గ్రంథాలు, కథనాలు వేరు వేరుగా వ్రాయబడి, వేరు వేరుగా వ్యాప్తి చెందినవి. శ్వేతాంబరులను 'సచలకు' లని, దిగంబరులను "అచలకు"లని గూడా అందురు. శ్వేతాంబరులు వస్త్రధారులైతే దిగంబరులకది నిషిద్ధం. లభ్యమగుచున్న జైన గ్రంథాలు అసలు జైన గ్రంథాలు గావని దిగంబరులు నమ్మితే, శ్వేతాంబరులు వాటినే ప్రామాణికాలుగా భావిస్తున్నారు. దిగంబరత్వమే ముక్తికి సోపానం అని దిగంబరులు నమ్మితే శ్వేతాంబరులు ముక్తికి దిగంబరత్వం ముఖ్యంగాదని నమ్మెదురు. అందుచే దిగంబరులు స్త్రీలు ముక్తికి అనర్హులుగా భావించి జైన మతంలో వారిని జేర్చుకోలేదు. శ్వేతాంబరులు స్త్రీలు ముక్తికి అర్హులే యని నమ్మి వారిని వారి మతంలో జేర్చుకొన్నారు. దిగంబరులు మహావీరుని బ్రహ్మచారిగా నమ్మితే శ్వేతాంబరులు మహావీరుని వివాహితుడుగా, ఒక కుమార్తెకు తండ్రిగా నమ్మెదురు. దిగంబరులు జైనవిగ్రహాలకే అలంకరణజేయ కనే పూజింతురు. శ్వేతాంబరులుజైన విగ్రహాలను సర్వాంగ సుందరంగా అలంకరించి పూజింతురు(2). శ్వేతాంబరులు పూలు, మిఠాయిలతో పూజిస్తే, దిగంబరులు బియ్యం, సుగంధద్రవ్యాలతో పూజిస్తారు. శ్వేతాంబరులు జిన విగ్రహాలను కొలది నీటితో స్నానం చేయిస్తే, దిగంబరులు ఎక్కువ నీరు వాడుతారు. కావున దిగంబర జినాలయాలు నీరు బయటకు పోవు మార్గాలు విధిగా కల్గి వుంటాయి. దిగంబరులు రాత్రి పూటే జినవిగ్రహాలను స్నానం చేయించి పూజిస్తే, శ్వేతాంబరులు పగలు మాత్రమే చేస్తారు. శ్వేతాంబర జినాలయాల్లో దీపం నిషిద్ధం(3).

ఈ విధంగా వేరువేరు ఆచార వ్యవహారాలతో జైనం రెండుగా చీలి విడివిడిగా వ్యాప్తి జెందింది. పై కథనం ప్రకారం దక్షిణాపథమునకు వచ్చి వ్యాప్తి జెందినది దిగంబర జైనమని, ఉత్తరభారతమున వృద్ధిచెందినది శ్వేతాంబరుల జైనమని దెలియుచున్నది. కాని లభ్యమైన చారిత్రిక సత్యాలను బట్టి జూస్తే జైన మత విభజన నాటి పరిస్థితుల దృష్ట్యా జరిగినట్లు దెలియుచున్నది. సరిగ్గా క్రీ.శ. ఒకటవ శతాబ్దంలో బౌద్ధమతం హీనయానం, మహాయానంగా చీలినది. అట్లే వైదిక మతం శైవమతంగాను, వైష్ణవమతం గానూ చీలినది. ఈ పరిస్థితులలో చీలిక జైనంలో గూడా "అనివార్యం" అయినది. మూలజైన సంఘములోమార్పుల కిష్టపడనివారు దిగంబరులుగాను, పరిస్థితుల దృష్ట్యా మార్పుల కిష్టపడినవారు శ్వేతాంబరులుగాను విడియుండ వచ్చునని నా వూహ.

ఆంధ్రమున దిగంబర జైన ప్రతిమలే ప్రతి పల్లె

యందు మన కనపడుచుండును. శ్వేతాంబర జిన ప్రతిమలు మన రాష్ట్రంలో ఇంతవరకు లభ్యం గాలేదు. అయిన మన రాష్ట్రంలో శ్వేతాంబర జైనమతం వ్యాప్తిచెందలేదని చెప్ప జాలం. లభ్యమైన జిన శిల్పాలు దిగంబరులు కాగా కొన్ని జైన శాసనాల మూలంగా మన రాష్ట్రంలో శ్వేతాంబర జైనంగూడ వ్యాపించి యున్నదని దెలియుచున్నది. గుంటూరు జిల్లా సత్తెనపల్లి తాలూకా మునగోడు గ్రామంలో లభ్యమైన జైన స్తంభంపైగల శాసనం మూలంగా మనకు క్రీ॥శ॥ 11-వ శతాబ్దంలో రాజరాజనరేంద్రుని కుమారుడు మొదటి కులోత్తుంగ చోళదేవుని కాలంలోనచ్చట శ్వేతాంబర జినాలయమున్నట్లు, దాని పేరు పృథివీ తిలకమని దెలియు చున్నది. మొదటి కులోత్తుంగ చోడ భూపతియొక్క 37-వ రాజ్యవర్షములో యాతని సామంతుడై చందవోలు (రేపల్లె తాలుకా,గుంటూరు జిల్లా) రాజధానిగా పాలించుచుండిన దుర్జయకులజుడగు గొంక భూపతి భూదానము పృథివీ తిలకమునకు చేసినట్లును, యాతని భటుడుగూడా పై "సిత జినాలయ" మునకు మరమ్మత్తులు చేయించెననియు పై శాసనము వల్ల దెలియుచున్నది. కావున 11వశతాబ్దంలో గుంటూరు జిల్లాలో శ్వేతాంబరజైనం వ్యాప్తిజెందినట్లు స్పష్ట మగు చున్నది.

12 వ శతాబ్దమునకు జెందిన జిన శిలా శాసనం మహ బూబ్‌నగర్ జిల్లా, జెడచెర్లలో లభ్యమైనది. దానిలో భూలోక మల్లుని కుమారుడగు తైలపుడు కందూరు నాడుని పాలించు చున్న తరుణంలో బొమ్మిశెట్టి యను వర్తకుడు గంగాపురం యొద్ద పార్శ్వ నాథ జినాలయం కట్టించి దాని నిర్వహణకు కట్న కానుకలు ఇచ్చినట్లు లిఖింపబడినది(4). శాసన పరంగా ఇది శ్వేతాంబర జినాలయమూ దిగంబర "వసది" యూ తెల్లియకున్నది. కాని రాష్ట్ర పురావస్తు శాఖవారు నచ్చట త్రవ్వకాలు జరిపిరి. లభ్యమైన జినాలయ పునాదులను పరి క్షించగా దేనికి నీరు బయటికిపోయే మార్గాలుకానరాకున్నవి. పైవ శ్వేతాంబరులు జైన విగ్రహాల స్నానమునకు చాలా కొద్దినీరు వాడతారని తెలియ పర్చియుంటిని. అనగా శ్వేతాంబర జినాలయములకు నీరు బయటికి పోయే మార్గాలు అవసరం లేదు. కావున గంగాపూరులో బయల్ప డిన జినాలయములు శ్వేతాంబర వసదులుగా (5) స్వీకరింప వచ్చును.

ఆఖ్రిజైనమతం చరమ దశకు చెందిన జైనశాసనం శ్రీశైలంలో దొరికినది. అది క్రీ.శ. 1512 కు చెందినది. ఒక వీరశైవ శాంతముని కుమారుడగు లింగడుశ్వేతాంబర జనుల తలలను నరికినట్లు అహంకార పూరితముగా పై శాసనములో చెప్పుకొన్నాడు(6). దీనిని బట్టి శ్వేతాంబరజినులు 16వశతా బ్దంలో శ్రీశైల ప్రాంతములో నున్నట్లుదెలియుచున్నది. ఈ సాక్షాలే ఆంధ్రమున శ్వేతాంబర జైనం వునికిని తెల్పునవి.

పైని పేర్కొన్న ప్రామాణిక సాక్ష్యాల మినహా మన రాష్ట్రంలో శ్వేతాంబర జైనమతం వునికిని చాటే యాధా రాలు కాన రాకున్నవి. అయినా శ్వేతాంబర జైనం మన రాష్ట్రంలో దిగంబర జైనంలా వ్యాప్తిచెందలేదని నిష్కర్షగా చెప్పజాలము. మన రాష్ట్రంలో శాసన పరంగా జూస్తే పార్శ్వనాథ జినాలయాలు ఎక్కువున్నట్లు దెలియుచున్నది. పార్శ్వనాథ జినాలయాలన్నియూ శ్వేతాంబర జినాలయా లుగా స్వీకరించవచ్చుననే వాదన గూడా ప్రచారంలో వున్నది. నిష్పష్టమైనాధారాలు లేకపోయినను పై వాదన సత్యదూరంగాదని నమ్మేవారిలో నేనొకడను.

పరిశీలించిన పుస్తకములు

1. ఆర్. నరసింహాచార్, శ్రావణ బెళగళ్ శాసనాలు, 1923.

2 మోహన్‌లాల్ మెహతా, జైన్‌కల్చర్, పుటలు 19-20.

3. డి. యస్ శుక్లా, వాస్తు శాస్త్రం, సంపుటం 2, అధ్యాయం 8. పుట 3.

4. నా వ్యాసం, ఎపిగ్రాఫియా ఆంధ్రికా, 4. పుటలు 49-53.

5. జినులు వారి యాలయములను జినాలయములుగా వసదులుగా, చైత్యాలయములుగా వ్యవహరింతురు.

6. ఎపిగ్రాఫియా ఇండికా, 5. పుట 142.

మీ డబ్బుకి ఇంతకంటె మంచి రక్షణ అవసరం!

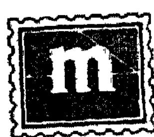
ఫలానా చోట భద్రత ఉంటుందని గట్టిగా నమ్మి మీ డబ్బును అక్కడ దాస్తారు. ఆ నమ్మకం కాస్తా వమ్మయితే...! అలా జరిగే అవకాశాలు లేకపోలేదు. అందుకే - కష్టార్జితాన్ని ఎక్కడ మదుపు పెట్టాలా అన్న విషయంలో మీరు బాగా ఆలోచించి ఒక నిర్ణయానికి రావడం చాలా ముఖ్యం.

రెండు దశాబ్దాల అనుభవం ఉన్న మార్గదర్శిలో మీరు పొదుపుచేసే మొత్తాలకు పూర్తి రక్షణ ఉంటుంది. అందరి అవసరాలకూ సరిపడే విధంగా వివిధ రకాల చిట్‌లు మార్గదర్శిలో మీకు అందుబాటులో ఉన్నాయి. అంతేకాదు, మీరు పొదుపుచేసే మొత్తాలకు ఆకర్షణీయమైన డివిడెండ్లు కూడా తోడవుతాయి.

మార్గదర్శిలోని హితులు మీ ఆశలకూ, ఆశయాలకూ ఒక ఆకృతి కల్పిస్తారు. మార్గదర్శిలో పొదుపు చేస్తే ధనానికి పూర్తి రక్షణ ఉంటుందని లక్షమందికి పైగా ఇప్పటికే గ్రహించారు.

మరి మీ మాటేమిటి?

డబ్బు కోసమేనా మీ చింత - మార్గదర్శి వున్నది మీ చెంత'

మార్గదర్శి

చిట్‌ఫండ్ ప్రైవేటు లిమిటెడ్

మార్గదర్శి హౌస్ అబిద్ సెంటర్ హైదరాబాద్ 500 001

శాఖలు: ● అబిద్ సెంటర్, హైదరాబాద్ ● లక్డీకాపూల్, హైదరాబాద్ ● చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్ ● అమీర్‌పేట, హైదరాబాద్ ● బందరు రోడ్, విజయవాడ ● మెయిన్ రోడ్, గుంటూరు ● చంద్రలోక్ కాంప్లెక్స్, సికిందరాబాద్ ● బిసెంట్ రోడ్, విజయవాడ ● మెయిన్ రోడ్, విశాఖపట్నం ● జె. పి. ఎన్ రోడ్, వరంగల్ ● మెయిన్ రోడ్, కాకినాడ ● ఇన్నీసుపేట, రాజమండ్రి ● నెహ్రూ రోడ్, కర్నూలు

ం తనువుల్లోని అణువణువులోనూ..

్రీ కే. కిశోరుబాబు

శ్రీ కే. అశోకుబాబు

వరు నువ్వు ?

ఃఖపు మడుగుల్లాంటి
ా కళ్ళల్లో
ందావల్లా నవ్వి
న్ని చిన్ని కాంతి రవ్వలను పురికొలుపు తుంటావు!
ల్లులువడ్డ పిల్లన గ్రోవి లాంటి
ా మనసుల్లో
ల్యాబిలా పలికి — మాటిమాటికి
లకలో త్తిస్తుంటావు!
న్నదంతా ఊడ్చుకపోయి
ందువందయిన
ారుదత్తునిలాంటి మా బ్రతుకుల్లో
సంతసేనలా అడుగిడి — తడవ తడవకు
ాగసుధలను చెలరేగిస్తుంటావు!

వరు నువ్వు ?

ావిచిగుళ్ళలా — మోదుగ పువ్వుల్లా
ంజీ వళ్ళలా
ట్టిఎట్టిగా ఒప్పెనలారుతుంటావు
ట్టివేళ్ళలా – మంచి గంధపు చెక్కల్లా
ర్పూరపు బిళ్ళల్లా — కస్తూరి పూతల్లా
ల్లచల్లగా అలరు తుంటావు
ేయురాలి వక్షోరుహల్లా
ాగలేని మురుమరాల్లా
చ్చవెచ్చగా వణలు తుంటావు

వరు నువ్వు
తకొబ్బరి నీళ్ళలా—పూతరేకుల్లా
రమాన్నంలా — పాయసంలా
ానకంలా
య్యతియ్యటి రుచుల్ని
గుపిస్తుంటావు

కరివేపాకు రెమ్మల్లా
కొత్తిమీర కాడల్లా
పుదీనా ఆకుల్లా
"గుమగుమ" పొగసుల్ని పుక్కిలిస్తుంటావు

ఎవరు నువ్వు

నిండునదిలా కన్నుల పండువవుతూ
గరా గరికలను పురుడింపజేస్తూ
తాండవ మాడుతూ
దూకి దూకి పడుతూ
త్రోసుకొని వస్తుంటావు!
కంకి విడిచిన వంట చేనులా
మురువులొలికిస్తూ
అరులు మరులుగొలిపిస్తుంటావు!

ఎవరు నువ్వు......

పావురాయిపిట్ట పొట్టలాంటి
సుకుమార శోభలతో
చెంగు చెంగు మంటూ
పొంగి పొంగి పడుతూ
పరుగు పరుగువా
వస్తుంటావు!
కొమ్మమీద తేనె పట్టులాంటి
కమ్మటి స్వాంతంతో
ఖంగు ఖంగుమంటూ
టింగురంగడిలాగా ప్రవేశిస్తుంటావు

ఎవరు నువ్వు

చిలుకరెక్కల్లా ముడుచుకొన్న మా ఆశల్ని
నమ్మి పిట్ట పింఛంలా విప్పారిస్తుంటావు
పగగలతో కొడుతూ

తోకలతో మెలికలు వేస్తూ
కాటువేస్తూ....పీడిస్తూ
విఱ్ఱవీగుతున్న
కోట్ల కొలది
"సమస్యల విషసర్పాల్ని"
సాధువుల్లాగా మార్చి
వశపరుస్తుంటావు

ఎవరు నువ్వు
కసాయి చీకట్ల చేతుల్లో
దిక్కూ మొక్కూ లేక
కొడిగట్టిన దివ్వెల్లా
కునుకుతున్న మమ్మల్ని
అధిక స్నేహ దశలతో
ఎగద్రోస్తూ
అభివర్ధింప జేస్తుంటావు

ఎవరు నువ్వు
ముద్దగట్టిన పుణ్యాలరాశివా !
వేగంటి కచ్చేరి నుండి
ఊడిపడ్డ దేవతా మూర్తివా !
మహాత్మునివా!
మహాయోగి (ని)వా!
ఎవరు నువ్వు! ఎవరు నువ్వు!
నేనా!........నేనా !....
నేను....నేను....
ఏ ప్రొద్దునూ
మిమ్మల్ని వదలి పోకుండా
ఏటిలోని కెరటాల్లా
మీ తనువుల్లోని
అణువణువులోనూ
పారే "తూరుపును"
"రేపును"

శ్రీ రేకళిగ మఠం వీరయ్య

‘అర్ధోదయ’ము బసవన జనన ముహూర్తమా ?

మిత్రులు డా బాడాల రామయ్యగారు బసవేశ్వరుని వచనములను ఆంధ్రీకరించి, ఉభయభాషా జనులకు మహోపకార మొనర్చియున్నారు. వారు తమ అనువాద పుస్తకమునకు సుమారు ఐదువందల పుటలు గల సుదీర్ఘమగు సమగ్ర సమీక్షను చేర్చియున్నారు. అందు వారు తమ పరిశోధన విమర్శనలందు కనుగొనిన అనేక అంశములను వ్రాసియున్నారు. వారు తెలిపిన అంశములలో కొన్నింటి గురించి నాకు సంశయములు కలిగినవి. అందులో బసవని జన్మదిన నిర్ధారణ కూడ నొకటి. బసవేశ్వరుని జన్మదినమును నిర్ణయించుటకు, వారు మహాశివకవి పాల్కురికి సోమనాథుడు తన బసవ పురాణమునందు, బసవని జనన సందర్భమున వాడిన "అర్ధోదయ"మను పదమును, ఆధారముగా గొని, ఆ దినమును పరిశోధించి; సిద్ధార్థి పుష్య, అమావాస్య, ఆదివారము శ్రవణా నక్షత్రము (21-1-1144) నందు బసవన జన్మించెనని తెలిపియున్నారు. కర్ణాటక ప్రాంతమునందు (వారిని అనుసరించి తెలుగు దేశమునందును) సుమారు అర్ధ శతాబ్దికి పైగా, వైశాఖ శుద్ధ తదియ రోహిణి నక్షత్రము బసవని జన్మదినముగా ఆచరింపబడుచున్నది తప్పని తెలిపిరి. ఈ సందర్భమున ఇతర పరిశోధకులు తెలిపిన, బసవని జన్మదినములను విమర్శించి ఆదియును సరిగావని తెలిపిరి. జ్యోతిషశాస్త్ర వివరములను, కుండలిని వ్రాసి తమ నిర్ణయమును స్పష్టీకరించియున్నారు. కాని సోమనాథుడు వ్రాసిన "అర్ధోదయ"మను పదము బసవని జనన కాలమును తెలుపునది గాదని, సూక్ష్మముగా పరిశీలించిన తెలియును. హరిహరుడును, బసవని జనన కాలమును, దినమును తెలుపలేదు.

పాల్కురికి సోమనాథుడు వీరమాహేశ్వరుడు. వీరశైవులాచరింపదగిన "అరువదినాల్గు" శీలములను నిర్ణయించి ఆచరించిన "శీల సార్వభౌముడు". జ్యోతిషమును నమ్ముకుండుట కూడ ఆ శీలములలో నొకటి. అంతేగాక బసవన్న కూడ జ్యోతిషమును నిరసించినట్లు అతని క్రింది వచనముల వలననే తెలియుచున్నది.

"మావారడిగిన శుభలగ్నమనుడయ్యా !
రాసి కూటము రుణ సంబంధము గలదనుడయ్యా !
చంద్ర తారాబలములు గలవనుడయ్యా !
రేపటికన్న నేడే, లేసనుడయ్యా !
కూడల సంగమ దేవుని పూజించిన ఫలముమీదను
డయ్యా !" 8?.

"ఆనాడు ఈనాడు మదెక నాడనబోకు
దినమిదియే "శివశరణ"ను వారికి,
దినమిదియే "హర శరణ"ను వారికి,
దినమిదియే మా కూడల సంగమ దేవుని
మానక తలచువానికి" 171.

"అష్టమి, నవమి, యను కల్పితమెందుకోయి శరణునకు,
తప్పెను గణ పథము ! లింగజంగములకుదూరము,
ఒకనికి దూతయై మరొకని సంతసింపజేయు,
నిర్బుద్ధి మానవుల నేమందు, కూడల సంగమ
దేవా ! 6(

"లగ్నమెక్కడిదోయి, విఘ్నమెక్కడిదోయి
సంగయ్యా
దోషమెక్కడిదోయి, దురితమెక్కడిదోయి
సంగయ్యా
నిన్ను మానక తలచు వానికి కర్మ
మెక్కడిదోయి, కూడలసంగమదేవా ! 875

బసవని పరమ భక్తుండగు, సోమన తనకు నమ్మకము లేని జ్యోతిషము ననుసరించి, "అర్ధోదయ"మను జ్యోతిష పరముగావాడియుండునా అను అనుమానము గలుగుట అసమంజసముగాదని నా భావము. సోమనాథుడు బసవని జనన సందర్భమును క్రింది ద్విపదలలో తెలిపినాడు.

"ప్రీతిఁ బుత్రుండు మోడ్పుఁజేతుల తోడ
నా తల్లి గర్భంబు నందుదయించె;
నర్ధోదయము నందు నుతనిలో నున్న
యర్ధేందు మౌళి గుప్తా కృతిఁ దాల్చి
యంగంబుసైఁ గడు సాంగంబుగాఁగ
అంగ సాహిత్యంబు తల నొసర్చె"

(బ.పు పు. 654-757-762)

శ్రీరామయ్యగారును పై చరణములలోని (-3-4) మూడు చరణములనే తమ వాదనకు ప్రాతిపదికగ తమ సమీక్షయందు ఉటంకించియున్నారు. నా యభిప్రాయము నందు "అర్ధోదయ"మను పదము, పై రెండు పంక్తులకన్న క్రింది మూడు పంక్తులకే ఎక్కువ సంబంధించినట్లు తెలియుచున్నది. సోమనాథుడు, వీరమాహేశ్వరాచార సంపన్నుడు. బసవన్న భవిగా పుట్టినటులు గాకుండా, పుట్టీపుట్టక తొలుతనే, అతని యందలి పరమేశ్వరుడు అతనికి లింగధారణము యొనర్చెనను భావమును తెలుపుటకే 'అర్ధోదయ"మును వాడినట్లు తెలియుచున్నది. కాని బసవన 'అర్ధోదయము"మను ముహూర్తమునందు పుట్టినట్లు తెలుపు నుద్దేశముతో ఆ పదమును అతడు వాడినట్లు గానరాదు. వాక్యంచన గూడ అదే సందర్భమును తెలియజేయుచున్నది.

ఒకవేళ సోమనాథుడు బసవని జనన తిథివారనక్షత్రము లనే తెలుపదలంచిన, అతి ముఖ్యమగు తన కావ్యనాయకుని జనన ఘడియను అట్లు గూఢముగా, అందరికి సులభగ్రాహ్యము గానటులు వ్రాయుసంతటి ఆపత్తి అతనికి ఎందుకు గల్గియుంటది ? అతడు ఒక్కొక్క విషయమును అతి విపులముగా, అనేక పంక్తులలో తెలిపిన మహా కవి. భాషకు ఛందస్సుకు అధీనముకాకుండ వానినే, తన ఇష్టప్రకారము మలచిన మహాకవి అతడు. అవిషయమును అంతక్లుప్తముగా వ్రాయునంతటి అగత్యము అతనికి ఉండదు.

బసవని జీవితమునందు ముహూర్తములను తెలుపునట్టి మరిరెండు సంఘటనలందుకూడ, అతడు జ్యోతిష శాస్త్ర ప్రకారము నిర్ణయింపబడిన ముహూర్తములను తెలుపలేదు. బసవని ఉపనయనమును, అతని తల్లిదండ్రులు గర్భాష్టకమున శుభముహూర్తమున జేయ నెంచినట్లు తెలిపెనేగాని; జ్యోతిష ప్రకారము నిర్ణయింపబడిన ముహూర్తమును తెలుపలేదు ! ఇదేగాక బసవని వివాహ సమయమునందును, జ్యోతిష ప్రకారము నిర్ణయింపబడిన లగ్న ముహూర్తమును తెలుపలేదు. ఆ సందర్భమును అతడు క్రింది ద్విపదలలో తెలిపినాడు.

"తన కూతుఁ గామినీ తిలకంబు
ననుపమశృంగారనిధి గంగాంబ !"
దోడ్తెచ్చి యుష్ట భక్తులకు మ్రొక్కించి
యే దైవ శుభ చేష్ట లెదురఁ గొనగ
శివభక్తి వనితలు సేసలు చల్ల
శివబలం బగ్గలించిన ముహూర్తమున
వేదోక్త శివకర్మ విధి బసవనికి
గాదిలి సుత బెండ్లి గావించెనంత"

(పు 51-52 1091-1104)

అని సాధారణ రీతియందు, శివభక్త వనితలు సేసలు చల్లిన సమయమే సుముహూర్తమనియు, అదియే శివబలం బగ్గలించిన లగ్నఘడియ యనియు, తెలిపినాడు. అంతే గాక

"హరుని భక్తుల బలం బదలేమిఁ గలిమి
హరి విరించులు దుంగుదురు మందు రనినఁ
దక్కిన గ్రహ చంద్ర తారాబలముల
యెక్కువ దక్కువ లెన్న నేమిటికి ?
గరుణ జూచుటయు లగ్నంబు సేయుటయు
వర ముహూర్తంబు దీవనయు బలంబు
గాన భక్తుల కృప గలదు బసవని
కేనాట విందుమే యిట్టి పెండ్లిండ్లు ?"

(పు. 52- 1107-1114).

అనుచు జ్యోతిష శాస్త్రమందు తనకు నమ్మకముగాని శ్రద్ధగాని లేదనియే సోమనాథుడు తెలిపినాడు. శివభక్తుల ఆశీర్వాదబలము యుండట, గ్రహబలము చంద్ర తారా బలముల లెక్క యెంత ? అని ఖండితముగా తెలిపినాడు. భక్తుల దీవనయే వరముహూర్తమనియు, బసవనిపై భక్తుల కృపగలదనియు, అదియే లగ్నబలమనియు నొక్కి చెప్పినాడు. జ్యోతిష శాస్త్ర ప్రకారము నిర్ణయింపబడిన ముహూర్తమునగాక; శివభక్తవనితలు సేసలు చల్లిన సమయమే శుభ ముహూర్తమనియు, శివభక్తుల ఆశీర్వాద బలమే లగ్న బలమనియు తలంచి, చేయబడుచున్న లగ్నమును, ఇంతకు మొదలెన్నడును చూడలేదని, జనులు ఆశ్చర్యపడినట్లు గూడ సోమనాథుడు తెలిపినాడు. అట్టిచో రామయ్యగారు అభిప్రాయపడినట్లు, "అర్ధోదయ"మను పదమును సోమనాథుడు జ్యోతిషశాస్త్ర ప్రకారము బసవని జన్మ ఘడియను తెలుపుటకని వాడలేదనియే తెలియుచున్నది. శ్రీ రామయ్యగారే స్వయముగా వీరశైవ కవులకు జ్యోతిషముపై ఆసక్తి లేదని" తెలిపియున్నారు. రామయ్యగారి వాదనయందు ఔచిత్యమును ప్రాజ్ఞుల నిర్ణయమునకు వదిలెదను.

వసంతుడు

శ్రీ నడకుదురు రాధాకృష్ణ

నిలిచి వసంత ! చూడర వినీత పునీత చరిత్రుతా దరి
ద్రుల, యుగముల్ గతించిన విదూర విధూత విభూతు
లౌచు, తా
మిల నిలువంగలే మనుచు నెంతొ కృశించి కృశించి వేదనన్
మలమల మాడచూడక సుమాలరథాల జనంగ, న్యాయమా.

ఘర్మ జలాంబు బిందుతతి కాయమునుండి స్రవింపగా మహ
ద్ధర్మమిదేయటంచు మది దాలిమి దాల్చుడటంచు బల్కగా
మర్మపు బల్కుగాక మధుమాసపుబల్కిటులుండునయ్యా! మా
ఖర్మముగాలుటెప్డు కటుగాథలు భేదిలుటెప్డు చైత్రుడా!

నవనవలా విలాసము మనమ్ముల బాదుకొనంగజేసి, మా
నవ చరితార్థముల్ కడగి నాకము నుండి యధోముఖం బొన
ర్చి, వనవిహార భోగివవ! ఛీ యనుచుండె బ్రజాళి, యైన నీ
నవ మధుబిందుజల్లుల జనమ్ము ముదమ్ముహరింప ధర్మమా?

క్రొత్తలు దెచ్చి మానవుల రోతలు మాన్పెడి మార్గముల్
కడున్
గ్రొత్తగ జేయుమంచు నిను గోముగలాలన చేయుచుండినన్
విత్తము గల్గువారి దెవ ప్రేమము పంచు విధానమేమిటో?
నెత్తములాడు నీకె తగు నీతులు మాత్రము లే(మి) వారికా?
(ని)

సరిగంచుల్గల వస్త్రముల్ తనువునన్ సౌందర్యమున్నిలే
పగా
విరిదండల్ గళమందు నాట్యములుగావింపన్ మహానంద సా
గరవీచీకలగానముల్ వినుచు పొంగారంగ నేలా? వసం
త! రసాస్వాదము గూర్చు కావ్యముల మోదంబందం
వేమిరా?

చిగురాకు జొంపాల చిలు శోభ సంపదల్
మండు గుండెల వాని బండజేయు
సుమరాజివిరజిమ్ము కమనీయ గంధమ్ము
బడుగు టాకలవాని పడగజేయు
మధుపూర్ణ సుమపాత్ర మాధురీ మహిమమ్ము
కంఠదఘ్నంబైన కాల్చివేయు
కలకంఠ కాషాయ గానామృతపుధార
వలచి తలచు వాని కలచివేయు

మధుర మధుమాస మధురిమల్ మాలగట్టి
యగ్నిగుండాన బత్రదోసి యణగజేసి
గుండెమంటల నెగద్రోసి కూలద్రోయ
పంతమూనితివ ? వసంత! యెంతవింత.

శ్రీ తిరుమల రామచంద్ర

గాథాసప్తశతిలో సుభాషితాలు

"పెద్దల మాట - సద్ది మూట" అనేది అందరెరిగిన సామెత. పెద్దలు చెప్పిన హితోక్తి సద్దిమూటలాగ సమయానికి వినియోగపడుతుందని దీని తాత్పర్యం. ఈ పెద్దలు అనుభవం పండినవారు. కనుక వారి మాట అనుభవామృతం. అలాటి అనుభవామృతగుళికలు గాథాసప్తశతిలో కోకొల్లలు. వాటిలో కొన్నిటిని తెలుపుతాను. అవి నేటికీ నిత్య సత్యాలే. కాలదేశవర్తమానాలను బట్టి సత్యాలుకూడ మారుతుంటాయని, నిత్యసత్యాలనే వేవీ లేవనికొందరివాదం. కాని, కర్తవ్యం, ప్రేమ, స్నేహం, దయ మున్నగునవి నిత్య సత్యాలని, మానవతకు మూలధర్మాలైన, ఇవి మారవని భావిస్తున్నాను. ఇక సుభాషితాలను ఉదాహరిస్తాను:

1. ఆరంభాంతస్స ధుఅం లచ్ఛీ మరణం వి హోఇ పురిసస్స
తం మరణ మణారంభే వి హోఇ లచ్ఛీ ఉణ
ణహోఇ. 1-42

(ఆరభమాణస్య ధ్రువం లక్ష్మీర్మరణం వా భవతి
పురుషస్య
తన్మరణ మనారంభ్యేపి భవతి, లక్ష్మీః పునః నభవతి)

పనిని ప్రారంభించడంలో మీనమేషాలు లెక్కిస్తున్న వ్యక్తిని ఒక మిత్రుడు ప్రోత్సహిస్తున్నాడు. "మిత్రుడా, ఏ పనినయినా ప్రారంభించిన వాడినే విజయలక్ష్మి వరిస్తుంది. అలా జరుగకపోతే మృత్యువయినా వరిస్తుంది. జయమో పరాజయమో తప్పదు. కాని, పనికి పూనుకోనివాడికి మరణం తప్పదు.; విజయలక్ష్మి అయితే దక్కదు. మరణం ఎప్పటికైనా నిశ్చయం కనుక పని ప్రారంభించిచూడు. అదృష్టముంటే విజయం లభిస్తుంది. లేకపోతే మరణం అందరికే సమానమే కదా !

2. అణ్ణ మహిలా పసంగం దే దేవ కరేసు అహ్మద
ఇతస్స,
పురిసా ఏక్కంతరసా ణహు దోషగుణే వి ఆణంతి.
1-48.

(అన్య మహిళా ప్రసంగం హే దేవ కుర్వస్మాకం
దయితస్య,
పురుషా ఏకాంతరసా నఖలు దోషగుణౌ విజానంతి.)

రెండవది ఉంటేనేగాని మొదటి వస్తువు గొప్పదనం మానవులకు తెలియదు. ఇది లోక సహజం. కనుక ఒక ఇల్లాలు భగవంతుని ఇలా ప్రార్థిస్తుంది. "ఓ భగవంతుడా ! నా ప్రియుడికి ఇతర స్త్రీలతో పొత్తు కలిగించు. అప్పటికిగాని నా ప్రేమ సంగతి అతనికి తెలియదు. ఒక దాన్నే నమ్ముకున్న మగవారికి చిరపరిచయంవల్ల దాని గుణదోషాలు తెలియవు."

3. పేమ్మస్స విరోహి అ సంధి అస్స పచ్చక్ఖ దిట్ఠ
విలిఅస్స,
ఉఅఅస్స వ తావిఅ సీతలస్స విరసో రసో
హోఇ. 1-53

(ప్రేమ్ణో విరోధిత సంధితస్య ప్రత్యక్ష దృష్ట
వ్యళీకస్య,
ఉదకస్యేవ తాపితశీతలస్య విరసో రసో భవతి.)

"మనసు విరిగెనేని మరి యతుకగా రాదు" అన్నాడు వేమన్న. మనసంటే ప్రేమ. "ప్రేమఒకమారువిరిగిన పిదప అతకదు. అందులోను తప్పు ప్రత్యక్షంగా కనిపించినప్పుడు అతకనే అతకదు. అతికించడానికి ప్రయత్నిస్తే, కాచి చల్లార్చిన నీరు తాగినట్టుంటుంది చప్పగా," అంటుంది ఒక ప్రేమ తత్త్వజ్ఞురాలు.

4. హిఅఅణ్ణఏహిఁ సమఅం అసమత్తాఇం పి జఇ
సుహావంతి,
కజ్జాఇఁ మణ్ణే ణతహా ఇ అరేహిఁ సమావి ఆఇం పి.
1-61.

(హృదయజ్ఞైః సమ మసమాప్తాన్యపి తథా సుఖ
యంతి
కార్యాణి మన్యే నతథా ఇతరైః సమాపితాన్యపి.

ఇది ఒక మనస్తత్త్వజ్ఞుడు చెబుతున్న మాట : "మన మనసెరిగిన వారితో కలిసి పనిచేసినప్పుడు, ఆ పనులు పూర్తికాకపోయినా సంతోషంగా ఉంటుంది. మనసెరుగని వారితో పనులు పూర్తయినా సంతోషంకలుగదు.

5. వత్తో ఛణో ణ సోహఇ అఇప్పహాఅ వ్వ పుణ్ణిమాఅందో
అంతవిరసో వ్వ కామో అసంపఆణో వ్వ పరిఓసో. 1-68

(ప్రాప్తః క్షీణః న శోభతే అతిప్రభాతఇవ పూర్ణిమాచంద్రః
అంతవిరస ఇవ కామః అసంప్రదానశ్చ పరితోషః

గడచి పోయిన ఉత్సవాన్ని చివరకు విరసమైన కోరికను పోల్చి చెబుతున్నాడొక కవి. ఉత్సవం ఎంతో సంబరంతో జరుగుతుంది. గడచిన తర్వాత జనం అలసి పోతారు. ఎక్కడి వస్తువులక్కడ ఉంటాయి. జనమంతా వెళ్ళిపోతారు. అంతా చప్పగా కనబడుతుంది. బాగా తెల్లవారిన పిదప పున్నమ చంద్రుడిలా వుంటుంది. చంద్రుడు పున్నమ చంద్రుడైనా, రాత్రంతా ఎంతో ఆహ్లాదకరంగా వుంటాడు. కాని తెల్లవారితే చప్పబడి, తెల్లబారి ఏదో తెల్లటి మేఘం ముక్కలా కనబడతాడు. అలాగే చివరకు విరసమైన కామంకూడా ఇతరులను సంతోషపెట్టని పరితోషంలాగ వుంటుంది. మనకు పరితోషమయితే ఇతరులనుకూడ వి బహుమానంతోనో ఆనంద పెట్టాలి. అప్పుడే దాని సార్థకత. అలాటిఈవి లేనప్పుడు నిస్సార మవుతుంది.

6. "కత్తో మిట్ఠం వ బహుకం అ" 1-72
(కుతో మృష్టంచ బహుకంచ)

మంచి కావాలి, అది ఎక్కువగాను కావాలి అంటే ప్రపంచంలో లభించదు. తీపి వస్తువూ కావాలి, అది ఎక్కువగాను కావాలి అంటే ఎలా?

7. ఐ వి తహ విఏసవాసో దోగ్గచ్చం మహజణేఇసంతాపవమ్
ఆ వంపి అత్థవిమణో జహ వణఇజణో జీఅత్తంతో 1-76

(వాపి తథా విదేశవాసః దౌర్గత్యం మమజనయతిసంతాపమ్,
ఆకంపితార్థ విమనా యథా ప్రణయి జనోనివర్తమానః)

విదేశవాస దారిద్ర్యం అష్టకష్టాలలోనివి. మనస్వి అయిన వాడికి ఇవిరెండూకూడా అంత చెడ్డవీ అని అనిపించవు. ఈ పని ఇతని వల్ల జరుగుతుంది అని వచ్చిన ఇష్టులు తమ అభీప్సితం నెరవేరక తిరిగిపోతే కలిగే కష్టం మొదట పేర్కొన్న రెండింటికన్నా ఘోరమయింది.

8. అద్దంసణేణ పేమ్మం అవేఇ అఇదంసణేణ వి అవేఇ
పిసుణ జణ జంపిఏణ వి అవేఇ ఏమేఅ వి అవేఇ 1-81

(అదర్శనేన ప్రేమాపైతి అతిదర్శనేనాప్యపైతి,
పిశున జన జల్పితేనాప్యపైతి ఏవ మేవాప్యపైతి)

ప్రేమ పెరగడం, తరగడం విచిత్రంగా ఉంటాయని ఒక అనుభవజ్ఞుడు చెబుతున్నాడు. ప్రేమ తరచు చూడక పోతే పోతుంది. అంటే, ప్రేమగలవారిని తరచు చూస్తూ వుండాలి. కాని తరచు చూస్తున్నా పోతుంది. కొండెగాళ్ళు ఓర్వలేక సమిధలు వేస్తారు. దానితోనూ ప్రేమ పోతుంది. ఇంకా ఆశ్చర్యకరమైన సంగతి ఏమిటంటే, ఏ కారణమూ లేకనే పోతుంది.

ఈ విషయాన్నే మరొక గాథలో వివరించాడు కవి :

9. అద్దంసణేణ మహిలా అణస్స అఇదంసణేణ ణీ అస్స.
ముక్ఖస్స పిసుణ అణ జంపిఏణ ఏ మేఅ వి ఖలస్స 1-82

(అదర్శనేన మహిళాజనస్య అతిదర్శనేన నీచస్య,
మూర్ఖస్య పిశుని జన జల్పితేన ఏవమేవాపి ఖలస్య)

తరచు చూడకపోతే మహిళల ప్రేమ పోతుంది. తరచు చూస్తే నీచుని ప్రేమ పోతుంది. తరచు చూడడంవల్ల నీచునికి ఈసడింపు ఏర్పడుతుంది. స్వయంగా వివేచన లేని మూర్ఖుని ప్రేమ ఇతరుల చాడీలు వినడంవల్ల పోతుంది. దుష్టుని ప్రేమ ఏ కారణమూ లేకుండానే పోతుంది. దుష్టుడు తన అవసరాలను బట్టి, తన తిక్కలను బట్టి, అభిమానాలు మార్చుతుంటాడు.

10. ణూమేంతి జే పహుత్తం కువిఅం దాసావ్వ జే పసాఅంతి
తే వ్విఅ మహిలాణం పిఆ సేసా సామి వ్వి అ వరాకాః 1 91

(గోపాయంతి యే ప్రభుత్వం కుపితాం దాసా ఇవ యే ప్రసాదయంతి
తఏవ మహిళానాం ప్రియాః శేషాః స్వామిన ఏవ వరాకాః)

ఒక స్త్రీ హృదయజ్ఞుడు భర్తలకు స్త్రీలయెడల ఎలా ప్రవర్తించాలో తెలుపుతున్నాడు : నేను భర్తను, భార్య

నాకు అణగి మణగి వుండాలి-అనే అధికారంచూపక, భార్యకు కోపం వచ్చినప్పుడు ఆమెను అనునయిస్తూ వుండేవారే ప్రియులు అనబడతారు. తక్కిన వారున్నారే వారు కేవలం భర్తలు పాపం!

11. అవి అహ్ణపేక్ఖణ్ణిజ్జేణ తక్ఖణం మామి తేణ దిట్ఠేణ,
సివిణ అ పీఏణ వ పాణిఏణ తహ్ణా వ్విఅ ణ పిట్ఠా 1-93

(అవితృష్ణ ప్రేక్షణీయేన తత్‌క్షణం మాతులాని తేన దృష్టేన
స్వప్న పీతేనేవ పానీయేన తృష్ణేవ న భ్రష్టా)

ఒక వనిత తన ప్రియుణ్ని చూచింది అకస్మాత్తుగా. అప్పుడు తనకు కలిగిన భావాన్ని, స్థితిని తన మామ భార్యకు తెలుపుతున్నది. మనకు యిష్టమయినవాడు కని పిస్తాడు. హఠాత్తుగా చూస్తాము. తనివి తీరదు. స్వప్నంలో మంచినీళ్ళు తాగితే దప్పి ఆరదు కదా! అలాగే ఉంటుంది పరిస్థితి. ఈ వనిత పరిస్థితి కూడ అలాటిదే. అందుకే తమిళ ఆళ్వార్లు భగవంతుని ఆరాద అమృతం అన్నారు—ఎంత తాగినా తనివితీరని అమృతం వంటివాడు భగవంతుడు; అంటే అతృప్త్యమృత రూపుడు.

12. సుజణో జం దేసమలంకరేఇ తం విఅ కరేఇ పవసంతో
గామాసణ్ణుమ్మూలిఅ మహావడట్ఠాణ సారిచ్ఛమ్ 1-94

(సుజనో యందేశ మలంకరోతి తమేవ కరోతి ప్రవసన్,
గ్రామాసన్నోన్మూలిత మహావటస్థాన సదృశమ్)

సజ్జనుడు ఎక్కడ ఉంటాడో ఆ ప్రాంతానికి అలంకా రంగా ఉంటాడు. అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోయాడా, పెద్ద వెలితి ఏర్పడుతుంది. దానిని పూరించడం కష్టం. గ్రామ సమీ పంలో పెద్ద మర్రిచెట్టు ఉంటుంది. అదికూలి పోయిందను కుందాం. దాని స్థానంలో ఎన్నిచెట్లు మొలిస్తే మొదట అందం, గాంభీర్యం వస్తాయి? వెలితి ఎలా తీరుతుంది?

13. దుఃఖం దేంతో వి సుహం జణేఇ జో జస్స వల్లహో
హోఇ 1-10

(దుఃఖం దదదపి సుఖం జనయతి యో యస్యవల్లభో
భవతి)

మనకు ఇష్టమైన వాళ్ళు కష్టం కలిగించినా సుఖం గానే ఉంటుంది. కష్టంగా అనిపించదు.

14. తే విరలా సప్పురిసా జాణ సిణేహో అహిణ్ణముహరాఓ
అణుదిఅహ వడ్ఢమాణో రిణం వ పుత్తేసు సంకమఇ 2-13

(తే విరలాః సత్పురుషాః యేషాం స్నేహః అభిన్న
ముఖరాగః

అను దివస వర్ధమాన ఋణమివ పుత్రేషు సంక్రామతి)

సత్పురుషుల స్నేహం ఒకే విధంగా ఉంటుంది. రంగుమారదు. దినదినమూ పెరుగుతూ వుంటుంది, అప్పు లాగ. తండ్రి తీర్చని అప్పు కొడుకులు తీర్చవలసినట్టుగా వంశ పారంపర్యంగా సంక్రమిస్తుంది. అలాటి సత్పురుషులు అరుదుగా వుంటారు. కొందరి స్నేహం వారితోనే సమసి పోకుండ కొడుకులకూ సంక్రమిస్తుంది. కొడుకులూ తండ్రి లాగే స్నేహాన్ని కాపాడు కుంటూంటారు. అలాటి వంశ పారంపర్య స్నేహం అరుదుకాదూ మరి!

15. గుణేసు కో మచ్ఛరం వహఇ? 2-18
(గుణేషు కో మత్సరం వహతి?)

గుణాలను అందరూ ఆదరిస్తారు. మత్సర్యం ఎందుకు ఉంటుంది?

16. వసఇ జహిం చేఅ ఖలో పోసిజ్జంతో సిణేహదాణేహిం,
తం చేఅ ఆలఅం దీఅఓ వ్వ అఇరేణ మఇలేఇ 2-35

(వసతి యత్రైవ ఖలః పోష్యమాణః స్నేహ దానైః
తమేవాలయం దీపక ఇవాచిరేణ మలినయతి)

దుష్టుల విషయంలో జాగ్రత్తగా వుండాలని ఒకడు తన మిత్రునికి హితవు చెబుతున్నాడు. దుష్టుణ్ని స్నేహంతో ఆశ్రయమిచ్చి పోషిస్తే మనకే త్వరలో మసిపూస్తాడు. మన ఇంటినంతా మసిచేస్తాడు–దీపంలాగా. దీపాన్ని నూనె పోసి కాపాడుతాము. కాని ఇంటినంతాపొగతో పాడుచేస్తుంది. దుష్టుడు మనకేకాక మన ఇంటికంతా తలవంపులు తెస్తాడు. కనుక అలాటి వాడిని చేరదీయరాదు.

17. హోంతీ విశప్పంచ్చిఅ ధణరిద్ధీ హోఇ కివిణపురిసస్స ?
గిహ్మాఅవసంతత్తస్స ణిఅఅఛాహి వ్వ పహిఅస్స. 2-35

(భవంత్యపి నిష్ఫలై వ ధనబుద్ధిర్భవతి కృపణపురుషస్య
గ్రీష్మాతపసంతప్తస్య నిజకచ్ఛాయైవ పథికస్య.)

పిసినిగొట్టుకు డబ్బు విరాళంగా పెరుగుతున్నా ప్రయోజనం లేదు వ్యర్థం. మండుటెండలో వేళ్లే వాడికి తన నీడ చలవనిస్తుందా ? అలాగే పిసినిగొట్టు డబ్బు అతడు ఖర్చు పెట్టడు గనుక నిరర్థకం.

18. సమసోక్ఖదుక్ఖపరివడ్ఢి ఆణ కాలేణ రూఢపేమ్మాణమ్
మిహుణాణం మరఇ జం తం ఖు జిఅఇ ఇఅరం ముఅం
హోఇ. 2-42

(సమసౌఖ్యదుఃఖపరివర్ధితయోః కాలేన రూఢప్రేమ్ణోః,
మిధునయోః మ్రియతే యత్ తత్ఖలు జీవతి, ఇతన్మృతం
భవతి.)

"పరస్పరప్రార్థ్య నిరాశ యోర్వరం శరీరనాశోపి సమానురాగయోః" సమమైన అనురాగంతో పరస్పరం కోరుకుంటూ, విపరీత విధి వల్ల కలుసుకొనేఅవకాశంలేని ప్రియసీప్రియులు మరణించినా మేలే అంటాడు కాళిదాసు. ఈ గాథా కవి వర్ధచంకుడు కాళిదాసుకన్నా గొప్పగా, అంశకన్నా ముందుగా ఇలాఅన్నాడు: సుఖదుఃఖాల్లో సమంగా పెరుగుతూ కాలం గడచినకొద్దీ (అతిపరిచయంవల్ల సడలక) ప్రేమను దృఢపరచుకుంటూ వున్న దంపతుల్లో మొదట మరణించే వ్యక్తే నిజంగా జీవించినట్టు, మరణించని వ్యక్తి నిజంగా చచ్చినట్టే.

19. జేణ విణా ణ జివిజ్జఇ అణుణిజ్జఇ సో కఆవరాహో వి.
పత్తే వి ణఅరదాహే భణ కస్స ణ వల్లహో అగ్గీ ? 2-63

(యేన వినా న జీవ్యత్యే మనీయతే స కృతాపరాధో పి,
ప్రాప్తే పి నగరదాహే భణ కస్య న వల్లభోగ్నిః)

కొందరిని మనం వదలుకోలేము. వారు లేక గడవదు. అలాంటప్పుడు వారు ఏదో పొరపాటు చేసినా సర్దుకుపోవాలి. ఊరిని కాల్చిందికదా అని నిప్పును వాడడం మానివేస్తామా? నిప్పు అందరికీ ఇష్టమే, అత్యవసరంకూడ. ఇది రోహ అనే కవయిత్రి గాథ.

20. ఖణమేత్తం పి ణ ఫిట్టఇ అణుది అహవిఇణ్ణగురుఅ
సంతావా,
పచ్ఛణ్ణ పావ సంకే వ్వ సామలీ మజ్ఝ హిఅఆవో
2-83

(క్షణ మాత్రమపి నాపయాతి అనుదివసపితీర్ణ గురుక
సంతాపా,
ప్రచ్ఛన్నపాపశంకేవ శ్యామలా మమ హృదయాత్)

మనం ఏదైనా తప్పుచేస్తాము. దానిని చెప్పుకొని పశ్చాత్తాప పడే ధైర్యం వుండదు. ఎక్కడ బయటపడుతుందో అది అని ప్రతిదినం మనసు వ్యథపడుతూనే వుంటుంది. క్షణమయిగా మనసు నుంచి శంక-భయం తొలగదు. ఎప్పుడూ మనసును విడిపోని బాధ కలిగించే ప్రియురాలిని కవి ఈ పాప శంకతో పోల్చాడు.

ఇది సంప్రదాయ, అలంకారిక సమయ విరుద్ధమైనా, హాలుడు.

21. సరఏ మహద్దాణం అంతే సిసిరాఇం వాహిరుహ్ణాఇం,
జాఆఇం కువిఅ సజ్జణ హిఅఅసరిచ్ఛాఇం సలిలాఇం
2-86

(శరది మహాహ్రదానా మంతః శిశిరాణి బహిరుష్ణాని,
జాతాని కుపిత సజ్జన హృదయ సదృక్షాణి సలిలాని)

సజ్జనులకు కోపంరాదు. వచ్చినా తాటాకు మంటలాగ కొంచెంసేపు వుంటుంది. అంటే, పైకి వేడిగా వుంటుంది. హృదయం చల్లగానేవుంటుంది. కోపం దీర్ఘంగా వుండదు. ఎలాగంటే, శరత్కాలంలోని మడుగునీటివలె. ఈ నీరు పైకి సూర్యుని తీక్షకోణాలకు వేడెక్కుతుంది.

22. ఉప్పణ్ణత్థే కజ్జే అఇచింతంతో గుణాగుణే తమ్మి,
చిర ఆల మందపేచ్ఛిత్తణేణ పురిసో హణఇ కజ్జమ్
3-14

(ఉత్పన్నార్థే కార్యే తిచింతయన్ గుణాగుణౌతస్మిన్,
చిరకాల మంద ప్రేక్షిత్వేన పురుషో హంతి కార్యమ్)

పని చేకూరే సమయంలోనూ దానిలోని గుణ దోషాలు లెక్క పెడుతూ, ఏ క్షణానికి ఏమి ఫస్తుందో అని ఎప్పుడూ శంకించే వారుంటారు. పని పాడుకావడానికి వారే కారకులు. కనుక అలా నిరంతరం శంకించక పనులు ధైర్యంగా నెరవేర్చుకోవాలి.

23. తంమిత్తం కౌఅవ్వం జం కిర వసణమ్మి దేశఆలమ్మి,
ఆలిహిఅభిత్తి వా ఉల్లి అం వ ణ పరమ్ముహం ఠాఇ
3_17

(తన్మాత్రం కర్తవ్యం యత్కిల వ్యసనే దేశకాలేషు,
ఆ లిఖిత భిత్తి పుత్తల కమివ న పరాఙ్ముఖం తిష్ఠతి)

"సమాన శీల వ్యసనేషు సఖ్యం" సమానమైన చరిత్ర గలవాళ్లు, కష్టాలు వున్న వారికే స్నేహం కలుస్తుందని పెద్ద లంటారు. ఈ గాథా కారుడైన పాలితుడు ఎలాటి వాడితో మైత్రి చేయాలో చెబుతున్నాడు; కష్టాలలోను, కాలదేశాలు మారినా పెడమొగం పెట్టనివాడితో స్నేహం చేయాలట. దానికి కవి ఒక అపూర్వమైన ఉదాహరణ మిచ్చాడు. గోడ మీద గీసిన బొమ్మ ఎప్పుడూ పెడమొగం పెట్టని వాడుగా ఉండాలట. గోడమీది బొమ్మలాగఎప్పుడూ మనను చూస్తుం టుందేగాని ముఖం తిప్పదు.

24. తా మజ్ఝిమో చ్చిఅ వరం దుజ్జణసుఅదేహిం దోహింవి ణ కజ్జమ్
జహ దిట్ఠో తవఇ ఖలో తహేఅ సుఅణో అఈసంతో
3_24

(తన్మధ్యమ ఏవ వరం దుర్జనసుజనాభ్యాం ద్వాభ్యాం న కార్యం,
యథా దృష్టః తాపయతి ఖలస్తదైవ సుజనః అదృశ్యమానః)

కాని, హాలుడు మైత్రి విషయంలో కొత్తసూత్రం చెబుతున్నాడు. దుర్జనులు, సజ్జనులకన్నా ఏవర్గానికీ చెందని మధ్యముడే మేలు. అతనితో స్నేహం చేయడం ఉచిత మంటాడు హాలుడు. దుర్జనుణ్ని చూస్తూవుంటేనే ఒళ్ళు మండు తుంది. ఇక సజ్జనుడు కనిపించకపోయాడా మండుతుంది ఒళ్ళు. కనుక మంచివాడూ మనకు వద్దు, చెడ్డవాడూ వద్దు. సాధారణునితోనే చెలిమి చేద్దాం. మనకు ఎలాటి తాపమూ కలిగించడు-అంటాడు హాలుడు.

25. పాణ ఉడీఅ వి జవిఊణ హుతవహో జలఇ జణ్ణ వాడమ్మి,
ణ హు తే పరిహరిఅవ్వా విసమదశాసంఠిఆ పురిసా
3_27

(పాణకుట్యామపి జ్వలిత్వా హుతవహో జ్వలతి యజ్ఞ వాటేపి,
నఖలుతే పరిహర్తవ్యా విషమ దశా సంస్థితాః పురుషాః)

కొందరిని ఏ పరిస్థితిలోను వదలుకోరాదు అంటాడు హాలుడు. నిప్పు కల్లు దుకాణంలోను మండుతుంది; యజ్ఞ వాటికలోనూ. మరి దానిని అపవిత్రమని వదలి పెడతామా ? అలాగే కొందరు ఉత్తములు తమకు తగని విషమ పరిస్థితులలో ఉండవలసి వస్తుంది. అంత మాత్రాన వారిని వదులుకోవచ్చా!

26. జాఏజ్జ వణుద్దేసే కుజ్జో వి హుణీసహో ఝడిఅపత్తో,
మా మాణుసమ్మి లోప తాఈ రసిఓ దరిద్దో అ 3_30

(జాయతాం వనోద్దేశే కుబ్జోపి ఖలు నిశ్శాఖః శిథిల పత్రః;
మా మానుషే లోకే త్యాగీ రసికో దరిద్రశ్చ)

ఆడదై పుట్టడం కంటే అడవిలో మానై పుట్టడం మేలని ఆడువారు అడికలు ఆడుకుంటుంటారు. ఇతనెవరో పాపం! "త్యాగశీలుడై నరసికుడు-సహృదయుడు దరిద్రుడ గా పుట్టడంకన్నా అడవుల్లో కొమ్మలులేని, ఆకులు రాలిన మరు గుజ్జు మోడయి పుట్టడం మేలు!" అని అనుకుంటున్నాడు.

27. అద్దంసణేణ పుత్తఅ సుట్ఠువి ణేహాణుబంధ ఘటిఆఇం,
హత్థ ఉడపాణి ఆఇం వ కాలేణ గలంతి పేమ్మాఇం
3_36

(అదర్శనేన పుత్రక సుష్ఠ్వపి స్నేహానుబంధ ఘటితాని
హస్తపుటి పానీయానీవ కాలేన గలంతి ప్రేమాణి)

ఇంతకుముందు ఒక కవి "స్త్రీలను తరచు చూస్తూ పలకరిస్తూ వుండాలి. లేకపోతే ప్రేమలు వుండవు"అన్నాడు. స్త్రీల విషయంలోనే కాదు; ఎంత బలమైన ప్రేమలయినా, ఇతరుల విషయంలోను చూపులు లేకపోతే రాకపోకలు లేక

పోతే, దోసిలిలోని నీటిలాగ క్రమంగా ఆరిపోతాయని ఈ గాథా రచయిత అన్నాడు.

28. అక్ఖేవఆఇం పిఅజంపిఆఇం పరహిఅఅణివ్వుది అరాఇం,
విరళో ఖు జాణఇ జణో ఉప్పణ్ణే జంపిఅవ్వాఇం.

(వాక్క్షేపకాణి ప్రియజల్పితాని పరహృదయ నిర్వృతికరాణి,
విరళః ఖలు జానాతి జన ఉత్పన్నే జల్పితవ్యాని.)

కొందరు చాలా చతురులు. తమ మీద ఇతరులకు సందేహం కలిగితే, వారి ఆక్షేపాలన్నిటికీ సమాధాన మిస్తారు; తియ్యంగా మాట్లాడి ఎదుటివారి హృదయాలను లోబరచుకొంటారు. పొరపాట్లు జరిగితే, ఎదుటివారు కోప పడకుండా ఎలా మాట్లాడాలో కూడ తెలుసుకొని అలా ప్రవ ర్తిస్తారు. ఇలాటి చాతుర్యం గలవారు అరుదుగా ఉంటారు.

29. ఛజ్జఇ పహుస్స ఎలిఅం సిఆఇ మాణో ఖమా సమత్థస్స,
జాణంతస్స అ భణిఅం మోణం చ అఆణమాణస్స 3-43

(శోభతే ప్రభోర్లలితం, ప్రియాయా మానః క్షమా సమర్థస్య,
జానతశ్చ భణితం మౌనం చాజానతః)

సొంపుగా ఉండేవి కొన్నే ఉంటాయి.అన్నీ అన్ని వేళలా సొంపుగా ఉండవు. ప్రభువుస్వేచ్ఛాచారం సొంపుగావుంటుంది ప్రియురాలి బింకం అందమిస్తుంది. సమర్థుడైన వాని ఓరిమి అందమిస్తుంది. జ్ఞానవంతుని మాట వినసొంపుగా ఉంటుంది. అజ్ఞానిమౌనం అందమిస్తుంది. కనుకనే భర్తృ హరి "విభూషణం మౌనమపండితానామ్" పండితులు కాని వారు మౌనం పాటించడం చాల అందమిస్తుంది.

30. దేవ్వమ్మి పరాహుత్తే ఘత్తిఅఘడిఅం పి విహాఇ నరాణం,
కజ్జం వాలుఅవరణం వ్వ కహం వి బంధం విఅ ఏఇ 3-45

(దైవే పరాఙ్ముఖే ప్రతిహి ఘటితమపి విఘటతే నరాణామ్,
కార్యం వాలుకావరణమివ కథమపి బంధనమేవ న దదాతి.)

దైవం అనుకూలంగా లేనప్పుడు సమకూడే పని కూడ చెడిపోతుంది. ఇసుకగోడ ఎంతగా కట్టినా నిలువనట్టు పని సానుకూలంకాదు. మానవప్రయత్నానికి దైవం అనుకూలిం చాలి. కాని మానవుడు దైవం అనుకూలంగా లేదనే సాకుతో యత్నించడం మానరాదని భర్తృహరి అన్నాడు.

31. ఉప్పాఇఅ దవ్వాణం వి ఖలాణం కో ఖాఅణం ఖలో చ్చేవ,
పక్కాఇం వి ణింబఫలాఇం ణవరం కావిహిం ఖజ్జంతి 3-48

(ఉత్పాదితద్రవ్యాణామపి ఖలానాం కో భాజనం ఖల ఏవ,
పక్వాన్యపి నింబ ఫలాని కేవలం కాకైః ఖాద్యంతే)

దుర్మార్గులు సంపాదించే ధనాన్ని అనుభవించేవారు ఎవరనుకున్నారు? దుర్మార్గులే. దుర్మార్గులు తమ సంపాద నను మంచి పనులకు వినియోగించరు. వేప చెట్లు విరగబడి పండుతాయి. వాటిని తినేవి కాకులే సుమా! కనుక కష్టపడి ఆర్జించిన ధనాన్ని సత్కార్యాలకు వినియోగించాలి అని కవి భావం.

32. సుజణో ణ కుప్పఇ చ్చిఅ అహ కుప్పఇ విప్పిఅం ణ చింతేఇ
అహ చింతేఇ ణ జప్పఇ అహ జప్పఇ లజ్జిఓ హో ఇ. 3-50

(సుజనో న కుప్యత్యేవ, అథ కుప్యతి విప్రియం న చింతయాతి,
అథ చింతయాతిన జల్పతి. అథ జల్పతి లజ్జితో భవతి)

అర్జునుడనే కవి సజ్జన స్వభావాన్ని ఈ గాథలో సూత్రప్రాయంగా తెలిపాడు. సజ్జనుడు సాధారణంగా కోపగించుకోడు. ఒకవేళ కోపగించుకొన్నాడా, కసితీర్చు కొందామని అనుకోనే అనుకోడు. ఒకవేళ అనుకున్నాడా

అదిమనసులోనే ఉంటుందిగాని పైకిమురుసుగామాట్లాడడు. కోపం పట్టలేక ఒకవేళ పైకి దురుసుగా మాట్లాడాడా సిగ్గుపడిపోతాడు, ఛీః ఏమిటి ఇలా అంటున్నాను-అని.

33. సో అత్థో జో హత్థే| తం మిత్తం జం నిరంతరం వసణే,
తం రూఅం జత్థ గుణా తం విణ్ణాణం జహిం ధమ్మో 3-51
(స్వార్థో యో హస్తే, తన్మిత్రం యన్నిరంతరం వ్యసనే,
తద్రూపం యత్ర గుణాః, తద్విజ్ఞానం యత్రధర్మః)

పుస్తకంలోనివిద్య, పరుల చేతిలోఉన్న ధనం సమయానికి ఉపయోగించేవి కావు అని ఒకరన్నారు. విద్య అంటే అంతా కంఠస్థంగా వుండాలి. డబ్బు అంటే పరాధీనంగా ఉండక స్వతంత్రంగావినియోగించుకొనదగినదిగా ఉండాలి. ఈ సంగతినే ప్రపంచానుభవం విస్తారంగా గల హాలుడు వివరిస్తున్నాడు. చేతిలో సిద్ధంగా వుండేదే ధనం. ఆవద వచ్చినప్పుడు శారీరకంగాను, మానసికంగాను అంటిపెట్టుకొని ఉండేవాడే నెచ్చెలి. గుణాలున్నదే రూపం. అంటే గుణంకూడ వున్నప్పుడే రూపమూ రాణిస్తుంది. కే బాహ్యసౌందర్యంప్రయోజనకరంకాదు; మానసికసౌంద కూడ అవసరం. ధర్మచింత వున్నదే విజ్ఞానం. వి మంటే శాస్త్రాదులలో బహుజ్ఞత. ఇంతటి బహుజ్ఞత ద్వారా, ధర్మచింత లేనిదే నిరుపయోగం.

.. అకులీణో దోముహ ఓ తా మహురో భోజణం మ
జా
మురజో వ్వ ఖిలో జిణ్ణమ్మి భో అణే విరస మారస
3.

అకులీనో ద్విముఖః తావన్మధురో భోజనం మ
యావ
మురజ ఇవ ఖిలో జీర్ణే భోజనే విరస మారనతే.)

దుర్మార్గుడు మద్దెలవంటి వాడని కవి చక్క పోల్చాడు. మద్దెలకు రెండు ముఖాలు; దుర్మార్గు కూడా రెండుముఖాలు, స్వార్థంచేకూరినప్పుడు ఒకవిధంగా చేకూరనప్పుడు మరో విధంగానుమాట్లాడుతాడు. దుర్మార్గ

పుట్టుక కూడ మంచి వంశంలో కాదు. మంచి వంశంవాడు దుర్మార్గుడు కాడుకదా! మద్దెలకూడ అకులీనం. (ఇక్కడ శ్లేష సహాయపడవలసి వచ్చింది కవికి) మద్దెలను వాయించేప్పుడు గుడ్డ కుదురుగా చుట్టి దానిమీద పెట్టి వాయిస్తారు. కనుక భూమి సంబంధం లేనిది. (కు-భూమి. దానిలో లీనం కానిది, ఆననిది.) మద్దెలలో మంచినాదం రావడానికి అన్నం గాని, ఉడికించిన పిండికాని మెత్తుతారు. మెత్తగానే మంచి నాద మిస్తుంది-పలుకుతుంది. దుర్మార్గుడుకూడ తిండితింటున్నంతవరకు-స్వార్థం నెరవేరుతున్నంతవరకు తియ్యగా మనపాటే పాడుతాడు. స్వార్థం నెరవేరిన తర్వాత, పిండిముద్దమెత్తని మద్దెలవలె విరసంగా పలుకడం ప్రారంభిస్తాడు.

35. లహు అంతి లహుం పురిసం పవ్వ అమేత్తం పి దో వి కజ్జఇం
ణివ్వరణ మణివ్వూఢే, ణివ్వూఢే జం అ ణివ్వరణమ్ 3_55

(లఘయతో లఘు పురుషం పర్వతమాత్రమపి ద్వే అపి కార్యే
నిర్వరణ మనిర్వ్యూఢే నిర్వ్యూఢేయచ్చ నిర్వరణమ్)

రెండుపనులు చేయరాదంటాడు గోవిందసామి అనే కవి. అవి రెండు ఏమిటంటే: చేయని పనిని ఇట్లా చేస్తాను, అట్లా చేస్తాను అని తన గుణ గణ ప్రకాశనార్థం చెప్పుకోడం, చేసిన పనిని ఇట్లా చేశాను, అట్లా చేశాను అని ఆత్మ ప్రశంసగా చెప్పుకోడం- ఇవి రెండూ కొంతంత పెద్దవాడినికూడ త్వరలో కొండికగా (చిన్నగా) చేస్తాయి. చేయని పనిని గురించి చెప్పుకోడం వ్యర్థం. చేసిన పిదప చెప్పుకోడం ఆత్మశ్లాఘ అవుతుంది. కనుక ఉత్తముడు ఈ రెండు పనులూ చేయరాదు.

36. విణ్ణాణగుణ మహగ్ఘే పురిసే వేసత్తణం పి రమణిజ్జమ్,
జణణిందిఏ ఉణ జణే పిఅత్తణేణావి లజ్జామో. 5-61

(విజ్ఞానగుణమహార్ఘే పురుషే ద్వేష్యత్వమపి రమణీయమ్
జననిందితే పునర్జనే ప్రియత్వేనాపి లజ్జామహే)

లోకుల మనస్తత్వాన్ని సవరసత్తి (శబరశక్తి) అనే జానపదకవి ఈ గాథలో చక్కగా తెలిపాడు. ఒకరు తన మిత్రునితో ఇలా అంటాడు: విజ్ఞానం, గుణం మున్నగు వాటితో సంఘంలో గౌరవాదరాలు పొందుతున్న వారితో ద్వేషమయినా అందంగా వుంటుంది. జననిందితుడైన వ్యక్తిపై ప్రీతి చూపడానికికూడా సిగ్గుపడుతుంది లోకం. ఇది లోకం పోకడ.

37. అణు వత్తణం కుణంతో వేసేవి జణే అహిణ్ణ ముహరాఓ,
అప్ప వసో వి హు సుఅణో పరవ్వసో ఆహిఆఈ ఏ 3_65

(అనువర్తనం కుర్వన్ ద్వేష్యేపిజన్యే భిన్నముఖరాగః
ఆత్మవశోపి ఖలు సుజనః పరవశః అభి జాత్యస్య)

సజ్జనుని ప్రవర్తన అపూర్వంగా వుంటుంది. శత్రువు ఇంటికి వచ్చినా, ద్వేషానహ్యాలు ముఖంలో ఏ మాత్రం కనబడనీక, ఆదరిస్తాడు. నిజానికి ఆ శత్రువుకు అతడు భయపడవలసిన పనిలేదు; అతనికి ఇతడేమీ పరతంత్రుడు, కాడు. కాని కులీనతకు-వంశగౌరవానికి, ఇంటితనానికి-పరతంత్రుడు. అందువల్లనే శత్రువునుకూడ ఎలాటి మనోవికారాలూ ముఖంలో చూపక ఆదరిస్తాడు.

38. కీరంతీ వ్విఅ ణాసఇ ఉఅఏ రేహవ్వ ఖలఅణే మేత్తీ
సా ఉణ సుఅణమ్మి కఆ అణహా పాహాణరేహ వ్వ 2-72

(క్రియమాణైవ నశ్యత్యుదకే రేఖేవ ఖలజనే మైత్రీ,
సా పునః సుజనే కృతా అనఘా పాషాణ రేఖేవ)

సుజన దుర్జనమైత్రి ఎలాటిదో సరళంగా వర్ణించాడు సరలుడనే కవి : దుష్టులతో మైత్రి చేస్తున్నప్పుడే నీటిపై గీతలాగ నశిస్తుంది. సజ్జనులతో చేసే మైత్రి నిరపాయంగా రాతిపై గీతలాగ స్థిరంగా వుంటుంది.

39. గంధేణ అప్పణో మాలిఆణం ణోమాలి ఆణ ఫుట్టిహఇ,
అణ్ణో కోవి హఆసాఇ మంసలో పరిమలుగ్గారో 3-81

(గంధేనాత్మనో మాలికానాం నవమాలికాన చ్యుతా భవిష్యతి
అన్యః కోపి హతాశాయా మాంసలః పరిమలోద్గారః)

సంఘంలో కొందరి విశిష్టత కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తుంది. ఎలాగంటే, పూలలో జాజిమల్లెల లాగ. దాని వాస

ఏ పూవు వాసనకూ తీసిపోదు. దాని గుబాళింపే వేరు. తక్కిన పూవుల వాసనను తీసికొని మొత్తంగా వ్యాపించేది దాని స్వభావం. విశిష్ట వ్యక్తుల సంగతీ అలాటిదే. వారు తక్కిన వారికన్నా అన్నింటా ముందు ఉంటారు వారి గుణగణాలను వెనక్కి నెట్టివేస్తూ. పావం! ఆదరించే వారు ఒకప్పుడు లేకపోయినా సరే.

0. ఫలసంపత్తీఅ సమోణఆఇం తుంగాఇం ఫలవివత్తీఏ,
హిఅఆఇ సుపురిసాణం మహా ణాం వ సిహరాఇ 3-82

(ఫలసంపత్త్యా సమవనతాని తుంగాని ఫల విపత్త్యా
హృదయాని సుపురుషాణాం మహాతరూణా మివ శిఖరాణి)

గొప్పవారిమనస్సు ఉదాత్తమైనది. వారు ఐశ్వర్య ముతో తులదూగినప్పుడు వినయంతో ప్రవర్తిస్తారు. విరగ గాచిన పండ్లచెటకొమ్మలలాగ. ఐశ్వర్యం కోలుపోయినప్పుడు దైన్యం అవంతైనా లేక పండ్లులేని ఆ చెట్లకొమ్మలలాగే తల ఎత్తుకొని వుంటారు. సుఖంలో ఒళ్ళుతెలియక విర్ర వీగడు, కష్టాలలోదీనంగా ముఖం వేలవేసుకోవడం సామా న్యుల స్వభావం.

41. తుంగోచ్చి అ హోఇ మణో మణంసిణో అంతిమాసు వి దసాసు,
అత్థమణమ్మి వి రఇణో కిరణా ఉద్ధం చిఅ ఫురంతి 3-84

(తుంగమేవ భవతి మనః మనస్వినోంతిమాస్వపి దశాసు,
అస్తమనేపి రవేః కిరణాః ఊర్ధ్వమేవ స్ఫురంతి)

మరొక కవి గొప్పమనసు వారిస్వభావాన్ని మరొక విధంగా వివరించాడు. గొప్పమనసువారి మనస్సు తుది దశలోకూడ తన గొప్పతనాన్ని కోల్పోదు, ఉన్నతంగానే ఉంటుంది. సూర్యుడు అస్తమిస్తున్నప్పుడుకూడ, అతని కిర ణాలు వంగిపోవు; పైకే ప్రసరిస్తుంటాయి.

42. పోట్టం భరంతి సఉణా వి మాఉఅ అప్పణో అణువ్విగ్గా,
విహలుద్ధరణ సహావా హువంతి జఇ కే వి సప్పురిసా 3-85

(ఉదరం బిభ్రతి శకునా అపి హే మాతరః ఆత్మనో్య నుద్విగ్నాః,
విహ్వలోద్ధరణస్వభావాః భవంతి యది కేపి సత్పురుషాః)

కష్టాల్లో ఉన్న వారిని ఆదుకొనేవారే గొప్పవారంటు న్నాడు ఈ గాథాకవి, ఒక పల్లెటూరిపడుచు మాటలలో. పక్షులుకూడ పొట్టపోసుకుంటాయి హాయిగా. దానిలోఏముంది గొప్ప! ఆపదల్లో చిక్కుకున్న వారిని ఆదుకొనేవారే సత్పురు షులు. అలాటి వారు అరుదుగా వుంటారు. పక్షులే తమపొట్ట తాము పోసుకుంటున్నప్పుడు మనుష్యుల సంగతి చెప్పి నక్కరలేదు.; తమస్వార్థం తాముచూసుకుంటూనే వుంటారు. తమసుఖం కాదని, ఇతరులకు తోడ్పడే వారుకదా సత్పురు షులు. వారికి తమ పొట్టచింత అంతగా వుండదు. వారుతిండి కోసంపుట్టినవారుకారు; వారికి పొట్ట ప్రధానసమస్యకాదు.

43. ణ విణా సబ్భావేణ గ్ఘేప్పఇ పరమత్థ జాణుఓ లోఓ,
కో జుణ్ణ మంజరం కంజిఏణ వేఆరి ఉం తరఇ? 3-86

(న వినా సద్భావేన గృహ్యతే పరమార్థజ్ఞో లోకః
కో జీర్ణమార్జారం కాంజికయా ప్రతారయితుం శక్నోతి?)

ప్రపంచాన్ని మోసంచేయలేమంటున్నాడు భోజుడనే కవి. లోకం వెర్రిది కాదు. పరమార్థం తెలిసినట్టిది. కనుక మోసం చేసి వశపరచుకోలేము; ఏవేవో అల్లిబొల్లి కబుర్లతో లోబరచు కోలేము. ఎంతో ప్రపంచం చూచి అనుభవం పొందిన ముసలి పిల్లిని గంజిపెట్టి మోసం చేయడం సాధ్యమా? ముసలిపిల్లి గంజినిచూచి, పాలు అని మోస పోతుందా? ప్రపంచంకూడ అంతే. మంచితనంతో జనాన్ని లోబరచుకోగలంగాని మోసంతో కాదు.

44. రణ్ణా ఉ తణం రణ్ణాఉ పాణిఅం సవ్వఅం సఅంగాహమ్
తహ వి మయాణం మఈణం అ ఆమరణాంతాఇం పేమ్మాఇం 3-87

(అరణ్యాత్తృణ మరణ్యా త్పానీయం సర్వతః స్వయం గ్రాహం
తథాపి మృగాణాం మృగీణాం ఆ మరణాంతా ప్రేమాణి)

అకారణంగానూ, నిస్స్వార్థంగాను జనించే ప్రేమ ఆమరణాంతం తరగదు అంటాడు ఒక కవి. అడవుల్లో జింక లున్నాయి. జీవికకు అని ఒకదాని పై మరొకటి ఆధారపడి

వుండవు. అడవుల్లో గడ్డితిని, అడవుల్లో నీరుతాగి స్వేచ్ఛగా, అన్నీ పరస్పర భావం లేకుండా స్వయంగానే సంపాదించుకుంటూ మనుగడ సాగిస్తాయి. కాని లేళ్ళు, దుప్పులు మరణించే వరకు ప్రేమతో ఉంటాయి. కనుక నిస్వార్థమూ, నిరపేక్షమూ అయిన ప్రేమే శాశ్వతమైనది.

45. జహ జహ జరాపరిణఓ హోఇ పఈ దుగ్గఓ విరూఓ వి,
కులవాలిఆణం తహ తహ అహిఅఅరం వల్లహో హోయి 3-94

(యథా యథా జరాపరిణతో భవతి పతిః దుర్గతో విరూపోపి,
కులపాలికానాం తథా తథా ధికతరం వల్లభో భవతి)

కులస్త్రీల - ఉత్తమవంశ సంజాతలయిన స్త్రీల స్వభావాన్ని పొట్టిసుడనేకవి ఈ గాథలో వర్ణించాడు. సామాన్య స్త్రీలయితే రూపం, ధనం, యౌవనం చూచి భర్తలను ఆదరిస్తారు, రూపహీనుడైనా దరిద్రుడైనా వయసు మళ్ళినా ఆదరణ తగ్గుతుంది. కులస్త్రీల స్వభావం దీనికి ప్రతికూలం. పతి ముసలివాడయిన కొద్దీ, బీదవాడయిన కొద్దీ, రూపహీనుడయిన కొద్దీ కులస్త్రీల ప్రేమ ఎక్కువవుతుంది. వారిదిసహజ ప్రేమ. బాహ్య విషయాలకు అతీతమైనది.

46. ణ గుణేణ హీరఇ జణో హీరఇ జో జేణ భావిఓ తేణ,
మోత్తూణ పుళిందా మోత్తిఆఇం గుంజాఓ గేహ్ణంతి 4-10

(న గుణేన హ్రియతే జనో హ్రియతే యో యేన భావితస్తేన,
ముక్త్వా పులిందా మౌక్తికాని గుంజా గృహ్ణంతి)

జిహ్వకొకరుచి, పుర్రెకొక బుద్ధి - అన్నారు అనుభవజ్ఞులు. కనుక ఎవరికిఏదిఇష్టమో వారు దానినిఆదరిస్తారు. గుణాలు చూడరు. విలువలూ చూడరు. బోయలు అడవులలో ఏనుగులనుచంపి ముత్యాలుసంపాదిస్తారు. కాని వారు వాటి విలువనుగాని, గుణాలనుగాని చూడక గురివిందలను దండలుగాగుచ్చుకొని వేసుకుంటారు. మరి పుర్రెకొకబుద్ధి అనక ఏమి చేస్తాము!

47. భుంజసు జం సాహీణం కుత్తో లోణం కుగ్గామరిద్ధమ్మి,
సుహఅ సలోణేణ వి కిం తేణ సిణిహో జహిం ణత్థి?

(భుంక్ష్వ యత్ప్రాప్తమీదం కుతో లవణం కుగ్రామరిక్తే?
సుభగ సలవణేనాపి కిం తేన స్నేహో యత్ర నాస్తి?)

కేవలం బాహ్యలావణ్యానికి మోసపోరాదు. స్నేహం మానవునికి ముఖ్యమని త్రిలోచనుడనే కవి ఒక కుగ్రామ దృశ్యాన్ని వివరిస్తున్నాడు: ఒకనాగరికుడు కుగ్రామానికి పనిపడి వెళ్లాడు. ఒకగృహస్థు ఇంటిలో భోజనం ఏర్పాటు అయింది. ఉప్పులేనికూర వడ్డించింది యిల్లాలు. అతిథి చిత్తకపోయి ఆమెవైపు చూచాడు. "కుగ్రామం వంటలో లవణం ఎక్కడ ఉంటుంది? మేము వడ్డించింది, నీకులభించింది తిను, ఓ సుభగుడా? ఇంతకూ వట్టిలవణమున్నా ఏమిటి ప్రయోజనం? స్నేహం లేనప్పుడు?" అన్నది ఇల్లాలు. లవణ మంటే లావణ్యం; ఉప్పు. స్నేహ మంటే నూనె నేయివంటి పదార్థాలు; ప్రేమాదరాలు. కవి శ్లేషతో కేవలం లావణ్యం చూచి ఆకర్షితుడు కారాదని, ప్రేమాదరాలు సంపాదించడం కష్టమని చెప్పాడు. ఉప్పు, సౌందర్యం సులభవ్యయంతో, అల్పవ్యయంతో విలుచుకొనదగినవి. స్నేహం, చమురు ప్రేమ బహుమూల్యమయినవి. పల్లెటూరి అమాయకులు ప్రేమాదరాలతో వడ్డించింది ఆరగించుమంటుంది ఆఇల్లాలు.

48. అవమాణి ఓ వి ణ తహా దుమ్మిజ్జఇ సజ్జణో విహవహీణో,
వడికాఉం అసమత్థో మాణిజ్జంతో తహ పరేణ. 4-20

(అవమానితోఽపి న తథా దూయతే సజ్జనః విభవహీనః
ప్రతికర్తు మసమర్థో మాన్యమానో యథా పరేణ)

అభిమానధనుడైన సజ్జనుని మనస్తత్త్వమే వేరు-ముఖ్యంగా ధన విహీను డయినప్పుడు. కాని, ఇతరులు తనకు సమ్మానం చేసినప్పుడు, వారికి ప్రత్యుపకారం ఏమి చేయలేక పోతిమే, వారికేమీ ఇవ్వలేకపోతిమే అని కష్టపడ తాడు. అతనికి ఇతరులకు ఇవ్వడమే తప్ప, ఇతరులనుండి పుచ్చుకోడం తెలీదు. ఇప్పుడు ఆ పరిస్థితి వచ్చి, ఇతరుల ఉప కారానికి ప్రత్యుపకృతి చేయకపోయామే అని బాధ.

49. కలహంతరే వి అవిణిగ్గ ఆఇం హిఅఅమ్మి జరముహగ ఆఇం,
సుఅణకఆఇం రహస్సాఇం దహఇ ఆయుక్ఖఏ అగ్గీ, 4-21

(కలహాంతరేఽప్యవినిర్గతాని హృదయే జరాముపగతాని,
సుజనకృతాని రహస్యాని దహత్యాయుఃక్షయేఽగ్నిః)

ఇది హాలునిగాథ. హాలుడు రాజనీతిచతురుడైన చక్ర వర్తి కనుక అతనికి రహస్యగోపనమంటే ఏమిటో తెలుసు, అది పెదవి దాటితే పృథివి దాటుతుందని కూడా తెలుసు. కనుకనే సజ్జనుల రహస్య గోపన యోగాన్ని వర్ణిస్తున్నాడు. సజ్జనులు ఎవరిదైనా ఏదైనా రహస్యం వింటే, దానిని వారితో పోట్లాటలు వచ్చినప్పుడుకూడ బయటపెట్టరు. అది వారి హృదయంలోనే ముసలిదై పోయి, వారితో పాటేచితిలో కాలిపోవలిసిందేకాని, ఎన్నటికీ, ఎప్పటికీ, వెలువడదు.

50. వాహి వ్వ వేజ్జరహిఓ ధణరహిఓ సుజణమజ్ఝవాసో వ్వ.
రిఉరిద్ధిదంగుణఖమ్మివ దూసహణీఓ తుహ విఓఓ 4-63

(వ్యాధిరివ వైద్యరహితః ధనరహితః స్వజనమధ్యవాస ఇవ,
రిపు ఋద్ధి దర్శనమివ దుస్సహనీయ స్తవ వియోగః)

వామదేవుడనే కవి విరహాన్ని సహింపరాని కొన్నింటితో పోల్చాడు. ఒక విరహిణి మాటలలో రహణి విరహం దుస్సహమంటూ ఒక మాలోపమను చూపింది. వైద్యుడు లేని వ్యాధివలె, డబ్బులేక తనవారిమధ్య నివసించడం వలె, శత్రువు వృద్ధిపొందడాన్ని చూడడంవలె విరహం సహింప రానిది-అంటుంది.

51. వసణమ్మి అణుద్విగ్గా విహవమ్మి అగవ్విఆ భవి ధీరా,
హోంతి అహిణ్ణ సహావా సమేసు విసమేసు సప్పురిసా
4-80

(వ్యసనేఽనుద్విగ్నా విభవేఽగర్వితా భయే ధీరాః,
భవంత్యభిన్నస్వభావాః సమేషు విషమేషు సత్పురుషాః)

సత్పురుషుల స్వభావాన్ని మరొక కవి ఇలా వర్ణిస్తు న్నాడు. సత్పురుషులు కష్టాలకు కలతపడరు. ఐశ్వర్యం వచ్చినప్పుడు గర్వపడరు. భయంకరమైన పరిస్థితి వచ్చి నప్పుడు ధైర్యంతో ఎదుర్కొంటారు. అనుకూల ప్రతికూల సన్నివేశాలలో ఒకటే విధంగా నిబ్బరంతో ప్రవర్తిస్తారు.

52. ఉఅఅం లహిఊణ ఉత్తాణిఆణణా హోంతి కే వి సవి
సేసమ్
రిత్తా ణమంతి సుఇరం రహట్ట ఘడిఅవ్వ కాపురిసా 5-90

(ఉదకం లబ్ధ్వా ఉత్తానితాననా భవంతి కేపి సవిశేషమ్,
రిక్తా నమంతి సుచిరం రహట్టఘటికా ఇవ కాపురుషాః)

గ్రామాలలోని సహజ దృశ్యాలతో నిత్యసత్యాలు తెలుపడం మహా కవుల లక్షణం. దేనినైనా పరిశీలించడం, దానిని జీవితానికి అన్వయించడం సాధారణ విషయంకాదు. గ్రామాలలో పొలాలకు నీరు పెట్టడానికి కుండల కపిల వాడుతారు. దీనిని రహట్టం, అరఘట్టం అని అంటారు. ఈ కవి కొంచెపు సంపదకే మిడిసిపడే వారిని - అల్పులను కుండల కపిలతో పోల్చాడు. కుండల కపిలలోని కుండలు బావిలోనో, మరేజలాశయంలోనో నీరు ముంచుకొన్న తర్వాత విర్రవీగుతూ పైకి లేస్తాయి. నీరు కాలువతూములో పోసిన పిదప వట్టివయిపోయి ముఖం కిందికి దించుకుని మళ్ళీ నీటిపైపు వస్తాయి. అలాగే అల్పులు కొద్దిపాటి ధనం చేరగానే మోరఎత్తుకుని విర్రవీగుతూ "ఇక ఈ ప్రపంచంతో నాకేమిటిః" అన్నట్టు నడుస్తారు. ఆ డబ్బు కాస్త వ్యయమయిపోగానే, ముఖం వేలవేసుకొని అడుగులు వేస్తారు. ఎక్కడలేని వినయ విధేయతలు చూపుతారు. కనుక ఉత్తముడు కాగోరేవాడు కుండల కపిలలాగ ప్రవర్తించరాదు.

53. సంతమసంతం దుక్ఖం సుహంచ జాఓ ఘరస్స జాణంతి
తో పుత్తఅ మహిళాఓ సేసా ఓం జరా మనుస్సారామ్
6-12

(సదసత్ దుఃఖం సుఖం చ యా గృహస్య జానంతి,
తాః పుత్రక మహిలాః శేషా జరా మనుష్యాణామ్)

ఒక ఇల్లాలు తన కోడలికి ప్రపంచంలోను, ఇంట్లోను నడచుకోవలసిన తీరును బోధించే ఉద్దేశంతో తన కుమారునితో ఇలా అంటున్నది: 'నాయనా, ఇంట్లో ఉన్నదీ లేనిదీ మంచి చెడ్డా, సుఖం దుఃఖం తెలుసుకొని ఇంటిమేలు కోసం ప్రవర్తించే వాళ్ళే మహిళలు అనిపించు కొంటారు— తక్కిన ఇల్లాండ్రు అనిపించు కొంటారు. వారంతా పురుషులకు ముదిమివంటివారు. ముదిమి ఒంటి మీదికి తప్పని సరిగావచ్చి క్రమంగా దేహాన్ని కుంగదీసి, మరణాసన్నం చేస్తుందో అలాగే తక్కిన స్త్రీలూ పైనబడి పీక్కుతింటారేగాని ఇంటి తనాన్ని నిలబెట్టరు.

54. హసిఏహిం ఉవాలంభా అచ్చువ చారేహిం ఖిజ్జిఅవ్వాఇం
అంసూహిం మండణాఇం ఏసో మగ్గో సుమహిళాణం
6-13

(హసితైరుపాలంభా అత్యుపచారైః జేదితవ్యాని,
అశ్రుభిః కలహా ఏష మార్గః సుమహిలానామ్)

కులస్త్రీలు తమ కోపాన్ని ఎంత ఉదాత్తంగాను, సున్నితంగాను తెలుపుతారో ఒక అజ్ఞాతకవి సుకుమారంగా చెప్పాడు: ఉత్తమ ఇల్లాండ్రు తమ కోపాన్ని, కష్టాన్ని, కలహాన్ని తెలిపే తీరేవేరు. ఎదుటివారిని మర్మందూరి పోరనాడడానికి ఒక నవ్వు నవ్వుతారు. దానితో ఎదుటి వాన్కి లోలోపల రంపపుకోత అవుతుంది. అవసరానికి మించిన ఉపచారాలతోనే తమ భేదం తెలియజేస్తారు. ఒక్క కన్నీటి చుక్కలతోనే ప్రణయ కలహం సూచిస్తారు. ఏడుపు, పెడబొబ్బలు పెట్టరు. ఇదే ఉత్తమ మహిళల మార్గం.

55. హసిఅం అదిషదంతం భమిఅమణిక్కంతదేహలీదేసమ్,
దిట్ఠ మణుక్ఖిత్తముహం ఏసో మగ్గోకులవహూణమ్ 6-20

(హసితమదృష్టదంతం భ్రమితమనిష్క్రాంతదేహళీదేశమ్,
దృష్టమనుత్క్షిప్తముఖం ఏష మార్గః కులవధూనామ్)

మరొక అజ్ఞాతకవి కులస్త్రీల ప్రవర్తనను తాను మంచిదనుకొన్న రీతిలో తెలిపాడు: కులస్త్రీలు పలువరుస కనిపించకుండా నవ్వుతారట. మందహాసం తప్ప ఇకిలించడం, సకిలించడం ఉండదు. ఎంత తిరిగినా ఇంటి తలవాలికి గడపలోపలేనట. దేనిని చూచినా తల యెత్తి చూడరట. ఇదే కులవధువుల మార్గం అన్నాడు కవి. (ఇప్పటి వారికి ఇవి నచ్చకపోవచ్చు. దానికి రెండువేల ఏళ్ళనాటి కవి బాధ్యుడు కాదు కదా!)

56. గేహం వ విత్తరహిఅం ణిజ్ఝరకుహరం వ సలిలసుణ్ణవిఅమ్,
గోహణరహిఅం గోట్ఠం వ తీఅ వఅణం తుహ విఓఏ. 7-9

(గృహమివ విత్తరహితం నిర్ఝరకుహరమివ సలిల శూన్యమ్,
గోధనరహితం గోష్ఠమివ తస్యా వదనం తవ వియోగే.)

ఇదివరకు వామదేవుడనే కవి విరహాన్ని వర్ణించాడు. మరొక అజ్ఞాతకవి ఒక ప్రేమార్త వియోగాన్ని తన గ్రామ పరిసరాల ఉదాహరణతో ఒక చెలికత్తె ద్వారా చెబుతున్నాడు: "ఓ ప్రేమికుడా, నీ ప్రియురాలు నీ వియోగంతో వాడి వత్తలయింది. ఆమె ముఖం ధనరహితమైన ఇంటిలాగ, నీరులేని సెలయేటి నల్లటి గాటివలె, పశువులులేని కొట్టంవలె శూన్యంగా వుంది." ఇంటికి డబ్బు ప్రాణం వంటిది. అలాగే సెలయేటిలో నీరు దూకుతూవుంటేనే అందం. పశువులులేని కొట్టం ఎందుకు, వెలవెలబోతూ?

57 దీసంతో దిటిసుఓ చింతిజ్జంతో మణవల్లహో అత్తా,
ఉల్లావంతో సుఇసుహో పిఓ జణో ణిచ్చరమణిజ్జో 7-51

(దృశ్యమానో దృష్టిసుఖః చింత్యమానో మనోవల్లభః శ్వశ్రు,
ఉల్లప్యమానః శ్రుతిసుఖః ప్రియోజనో దృష్టిరమణీయః)

ఇష్టమయినవారు ఏమిచేసినా మనకు హాయిగా వుంటుంది. ఇది ఇష్టులయెడల జనానికి ఉన్న మనస్తత్వం. ఈ విషయాన్నే ఒక అజ్ఞాత కవి మనోహరంగా ఒక వనితద్వారా చెప్తున్నాడు: ఆ వనిత ఇలా అంటున్నది: "అత్తా, చూచావా. ఏమిటీ ఆశ్చర్యం! ఇష్టమైన వ్యక్తి కనిపిస్తేనే కళ్ళు చల్లబడుతాయి. మనసులో అతడు మెదిలాడాడో మనస్సంతా హాయిగా వుంటుంది ఇక మాట్లాడితే వీనుల విందుగా వుంటుంది. ఇలా ఇష్టమయిన వ్యక్తి నిత్య రమణీయుడు సుమా! ఏమిటో ఈ రహస్యం!" ఇది వారి మనసులో ఉన్న భావం. మనకు ఇష్టమయినవాడు అన్ని విధాల మనకు సమర్థుడుగా కనిపిస్తాడు.

58 జం జం ఆలిహఇ మణో ఆసావట్టీహిఁ హిఅఅ ఫలఅమ్మి,
తం తం బాలో వ్వ విహీ ణిహుఅం హసిఊణ పంహుసఇ 7-51

(యద్యదాలిఖతి మనః ఆశావర్తికాభిః హృదయఫలకే,
తత్తద్బాల ఇవ విధిః నిభృతం హసిత్వా ప్రోంఛతి.)

ఏమేమో ఆలోచనలుచేసి, ఏవేవో కోరుకుని, అవేవీ నెరవేరక నిరాశపడిన వ్యక్తి చెబుతున్న మాటలివి. ఈ గాథ చెప్పినకవి యెవరోగాని, విధిలీలలను బాలలీలలతో పోల్చాడు గొప్పగా. మనస్సు ఆశ అనే బలపంతో హృదయఫలకంమీద పలకమీద ఏమేమో వ్రాసుకుంటుంది. పెద్దలు పలకలమీద ఏదో ముఖ్యమని వ్రాసి పెట్టుకున్న దానిని పిల్లలు తమ చాపల్యాన కొద్దీ తుడిచి వేసినట్టుగా-వూరికేకాదు, తనలో తాను గుంభనగా నవ్వుతూ తుడిచివేసినట్టుగా విధికూడ నవ్వుకుంటూ తుడిచి వేస్తుంటాడు. తానొకటి తలిస్తే దైవ మొకటి తలుస్తుందనేది ఇదే.

59 జే జే గుణిణో జే జే అ చాఇణో జే విఅడ్ఢవిణ్ణాణా,
దారిద్ద రే విఅక్ఖణ తాణఁ తుమం సాణురా ఓసి. 7-71

(యే యే గుణినో యే యే చ త్యాగినో యే విదగ్ధ విజ్ఞానాః,
దారిద్ర్య రే విచక్షణ తేషాం త్వం సానురాగోఽసి)

ఎందుకో ఏమో గుణాలకు ధనానికి పొత్తు కలవడం లేదు, అనాదిగా. దారిద్ర్యం వాటిని వెదుక్కుంటూవస్తుంది. ఈ విషయాన్ని ఎవరో అజ్ఞాతకవి భంగ్యంతరంగా చెప్పాడు దారిద్ర్యాన్ని సంబోధిస్తూ. "ఓ దారిద్ర్యమా, ఎవరుగుణవంతులో, ఎవరు త్యాగులో, ఎవరు చతురులో, ఎవరు విశిష్ట జ్ఞానం కలవారో వారిని నీవు ఎంతో అనురాగంతో చూస్తావు. నీ విచక్షణజ్ఞానం ఏమనిచెప్పను!" అంటాడుకవి. అంటే లోకంలో గుణవంతులు, త్యాగబుద్ధి కలవారు, చతురులు, విజ్ఞానధనులు దరిద్రులుగా వుంటున్నారు ఏమివిధి! అన్నమాట.

10. అక్కిక్కరూసణం ఖణపసిజ్జణం అలిఅవఅణబ్బంధో,
ఉమ్మచ్ఛరసంతావో పుత్తఅ పఅవీ సిణేహస్య 7-75

(అకస్మికరోషకరణం క్షణప్రసాదో హ్యళీక నిర్బంధః,
ఉత్మత్సరసంతాపః పుత్రక పదవీ స్నేహస్య)

ప్రేమగాని, స్నేహంగాని తెలియాలంటే మార్గాలు విచిత్రమైనవి. అవిసూటిగా ఉండవు. వంకరగా వుంటాయి. ఈ విషయంలో పండితుడొకడు ఒక నవయువకునికి ఇలా చెబుతున్నాడు: "అబ్బాయ్ స్నేహమార్గం విచిత్రం. అకస్మాత్తుగా కోపగించుకోడం, క్షణంలో సంతోషం ప్రకటించడం, మచ్చరంతో బాధపడడం-ఇవన్నీ స్నేహ సూచకాలు." స్నేహంగాని, ప్రేమగాని ఎక్కువయితే, ప్రేమపాత్రమైన వ్యక్తిపై ఎక్కడలేని స్వాతంత్ర్యం వస్తుంది ప్రేమించే వ్యక్తికి. కనుక ఊరికినే రుసరుసలాడడం, అంతలోనే చల్లబడడం, మరికొంతలోనే బాధపడడం వంటి చిత్రవిచిత్ర చేష్టలు పుట్టుకు వస్తాయి. స్నేహాతిశయం అలా చేస్తుంది. అందువల్లనే ప్రేమ పట్టిన వాడికి, దయ్యం పట్టినవాడికి, భేదం లేదన్నాడొక కవి. స్నేహప్రేమలకు ప్రభుత్వానికి అన్ని అధికారాలు అబ్బుతాయి.

11. ధణ్ణా బహిరా అంధా తే చ్చిఅ జీఅంతి మాణుసేలోఏ,
ణ సుణంతి పిసుణవఅణం ఖలాణఁ ఋద్ధిం ణ పేక్ఖంతి
7-95

(ధన్యా బధిరా అంధాస్త ఏవ జీవంతిమానుషేలోకే,
న శృణ్వంతి పిశునవచనం ఖలానామృద్ధిం న ప్రేక్షంతే)

ఈ గాథ చెప్పిన అజ్ఞాత కవి ఈ ప్రపంచంలోని గుడ్డివారిని, చెవిటివారిని "మీరే ధన్యులయ్యా!" అని అభినందిస్తున్నాడు. ఈ మానవలోకంలో వసించే చెవిటివారు, గుడ్డివారు ధన్యులు. వారే ఈ మానవలోకంలో సుఖంగా మనగలుగుతున్నారు. ఎందుకంటే, చెవిటివారికేమో కొండెగాళ్ళ కొండేలు వినే దురవస్థ లేదు. గుడ్డివారికేమో దుర్మార్గుల అభ్యుదయాన్ని చూచే దుర్భాగ్యంలేదు, ఈ ప్రపంచంలో దుష్టులే ఐశ్వర్యవంతులవుతున్నారు. అలాటివారిని చూడవలసి వస్తున్నది. దుర్మార్గులు మంచివారిపైన ఏవేవో, లేనిపోనివి చెప్పి అందరికీ దురభిప్రాయాలు కలిగించి తమ పబ్బం గడుపుకొని పోతున్నారు. అలాటివారి మాటలు విన వలసివస్తున్నది. ఎందుకంటే, అలాటివారే అధికారంలో వుంటున్నారు! అలాటివారికే సంఘంలో పలుకుబడి మరి ఏం చేస్తాం, వినక తప్పదు.

గాథాసప్తశతి ఎంతో లోకవృత్తం తెలిసిన హాల సాతవాహనుడు గుచ్చిన అపూర్వ పుష్పమాల, మణిమాల, ముక్తాహారంకదా! ప్రపంచానుభవం వడబోసి తేర్చిన, గాథలు అసంఖ్యాకంగా వున్నాయి దీనిలో అనడం చర్విత చర్వణం. వాటిని ఇక్కడ దిఙ్మాత్రంగా చూపాను.

గాథాసప్తశతిలో మనస్తత్వ వాఙ్మయం

గాథాసప్తశతిలో వివిధ మనస్తత్వాలు మనకు దర్శనమిస్తూ ముచ్చటగొలుపుతాయి. జానపద కవులు నిరంతరం గ్రామీణులను; వారి జీవితాలను పరిశీలించడంవల్ల వారి మనస్తత్వాన్ని గూడ బాగా చిత్రించగలిగారు. కర్షకుల మనస్తత్వం, జారిణుల మనస్తత్వం, విటుల మనస్తత్వం, కులస్త్రీల మనస్తత్వం- వీరేమిటి వారేమిటి, అందరి మనస్తత్వం చిత్రించారు కవులు, కవయిత్రులూ.

సుఖమే ప్రధానమన్నవారి సంగతిచెప్ప సక్కరలేదు. ప్రియురాలు అలిగింది. ప్రియుడు అనునయిస్తున్నాడు. రాత్రి నిరర్థకంగా గడచిపోతుందని అతని భయం. కనుక 'ఋణంకృత్వా ఘృతంపిబేత్' తత్త్వంబోధించడం ప్రారంభించాడు:

1. జివిఅం అస్సాసఅం విఅ ణ ణివత్తఇ జోవ్వణం అఇక్కంతమ్,
దిఅహా దిఅహేహిఁ సమా ణ హోంతి కిం ణిట్ఠురోలోఓ.
3-47

(జీవితమశాశ్వతమేవ న నివర్తతేయౌవనమతిక్రాంతమ్
దివసా దివసైస్సమా న భవంతి కిం నిష్ఠురో లోకః

"ప్రియురాలా! ఈ జీవితం శాశ్వతమయింది కాదు గడిచిపోయిన యౌవనం తిరిగిరాదు. ఒక దినం మరుసటి దినంతో సమానంగా వుండదు. అలాంటప్పుడు జనం సుఖం అనుభవించడానికి ఎందుకు జ కుతుందో!" అని భార్యను అభిముఖిని చేసుకోడానికి ప్రయత్నిస్తాడు ప్రియుడు.

ఎంతో కష్టపడి సంపాదించిన వస్తువు అనుకూలంగా లేకపోతేనే ఎంతో కష్టం కలుగుతుంది. అలాంటప్పుడు కష్టంతో సంపాదించుకొన్న ప్రియుడు అనుకూలంగా లేనప్పుడు; తన మనసెరిగి ప్రవర్తించినప్పుడు ఎలా వుంటుంది మహిళల మనస్సు?

2. దుక్ఖేహిం లంభఇ పిఓ లద్ధో దుక్ఖేహిం హోఇ సాహీణో,
లద్ధో హి అలద్ధో వ్విఅ జఇ జహ హిఅఅం తహ ణ హోఇ 4-5

(దుఃఖైర్లభ్యతే ప్రియో లబ్ధో దుఃఖైర్భవతి స్వాధీనః
లబ్ధోప్యలబ్ధ ఏవ యది యథా హృదయం తథా న భవతి)

ఎంతో కష్టంతో ప్రియుణ్ని సంపాదిస్తాము. అతడు ఎంతో కష్టంమీద స్వాధీను డవుతాడు. కాని మన మనసు ఎరిగి ప్రవర్తించకపోతే ఆ ప్రియుడు లభించినా లభించనట్టే-అంటుంది ఒక విదగ్ధనాయిక. భర్తగానీ, యజమానుడు గాని సులభంగా లభిస్తాడు. దయితుడు-ప్రియుడు ఎంతో శ్రమతోగాని లభించడు. అంతగా ఎంతో శ్రమతో సంపాదించుకొని ఆత్మీయుణ్ని చేసుకొన్న ప్రియుడు మనసెరిగి మెలగకపోతే ఎలా?

3. దృఢరోసకలుసి అస్స వి సుఅణస్స ముహాహిం విప్పిఅం కంతో?
రాహుముహమ్మి వి ససిణో కిరణా అమఅం విఅ ముఅంత 4-19

(దృఢరోషకలు షిస్యాపి సుజనస్య ముఖాదప్రియం కుతః?
రాహుముఖేపి శశినః కిరణాః అమృతమేవ ముంచంతి.)

ఒక వ్యక్తి తన మిత్రుని విషయంలోనే పొరపాటు చేశాడు. అందువల్ల మిత్రుని చూడడానికే భయపడుతున్నాడు. అలాటి వాడి భయం పోగొట్టడానికి ఉత్తముని చరిత్రను ఉదాహరిస్తుంది ఒక దూతికి సజ్జనుని మనస్సు ఎంత రోషకలుషితమయినా, అతని ముఖం నుంచి చెడు మాట వెలువడదు. రాహువు మింగుతున్నా చంద్రుడు అమృతమేకురిపిస్తాడు గదా! కనుక నీవేమీ భయపడవద్దు నీ మిత్రుడు ఉత్తముడు అని భయం పోగొడుతుంది దూతి చంద్రుడు శత్రువు మింగుతున్నా అమృతం కురిపిస్తున్నట్టే నీ మిత్రుడుకూడ నీ అపరాధాన్ని సరకుచెయడు-అంటున్నది దూతి.

4. ది అహం ఖుడక్కిఅవి తీప కాఊణ గేహవావారమ్,
గరుఏవ్వి మణ్ణుదుక్ఖే భరిమో పా అంతసుత్తస్స. 3-26

(దివసం రోషముూ కాయా స్తస్యాః కృత్వా గేహవ్యాపారమ్,
గురుక్వేవి మన్యుదుఃఖే స్మరామః పాదాంతసుప్తస్య.)

భర్త ప్రవాసంలో వున్నాడు. ఊరిలోని భార్య చెయిదాలు జ్ఞాపకం వస్తున్నవి ఒక్కొక్కటే. ఒక నాటి సంగతి ఇది. తనేదో అపరాధం చేశాడు. భార్యకు చాల కోపం వచ్చింది. కాని ఒక్కమాటకూడ పలుకలేదు. పగలెల్లా ఇంటి పనులు చేసింది నోరు విప్పకుండా. కోపం చల్లారలేదు. చీకటి పడింది. పనులన్నీ ముగిసిన పిదప పడక గదిలోకి వచ్చింది. ఇంకా కోపం చల్లారలేదు. తన పాదాల కడ ముడుచుకొని పడుకుంది. ఆ పడుకోడం జ్ఞాపకం వస్తున్నది-అంటాడు నాయకుడు. ఒక్కమాటా పలుకూలేక కోపం ప్రకటించడం, చివరకు భర్తపాదాల వద్ద పడుకోడం ఇల్లాలి మనస్తత్త్వానికి నిదర్శనాలు.

5. పంకమయిలేణ ఛీరేక్క పాఇణా దిణ్ణజాణు వడణేణ,
ఆనందిజ్జఇ హలిఓ పుత్తేణ వ సాలిఛేత్తేణ. 6-67

(పంకమలినేన, క్షీరైకపాయినా దత్తాజానుపతనేన,
ఆనంద్యతే హాలికః పుత్రేణేవ శాలిక్షేత్రేణ.)

కర్షకులు పంటలను పుత్రులతో సమానంగా చూచుకుంటారు. వారి పరిశ్రమ ఫలితంకదా మరి! కొడుకులను

పెంచినట్లే శ్రద్ధగా చూసుకుంటారు పొలాలనువారు. చేను ఎదుగుతున్నకొద్దీ పిల్లవాడు ఎదిగి వస్తున్నంతగా సంతోషిస్తారు. ఈ గాథలో కవిశ్లేషతో వరిచేనును దోగాడుతున్న పసిపాపడితో పోల్చాడు. వరిచేనికి పాలుపట్టింది. కాడలు బలపడి. కింద బురద. పాలుపట్టుగానే కంకులు కిందికి వంగడం మొదలవుతుంది. ఆ చేను ఎలా వుందంటే బురదలో దోగాడే పాలుతాగే పసిపాపడిలాగ వుందట. దానిని చూచి హలికుడు ఆనందిస్తున్నాడు.

శరత్కాలం కొత్త బియ్యప్పిండి ఆరబోసినట్టుగా వెన్నెల. వరిచేను పూటుగా పండింది. కర్షకుడు ఆనందం పట్టలేకపోయాడు. గొంతెత్తి ఝూమ్మని పాడేస్తున్నాడు.

ణిప్పణ్ణ సస్సరిద్ధీ సచ్ఛందం గాఇ పామరో సరఏ;
దలిఅ ణవసాలి తండుల ధవల మియంకాసు రాఈసు.
7-89

(నిష్పన్నసస్యబుద్ధిః స్వచ్ఛందం గాయతి పామరః శరది.
దలిత నవశాలితండుల ధవలమృగాంకాసు రాత్రిషు.)

౯. మా వచ్చహ వీసంభం ఇమాణం బహుచాటుకమ్మణిఉణాణమ్,
ణివ్వత్తిఅ కజ్జ పరమ్ముహాణం సుణఆణం వ ఖలాణమ్
7-86

(మా వ్రజత విస్రంభమేషాం బహుచాటుకర్మని పుణానామ్
నిర్వర్తిత కార్య పరాఙ్ముఖానాం శునకానా మివ ఖాలానామ్)

దుర్మార్గుల మనస్తత్వం కుక్కల మనస్తత్వం ఒక్కటే నంటాడు ఈ గాథా రచయిత. దుర్మార్గులు ఏవేవో తియ్యని అల్లిబొల్లి మాటలు చెప్పటంలో నిపుణులు. అలా చెప్పి తమ పనులు చేసుకొని వెళ్ళిపోతారు. మళ్ళీ కనిపించరు. కుక్కలు కూడ తమ పని అయ్యేవరకూ తోక ఆడిస్తూ చుట్టూ తిరుగుతాయి. ఏదో తిండి దొరకగానే వెళ్ళిపోతాయి. మళ్ళీ పనిబడితేగాని కనిపించవు.

గాథాసప్తశతిలో దాదాపు ప్రతి గాథా ఏదో మనో విశ్లేషణకు సంబంధించిదే గనుక జానపదకవుల పరిశీలన పాండితికి ప్రబల ప్రమాణంగా వెలుగొందుతుంది.

నీరాజనం

సాంధ్యశ్రీ

పాట పాడుమనన్న తలపొక్కటేగాని
పాట తానెదనుండి బైట పడదు
భావమెదలోన బంగరు తీగసాగి
చేయితాకని వీణగ చిన్నవోయె....

ఏ గాలి కొనగోటి కొసతాకెనో ఇట
కదులుచున్నది కమ్మని బాణీ యొకటి
మదివీడి కలనైన మాటగా రాదేమి
మూగవోయిన కంఠశోషగా భాషగా....

పూర్వజన్మ ప్రథా పూర్ణకలశ
దివ్యామృతచ్ఛాయ బఁపి
ప్రాప్తనాభోగ పరితవ్య
భాగ్య మయ్యె ప్రేమ....

దివసాంత సాంద్రతమః పటలీ
కుటీర మొక దివ్యకాంతి నరయ
అర్కుడిందు రేఖాభ్యుదయము చేసె
పశ్చిమాంగణ వీధికి పరుగులిడుచు....

వెడద కన్నుల వెలిగెడి వెన్నెల
ఆగియాగి విరతిగా తేలిశోపిల్లె
పులిన సీమల విఫలిత రాగాలు
గాలు లందున తేలెడిగానమందు....

పలుకు కిన్నెర వలపు లొలక బోసిన
జాలు; ప్రవహించి ఎదలోన పరిఢవిల్లె
వలపు తూపులు కరసానవాడి చేసి
పెరిమంబు జతచేసి పెనవేసె....

ప్రమోయించగా నైతి నీమహతి నెపుడు
రవళించు భావాల రాయంచ లెసఁర
నాబాల లీలాకలాప క్రియా లీనమందు
ప్రమో ఘచున్నవి రాగముల్ మోహమార....

భావాతిరేక సంజనిత ప్రేమవారాశిలో
రాయంచ మలయికల్ రాణకెక్కె
రాగాతిశయముచే రవళించుగానాన
పదము భావమువెంట పరుగుతీసె....

ఇంత వలపు తలపునెంతదనుక
మోసి మోసి మనసు వేగవలయు
ఆగామిజన్మలో ననుభవించుట యన్న
సంశ యాకుల చిత్త వృత్తి శంకరేపు....

ఎవియోతలంపుల నారతమ్ము
వికచ నవ వసంత మల్లికాసూనమై
ఎదపొదలందున సురభిళశ్రీలనుంచె
గంధ మొక జన్మాను బంధమ్ముగాగ

మృదు మధురపుల మొక యొరవుగా
మై విరుపుగా తానలముకొనియె
భావమొదవని రీతిని
బాహిరిల్లి....

ఈ రీతి వలపునెంత వరకు
భరియింతు....? తలపుతనియుదాక
తలపుకాలీల ఏమికలదన్న
నవ్వుకొన్నది మనసు మోమాటపడుచు....

చిరుగాలి సైదోడు మనసులో చెలరేగి
కదులాడు భావాల కమ్మతెమ్మెరవీచె

తలపు కలదన్న సుంతలేదు—కాని
లేదనంగ వలపు నిదుర లేచు...

ఇంతకింత గాఢతరమూ ప్రేమలో
కొట్టు మిట్టాడుచుంటిని కుదురని ఎడ
తలపు కలదన్న సుంతలేదు—కాని
లేదనంగ వలపు తలుపుతీయు....

ఫల మొక్కటే కాదు; పృథివిలో వాదము
విరహ భరమందు వైవిధ్య మొదవి
రుచులుపచరించి రూపభేదముచెందు
మనసు దరులొరసి ఈ ప్రేమసరసి....

పరిచయానుద్రిక్త ప్రాపంచికాపరిధి
వాయులీనవృత్తమై విస్తరిల్లె
విధురభావ రాగ విప్రలంభము నేడు
వీధి వీధుల మధుర యోగమయ్యె....

విరాళి వింత చింత నాగ్ని కీల
తమితీరని భావముల్ సమిధలవగ
యజ్ఞ ఫలముకొరకు ఎదురుచూచు....

పూవ ప్రాయాన పూవులపొంగులనూచి
ఆత్మలో నద్వైత చింత లెగసె
మొదట వాసన లేని మొగ్గ మొగసాల
రేకువిచ్చిన చోట రేకెత్తె గంధము

తా వకీన ప్రేమ భావాను రాగమ్ము
తప్తహృత్ సీమలో తృప్తి హిమపాతమవగ
దీవన పున్నమ రేయి తవిరుచున్నది హాయి
తావి గాలులు పెనగొన్న చొచ్చూలె పేమలో....

వింత సృష్టినేమొగాని భావ వనధి
యందనురాగ కెరటముల్ కెరలుచు
జఘనసీమకు కట్టిన జవరాలి
కటి సూత్రమై తోచె....

మనసునందరలేని కూరిమిసెలంగ
చెలియొసంగిన విరుల సరమ్మును దాల్చితి
ప్రేమరూపమిది యనంగ యౌనో
కాదో—తెలియదినాటి వరకు. ..

చెలియచిరునగవు చంద్రాతీపముగాగ
జలక మాడగనెంచిన జలజమూదు
సఖియహృదయాన తొలికారుకాలమైన
జలక మొలికించ నెంచిన జలజమూదు....

ఎలదేటిపాటలో వలపంత పచరించి
వలపుకెరటాల వెల్లువల్ తేల్చి తేల్చి
ఊగి ఊయలలూగించి తూలిపడు
కమ్మతెమ్మెర కౌగిలిన్ కరిగిపోతి....

అంతకంతకు గాఢతర మౌయూహ
యొక్కటి విహాయసమ్మునంటియున్న
చుక్కల గుంపులోన చిక్కు వడియె
వీతార రాలునో కడకు నీమోల....

కురంగ లోచన లోచనీ స్ఫురద్రస
వీక్షణా కైవల్య పథముదాటని
సంధా నైక వైవశ్యముల్ గని
తలపోతురేమొ నన్నొక వెర్రిగ....

ప్రేమ పూరితమైన నాఎద ప్రమిద
చెలిమివత్తి తలపుచమురీవడిపి
ఎంత యత్నించి నాలోన వెలిగించి చూడ
నీదు రాగ మొకండెతోచు నెల్లెడల....

మలయచందన మైత్రీ కషాయ
మాధురుక మోహన మార్మురించి
సాంధ్యశీతల పవకరాంగుళీచ్ఛాయ
చిత్తాన నీతలపు బలాకరించ....

లలిత శృంగార రస వితర్దిపైన
రమ్యవిలాస హేవాకమతిశయిల్ల
నీరూపలావణ్య నిస్తులతేజమునకు
నీ రాజనమ్మిచ్చి అస్మదీయభావప్రమద....

LAKSHMI PUBS.

శ్రీ ఉమయాంబికా కంబైన్స్

పింజల నాగేశ్వరరావు సమర్పించు

తల్లీకొడుకుల అనుబంధం

కలర్

దర్శకత్వం: కె.యస్.ఆర్.దాసు

నిర్మాత: R.M.సుబ్రమణియన్

లక్ష్మీ ఫిలింస్

నవయుగ పిక్చర్స్. నెల్లూరు: కళ్యాణీ ఫిలింస్. కర్ణాటక: ఉమాశంకర్ పిక్చర్స్. బెంగుళూరు.

శ్రీ ఏ. శ్రీరామచంద్ర

వర్షము

1. నిశా తమసం నడుమనిదిరిస్తున్న ప్రపంచంలోకనులు విచ్చి అవలోకించిన స్వతంత్రభారతదేశం తన మూడున్నర దశాబ్దాల పయనాన్ని వెనుదిరిగి చూచుకుంటే ఏ ప్రశ్నలు మొసులెత్తుతాయి? పయనించినమార్గం, వేగం, సహపథికులు విరామసమయాలు, ప్రయాణసాధనాలు తగినవేనా? తదితర మైనవాటికి అవకాశం వున్నదా? వుంటే, అవి ఎందుకు వుప యుక్తంకాలేదు? భవిష్యంలోపరిదిద్దుకునే అవకాశంవున్నదా? తన సమస్యలను అవలోకించిన తీరు, అవలంబించిన వైఖరి సరైనవేనా? ఇవిసాధారణప్రశ్నలుకావు, తాత్వికచింత నతో కాలయాపనకూ అవకాశంలేదు. తిండీ నిద్రలే బ్రతుక్కి పరమావధిఅనుకునే తామస ప్రవృత్తిప్రకోపించనక్కరలేదు, కడుపుకాల్చుకుని కళ్ళెదుట వికృత తారతమ్యాలను చూచి చిరునవ్వు నవ్వుకునే పరమసాత్విక ప్రవృత్తీ అక్కరలేదు. అయితే ఆముష్మికసాధనకు, అలౌకికానందస్థాయికి ప్రస్తుతం వ్యావహారికంగా కొలమానం లేదుగనుకఆర్థికవ్యవస్థదృష్ట్యా, కొంతవరకు సామాజిక స్థితిగతులననుసరించి ఈ ప్రశ్న లను పరిశీలించి చూద్దాం. అభ్యుదయానికి దోహదం చేసే ఆర్థికేతరవిషయాలు కొంతవరకు స్థూలప్రగతి మీద, వైయ క్తికఆదాయవిభజనమీద,కొంతసామాజికశక్తులపరస్పరసమ న్వయం మీద ఆధారపడి వుంటాయి అనేది తర్కానికి అతీ తమైన సంగతి కాదు.

2. ప్రణాళికావ్యవస్థ వున్నదేశాలు లేనివీ కూడా వున్నాయి. అన్నీ కొద్దోగొప్పో ప్రగతి పొందుతునే వున్నాయి. మరి భేదమేమిటి? సాధనసంపత్తిని సమీకరించి పూర్వనిర్ధారిత లక్ష్యాలను సిద్ధింపజెయ్యడానికి నియత వ్యవ ధిలో చేసే ప్రయత్నం ప్రణాళికావిధానం. బాహిరదృష్టికి ప్రణాళికాయంత్రాంగం లేకున్నా అంతర్భూతంగా కొన్ని లక్ష్యాలకు అనుగుణంగానూ, కొన్ని నియమనిబంధనల కింద లోబడి పని చెయ్యక తప్పదు ఏ ఆర్థికవ్యవస్థకైనా. ఆర్థిక వ్యవస్థ యొక్క అంతిమ నియంత్రణాశక్తి ప్రభుత్వపరమై వుండటం ఆధునిక రాజ్యస్వభావం. ప్రపంచవ్యవస్థ పరిణ మిస్తున్నతీరు, ఆర్థికవ్యవస్థల వైరుధ్యానికి అతీతంగా ఒక్క సారూప్యతను సెలకొల్పుతున్నది. పశ్చిమఖండదే ప్రాచ్యవ్యవస్థలు, సోవియట్‌వర్గప్రణాళికాబద్ధవ్య మిశ్రమఆర్థికవ్యవస్థలు-అన్నిటిపట్లా యిదిసత్యం. అం సాధారణ పరిస్థితులలో అవిపని చేస్తున్నతీరులో వ్య దాలను పురస్కరించుకుని ఒకవిషయం చెప్పకతప్పదు. పెత్తందారీ విధానంనుంచి విముక్తిపొంది సాంప్ర కంగా సిద్ధించిన ఆర్థికవ్యవస్థను ఆధునిక మార్గానప ర్మాణంగావించుకోవాలంటే వెనుకబడినదేశాలకు ప్రణాళి విధానం తప్ప అన్యమార్గంలేదు. పెరుగుతున్న జనస అవసరాలను, అంతర్జాతీయ ఆంతరంగిక శకులవలన రంగంలో కలిగేవైపరీత్యాలను దృష్టిలో వుంచుకుంటే వ్యవస్థలను ప్రణాళికామార్గంలోనియంత్రితంచేయడం సరి అని తోస్తుంది.

3. 1951 లో ప్రణాళికా కార్యక్రమాలు ప్రారంభ నాటికి స్థితిగతులు ఎలావున్నాయి? మూడుదశాబ్దాల అనంతరం ఎటువంటి మార్పుచూడగలుగుతున్నాం? అనుసరించి, మనం ఎక్కడ పొరపాట్లు చెయ్య వచ్చింది, ఎందువలన, ఏవిధంగా సవరించుకోవాలి ప్రశ్నలకు సమాధానం నిర్ణయించవచ్చు. అసలుప్ర వ్యవస్థనే ఎత్తివేస్తే సరిపోతుంది అనేవాళ్ళు వుండవ మొత్తంమీద ఫర్వాలేదు అనేవాళ్ళు వుండవచ్చు, మార్గంగా సవరణలతో సరిబుచ్చేవారు వుండవచ్చు. సాం పరిజ్ఞానం, ప్రభుత్వలక్ష్యాలు, ప్రజాభాగస్వామ్యం యె స్థాయి మొదలైన అంశాలలో తేడాలవలన ఆంగ్లేయ త్వకాలానికి, స్వాతంత్ర్యానంతరస్థితికినడుమ ఎంతో వ గోచరిస్తుంది. దేశవిభజన వలన ఆర్థికవ్యవస్థలోనే తీవ్ర మార్పువచ్చింది. తన్మూలంగా ఏర్పడిన క్షోభను, వైప లను సరిదిద్దుకోడానికి బృహత్ప్రయత్నం చెయ్య వచ్చింది. స్వాతంత్ర్యం అనే చారిత్రక ఘట్టం చే డంతోమనం ఆర్థికవిధానాలలోని మార్పులుదేశవిభజన ఏర్పడిన ఆర్థికపరమైన తదితరమైన ఉపద్రవాలను

రించడంకోసం మరొకరకమైన మార్పుకులోనయ్యాయి. కొంతవరకు యీ రెండు ప్రభావాలు (స్వాతంత్ర్యం,విభజన) ఏకదిశాభిముఖంగానే సాగిపోయాయి. తర్వాత కొంత వైరుధ్యానికి ప్రోత్సహిశాయి. కొంత, దీర్ఘకాలికమైన పైక ల్పిక ప్రగతిపథాన్ని నిర్దేశించాయి. ముప్పదిసంవత్సరాల ఎగుడుదిగుళ్ళు, ఆర్థిక అసమానతలు, భవిష్యన్మార్గాలను పరిశీలిస్తున్నప్పుడు ఆరంభదశలోనికొన్ని అనివార్యపై పరి త్యాలను దృష్టిలో వుంచుకోవడం తప్పనిసరి అవుతుంది. అందుచేత, స్వతంత్ర ప్రజాస్వామిక ప్రణాళికాబద్ధవ్యవస్థ, దేశవిభజన వలన ఏర్పడిన ఉపద్రవ, అత్యవసరస్థితిగతుల నెదుర్కొనడానికి ఎలాంటి ఒత్తిడులకు గురయింది; అందు కోసం తీసుకున్న చర్యలు ఎటువంటి దీర్ఘకాలికప్రభావాన్ని చూపెట్టాయి; నేటి ఆర్థికవిపత్కరపరిస్థితికి అవి ఏవన్నా కారణం అని అనుకోవలసి వస్తుందా? ఈ ప్రశ్నలను నేటి ఆర్థికశాస్త్ర విద్యార్థి ఎదుర్కొనకతప్పదు.

4. ప్రణాళికాలక్ష్యాలు ఏవిధంగా నిర్ధారితమవుతాయి? ప్రజలఅవసరాలను,మనోభావాలను అవిప్రతిబింబిస్తున్నవా? ఇలాంటి ప్రశ్నలు చిరకాలంనుంచీ ఆలోచనాప్రేరకాలుగా వుంటూవచ్చాయి. సరైనసమాధానం యింతవరకూ దొరికిం దని గానీ అది నిలకడ సమాధానం అని గానీ చెప్పడం కష్టం. అయితే,స్థూలంగా ప్రణాళికాలక్ష్యాలను యథాతథంగా అంగీకరించి వాటిని సాధించడంలో మనం విఫలురం కావ డానికి కారణాలువెతుక్కుంటేకొంత ఉపయోగకరమైనప్రయ త్నం అవుతుంది. కొంత ప్రణాళికారచనలో సాంకేతిక మైనపరిజ్ఞానం యొక్క లోటుపాట్లవలన,కొంత వ్యవస్థలోని అనివార్యమైన ఒత్తిడులవలన, మరికొంత ప్రముఖంగా పరిగణనలోకి తీసుకోవలసిన అంశాలను విస్మరించడంవలన యీ వైఫల్యాలు పునః పునః అనుభవంలోకి వస్తున్నాయి. అటువంటికొన్ని ముఖ్యాంశాలను గురించి పరామర్శ యీ రచన.

5. మనం చేరుకున్న స్థితి ఏమిటో వివరంగా పరిశీలించి స్వభావనిర్ణయంచేసే వరకూ అందుకు కారణభూతము విస్మృతము అయిన అంశాలప్రస్తావనకుతూహలజనకమైన నేపథ్యంలోనేవుంచడం ఏవేం. ప్రతిప్రణాళికఅనేకవేలకోట్ల రూపాయలచొప్పున ఖర్చు చేసుకొంటూ అయిదుప్రణాళికల చిల్లర,మూడుసంవత్సరాలు ప్రణాళికలులేనిసమయందాటుకుని ఆరవప్రణాళికలో రెండుసంవత్సరాలు భుక్తం చేసుకుంది మనఆర్థికవ్యవస్థ. సుమారు రు.2800 కోట్లు ఖర్చుతో మొదటి

ప్రణాళిక (1951–52 నుంచి 1956–57వరకు) అమలు జరిగింది. ఇప్పటి ఆరవ ప్రణాళిక (1980–81 నుంచీ 1985–86 వరకూ) లో తలపెట్టిన ఖర్చు రు. 1,72,000 కోట్లరూపాయలు. ప్రతిప్రణాళికలోనూ పూర్వపు ప్రణాళికకు రెట్టింపు ఖర్చులో కొనసాగింది వ్యవహారం.

6. 1951–57 ఆర్థికప్రణాళికలో కన్న నేడు 60 రెట్లు ఎక్కువడబ్బు ప్రణాళికా వినిమయం కింద కేటాయించాం. అయితే జాతీయాదాయంలో పెరుగుదల రేటు, రెండవ ప్రణాళికాసమయంలో ఎలావున్నదో (మొదటిప్రణాళికలో తలపెట్టినప్రగతిరేటు 3½శాతం మాత్రమే, నేడు కూడాఅలాగే వున్నది. మరెందుకిన్ని రూపాయలు? జనసంఖ్య పెరిగిందని తెలుసుకుంటున్నాం, అనుకుంటున్నాం. 35కోట్లమంది నుంచీ 72కోట్లకు పెరిగింది. నూరుశాతం కన్నకొంచెంతక్కువ. తలఒక్కింటికి, ప్రణాళికాఖర్చు మొత్తాన్నిప్రజలకుపంచిపెట్టే, మొదటిప్రణాళికలోసాలుకు 16 రూపాయల సుమారు వచ్చేది. ప్రస్తుతం ఆరవప్రణాళికలో మొత్తం పంచిపెట్టే ప్రతిమనిషికి సగటున సాలుకు 500 రూపాయలమొత్తం లభ్యమవుతుంది. సగటు తెలివిగల మనిషి అనుకుంటాడు, ప్రణాళికాకార్యక్రమాల క్రింద ఖర్చుబెట్టే బదులు తలకి రు. 100 చొప్పున జనాభా లెక్కల సేకరణ ప్రకారం జనానికిపంచి పెట్టేస్తే బతుకులు బాగుపడిపోనుగదా అని. ఆ విధంగా వంచిపెట్టడానికి ప్రణాళికకూతేడాలేకకాదు. కానీ ఆ విధంగా అనుకోవలసి వచ్చేస్థితికి తెచ్చింది ప్రణాళికావ్యవస్థ అని విజ్ఞులు విచారిస్తున్నారు.

7. ఇక్కడ యింకొక చిన్న తిరకాసు వున్నది. 1951లో రూపాయబిళ్ళకూ 1982లో రూపాయబిళ్ళకూ అంతరంలేదనుకుంటే విడ్డూరమైనమనిషే. బిళ్ళలోసరుకూ, విలువా అటుంచి దాంతో కొనుక్కునే వస్తువుల పరిమాణం ఎంత తగ్గిందో ధరలు ఎంతగా పెరిగినయ్యో ప్రతిమనిషికీ అనుభవంలోని విషయమే. అందుచేత రూపాయికి కొనుక్కోగలిగిన వస్తువుల మొత్తం లెక్కనచూస్తే 16 రూపాయలకు 50౹ రూపాయలకు ఎంత తేడా వుంటుందంటారు. టోకుధరల సూచిక 92 యూనిట్లనుంచీ 335యూనిట్లకు పెరిగింది. యీ మధ్యకాలంలో అంటే ఒకరూపాయివిలువ 1/3.5 రూపాయలకు (30 పైసలు) పడిపోయింది. ఈ లెక్కన చూదాం. 1980–81లోని 500 రూపాయలు, 1951–52 లోని 150 రూపాయలకుసమానం. ధరల గణాంకాలమదింపు మొదలైన విషయాలలో పొరపొచ్చాలుండకతప్పదు. అవన్నీ లెక్కతీసుకు చూసినాగూడా, తలఒక్కింటికి అప్పటి ధరలను బట్టి సుమారు 8 రెట్లు ప్రణాళికపేరుతో ఖర్చు చేసుకుంటున్నాం. ఫలం ఎక్కడికి పోతున్నది? సగటున తల ఒక్కింటి జాతీయాదాయం పెరుగుదల దాదాపు అట్లానే వున్నది. సాలుకు ఒకటిన్నర శాతం మించి పెరగడం లేదు. ఎందువలన?

8. ధరలు పెరిగితేనేమండీ ! మన వస్తువులకు ఎక్కువ ముడుతుందిగదా! మరింత మదుపుపెట్టి వుత్పత్తి పెంచడానికి ఆకర్షణీయంగా వుంటుంది. అని ఆర్థికశాస్త్రంలో ప్రథమ పాఠాలు చదివేవిద్యార్థికూడ వల్లెవేస్తున్నాడు. ఒప్పుకున్నాం కానీ వుత్పత్తి పెరుగుతున్నదా? ప్రభుత్వగణాంకశాఖ వారి ఉత్పత్తుల అంచనాలను నమ్మడానికి వీలున్నదా! ఆహార పదార్థాలవుత్పత్తుల అంచనాలలో గణాంకనిపుణులు అనుసరిస్తున్న విధానాలు లోపభూయిష్ఠమైనవన్న విషయం యిప్పుడిప్పుడే ప్రస్తావనకు వస్తున్నది. అసలు ధరలేప్రగతికి సూచిక అనేవాదం కూడా లేకపోలేదు. తక్కువ కష్టంతో తగిన ఆదాయం సమకూర్చుకోడానికి ధరలు పెరగడం అవసరం. ధరలు పెరిగినంత మాత్రాన వుత్పత్తి పెరగనక్కరలేదు. అయినా ధరలపెరుగుదలను లెక్కలోకి తీసుకున్నాకూడా తలకు 8 రెట్లు ఎక్కువఖర్చుచేస్తున్నప్పుడు జాతీయ ఆదాయం పెరుగుదల అంతే ఎందుకున్నది?

9. ఒక్కొక్క రూపాయి విలువగల వస్తువులను వుత్పత్తి చెయ్యడానికి ప్రస్తుతం ఎక్కువఖర్చుపెట్టవలసి వస్తుంది. అసలువిషయంఅది. మొత్తం జాతీయాదాయందృష్ట్యా చెబుతున్న విషయంయిది. ఎందువలనఆవిధంగా చెయ్యవలసివస్తున్నది? దీనికి రెండు కారణాలున్నాయి. ఒకరూపాయివిలువగల విద్యుచ్ఛక్తి వుత్పత్తికి, అదేవిలువగల గోధుమలు లేక బియ్యం వుత్పత్తికయ్యేఖర్చుకన్న ఎక్కువ ఖర్చుపెట్టవలసి వస్తుంది కనుక విద్యుదుత్పత్తికి కావలసిన పెట్టుబడిఖర్చు అదే విలువగల ఆహారధాన్యాల వుత్పత్తి కయ్యే ఖర్చుకన్న ఎక్కువవుంటుంది. కాబట్టి, విద్యుదుత్పత్తికి ప్రాధాన్యమిస్తే ఎక్కువ ఖర్చుతో కొద్దిమాత్రపు పెరుగుదల మాత్రమే గోచరిస్తుంది. ఈ విధంగా ఎక్కువ వుత్పత్తి ఖర్చుతో

కావలసిన వస్తువులకు ప్రణాళికల కేటాయింపులలో ఎక్కువ ప్రాధాన్యమిస్తే సహజంగా పెరుగుదలరేటు ఎక్కువవుంటదు. ఇది మొదటి కారణం. ఒకే వస్తువు యొక్క అదే మొత్తాన్ని వుత్పత్తి చెయ్యడానికయ్యే ఖర్చుకూడా ఎంతో పెరిగింది. ఈ పెరగడం ధరల పెరుగుదలవలన మాత్రమేకాదు; వుత్పాదన విధానాలలో ఎక్కువ ఖర్చుతోగూడిన విధానాలను అవలంబించడం వలనకూడా యిలా జరుగుతున్నదన్న విషయం ప్రస్ఫుటం. కాలువలో నీరు ఏతాయేసి విత్తులుజల్లి పిల్లాపాపా కలిసి నూర్పిడిచేసి ఎద్దుబండిలో యింటికి ధాన్యం మళ్ళించే రోజులు పోయినయ్యనో పోవాలనో అంటున్నారు. ఆయిల్ ఇంజనో, ట్యూబువెల్లో వుండాలి. విత్తుల్లో బాటు. ఎరువులు, కీటక సంహారులు, తొందరగా పంటనిచ్చేవి నేవళంగా రంగు దిద్దేవి, రకరకాల మందురసాయనా లుండాలి. పిల్లలు పొలంలో దిగకుండా చదువుకుని వుద్యోగాలు చేసుకుంటుండాలి గనక బజారుకూలిబెట్టి వాళ్ళమీద తనిఖీని సూపరువైజర్లనుపెట్టి అవిచేసే యంత్రాలు వుండ్చడానికి యింకొకరకమైన అజమాయిషీ ఏర్పాట్లు చేసుకోవాలి. ట్రాక్టరులోనో ట్రక్కులోనో పంటయింటికీ కాకుండా గోదాముకు, మధ్య దళారికీ,మిల్లుకూ,మార్కెట్‌కూ, వీలయితే యితరదేశాలకు వెళ్ళిపోవాలి. చివరకు వస్తువు తినేవాడు సహజంగా ఎక్కువచెల్లించాలి. వస్తువు అదేఅయినా ఎక్కువ విలువగల వస్తువు తింటున్నాడని అనుకోవాలి. అక్కడికి ఫర్వాలేదు. అదే ప్రగతిలే, ఎక్కువ మాత్రంఎందుకు, ఎక్కువ వస్తువులెందుకు అనుకుంటే కొంచెం ఆలోచించ వలసి వస్తుంది? కనుక ఒకే విలువ, ఉపయోగము వస్తువును ఆధునిక విధానాల ద్వారా వుత్పత్తి చెయ్యడం వలన, అత్యధికంగా పెట్టుబడి సాధనాలు సమకూర్చుకున్నప్పటికీ, వుత్పత్తి మాత్రం అంతగా పెరగడంలేదు. ఇది రెండవ కారణం.

10. మొదటి కారణం చూదాం. 1951–56లో వ్యవసాయ రంగానికి, ముఖ్యంగా ఆహారధాన్యాల వుత్పత్తికి ఎక్కువ ప్రాధాన్య మిచ్చాం. భాక్రానంగల్ ప్రాజెక్టు త్వరలో పూర్తి చేసుకున్నాం. లోపాలు భర్తీ చేసుకున్నాం. అన్నీ అనుకూలించి పంటలు పండినై, మొత్తంజాతీయాదాయపు పెరుగుదలరేటు నిర్దేశించినరేటుకంటె ఎక్కువగానే తేలింది. నెమ్మది నెమ్మదిగా యితర అంశాలవైపు చూపు మళ్ళించాం. ఉక్కు, బొగ్గు, విద్యుచ్ఛక్తి, రసాయనాలు, రవాణా, సాధనాలు, వైజ్ఞానిక పరిశోధన – వీటికి ప్రాధాన్యమిచ్చాం. సహజంగా వీటికి ఎక్కువ కేటాయింపులు చెయ్యబడుతున్నవి. అంటే యింకొక రకమైన వస్తువులు ఎక్కువ మాత్రంలోవుత్పత్తి అవుతున్నయనుకోవాలి. మంచిదే. జీవన స్థాయి పెరుగుదలకు ఒక సూచిక ఎక్కువ రకం వస్తువుల ఉత్పత్తీ వినియోగమూ, ఎలక్ట్రానిక్ యంత్రాలు, గృహోపకరణాలు, మోటారువాహనాలు, తప్పనిసరి అవుతున్నట్లనిపిస్తున్నది. విద్యుదీకృత ప్రాంతాలు విస్తరిస్తున్నాయి, సాంకేతిక విజ్ఞానం ప్రాచుర్యంలోకి వస్తున్నది. అయితే ప్రాథమికావసరాలు తగిన పాళంలో తీరుతున్నాయా? తెలుసుకుంటే మంచిది. 951–1980 మధ్యకాలంలో తలసరి సగటు జాతీయాదాయం (స్థిరమైన ధరలలెక్కన) 65 శాతం పెరిగింది. తల ఒక్కింటికి స్థిరమైన ధరల లెక్కన పెట్టుబడిని సాలుకు 16 నుంచీ 150 రూపాయలకు పెంచితే తలకు ఆదాయం 466 రూపాయల నుంచి 712 రూపాయలకు పెరిగింది (1970–71 ధరలలో). నిజానికి 1979–80లో తలసరి జాతీయాదాయం 6.8 శాతం అంతకు పూర్వపు సంవత్సరం కన్న తగ్గిపోయింది. ఇదేమంత చెప్పుకోదగ్గ ప్రగతి కాదు. ప్రణాళికారంభంలో, అంటే 1950–51లో, జాతీయాదాయంలో 13.7శాతం ఖర్చుచెయ్యకుండాపొదుపుచేసేవాళ్ళం ప్రస్తుతం 24 శాతం పొదుపుచేస్తున్నాం వర్తమాన వినియోగాన్ని తగ్గించుకుని ఎక్కువభాగం పొదుపు చేస్తున్నామంటే భవిష్యంలో మంచిరోజుకోసం ఎక్కువ శ్రమ పడుతున్నామని అర్థం. అయితే నెలకు నూరు రూపాయలు ఆదాయం కలవాడు 24 రూపాయలు పొదుపు చెయ్యటంలోనూ, పది వేల రూపాయలు ఆదాయం కలవాడు 2400 రూపాయలు పొదుపు చెయ్యడంలోనూ వున్న కష్టం ఒకటే అనే ఆర్థిక విజ్ఞాని ఎవడూ వుండడు. అయితే వినియోగపు పరిస్థితి ఎలా వున్నది?

11. కాయధాన్యాలు 1956లో తలకు రోజుకు 360 గ్రాములు లభిస్తుంటే 1979 లో 434 గ్రాములుమాత్రంలభిస్తున్నాయి.

రోజుకు 74 గ్రాములు 23 సంవత్సరాల ప్రగతి తర్వాత చెప్పుకోదగ్గ విషయమే అనుకుందాం మొత్తానికి. పప్పు ధాన్యాల వసతి చూడండి. 1956లో తలకు రోజుకు 70.4 గ్రాములుంటే 1973లో 41.8 గ్రాములకు తగ్గింది. మొత్తం కలుపుకు చూచుకుంటే, పోషక పదార్థాలదృష్ట్యా మంచి పోయినా, ఎంత ప్రగతితేలుతుంది. రోజుకు మనిషికి 47 గ్రాముల పెరుగుదల. వంటనూనెలు సాలుకు సగటున తల ఒక్కింటికి 1955-56లో 2.5 కిలోగ్రాములుంటే 1978-79లో 4.0 కిలోలకు పెరిగింది. పంచదార అదేలెక్కన 5.0 కిలోల నుంచీ 9.7 కిలోలకు పెరిగింది నూలుగుడ్డ వుత్పత్తిసాలుకు తల ఒక్కింటి నిమిత్తం 14.4 మీటర్లనుంచీ 12.3మీటర్లకు తగ్గిపోయింది. టీ 257 గ్రాములనుంచీ 498 గ్రాములకు పెరిగింది కాఫీ 67 గ్రాములనుంచీ 76 గ్రాములకు పెరిగింది.

పాదరక్షణకు వలసిన చర్మవస్తువుల వుత్పత్తి సూచిక ననుసరించి, 1971లో 99 నుంచీ 1979లో 76స్థాయికి పడిపోయింది. యంత్రసామగ్రి, అల్యూమినియం, ఉక్కు వంటి లోహాలు, యాంత్రికవాహనాలు, ఎలక్ట్రిక్ వస్తువులు, రసాయనాల వుత్పత్తి పెరిగింది. విచిత్రమైన విషయమే మిటంటే భూమి ఆవురావురని ఎరువులు, మందులు మింగేస్తుంటే మనిషి కడుపుకు దొరికే తిండి ఎక్కువగా పెరగడం లేదు. 1955-56 లో పొటాషియం, నైట్రోజన్, ఫాస్ఫరస్ ఎరువులు అన్నీ కలుపుకుని 1 లక్ష 55వేల టన్నులు వాడుకుంటే 1978-79లో సుమారు 5000 టన్నులు (అంటే 50 లక్షల టన్నులు) వాడుకున్నాం. ఇది తప్పకుండా ఆలోచించవలసిన విషయం. ఆర్థిక కార్యక్రమాలలో ఒకతార్కిక క్రమం, నిశ్చితత్వం, ప్రజాబాహుళ్యపుదీర్ఘకాలిక సంక్షేమం కోరేవారందరూ తప్పనిసరిగా ఆలోచించవలసిన విషయం. ఆర్థికవ్యవస్థ అస్తవ్యస్తమై వికృత లక్షణాలు పొడచూపకుండా నిర్వహించే బాధ్యులు పరిగణించవలసిన విషయం.

12. ఇక వుత్పత్తి విధానాల సంగతి చూదాం. వ్యవసాయరంగం మిగిలిన అన్ని రంగాలకన్న తక్కువపెట్టుబడితో ఎక్కువ వుత్పత్తిని తయారుచేస్తున్నది. రవాణా, విద్యుత్పత్తి వంటి రంగాలు మరొకవైపు నున్నాయి. అయితే వ్యవసాయ రంగంలోని పెట్టుబడితీరు, వుత్పాదన విధానాలు 1951 కి 1981 కి నడుమ ఎంతగానో మారిపోయాయి తక్కువ భూమిలో ఎక్కువ పంటపండించడానికి తక్కువ శ్రమతో ఎక్కువ పంట పండించడానికి అనేక సాధనాలు లభ్యమవుతున్నాయి. నీటి పారుదల, మురుగునీటి సౌకర్యాలు, ఎక్కువ దిగుబడినిచ్చే విత్తులు, కొంతవరకు ఎరువులు, స్వల్పకాలంలోనే రాలుబడినిచ్చే రకాలు మొదలైనవి తక్కువభూమిలోనే ఎక్కువమార్లు ఎక్కువ పంటనిచ్చేవి ఆయిలు ఇంజన్లు, ట్రాక్టర్లు, హార్వెస్టర్‌కంబైన్లు తదితర యాంత్రిక పరికరాలు తక్కువ మానవశ్రమతోనూ పశుశక్తితోనూ పంటనిచ్చేవి. భూమి కొరత వున్నచోట మొదటి విధానాలను, శ్రామికులకొరత (రైతు ఎద్దడి) వున్నచోట రెండవరకం విధానాలను అవలంబించటం ఆర్థికవ్యవహార రీత్యా వుచితమైన పని అయితే రెండు విధానాలకు పెట్టుబడి ఖర్చు అధికంగా వుంటుంది. మొదటి రకంలో, స్వంత కమతపు నీటి సరఫరా ఏర్పాట్లు లేకుంటే, సాలుసాలుకూ అయ్యే ఖర్చు వెంటనే దిగుబడి నిస్తుంటుంది. ట్యూబ్‌వెల్స్ యితర ఏర్పాట్లలో ఎక్కువ ఖర్చు పెట్టవలసి వస్తుంది. రెండవరకం విధానాలలో అరంభంలోనే అధికమైన స్థిర పెట్టుబడి ఖర్చు పెట్టవలసి వుంటుంది. మొదటిరకం విధానాలు చిన్నకమతాలలో కూడా లాభదాయకంగా అమలు జరపవచ్చు. రెండవరకం విధానాలు పెద్ద కమతాలలో తప్ప లాభదాయకంగా అనుసరణీయం కావు. ప్రస్తుతం సగటున వ్యవసాయరంగంలో 1 రూపాయి విలువగల వుత్పత్తికయ్యే పెట్టుబడివిలువ (భూమివిలువతోసహా) మొత్తం 2.0 రూపాయలనుంచి రు 3.2 రూపాయలవరకూ పెరిగింది. 195 -51 నుంచీ 1978-79 మధ్యకాలంలో పంజాబు, పశ్చిమ ఉత్తర ప్రదేశ్, మహారాష్ట్ర, హర్యానా, తమిళనాడు, ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లలో కొన్ని ప్రాంతాలలో వ్యవసాయం తక్కువ శ్రమశక్తితో అధిక పెట్టుబడితో రాలుబడితో లాభదాయకంగా కొనసాగుతున్నది. అయితే పెట్టుబడి ఎక్కువగా ఎక్కువ మార్లు అవసరం కావడంచేత అదే స్థాయి వుత్పత్తికి ఎక్కువ ప్రణాళికల కేటాయింపు జరగవలసి వస్తున్నది. ఇటీవల కొంత కాలంగా పబ్లిక్ యిరిగేషన్ ప్రాజెక్టుల పని చాలా మందకొడిగా సాగుతున్నది. కాలయాపన వలన, వృధాపోవడం వలన, ధరల పెరుగుదలవల్ల ప్రాజక్టులు ఆదిలో అనుకున్న డబ్బు ఖర్చుకంటె ఎన్నోరెట్ల కేటాయింపు జరిగితే తప్ప యిప్పుడు పూర్తికాని స్థితిలో వున్నాయి.

అయితే వాటివల్ల లాభించే ఉత్పాదన వస్తువుల మొత్తం మాత్రం అనుకున్న రీతికన్న పెద్దభిన్నంగా లేదు. శ్రామికులకు కొరతలేదు, సాంకేతిక విజ్ఞానానికి లోటులేదు. ఉత్పాదనానికి కొదువలేదు అవసరం అలాగే వున్నది. అయినా ప్రాజక్టుల నిర్మాణంలో ఎందుకు విలంబన జరుగుతుంది? ఒకవేళ తాత్కాలికోత్సాహంతో ప్రాజక్టుల ఎన్నిక జరిగితే వాటినుంచి త్వరలోనే తప్పించుకునేందుకు ప్రయత్నించాలి.

13. అదే విధంగా యంత్ర సామగ్రి నిర్మాణం అధిక ఖర్చుతో కూడుకుని వున్నది. విద్యుదుత్పత్తి యంత్రాల తయారీమీద ఖర్చు రోజురోజుకీ పెరిగిపోతున్నది. ఆర్డర్లు యిచ్చి డెలివరీ తీసుకునే సమయంలో అనేక క్షేత్రాలలో యంత్రపరికరాల విలువ పెరిగిపోతున్నది. నిత్యావసర వస్తువులనేకం ఆధునిక పద్ధతులతో ఎక్కువఖర్చుతో తక్కువ విలువగల వుత్పత్తినిచ్చే తీరులో వున్నాయి. పాదరక్షలు, సిగరెట్లు, వస్త్రాలు, అగ్గిపెట్టెలు, కాగితం అనేకవస్తువులు యీ విధంగా రూపొందుతున్నాయి. వస్తువుల వుత్పత్తి విధానాలమీద కొన్ని నిర్బంధాలు వున్నమాట వాస్తవమే! వాటికి అనువుగా లేకపోతే లైసెన్సులను యివ్వడం నిరాకరించవచ్చు. అయితే యివన్నీ ఎంతవరకూ వుపయుక్తమవుతున్నాయనిచూస్తే నామమాత్రంగానేనని తెలుస్తుంది.

14. ఏమయితే నేమి, జాతీయాదాయపు పెరుగుదల రేటులో నిర్దిష్ట లక్ష్యాలు, ఒక్క మొదటి ప్రణాళికలో మినహా ఎప్పుడూ నెరవేరలేదు. వివరాలు క్రింద చూడండి.

పట్టిక 1

ప్రణాళికలు ప్రగతిరేట్లు	నిర్దేశించబడిన లక్ష్యం	స్థిరమైనధరలలో సగటు పెరుగుదల
మొదటి ప్రణాళిక (1952-56)		3.6
రెండవ ప్రణాళిక (1957-61)		4.0
మూడవ ,, (1962-66)		2.5
3 సంవత్సరాల వ్యవధి (1967-69)		4.1
నాల్గు ,, (1970-74)		3.1
అయిదు ,, (1975-79)		4.9
1977-78		8.1
1978-79		4.2
1979-80		-5.0

ఈ పై ఫల్యానికి కొంత వివరణ యింతకు ముందే జరిగింది. ఇప్పుడు మరొక విషయం చూద్దాం. ప్రణాళిక ఖర్చు అంచనాలు ఆరంభ సంవత్సరంలోవున్న ధరలననుసరించి తయారవుతాయి. అయిదు సంవత్సరాల వ్యవధిలో ధరలు పెరగడం తప్పనిసరి అని గత అనుభవం రూఢిగా తెల్పుతున్నది. ధరలు పెరిగితే అనుకున్నంత మాత్రంలో వస్తువుల వుత్పత్తి సాధించాలంటే ముందు నిర్ణయించుకున్న మొత్తం కంటె ఎక్కువ వ్యయం జరిగితే తప్ప సాధ్యం కాదు. ఎక్కువ వ్యయం చెయ్యడానికి ఎక్కువగా ధన సేకరణ జరగాలి. జరక్కపోతే అనుకున్న లక్ష్యాలు నెరవేరవు. ఉదాహరణకు ఆరవ ప్రణాళికలో మొత్తం రు 172000 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చుకింద అంచనా వేశాం. సంవత్సరానికి జాతీయాదాయంలో 5.2 శాతం పెరుగుదల లక్ష్యంగా నిర్ణయించుకున్నాం. సంవత్సరానికి సుమారు 5 శాతం ధరలు పెరుగుతున్నయనుకుందాం. 5 సంవత్సరాలలో మొత్తం 26-27 శాతం పెరుగుతాయి, అదిలో అనుకున్న ధనరాశి యొక్క విలువ 26-27 శాతం తరిగి పోతుందని అర్థం. అనగా, అదనంగా సుమారు 44,000 కోట్ల రూపాయలు సేకరిస్తే తప్ప అనుకున్నట్లు 5.2 శాతం జాతీయాదాయపు పెరుగుదల లభించదు. అంటే సాలుకు 5 శాతం ధరలు పెరిగితేనే రు 1,72,000 కోట్ల రూపాయలు రు. 2,16,000 కోట్లకు పెరగవలసి వస్తున్నది, ధరలు మరింత పెరిగితే మరింత

ధనం పెట్టుబడిపెట్టాలి. పెట్టలేకుంటే, లభించే తక్కువ ప్రగతి రేటుతోనే సంతృప్తిచెందాలి. ధరలు పెరిగినంత తేలికగానూ ఎక్కువగానూ పెట్టుబడికి ధనసేకరణ జరగడం చాలా అసాధ్యం. ప్రైవేటు రంగంలో కానివ్వండి, ప్రభుత్వ రంగంలో కానివ్వండి యిది నిజము. అందుకే మన లక్ష్యాలు చాలా కాలంగా అసాధ్యాలుగానే పరిణమిస్తునే వచ్చాయి. అయినా ఆశాభావం విడనాడకుండా ముందుచూపుతో సాగిపోతునే వున్నాం. కొంత వెను జామకుని యీ విషయాన్ని నెమరు వేసుకుంటే ప్రణాళికారచన మరింత ప్రయోజనకరంగా కొనసాగుతుంది. ప్రజలను మభ్యపెట్టి మరేవో వివరాలు పుగ్గడించడం అనుచితం, విజ్ఞుల ఎదుట అవివేకం.

15. ఉత్పత్తి చెయ్యడానికి నిర్ణయించబడిన వస్తుసముదాయపు స్వరూపస్వభావాలు మారడంవలన, ఉత్పాక విధానాలు మారడంవలన ఏటేటా ఎక్కువ శ్రమపడి పొదుపుచేసిన మొత్తంలో తక్కువ ఫలం సిద్ధిస్తున్నదని చెప్పడం జరిగింది. ఆదే విధముగా ధరలు పెరగడం అనివార్యం అని తెలిసివున్నప్పుడు కూడా లక్ష్యాలనిర్ణయంలోగానీ వనరుల సేకరణలోగానీ యితరఅంచనాలలో అందుకు తగినఏర్పాట్లు చెయ్యలేక పోవడం ప్రణాళికావైఫల్యానికి త్రోవ తీసింది. ప్రణాళికా రచయితల పాండిత్య లోపమనీ చెప్పలేము, పాలనా నిర్వాహకుల నిజాయితీలేని తనమనీ అనలేము మొత్తంమీద ఎక్కువ జాగ్రత్త తీసుకోవలసిన అంశాలపట్ల వుపేక్ష జరిగింది. ఎక్కువ వుక్కు, శక్తి, సిమెంటు, అల్యూమినియము ఎరువులు వుంటే ఎక్కువ పంటలు పండుతవా? ఎప్పుడు? ఇవన్నీ అయిన తర్వాత వచ్చే పంటలకోసం ఎదురు చూడటం మంచిదా? ముందే మరికాస్త కడుపునింపుకుని మిగిలిన వాటి సంగతి చూడటం మంచిదా? అసలు మన పంటల లెక్కలు సరైనవేనా అని ఎవరన్నా అడిగితే అజ్ఞతా అని తలపంకించే రోజులు కావని కొంతమంది పండితుల అభిప్రాయం. గోధుమ, వరి యితర ఆహార ధాన్యాల వుత్పత్తి అంచనాలు అసలు కంటె కొంచెం ఎక్కువ పాళంలోనే వున్నాయని తెలుసుకోడం కొంచెం కష్టంతో కూడిన పనే అయినా అసాధ్యం కాదు. మనకున్న గణాంక విధానాలను చూస్తే వ్యవసాయ రంగంలోని అంచనాలు అత్యంత స్వాభావికంగా తప్పు పోవడానికి అవకాశం వున్నది. ఎక్కువ ఆదాయం వస్తున్నప్పుడు ఎక్కువ వుత్పత్తి చెయ్యవలసిన అవసరం ఏమీలేదు. తక్కువ వుత్పత్తిలో వ్యక్తిగతమైన శ్రమ తగ్గుతుంది; పెట్టుబడి ఖర్చు తగ్గుతుంది. ఆదాయానికి ఆదాయమూ వుంటుంది. అందువలన ధరలు పెంచినంతమాత్రాన పంటలు తప్పనిసరిగా ఎక్కువ పండిస్తారని అనుకోవడంకష్టం, పారిశ్రామికోత్పత్తి ఎక్కువగా జరుగుతుందని చెప్పడమూకష్టమే. ఇవన్నీ తెరవెనుక మామూలుగానే మిగిలిపోకుండా ప్రజాబాహుళ్యం ముందుకు, చైతన్యపూరితులైన వివేకులముందుకుచర్చకురాగలిగినాడు కొంత మేలుజరగడానికి ఆస్కారం వున్నది.

16. ప్రణాళికా లక్ష్యాలు వగైరాలను గురించికాక ప్రణాళికా నిర్మాణాన్ని గురించి, ఆమలు జరపడానికి అనుసరించే విధానాలను గురించి అభిప్రాయ భేదాలుండవచ్చు. పన్నులరూపంలో ధనం సేకరించాలనీ, అప్పుల రూపంలో సేకరించాలనీ, వేతనాలు వడ్డీలు వగైరాలు యిలా అలా వుండాలనీ అనుకోవచ్చు. విదేశాలనుంచీ దిగుమతులు చేసుకోవాలనీ దేశంలోపలనే వుత్పత్తి చేసుకోవాలనీ అని వాదించుకునేవారు వుండవచ్చు. అదంతా సమస్యను గురించి వారి అవగాహనమీద ఆధారపడి వుంటుంది. ఈ అవగాహన వారి విద్య, అనుభవం, మేధస్సు ఇతర వ్యక్తిగతమైన సామాజికమైనశక్తియుక్తులవలన ఏర్పడి కొన్ని మానవ సహజమైన పొరపాట్లవలన కూడా ప్రభావిత మవుతుంటుంది. అయితే, అభిప్రాయభేదానికి తావులేకుండా, తెలుసుకోలేకుండా వుండటానికి వీలులేకుండా ప్రణాళికాలక్ష్యసిద్ధి మీద దుష్ప్రభావం నెరపుతున్న కొన్ని అంశాలున్నాయి. ఇంత కాలం యింతమంది నాయకులు, విజ్ఞానులు, విద్యావంతులు యితరులు ఎలా విస్మరించారా అని ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది అది వాతావరణము. వాతావరణంలోని ఒడిదుడుకులుమార్పుల వలన మన ఆర్థిక వ్యవస్థలోనూ సామాజిక జీవనంలోనూ ఒక లయ కనిపిస్తుంది. అది విశృంఖలమూ స్థిరమూ కానిది వాతావరణంయొక్క ప్రభావాన్ని ప్రణాళికా రచనలో ఏ విధంగా ఎందుకు పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి అనేది ప్రకృతం.

17. వసంతానికి మోసులెత్తే నవతా, మలయానిలపు తాకిడికి సొక్కిపోయే నీటి తరగలు, తొలిమొయిళ్ళ నడుమ తళుకారే మెరుపు తీగలూ, మిన్నూమన్నూ ఏకంగా కురిసే జడివానలు, శరత్తు జగమంతా నింపే వెండి వెన్నెలలూ, మంచు తెరలమాటున నిస్తబ్ధంగా కుంచించుకునే శీతా

కాంమూ, కావ్యములలో వర్ణించబడినరీతి పాఠకులకు అపరి చితంకాదు. సంప్రదాయమూ, లాక్షణిక పరంపర యీ నాటివికావు. ప్రకృతికి ప్రతిస్పందించే ప్రతి మానవుడికీ, రసగ్రహణ పారణతగల ప్రతి వ్యక్తికీ అనుభవైక వేద్యం. ఋతుక్రమం యొక్క లయ అనాదినుంచీ నిశ్చితంగా నియమబద్ధంగా వున్నది. ఈ విషయం విదితమే. మానవుడి ప్రాథమిక విజ్ఞానానికి అంకురార్పణ ప్రకృతి క్రమంతో ఆరంభమయిందన్న విషయం ఇప్పటికి అందుబాటులో వున్న తర్క సిద్ధాంత రీత్యా విప్రతిపత్తి రహితము.

18. వాతావరణంలో ఋతు లక్షణాలు ముఖ్యము. కొన్ని ప్రాంతాలలో ఋతువులు కుదించుకుని వుంటాయి. విస్తరించుకుని వుంటాయి, కొన్నిచోట్ల కొన్ని ఋతువులు నామ మాత్రంగానే వుంటాయి. భూసారం, పంటలతీరు ఆహారపు అలవాట్లు, జనసాంద్రత, భూమియొక్క యితరవాడకపు విధములు మొదలైన అంశాలు ఋతులక్షణాల తీవ్రత, విస్తరణలమీద ఆధారపడి వుంటాయి. ప్రతి సంవత్సరమూ ఋతుక్రమం దాదాపు ఒకే రీతిగా వుంటుందని కొంతవరకూ నిశ్చయంగా చెప్పవచ్చు. అయితే కొన్ని సంవత్సరాలకొక పర్యాయం ఒక్కొక్క ఋతువుయొక్క తీవ్రత విస్తరణ మారుతూవుంటాయి. వడగాడ్పులు, వరదలు, చలి గాలులు మూడు సంవత్సరాలకో నాలుగు సంవత్సరాలకో ఒక పర్యాయం రావడం అనుభవం. అదే విధంగా అనేక దశాబ్దాల కాలంలో ఋతువుల తీరులో పరిగణించ దగిన మార్పు రావడం కొంతమంది ఎరికలోని విషయమేగాక వాతావరణ గణాంక వివరాలుకూడా కొంతవరకు పుష్టినిస్తున్న విషయం. ఇటీవల ఆధునిక సాధనాలు ప్రయోగించి వాతావరణాంశాలను కొలుస్తున్నాం. ఇదివరలో శారీరక మానసిక అనుభవపు స్థితిగతులను బట్టి కొన్న స్థూల సూచికలద్వారా తెలుసుకునేవాళ్ళం.

19. అదిమవృత్తి వ్యవసాయం. ప్రకృతిమీద ఆధారపడి వున్నది. వెలుగు, ఉష్ణోగ్రత, గాలి, తేమ, దుమ్ము మొదలైన అంశాలు తగుమాత్రంలో వుండటమే కాక వ్యవసాయానికి నీటియొక్క అవసరం కొంతైనా వున్నది. బావులు, చెరువులు, నదులు, కాలువలు—ఎటువంటి నీటివసతి వున్నా అన్నీ చివరకు వర్షపాతం మీద ఆధారపడి వుండేవే. భూగర్భ జలసంపదకూడా వర్షపాతం ఎక్కువగా వున్న చోట్ల తక్కువ లోతునుంచీ ఎక్కువ మేరలో విస్తరించుకుని వుంటుందని తెలుస్తుంది. నదుల పారుదల ప్రాంతం, కాలువలు వర్షపాతం హెచ్చుగా వుండే చోట్లనే విస్తరించుకుని వున్నాయి. జనసాంద్రత నీటి వసతులున్న చోట అత్యధికంగా వున్నది. ఆనకట్టలు, ప్రాజక్టులు కట్టి నీటిని నిలవచెయ్యడం నేర్చుకున్నా ఒకటి రెండు సంవత్సరాలకైనా వర్షంమీద ఆధారపడక తప్పదు. ఒక్కొక్క ప్రాంతంలో కురిసేవర్షం యితర వాతావరణాంశాలను బట్టి అక్కడి పంటల తీరు, పరిమాణము నిర్ణయమవుతుంటాయి.

20. మనది ఎప్పుడో కాదు యిప్పుడుకూడా వ్యవసాయమే ప్రధాన ఉత్పాదనరంగంగా వున్నదేశం. మొత్తం జాతీయాదాయంలో 45 శాతం పైచిలుకు వ్యవసాయం నుంచే లభిస్తున్నది. ప్రణాళికారంభకాలంలో, 1951-52 లో, 55 శాతం వుండేది. క్రమేపీ కొంత తగ్గింది. 70 శాతంపైగా జనాభా వ్యవసాయం దాని ఉపాంగాలు ప్రధాన వృత్తిగా జీవిస్తున్నారు. పెట్టుబడికి వలసిన పొదుపు మొత్తంలో అత్యధికభాగం వ్యవసాయరంగంనుంచే ఏదో ఒక రూపంలో సంక్రమిస్తున్నది. వ్యవసాయరంగంలో వుత్పత్తి 1951-52 లో రు. 5320 కోట్ల రూపాయలనుంచీ 1979-80లో రు.8900 కోట్లకు పెరిగింది (1960-61 ధరల ప్రకారం). 28 సంవత్సరాల వ్యవధిలో 75 శాతం కన్న కొంచెం ఎక్కువగామాత్రం పెరిగింది. చెప్పుకోదగ్గ విషయం కాదు. అయినా అంత కన్న ముఖ్యమైన విషయం యింకొకటున్నది. ఈ పెరుగుదల నిలకడగా లేదన్న విషయం స్పష్టం చేసుకోవలసిన అవసరం వున్నది. వ్యవసాయోత్పత్తిలోని ఎగుడు దిగుళ్ళు తెలుసుకోటానికి క్రింది పట్టికలోని వివరాలు తోడ్పడతాయి.

పట్టిక 2

ప్రణాళికా కాలంలో వ్యవసాయోత్పత్తి (1960-61 ధరలలో)

సంవత్సరము	ఉత్పత్తి	సంవత్సరము	ఉత్పత్తి
1950-51	5242	1963-64	7112
51-52	5316	64-65	7747
52-53	5492	65-66	6693
53-54	5940	1966-67	6675
54-55	5975	67-68	7791
1955 56	6028	68-69	7803
56-57	6273	69;70	8195
57-58	6050	1970-71	8793
58-59	6707	71-72	8643
59-60	6613	72-73	7900
1960-61	7010	73-74	8480
616-2	7079	74-75	8280
62-63	6709	1975-76	9320
		76-77	8800
		77-78	9750
		78-79	9960
		1979-80	8775

1957-58, 1962-63, 1965-66, 1966-67, 1972-73, 1974-75, 1976-77 చివరకు 1979-80 సంవత్సరాలలో అంతకు క్రితం అందుకున్నస్థాయి కన్న వుత్పత్తి పడిపోయినట్లు తెలుస్తుంది. మొత్తం 30 సంవత్సరాలలోనూ 8 సంవత్సరాలు వ్యవసాయోత్పత్తి స్థాయి తరిగిపోయింది. అంటే సగటున 3-4 సంవత్సరాల కొకసారి వ్యవసాయోత్పత్తి క్షీణించక తప్పదు అని తెలుస్తుంది. ఇటీవలి కాలంలో సంవత్సరం విడిచి సంవత్సరం వ్యవసాయోత్పత్తి పడిపోయింది. ఇదివరలో అయిదారు సంవత్సరాల కొకసారి మాత్రమే అలా జరిగింది. ఎందువలన? ఇది మన సాంకేతిక ప్రగతికి సూచన అనుకోవాలా, వ్యవసాయ రంగాన్ని నిర్లక్ష్యంచేసి పెట్టుబడిని యితరరంగాలలో కేంద్రీకరించడం వల్లనా? ఇంకేమైనా మనకు తెలియని మన అధీనంలోలేని కారణాలవల్లనా? ఈ ఎగుడు దిగుళ్ళు ఆహార పదార్థాల వుత్పత్తి విషయంలో ఎక్కువగా వుండటం గమనించ వలసిన విషయం. నూనెగింజలు, పత్తి జనుము వంటి నారపదార్థాలు, కాఫీ, టీ, రబ్బరువంటి పంటల వుత్పత్తిలో ఎగుడుదిగుళ్లు అంతగా పరిగణించవలసిన స్థాయిలో లేవు. చెరకు, పొగాకు యితరాల వుత్పత్తికూడా స్థిరంగా ఎదుగుతూనే వున్నది. ఆహారధాన్యాల వినియోగం తలసరికి ఎదుగూ బొదుగూలేకుండా అలాగే నిల్చి వున్నది. కొద్దో గొప్పో ఎగుమతి దిగుమతులుకూడా జరుగుతున్నాయి. ఇతర వస్తువుల వినియోగమూ పెరుగుతున్నది, ఎగుమతులు కూడా జరుగుతున్నాయి. చపాతీలు, అన్నం బదులు కాఫీ తాగి సిగరెట్లు కాల్చుకునే కన్న అవి తిని, తర్వాత తాగడం జరిగితే మేలు అంటే ఎవరా వీరు అని పరకాయించి చూసే వాళ్ళు కొందరున్నారు. ఇది అర్థశాస్త్రమా, సామాన్య పరిజ్ఞానమా- మన ఒత్తిడులా - ఏమిటి అనే ప్రశ్న రానక్కర లేదు.

21. వ్యవసాయోత్పత్తి చంక్రమణాల ప్రభావం ఇతర రంగాలకు కూడా వ్యాపిస్తుంది. ముఖ్యంగా పారిశ్రామికోత్పత్తిలో ముడిపదార్థాలుగా వినియుక్తం అయ్యే వస్తువుల వుత్పత్తిలో మార్పులు ఇందుకు దోహదం చేస్తాయి. పంచదార, వస్త్రాలు, అగ్గిపెట్టెలు, రంగులు, గోనెలు, సిగరెట్లు, యితర వస్తువుల వుత్పత్తి వ్యవసాయరంగంనుంచీ లభించే ముడిపదార్థల వుత్పత్తిమీద ఆధారపడి వున్నది. మొత్తం పారిశ్రామికోత్పత్తిలో యిలాంటి వస్తువుల పరిమాణం 3 శాతంవరకూ వున్నది. అయితే యింతకు ముందు చెప్పినట్లు యీ రకపు ముడిపదార్థాల వుత్పత్తి చంక్రమణాలకన్న పరిమితంగావున్నాయి. కనుక పారిశ్రామికోత్పత్తిలో వచ్చే ఎగుడు దిగుళ్ళు ముడిపదార్థాల కొరతవలన కాదు; పారిశ్రామికరంగంలోనే వుండే యితర ఇబ్బందులవలన అని చెప్పుకోవాలి. అయితే సరఫరాఅవుతున్న ముడిపదార్థాల కంటె గిరాకీ ఎక్కువగావుండే రీతిలో ఆయా పారిశ్రామిక రంగాలు విస్తరించిన మాట కొంతవరకు నిజం. మేలురకం పత్తి దిగుమతి చేసుకుంటున్నాం, వంట నూనెలు దిగుమతి చేసుకుంటున్నాం, ముడి కాగితం వగైరాకూడా దిగుమతి చేసుకుంటున్నాం. కనుక దిగుమతి అయ్యే ఆవశ్యక ముడి పదార్థాల పరిమాణంలో ఒడిదుడుకులవలన, ఉత్పత్తి నిర్ణయాలు, సరుకునిల్వలు వంటి అంశాలవలన పారిశ్రామికోత్పత్తిలో ఎక్కువగా చైత్రికవైపరీత్యాలు సంభవిస్తున్నాయి. అయితే యితర రంగాలమీదకంటె వ్యావసాయికోత్పత్తి చక్రాలు మొత్తం జాతీయాదాయంమీద ఎక్కువ ప్రత్యక్ష ప్రభావం నెరపుతున్నాయి. ఉదాహరణకు వ్యవసాయోత్పత్తి 10శాతం పడిపోయిందనుకోండి, జాతీయాదాయంలో 5శాతంభాగంలో10శాతంతగ్గిందంటే, మొత్తంలో4.5 శాతం తగ్గిందని అర్థం. సాలుకు సగటున 5 శాతం జాతీయాదాయపు పెరుగుదల లక్ష్యంగా నిర్ణయించుకున్నప్పుడు వ్యవసాయోత్పత్తిలో 10 శాతం తరుగుదల వస్తే మొత్తం 5 శాతం పెరగడానికి బదులు 4.5 శాతం తరుగుతుంది. మన లక్ష్యాలు నెరవేరక పోవడానికి కారణం వ్యవసాయోత్పత్తి మార్పులలో వెతుక్కుంటే కనిపిస్తుంది. ఇంతకు ముందు చెప్పినట్లు వ్యవసాయోత్పత్తి వాతావరణపు సహజలక్షణాల క్రమంమీద నిర్ణయించబడుతుంది. వ్యావసాయిక చక్రాల లోని పల్లములవలన మొత్తం జాతీయాదాయం 1957-58, 1965-67, యిటీవలి 1979-80లలో మొక్కపోయింది. మిగిలిన సంవత్సరాలలో (20వ పేరాలో యిచ్చిన వివరములు) వ్యవసాయంలో వచ్చిన లోటు యితరరంగాల పెరుగుదలవలన భర్తీ అయింది కనుక మొత్తం ఆదాయం యథాతథంగానో కొద్దోగొప్పో ఎదుగుదలతోనో సాగిపోయింది.

22. వంటల వుత్పత్తిలో హెచ్చుతగ్గులెందువలన వస్తున్నాయి గిరాకీ బట్టి లాభాన్ని బట్టి ఒక్కొక్క సంవత్సరం ఒక పంట హెచ్చు మాత్రం భూమిలోనూ మరొక పంట తక్కువ భూమిలోనూ సాగుబడికి రావచ్చు. కొంత భూసారంలో లోటుపాట్లవలన తగిన నేలకు తగిన పంట నెన్ను

కోవడంవలన కూడా కావచ్చు. కానీ మొత్తం సాగుబడిలో వున్న భూమిమేర విస్తరిస్తున్నప్పుడు, అన్నిరకాల పంటలు ఉత్పత్తి కలిసి తరుచుగా తగ్గుతుండటం ఎందువలన? వ్యవసాయోత్పత్తి భూమితీరు, విత్తులు, ఎరువులు, శ్రమ అన్నింటికి మించి తగిన సమయంలో కృషి మొదలైన అనేకాంశాల సమీకృత ప్రయత్నఫలం ఇవన్నీవున్నా ప్రకృతి అనుకూలించకపోతే అంతా వ్యర్థమే. వాతావరణానికి తగిన పంటను తగిన సమయంలో ఎన్నుకోకుంటే అది రైతు లోపం. అంతా అయి వాతావరణంలో విపరీతమైనమార్పులు సంభవిస్తే అది అతని అధీనంలోలేని విషయం. ప్రతి ఋతువుకూ సహజమైన వాతావరణలక్షణాలలో అప్పుడప్పుడూ వైపరీత్యం పొడసూపటం కద్దు. వేసవి ఎండలు ఎక్కువ వుష్ణోగ్రత స్థాయినందుకోవచ్చు. వర్షాకాలంలో వరదలూ రావచ్చు, వర్షాభావం వుండవచ్చు. అంటే ప్రతి ఋతువు యొక్క ముఖ్య వాతావరణాంశానికి ఒక సహజ స్థితి వుంటుంది. ఆ సహజ స్థితిలోకూడా ఎగుడుదిగుళ్ళు వస్తే అనుకూల వాతావరణం క్రింద పరిగణించాలి. ప్రాంతీయ విభేదాలనుకూడా మనం జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే యీవిషయం స్పష్టమవుతుంది. ఢిల్లీ పరిసర ప్రాంతాలలో చలికాలం కనిష్ట ఉష్ణోగ్రత రెండు లేక యింకా తక్కువకు పడిపోతుంది. అదే కోస్తా ఆంధ్ర తమిళనాడు ప్రాంతాలలో 10 డిగ్రీలదాకా వుండవచ్చు, చిరపుంజి ప్రాంతంలో సగటున 3700 సెం. మీ. వర్షం పడితే ఆంధ్ర ప్రాంతంలో 1025 సెం.మీ మించదు. గాలి తీవ్రత, తేమ, వెలుతురు, రోజులో వెలుతురుగల సమయపునిడివి యిలాంటి వాతావరణ అంశాలలో ఋతుభేదాలుతోబాటు ప్రాంతీయ భేదాలుకూడా అధికంగా గోచరిస్తాయి.

3. వాతావరణం మన వ్యవసాయ కార్యక్రమంమీద ప్రభావం నెరపుతున్నప్పుడు దానిని ఏ విధంగా కొలుస్తాం, అవసరమైన ప్రజావర్గాలకు కొలతల సమాచారం ఏ రూపంలో అందిస్తాం అనేవి ముఖ్యమైన ప్రశ్నలు. వాతావరణం పైన చెప్పినట్లు అనేక అంశాల సముదాయం. అందులో ఏ ఒక్క అంశమూ వాతావరణస్థితిని సమగ్రంగా నిర్దేశింపజాలదు. అయితే యీ అంశాలమధ్య ఒక సమన్వయ స్థితి గోచరిస్తుంది. చలికాలంలో వెలుతురు సమయపునిడివి. కనిష్ట, గరిష్ట ఉష్ణోగ్రతలు గాలితీవ్రతలమధ్య ఒకనిశ్చిత సంబంధం చూడవచ్చు. వాటిని విడివిడిగా కొల్చి పలురోజుల గణాంకములను కూర్చిచూస్తేవచ్చే "correlation coefficient" పరిగణనీయంగా వుంటుంది. వేసవిలో రోజునిడివి, అత్యధిక అత్యల్ప ఉష్ణోగ్రతలమధ్య యిలాంటి సంబంధం చూడవచ్చు. వర్షఋతువులో వర్షపాతము, గాలిలో తేమ, వెలుగు సమయాల మధ్య తప్పనిసరిగా గణాంక సంబంధమైన correlation coefficient హెచ్చుగా వుంటుంది. ఇంతే కాదు ఇంకొంచెం ఆసక్తికరమైన అంశాలున్నాయి. వేసవిలో వుష్ణోగ్రత సగటుస్థాయికి, వర్షాకాలంలో పడేవానల స్థితికి సంబంధం వుంటుంది. వానల సగటు పరిమాణానికి చలికాలపు చలికి సంబంధం వుంటుంది. మళ్ళీ చలి తర్వాత వచ్చే వేడికి సంబంధం చూడవచ్చు. ఇదంతా ఒక విచిత్రమైన ఋతు చక్రాలకు వార్షిక చక్రాలకు ఆధారభూతమైన ప్రవృత్తిలయ. అంతేకాక ఒకే తాపమాన స్థితిలో వున్న భిన్న ప్రాంతాలమధ్య, వర్షమాపక రేఖలలోవున్న ప్రాంతాల మధ్య యిటువంటి సంబంధం చూడవచ్చు. కొన్ని అంశాలు ఒకే ధోరణిలోనూ మరికొన్ని విరుద్ధ ధోరణులలోనూ ప్రవర్తిస్తుంటాయి. (వీటిని పాజిటివ్, నెగటివ్ రిలేషన్‌షిప్ అంటారు. దేశంలోని భిన్న భిన్న వాతావరణ కేంద్ర ప్రాంతాలలో 13 అంశాలకు చెందిన అత్యల్ప అత్యధిక స్థాయి గణాంకాలను సేకరించి ప్రభుత్వం వాతావరణం పట్టికలు ప్రచురించింది. (అయితే వాటి మధ్య అన్వయపు సూచికలు అంచనాలుగానీ విశ్లేషణగానీ యీ వ్యాసరచయిత దృష్టికి ఇంకనూ రాలేదు.) వాటినిబట్టి తెలుస్తున్న దేమిటంటే ఎక్కడైనా ఏ ఋతువులోనైనా ఒక్క ప్రముఖ వాతావరణాంశం యొక్క కొలతను మొత్తం వాతావరణానికి స్థూలసూచికగా వాడటం సబబుగానే వుంటుంది. మిగిలిన అంశాలు దానిలో మార్పులకు నియమిత సంబంధపు పరిమితిలో అనువర్తిస్తుంటవి గనుక ఎక్కువ బాధలేదు. పైపెచ్చు, వ్యవసాయోత్పత్తిలో చక్రీయ భ్రమణాలను విశ్లేషించేటప్పుడు ముఖ్యంగా కావల్సింది వర్షపాతంయొక్క స్థాయి. సారవా దాళవా పంటలు ఖరీఫ్, బీ పంటలనికూడా అంటారు) యొక్కనాట్లు కల్పు కకోతల సమయాలు-వాటికీ ఋతువుల మార్పుకూ గల సంబంధమూ తెలిసినదే. వర్షపాతానికీ జలాశయాలలో నీటి చేరువకూ, నీటి సరఫరాకు పంట స్థాయికి సంబంధం తెలిసినదే. నేలతీరు, విస్తారము పంటను బట్టి కావల్సిన నీటి

P. E. C. PUMPS

ప్రమాణము నిర్ణయమవుతుంది. అయితే నీరు వాడినకొద్దీ పంట పెరగదు అలా చెప్తే, ఎవరికి తెలియదు అనుకోవచ్చు అనుభవజ్ఞులు. అలాటి అనుభవజ్ఞులు ఎక్కువున్నకొద్దీ ఇంత గణాంకాలు, కంప్యూటర్లు, ఫలితాలు విశ్లేషణ అనవసరమే అవుతాయేమో అట్లాగే నీరు తరిగిన కొద్దీ పంట తరిగి పోతూ వుంటుంది. అన్ని అంశాలు అనుపాతంలో వున్నప్పుడు ఎక్కువ వర్షపాతం తక్కువ వర్షపాతం రెండూ పంటను అత్యధికస్థాయినుంచీ దించివేస్తాయి. వరదలూ కరువూ, ఒకవైపు దుర్భిక్షం, కాటకం, మరొకవైపు మన వ్యవసాయోత్పత్తిమీద దుష్ప్రభావం చూపెడుతున్నసంగతి తెలుసు.

24\. వర్షపాతాన్ని గురించిన గణాంక వివరాలు పందొమ్మిదవ శతాబ్దపు ఆదినుంచీ లభ్యమవుతున్నాయి. ఇవి ముఖ్యంగా బొంబాయి, కలకత్తా, మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీ ప్రాంతాలకు సంబంధించినవి. ఈ శతాబ్దపు మధ్యభాగం నుంచీ దేశంలోని అనేక ప్రాంతాలనుంచీ వివరాలు లభ్యం కాసాగాయి. సం. 1[illegible] నుంచీ 1950వరకూ దేశం మొత్తంలోని కేంద్రాలను సేకరించిన సమాచారం నెలవారీగా సాలు వారీగా కేంద్ర మెటీరియోలాజికల్ శాఖ వారు; 1961-62 ఒక గ్రంథాన్ని Monthly and Annual Normals of Rainfall and Rainy Days, 1901-50" అనే పేరుతో ప్రకటించారు. "నార్మల్" వర్షపాతం అనేది కేవలం అనేక సమయాల సగటుస్థాయి అని నిర్ణయించారు. పంటలకుగానీ యితర వుపయోగాలకుగానీ "నార్మల్" వర్షపాతానికి స్థూలస్థాయిలో సంబంధం వుండడానికి అవకాశం లేదు. ఒక్కొక్క ప్రాంతంలో "నార్మల్" ఒక్కొక్కరకంగా వుంటుంది. అదే విధంగా హెచ్చుపంట పండటానికి ఎంత వర్షపాతం కావాలి అనేది పంటమీద, ప్రాంతంమీద, యితర విషయాలమీద ఆధారపడి వుంటుంది. పంటలేగాక వాతావరణం మన జీవితంలోని అనేకకార్యక్రమాలమీద ప్రభావం నెరపుతుంది. విమానయానానికి, శారీరికోల్లాసానికి, సముద్రయానానికి, యింకా అనేక ఉపయోగాలకు కావలసిన "నార్మల్" లేక "ఆప్టిమమ్" స్థాయివేరుగా వుంటుంది. నేడు దేశంలో 550 వాతావరణ పరిశోధనా కేంద్రాలు, కేంద్ర వర్షమాపక స్టేషన్లూ వున్నాయి. 3000 పైగా రాష్ట్రప్రభుత్వాల ఆధీనంలోని వర్షమాపక కేంద్రాలున్నాయి. అయితే దేశంలో వివిధ ప్రాంతాలలోని వర్షపాతాన్ని ఎన్ని విధాలుగా వర్గీకరించవచ్చు అనే విషయంలో స్పష్టంగా సమాధానానికి రావడం కష్టము. అనేక పరిశోధనా సంఘాలు డిపార్టుమెంట్లు కమిషన్లు, వ్యక్తులు, రకరకాలుగా వర్గీకరించాయి. ఒక విధమైన స్థూలవర్గీకరణ యీ క్రింది పట్టికలో చూపబడింది.

పట్టిక 3

వర్షపాత ప్రాంతాలు - సగటువార్షికవర్షపాతం

అండమాన్ నికోబార్	2850
కోస్తా కర్ణాటక	3170
	2859
హిమాలయ ఉప ప్రాంత	
పశ్చిమబెంగాలు	2797
కేరళ	3570
దక్షిణ అస్సాం	2523
ఉత్తర అస్సాం	2430
గోవా కొంకణ తీరము	2202
హిమాచలప్రదేశ్	1846
ఉత్తరప్రదేశ్ పశ్చిమ	
పర్వత ప్రాంతం	1769
లక్షద్వీపములు	1612
ఒరిస్సా	1478
గంగాప్రాంతపు	
పశ్చిమబెంగాలు	1461
తూర్పు మధ్యప్రదేశ్	1401
బీహారు పీఠభూమి	1357
బీహారు మైదానం	1269
తూర్పు ఉత్తరప్రదేశ్	1077
పశ్చిమ మధ్యప్రదేశ్	1075
పశ్చిమ ఉత్తరప్రదేశ్	1062
విదర్భ	1060
కోస్తా ఆంధ్రప్రదేశ్	1017
తమిళనాడు, పాండిచ్చేరి	1013
తెలంగాణా	903
గుజరాత్	842
మరట్వాడా	737
ఉత్తర అంతర్ కర్ణాటక	760
హర్యానా	756
దక్షిణ అంతర్ కర్ణాటక	740
మహారాష్ట్ర	707
పంజాబు	696

ఢిల్లీ	620
తూర్పు రాజస్థాన్	668
రాయలసీమ	672
జమ్ము కాశ్మీరు	533
కచ్ సౌరాష్ట్ర	365
పశ్చిమ రాజస్థాన్	319

[సంవత్సరంలో "నార్మల్" వర్షమానం సగటున 750సెం.మీ. దాటిన ప్రాంతాలను, 750సెం.మీ.-1150సెం.మీ. మధ్య ప్రాంతాలను, 750సెం.మీ. ప్రాంతాలను విభజించడం జరిగింది. దీనివివరాలను నేషనల్ కమీషన్ ఆన్ అగ్రికల్చర్ వారి రిపోర్టులోనూ ఇండియన్ క్రాప్ కాలెండర్ (సంవత్సరాది సంచిక) లోనూ ముఖ్యంగా చూడవచ్చు. వర్షపాతం ప్రాంతీయ భేదాల పరాసున్న రెయిన్‌ఫాల్ ఇన్ ఇండియా అన్న రిజర్వుబ్యాంకు ఆఫ్ యిండియా వారి ప్రచురణలోనూ చూడవచ్చు. ఇండియన్ మెటిరియోలాజికల్ డిపార్టుమెంట్, పూనావారి ప్రచురణలుకూడా అనేకం వున్నాయి] వర్షపాతం కొలిచే పద్ధతులలోనూ, వర్షపు తీరు తెన్నులను నిర్ధారించే విధానాలలోనూ అనేక మార్పులు వచ్చాయి. విశ్లేషణ విధానాలలో ఆధునికతతోబాటు ప్రాథమిక గణాంక వివరాల సేకరణలో వీలైనంత వరకు పొల్లు పోకుండా వుండేటట్లు చూడటం కూడా అవసరం. సంవత్సరపు సగటు విలువలు 3-4 సంవత్సరాల కొకసారి పల్లపు హెచ్చుతులకు మారుతూ వుంటాయని (వరదలు, కాటకాలవలన) మొత్తం మీద దీర్ఘకాలంమీద సగటు స్థాయికి సూచికలుగానే వుంటాయని చెప్పుకున్నాం. అయితే వర్షపాతం 90-100 సంవత్సరాల కొకసారి విస్తృతమైన చక్రభ్రమణానికి లోనవుతుంటుందని కొలాబా (బొంబాయి), త్రివేండ్రం (కేరళ) కేంద్రాలలో గత శతాబ్దకాలపు వర్షపాత వివరాలను పరిశీలించిన కొన్ని పరిశోధనలు తెలుపుతున్నాయి అంటే 40-50 సంవత్సరాల తర్వాత వర్షపుస్థాయి అత్యున్నతస్థాయికి చేరుకుని తిరిగి అదే వ్యవధిలో పూర్వస్థాయికి రావడం జరుగుతున్నదని తెలుస్తున్నది. కొన్ని చోట్ల యీ భ్రమణ సమయం వేరుగా వుండవచ్చు.

27. ఆర్థిక వ్యవస్థకు సంబంధించినంత వరకూ దేశం మొత్తానికి ఒక వర్షపాతపు సూచికను అనువైన పద్ధతిలో తయారుచేసి ప్రణాళికా కాలపు ప్రగతిరేట్ల ఎగుళ్ళు దిగుళ్ళతో పోల్చి చూడటం జరిగింది ఒక పరిశోధనలో. ★ జాతీయాదాయపు పెరుగుదలరేటు పెట్టుబడిస్థాయిమీద ఆధారపడివుంటుంది అనేది శాస్త్ర సమ్మతమైన విషయం. జాతీయాదాయంలో ఎంత ఎక్కువ భాగం పెట్టుబడికి కేటాయిస్తే పెరుగుదలరేట్లు అంత హెచ్చుగా వుంటాయని యింతకు పూర్వం చెప్పుకున్నాం అయితే 24 శాతం జాతీయాదాయం సాలుకు పెట్టుబడి మొత్తం కింద కేటాయిస్తూ కూడా మనసగటు సాలు పెరుగుదలరేటు మూడున్నర శాతం మించి లేకుండటానికి కారణమేమిటి అనే విషయాన్ని విశ్లేషిస్తున్నప్పుడు వాతావరణ ప్రభావం ఒక ప్రముఖ విస్మృతాంశం అని తెలుసుకోడం జరిగింది. అందుచేత సహజ వర్షపాతపు స్థితిలోని ఒడిదుడుకులను, పెట్టుబడి శాతాన్ని కలిపి మన ప్రగతిని పరామర్శించి చూస్తే యీకింది విషయాలు తెల్లమయ్యాయి. పెట్టుబడిశాతం స్థిరముగా వుంచినప్పటికీ, అధిక వర్షపాతం వలన, అల్పవర్షపాతం వలన పెరుగుదలరేటు తరిగి పోతున్నది. అయితే ఒకపాయింటు అధికవర్షానికిఒకపాయింటు తక్కువ వర్షపాతానికి కలిగే ప్రభావం ఒకటిగా వుండదు. సాధారణంగా అధిక వర్షపాతాన్ని అనుకూలంగా మలుచుకోడానికి అవకాశం వున్నది. భూసారము పంటల విషయంలో కూడా కావలసిన పాళంకంటె వర్షం ఎక్కువైనా తట్టుకునే శక్తి ఎక్కువగా వుంటుంది. తక్కువ వర్షపాతం వలన నష్టం త్వరలోనే సంభవిస్తూ వుంటుంది. కాబట్టి తేలేదేమిటంటే వరదలూ, వానలు ఎక్కువకావడంవలన జరిగే నష్టం కన్న అదేమాత్రపు మోతాదులో సహజ స్థాయినుంచీ వర్షపాతం తగ్గిపోతే జరిగేనష్టం చాలా ఎక్కువ. ఒక్కొక్క స్థాయిని మించినా తరిగినా, జాతీయాదాయంలో ఎంత ఎక్కువ శాతం పెట్టుబడికి వినియోగించినా ప్రగతిరేటు శూన్యమే అవుతుంది.

28. మన ఆర్థిక ప్రణాళికాలక్ష్యాల నిర్ణయంలోనూ, విధానాల స్వీకరణలోనూ ప్రాకృతిశక్తులలో వచ్చే మార్పుల ప్రభావాన్ని పరిగణించడం ఎంత అవసరమో తెలుస్తుంది. దురదృష్టవశాత్తు యింతవరకూ మన ప్రణాళికల తయారీలో ఇందులకు ఎటువంటి ఏర్పాటూ చెయ్యబడలేదు లక్ష్యాలు నిర్ణయించడమూ విఫలంగావడమూ తప్పనిసరిఅవుతున్నది.

★"ఇన్‌వెస్ట్‌మెంట్ గ్రోత్ ఎండ్ వెదర్ ఫ్లక్చువేషన్స్ ఇన్ ఇండియా" అన్న పేరుతో వ్యాసరచయిత తయారు చేసిన పరిశోధనాపత్రం త్వరలోనే ప్రచురితం కాబోతున్నది.

ఈ పరిస్థితిని నివారించి వాతావరణ ప్రభావాన్ని కూడా ప్రణాళికా రచనలో ఒక అంశంగా చేర్చాలంటే రెండు ముఖ్యమైన ప్రాథమికావశ్యకతలను పూర్తిచెయ్యాలి ఒకటి ప్రకృతి శక్తుల విజృంభణ, సద్దకలిగిన పంటలకు, పశువులకూ. నివాసాలకూ, రవాణా, ఉత్పత్తి సాధనాలకు కలిగే నష్టాన్ని గురించి సరిగా జేరీజువేసే విధానాలను తయారు చెయ్యడం రెండవది వర్షపాతాన్ని గురించి సకాలంలో వీలైనంత క్రమ సమాచారం అందించడానికి తక్కువ ఖర్చుతో తగిన ఏర్పాట్లు చెయ్యడం, వరదలు, ఎండలు, జడి గాల్పుల వలన పలురకాలుగా ప్రతి సంవత్సరమూ కలిగే నష్టం అనేక వందల కోట్ల రూపాయలలో వుంటుందని స్థూలమైన అంచనా. అయినా, వాటిని లెక్కకట్టడానికి తగిన ఏర్పాట్లు లేకుండా సంక్షేమ కార్యక్రమాల క్రిందనే కోట్ల రూపాయల ఖర్చు అవుతున్నది. కేంద్రరాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు వర్షాలను గురించి వివరాలను ప్రకటించడంకూడా కొంత విచిత్రమైన పరిస్థితిలోనే వున్నది. సాధారణంగా ఋతుపవనాల ప్రారంభానికి మూడు వారాలు రెండువారాల కన్న ఎక్కువ వ్యవధిలో వాటి తేదీను గురించి స్థూలమైన అంచనాలుకూడా ప్రకటించడం కావడంలేదు. పూర్వ సంవత్సరాల గణాంక వివరాలనుసరిగా విశ్లేషించిఋతు,వార్షికదీర్ఘచక్రీయ క్రమాలను నిర్ణయించి వర్తమాన సంవత్సరంపు వర్షపాతపు స్థితిగతులను కొద్దిపాటి పొరపాట్లకు మాత్రమే అవకాశం యిస్తూ అంచనా వెయ్యడం రెండు మూడు నెలల ముందే జరగవచ్చు. రైతులు ఆలోచించుకుని పంటల నిర్ణయం వనరుల సేకరణ, యితరవ్యవసాయపు పనులకు తగిన వ్యవధి లభిస్తుంది వర్తమాన వివరాలను సాంకేతికంగా సేకరించి విశ్లేషించి ప్రకటించడం ఎలాగూ ఋతువుల మార్పులకు సమీపంలోనే జరక్క తప్పదు. ఈ రెండు విధానాలద్వారా తగిన సమయంలో వాతావరణంతో పనికలిగే ప్రతివానికి సమాచారం అందింపజెయ్యడం మన ప్రణాళికల సాఫల్యానికి చాలా అవసరం.

27. వాతావరణ స్వభావాలను గురించి అనుకోకుండానూ పెద్ద పెట్టునవచ్చే మార్పులను గురించి ప్రపంచవ్యాప్తంగా పరిశోధనలు సాగుతున్నాయి జెనీవాలోని వరల్డ్ మెటిరియోలాజికల్ ఆర్గనైజేషన్ ఆధ్వర్యాన, విడివిడిగా ప్రభుత్వాలమధ్య సహకారంతోనూ, యీ పరిశోధనా కార్యక్రమాలు కొనసాగుతున్నాయి. 1967 లో ఒక గ్లోబల్ అట్మాస్ఫియర్ రిసర్చ్ ప్రోగ్రామ్ ప్రారంభించబడింది. దీనిలో ఒక భాగంగా

ఫ్రెంచి నార్వేజియన్, రష్యన్, బ్రిటిష్ ప్రభుత్వాల సహకారంతో మాన్‌సూన్ ఎక్స్‌పెరిమెంట్ (II) జనవరి-మే 1979 లో బంగాళాఖాతం అరేబియా సముద్రాలలో జరుపబడింది. భారత ఉపఖండం ప్రాంతంలోని ఋతుపవనాల ఆవిర్భావము, దిశలు, ఒత్తిడి, వర్షపాతము మొదలైన విషయాలను సాకల్యంగా పరిశీలించేందుకు జరిగిన ఏర్పాటు యిది. విదేశ సహకారంతో కొనసాగింపబడిన యీ స్థూల ప్రయోగం ఎంతవరకూ ఫలితాలనిచ్చిందో చెప్పడం కష్టం. గణాంక వివరములను విశ్లేషించి ప్రకటించడంకూడా జరిగింది. అంతకు పూర్వం 1963-65 లోనూ 1973 లోనూ 1977 లోనూ మనదేశాన్ని పర్యవేష్టించి వున్న మహాసముద్రాలను గురించి విశేషంగా తెలుసుకోవడానికి ప్రయత్నాలు జరిగాయి. 1963-65 లోని ఇంటర్నేషనల్ ఇండియన్ రిసర్చ్ ఎక్స్‌పెడిషన్ కార్యక్రమం కొద్దిపాటి వనరులతో దీర్ఘకాలం కొనసాగింది. చెప్పుకోదగిన ఫలితాల నిచ్చింది. 1973 లో రష్యన్ల సహకారంతో మాన్‌సూన్ ఎక్స్‌పెరిమెంట్ (I) జరుపబడింది. వాతావరణ పరిశోధనలకు ప్రఖ్యాతిచెందిన దేశాలు ఎంతో ప్రాముఖ్యమిస్తున్నాయి. రోదసీయానం, నౌకరవాణాలు, విమానయానం, యుద్ధ తంత్రం రీత్యా ఎంతో కీలకమైన వివరాలు లభ్యమయ్యే ప్రయోగాలు జరుపబడ్డాయి. సాధారణంగా ఆదేశాలు యితరదేశాల పొత్తు లేకుండానే యిటువంటి కార్యక్రమాలు చేబడుతుంటాయి. ప్రత్యక్ష ఆర్థిక ప్రయోజనాల కన్న యితర వుపయోగాలు వాతావరణ పరిశోధనల వల్ల ఎక్కువగా సిద్ధిస్తున్నాయి.

28. అయితే యీ పరిశోధనల వలన ప్రకృతిని గురించి అవగాహన పెరిగినప్పటికీ అవాంతరాలను నివారించడంలో మానవుని కృషి సఫలం కాలేదనే చెప్పాలి. హరికేన్లు, తుఫాన్లు, టోర్నడోలు, విరివిగా తరుచుగా సంభవిస్తునే వున్నాయి, నష్టం కలుగజేస్తునే వున్నాయి. అవగాహన పెరిగిన తర్వాత రెండవ ఎత్తు ప్రకృతిని నిబద్ధం చెయ్యడానికి ప్రయత్నించడం. ప్రకృతిమార్పులు సహజమైనవి. ప్రజల ఆచార వ్యవహారాలు అలవాట్లు ఆర్థిక స్వరూపం అన్నీ ప్రకృతి లక్షణాలను ప్రయత్న పూర్వకంగా మార్చాలని అనుకోవడం అవివేకం. వాతావరణ పరిశోధనల వలన లభ్యమయిన జ్ఞానం పూర్తిగా ప్రజల సంక్షేమానికే వినియోగింపబడుతున్నదని చెప్పడానికి వీలులేదు. యుద్ధాలలో, సముద్రపు గ్లేజర్లను కలిగించి తుఫాను బీభత్సాలు సృష్టించడానికి, రోదసిలో ఓజోన్ పొరల మధ్య రంధ్రాలు చేసి భూమిమీద అగ్ని గుండాలు సృష్టించడానికి, టోర్నడోల వంటి బీభత్సాలను నియంత్రించగా అనేకమైన్య మానంలను సృష్టించడానికీ, ఇంకా ఏవే విధములుగా ప్రకృతిని మానవ వినాశనానికి వాడుకోవచ్చునో ఇప్పుడిప్పుడే సాధారణ ప్రజానీకానికి కూడా తెలియవస్తున్నవి. ఎక్కువగా వాతావరణ పరిశోధనా ఫలితాలు రక్షణ పథకాలకు వినియుక్తం అవుతున్నాయి. రక్షణ ఒడంబడికలు, ప్రపంచస్థాయి యుద్ధ జ్వాలలు వాతావరణాన్ని గురించిన సమగ్ర పరిజ్ఞానానికి అవసరమైన కృషికి వనరుల కేటాయింపుకూ దోహదం చేస్తున్నాయి. ప్రపంచ ఆహార పరిస్థితులు స్థిరమంగా లేని రాబోయే కొన్ని సంవత్సరములలో మరింత తీవ్రమైన కాటకముల నెదుర్కోవలసి వస్తుందనే హెచ్చరికలు వెల్లడవుతున్నాయి. ఎందువలన ప్రాథమిక అవసరముల విషయంలో కూడా మన ప్రయత్నం మన విజ్ఞానము కొరవడుతున్నాయి? ఒక విషయం గుర్తుంచుకోవాలి. వాతావరణంలో వచ్చే అకస్మాత్తీక్షణ పరివర్తనలను నివారించడం యిప్పటి వరకే కాదు వచ్చే కొన్ని దశాబ్దాలవరకూ అసాధ్యం అన్న విషయం అంగీకరించక తప్పదు. అటువంటి సంఘటనలను వాటి ప్రభావాలను విశ్లేషించి వాటిని ఏ విధంగా మానవ ప్రయత్నంతో సృష్టించవచ్చును అనే విషయం మీద విపరీతమైన స్థాయిలో ప్రయోగాలు జరుగుతున్నాయి. అందువలన, ఎప్పటికైనా మున్ముందు రాకుండా ప్రకృతి నరికట్టడానికి కావలసిన విజ్ఞానం లభ్యమయ్యే అవకాశం వున్నదా? లేకుంటే వాతావరణ ప్రయోగాలు మానవ వినాశనానికి మరొక యుద్ధ తంత్ర విజ్ఞానానికి మాత్రమేనా? అనే అనుమానం రాక తప్పదు. నియంత్రిత వాతావరణ పరిస్థితులలో పంటలను పండించడానికి కొన్ని ప్రయోగాలు జరిగాయి. ప్రయోగాల స్థాయిని దాటి వుత్పత్తి విధానాలుగా కూడా అనుసరించబడినట్లు తెలుస్తుంది. వెలుతురు, తేమ, వర్షపాతం లేక యితర విధములుగా నీటి సరఫరాలను నిర్ణీతమైన స్థాయికి నియమబద్ధంచేసి కూరలు, పండ్లు పండించడానికి ప్రయత్నాలు జరిగాయి. పెద్దపెట్టున యిటువంటి పద్ధతులు అనుసరించడానికి అవసరమూలేదు, అవకాశమూలేదు. ప్రతి ప్రాంతంలోనూ వ్యవసాయకార్యక్రమం అక్కడి సహజపరిస్థితులను బట్టినిర్ణయింపబడివుంటుంది ఎప్పుడో అరుదుగా తటస్థించే వికృతమైన మార్పుల ప్రభావం నిరోధించడానికి గాని, సహజ స్థితిగతులకు అనువుగాని ఆర్థిక కార్యక్రమాలు తలపెట్టడం గానీ ఊహాతీతమైన వ్యయప్రయాసలతో కూడిన పని. ఎటువంటి ఆర్థిక వ్యవస్థకైనా తలపెట్టలేని భారం. అయితే అటు

వంటి మార్పులను గురించిన సక్రమ సమాచారం ముందు గానే లభ్యమైతే కొన్ని రకాల నష్టాన్ని నివారించవచ్చు. పంటకొచ్చిన పైరు వుంటే యింటికి చేరవేసుకోవచ్చు. మనుషులు, పశువులు బతుకులు గట్టున వేసుకోవచ్చు. ఇతర వస్తువులూ పంటలూ రక్షించుకోవచ్చు. అంతకన్న మరేమీ సాధ్యం కాదు. విచిత్రమేమిటంటే మనదేశంలో ఒరిస్సా, కోస్తా ఆంధ్రప్రాంతాలు తరచుగా తీవ్రమైన తుఫానుల కిటికి లోనవుతున్న ప్రాంతాలు. వాతావరణ విజ్ఞానంవలన యీ వుపద్రవాలేమీ తగ్గినట్లు తోచడంలేదు సరిగదా మరింత తరుచుగానూ ఉధృతంగానూ వస్తున్నట్లు తెలుసు. 1977 నవంబరు నుంచీ మూడు సంవత్సరాలు వరుసగా ప్రళయోత్పాతం సంభవించినట్లు తెలుసుకున్నాం. చూచినవాళ్ళను చెప్పమని కూడా అడగలేని స్థితిలో వుంచి నవీ వుత్పాతాలు. మానెక్స్(II) తర్వాతి వేసవిలో(1979)తుఫాన్లువచ్చిన విషయంకూడా ఆంధ్ర ప్రజలు యింకా మరువలేదు. ఒరిస్సా తీరంలో, కటకం బాలశోర్ జిల్లాలలో, తరుణంలో హెచ్చరికలు చేసేందుకు తగినపరికరాలుకూడాలేవు యిటీవలి వరకూ. అక్కడి సముద్రం చొచ్చుకుని భూమిమీదకు వస్తున్నట్లు మరి కొన్ని పరిశోధనా ఫలితాలవలన వెల్లడవుతున్నది. రక్షణ దృష్ట్యా చూచినాకూడా, ఆర్థిక పరిస్థితుల సంగతి ఎలా వున్నా, మన విజ్ఞాన శాస్త్రవేత్తలు దేశ సమస్యలపట్ల తమ అవగాహనలో సరైన అంగీకారానికి రాలేదని అనుకోవచ్చును.

23. బృహత్తర పథకాలు, ప్రాజక్టులవలన సమిత ప్రాంతాలు పరిసరాలు కొద్దిపాటి మార్పులు చెందే అవకాశం వున్నది. నదీలోయ ప్రాజెక్టుల వద్ద విశాలమైన నీటి రిజర్వాయర్ల వలన; లోహకర్మాగారాలు విద్యుదుత్పత్తి కర్మాగారాలు నెలకొల్పినచోట్ల పగటు వుష్ణోగ్రత, గాలిలో తేమ కొన్ని దీర్ఘకాలిక మార్పులకులోనయినట్లు ప్రజల అనుభవం తెలుపుతున్నది. అయితే యీ కార్యక్రమాలు వాతావరణాంశాలను దృష్టిలో వుంచుకుని నిర్ణయించడానికి అవకాశం తక్కువ. జనసాంద్రత హెచ్చుగా గల పెద్ద పెద్ద పట్టణాల సమీపంలో భారీ పరిశ్రమలు నెలకొల్పడం మీద ఆంక్షలున్నాయి. ప్రజల ఆరోగ్యం దృష్ట్యా పరిసరాల శుభ్రత దృష్ట్యా తీసుకునే చర్యలు అవి మనం విశ్లేషిస్తున్న వాతావరణాంశాలలో ఒక స్వల్ప భాగానికి చెందిన విషయం అది. నదులున్న చోట, గనులున్న చోట ప్రాజక్టులు చేరక తప్పదంటలేము. అదే విధంగా సాలు పొడుగునా పైరులుండే భూముల పరిసరాలలోకూడా "సహజ" వాతావరణ లక్షణాలలో కొన్ని మార్పులు వస్తున్న విషయంగోచరం. వ్యవసాయోత్పత్తి విధానాలు కార్యక్రమాల వలన, ఆనుషంగికంగా అనండి, పరోక్షంగా అనండి సిద్ధించిన ఒక రకమైన మార్పు యిది. సామాజిక సంబంధాలు, ప్రజల జీవన విధానాలలో వచ్చిన మార్పులు ప్రత్యక్షగోచరములే వాతావరణ కాలుష్యానికి, దోహదకరంగా సహజ జీవసంపత్తి సమతౌల్యానికి వ్యతిరేకంగా రూపొందే కార్యక్రమాలు తప్ప స్వల్పమైన దీర్ఘకాలిక పరిణామానికి లోనయ్యే విషయాలను గురించి ఆర్థిక విధానాల నిర్ణయంలో పరిగణన యివ్వవలసిన అవసరం లేదు.

20. ప్రకృతి తన లయతో తాను సాగుతూ వుంటుంది. ప్రజల యిష్టానిష్టాలతో దానికి ప్రమేయంలేదు. సరైన అవగాహన వుంటే మానవుని మనుగడను భోగంతో రసవత్తరంగా క్షేమంగా మలుచుకోవచ్చు. పూర్వం ఖగోళ శాస్త్ర విజ్ఞానంతో మీనమేషాలుగుణించివర్షపాతవివరాలు దాదాపు ఖచ్చితంగానే నిర్ణయించగలిగాం. ఇప్పుడుకూడా నిజాయితీతో గుణించే పంచాంగాలలో వర్షపాతం, వుష్ణోగ్రత వంటి వాతావరణ వివరాలను ఎన్నో నెలలు ముందుగానే ప్రకటించ గలుగుతున్నాం. ఉపగ్రహాలు, వాతావరణ పరిశోధనా కేంద్రాలు సమీకరించే వివరాలలో వర్షపాతం వుష్ణోగ్రత లక్షణాలు ప్రకటించడం సహజ పరిస్థితులకు ఎక్కువ పూర్వం సాధ్యం కాకపోయినా, పూర్వదీర్ఘ కాలిక గణాంక వివరాల విశ్లేషణలోనైనా మన విజ్ఞాన శాస్త్రవేత్తలు ఎందుకు ప్రకటించడంలేదు? వర్షపాతం గురించి సిద్ధాంతుల అంచనాలు వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుల అంచనాల కంటె ఎక్కువ పొరపాట్లకు ఆస్కారం యివ్వడం లేదంటే ఏమనుకోవాలి? వైజ్ఞానిక కృషిమీద పరిశోధనలమీద మనం చేస్తున్న ఖర్చు నిరర్థకమనా, ప్రాచీన విజ్ఞానాన్ని నిర్లక్ష్యం చెయ్యకుండా పదిలంచేసి తరతరాల సక్రమింప జెయ్యాలనా, రెండునా? అవకాశాలు, జీవన విధానాల మీద ఆసక్తుల దృష్ట్యా రెండు పద్ధతులమధ్య వైరుధ్యం వుండవచ్చు. తాత్కాలికంగా, సాంప్రదాయిక విజ్ఞానాన్ని ఆధునిక వ్యవస్థలోకి నాటడం

వలన కొంత సహజ ఔన్నత్యాన్ని ఆర్జించే అవకాశమూ వున్నది. కానీ క్రమేణా దాని విలువనది నిలుపుకో గలుగుతుంది. దశాబ్దాల జీవితపు అనుభవవలయాలని నెమరు వేసుకుని ప్రకృతి బీభత్సాల క్రమాన్ని ఉటంకించగలుగుతున్నారు నిజమైన రైతులు.

31. ఆర్థిక ప్రణాళికలను ఎంత శాస్త్రీయంగా ఎంత ఖర్చుతో రూపొందించుకున్నా వాతావరణ పరిస్థితులలో అనివార్యంగానూ, కొంతవరకూ క్రమబద్ధంగానూ వచ్చే వైపరీత్యాలను వాటి ప్రభావాలను దృష్టిలో వుంచుకుని తగిన ఏర్పాట్లు చెయ్యకపోతే అనుకున్న అంచనాలు తారుమారవుతాయి. ఇది 31 సంవత్సరాల అనుభవం నేర్పిన పాఠం. పొరపాట్లు ఎక్కడ జరిగాయా అని అంకెలు తిరగవేయడం వలన, విదేశ సహాయాల కోసం ఆశించడం వల్ల నిజాన్ని మరిచిపోయి మరింత పొరపాట్లు చెయ్యడమే అవుతుంది.

కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షమ్

* "వర్షం" అన్న శీర్షికను సూచించిన శ్రీ ఇలపావులూరి పాండురంగారావుగారికి నా కృతజ్ఞతలు.

పాడుదాం రండి ఉగాది పాట

శ్రీ తిరునగరి

నిన్న మొన్న వణికించిన నృశంస శైశిరం
నేడు చిత్తగించింది చెప్పకుండా పలాయనం
ఈనాడెక్కడిదీ గుండెల్లో ఆనందం
ఇదిగో కనిపిస్తోంది ప్రకృతిలో నవ్యసౌందర్యం
పరిమళిస్తోంది పూలగుత్తులతో ప్రతిరసాలం
అరుణారుణంగా పూస్తోంది అడవిలో ప్రతిపలాశం
ఎలుగెత్తుతోంది కొమ్మకొమ్మకో పుంస్కోకిలం
కిలకిలారావం చేస్తోంది చెట్టుచెట్టుకో కీరం
పచ్చని మధువనాల్లోకి
లక్షల పక్షులు స్వాగతగీతాలు పాడగా
ఆగమిస్తున్నాడు
చైత్రరథస్వామి
వెంట తెస్తున్నాడు జనావళికి
సౌఖ్యామృతాన్ని
దుందుభిధ్వానాలు చేస్తూరండి
'దుందుభి' వత్సరాన్ని అవనికి తెస్తున్న
శ్రీ వసంతస్వామికి స్వాగతార్చన చేద్దాంరండి
ఈ ఉగాదివేళ
ద్వేషాల్ని, దోషాల్ని పాతేయండి
కక్షలనూ కార్పణ్యాలనూ కాల్చేయండి
నవయుగానికి వేద్దాంరండి నేడే వెలుగుబాట
నవ్యోత్సాహంతో మనమంతా పాడుకుందాం
రండి ఉగాదిపాట!

వీడ్కోలు పలుకు

కీ. శే. బుర్రా శేషగిరిరావుగారు

I

త్రొల్లి చదువుల కెల్ల మొదలై
కల్ల చదువులకెల్ల పులియై
తల్లి భారతియుల్ల మల్లుక
తనయులను బ్రోవన్-
బ్రొమొక్క-
-చక్కగ మనసుకెక్కిన।
సాహితీసాధననిధానము।
నక్కరగ నిరు-వత్సరంబులు!
సేమముగనేర్చి-
స్నాతకులరై చాలశుభముల
సాంప్రతముసాధింపసాగెడు
సాహితీ సుకుమారవరులకు
వీడుకో ల్పలుకు॥

II

విజయనగరపు వింత యొజ్జల।
పజ్జనుంటిరి వినయముగనే।
విసుగు లేకను రెండు పంటలు।
వింత మనుషులు వీరలై నను।
నాటకములాడింపజాలరు।
వాటముగవాదింప జాలరు।
గోటుగా నధికారగర్వము!
గోచరింపగనై ననేర్వరు!
ఆటతేటల నారితేరరు!
వీరి వెర్రులు వీరివేను!
వెర్రులై తేనేమిపోయెను?
వెర్రిమొర్రివేషములకై-వెదుకులాడగవేళలేనా!
కవితసుఖములు గాంచవలెనోయి!
కావ్య పట్టంగట్టవలెనోయి।
సాహితీసుకుమారతకు నిది।
సార్థకంబోయీ।

III

దేశకాలముసంప్రదాయము-దీక్షభేదము కవి
మనంబును!
హావభావము రసావేశము-కవితలను ప్రత్యేక
పరచును।
రంగురంగులగాజుగోళము-తెలివెలుంగును తీ
ర్చులాగున॥
రంగురంగులగాజుచక్రము-తిరిగితీరిగితిరిగిమరలగ।
రంగులన్నీ కలిసి తెలుపై-వెలుగురీతినికవితచిత్రప్రభ।
నిత్య ధావళ్యము వెలుంగును-కాలచక్రము తిరుగగా॥

IV

భారతికి పలుతొడవులున్నవి
రాగరంజితసుతకృతంబులు
పాట పద్యము పటముప్రతిమలు
పెద్దపిన్నలనీ॥
భావములు హృదయమున మెరయుగ।
మెరుపులోనే మలచునొకకవి।
ధారణకు ధృతిచాలమని జీ
వితపు చీకటిలో।
మెరుపుసొమ్ము లివంచు నిరసన
జేయబోదా భారతీసతి
విమల మణి మంజీరములుగా।
నెంచునేగాని॥
చదువులొకవిధి సాగిపోగా
సాముగరిడీలాగిపోగా।
నిండుసంసారముల నిల్పగ।
నిలువనీడయు బలముకోరగా।
ధృతులుచెదరగ-కలత లలలై
యిరులవారిధి-వెల్లివిరయగ
తొల్లిధారణ చేసియుంచిన
మెఱుపు కవితలె యెరుక మెరయును।

డా॥ యమ్. ప్రభాకరరెడ్డి

సమర్పించు

శ్రీ విఘ్నేశ్వర ఆర్ట్ పిక్చర్స్

గృహప్రవేశం

నిర్మాత:

యడవల్లి విజయేంద్రరెడ్డి

స్క్రీన్‌ప్లే- దర్శకత్వం:

బి. భాస్కరరావు

మెఱుపు రేడుట బాట బయలో।
మెఱుపు కవితల నెరుగ దగదా
సాహితీపరులు?

V

జీవికిహపర జన్మములలో
కాలవాహిని తీరములలో
మదిని నిలిచిన హావభావపు
చిత్రప్రకాశము చిందులై
పాట పద్యం పటం ప్రతిమలు
పలుతెరంగుల ప్రబలియుండును
కాలపరిమితిలో॥

పటము పాటల ప్రతిమశోభల
మాట కూటము లందు మలచును
సాటికవులకు చుట్టు గీటగు
మేటికవియొకడు॥

పిన్నవాడా కన్నవాడా!
జాతివాడా సాటివాడా।
చన్నముదియా యున్నమిన్నా।
సాజకవియా–యోజగలడా।
విభవవిభుడా–వినుతయశుడా।
మూలమూలల–ముతుకువాడా।
వివిధవిద్యల–వల్లభుండా।
విద్యనేర్వని–లాలసుండా!
ఎవ్వడైతేనేమియాయెను?–ఎన్నికై
తేనతని శిల్పము
శిల్పమందలి చిత్రప్రకాశము–
చిత్తమరికడితే॥
శిల్పవిరహితమైన కల్పన–చిల్లిగవ్వకునైన
చెల్లదు।
శిల్పమనగా చిద్విభాసము
చికిలి కాదోయీ॥

మాటమీదను మాటపేర్చితె
యిటికెపోగై విరిగిపోదా?
రంగుమీదను రంగుపులిమితె।
రమణికాగలదా?
సరస విరసము లరయకుండా
స్వరముతోడను స్వరముకూర్చితె
పాటగాకది చెవికిపోటై
విరసమై పోదా?
మాటనీటుల మాయమర్మము
వాక్యసుమమాలికలపరిమళ
మరసి పదవాక్యప్రమాణము
తెలిసి రూపుల మలచి మనముల
కింద్ర జాలపు దివ్యసౌఖ్యము
లింతలో గలిగించు కవితా

పట్టి పత్రముల కట్టిలోపల
రెండు పక్షములుం త్రిదీక్షల
నింద్ర జాలపు కట్టు విడెనిక
స్నాతకులుకాఁగడువు వచ్చెను।
కోరినపుడీ యింద్రజాలపు
కవులమంత్రములుండు మీకుది।
యెంతగాదీ దీక్ష ఫలితము।
లిదియె గురికాదా॥
తెరగానీ యింద్రజాలము
కోరనాని విద్యవిభవము
జీవితములో పరుపవారికి
మెరయ బోదయ్యా॥
సాహితీసుకుమార—
యిహమున
మోహజలధిని—శోకతరగల।
కష్ట వీచీపరంపరలను
కలయదాటగ కలంబిదియే।
కంటివా లేదా?
పిన్న భిన్నునికిట్టు బ్రోచెను।
మారుతాత్ముని షెల్లిదేర్చెను।
ముదితలో మినిసనుని గాచెను।
ముక్తి జూపెను బైరనునికై
దినమువెత్సముతేరనేరని—ధీరుశ్రీనాథార్యునిలిపెను।
బ్రహ్మతేజముగన్న మిల్టను—బాహ్యదృష్టికి వెలితిదీర్చెను।
హాశికత్వవృత్తితో నిజ—గౌరవము గాపాడు
కొనగా!
పోతనార్యుని భుక్తిముక్తికి—దారితానై నిలిచితేర్చెను!
లలితకవితాకళాస్థానికి—
కాళిదాసుని ప్రభువుచేసెను।

సాహితీ సుకుమార నీవటు
భారతీ భక్తుడవు కావోయి।
సాహితీ తత్వార్థపరుడయి
యిహపరంబుల లావు గనవోయి

VI

కవితతెరవుల దిట్టదేరిన
కలంపడితే రాసుకరువా?
కవితతెరవులదిట్టదేరిన
పలుకుపలికితె మాట తిరుగా?
కవితశోభానియతిగల్గిన।
పలుకులే యస్త్రములుగావా?
కవితమర్మం తెలియవోయి
కావ్య పట్టం గట్టవోయి
కాసులేమనుగడయటంటే
కాలమర్మముగాంచకుండుట।
అర్థమే పురుషార్థ మంటే।
ఆర్య ధర్మంబూదిగలుపుట।
కవితతత్వముగానవోయి।
కలి విజృంభణ కడరకోయి।
ఆర్థికాంబుధి వీచికలలో
నడిగిమడిగి యంతరింపక
నాకసములో నెగిరియెగిరి
యెగిరిపారెడు పికము నీవై
జీవితావధి చేరవోయి
చిత్త శాంతిని చెందవోయి.
శుభములలరగ—విభవమమరగ।
గురుల యాశీర్వచన బలముగ
సాహితీసుకుమార నీవిక
వీరస్నాతక మందవోయి॥

[ఈ రచనని శ్రీ. శే. బుర్రా శేషగిరిరావు గారి కుమారుడు డా॥ ప్రసాదరావుగారు శ్రీ ఆర్. పద్మనాభరావు గారి ఇవ్వగా వారు మాకు పంపారు.—సంపాదకుడు]

మా ఖాతాదారులకు శ్రేయోభిలాషులకు ఉగాది శుభాకాంక్షలు

లుప్తమాస శషభిషలు

ఇంద్రకంటి, పిడపర్తి పంచాంగ కర్తల ఘర్షణ

--నూరేళ్ళ నాటి ఉదంతం

“లుప్తమాసమును పమ్మున్ జేయపోరాడి.... విశ్వపతి పాడాయెన్....”

-తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు

నూరేళ్ళ క్రితం మాట !

గోదావరి జిల్లాలోని రామచంద్రపురం తాలూకాకు చెందినది కోట గ్రామం. ఆ గ్రామంలో ఇంద్రకంటి విశ్వపతిశాస్త్రిగారు సకలవిద్యా సంపన్నులూ, సహాశిష్యపరివృతులూను. ఒకనాటి సాయంకాలం గోధూళివేళ శాస్త్రిగారు, శిష్యులు సంధ్యావందనాదికాలు నిర్వర్తించుకుంటున్నారు. “విశ్వపతి శాస్త్రిగారూ !” అని జలద గంభీర స్వరంతో ఒక పిలుపు వినవచ్చింది శాస్త్రిగారి నయనాలనుంచి ఆజ్ఞ తీసుకొన్న శిష్యుడు, బ్రహ్మ తేజోసంపన్నుడైన ఆ బ్రాహ్మణోత్తముని లోనికి ప్రవేశపెట్టాడు. ఆయనను చూచిన తక్షణం శాస్త్రిగారు సంతోషముతో “ఓహో, సీతారామశాస్త్రిగారా ! ఎంతటి అదృష్టవంతులం ! మీ దర్శనం దొరికిన ఈరోజు చాలా సుదినం. దయచేయండి. ఎక్కడనుంచి రాక?” అన్నారు.

“బూరాడపేట అగ్రహారంనుంచేనండి” అని సీతారామ శాస్త్రిగారు సమాధానమిచ్చారు.

శాస్త్రిగారి సతీమణి తెచ్చిన దోసకాయ చెంబులోని ఉదకంతో పాద ప్రక్షాళన గావించి దంపతుల కుశల ప్రశ్నాదికములకు సమాధానము యిచ్చి అరుగుపైనున్న చాప మీద కూర్చున్నారు, పిడపర్తి సీతారామశాస్త్రిగారు. జ్యోతిష సిద్ధాంతభాగంలో అసమాన ప్రజ్ఞావంతులూ వంశపరంపరాగత విద్యా సంపన్నులూను వారు. సిద్ధాంత భాగంలో వరాహమిహిర, భాస్కరాచార్య, గణేశదైవజ్ఞులకేమాత్రమూ తీసిపోరని దేశంలో పేరుగాంచిన అనుపమ విద్యావంతులు, అఖండకీర్తి సముపార్జితులూనైన పిడపర్తి చలమయ్య శాస్త్రిగారికి వీరు అనుజన్ములు.

ఆ రాత్రి భోజనానంతరం విశ్వపతి శాస్త్రిగారూ సీతారామ శాస్త్రిగారు కూర్చుని మాట్లాడుకున్న విషయాల్లో మన కథకు సంబంధించినవి ఈ క్రింది రెండు.

మొదటిది: సీతారామశాస్త్రిగారు వచ్చే సంవత్సరం పంచాంగం పూర్తిచేసి కొన్ని ధర్మశాస్త్ర విషయాలను చర్చించి నిర్ణయం చేయడానికని సోదరుడు చలమయ్య శాస్త్రిని కలుసుకోడానికి దువ్వ గ్రామం వెడుతున్నారన్నది.

రెండవది: రామచంద్రపురం రాజావారు వచ్చే సంవత్సరం పంచాంగం వ్రాసి ఇమ్మని విశ్వపతి శాస్త్రిగారిని కోరారని, అందుకు ఆయన తన కుమారుడైన రామశాస్త్రినీ, శిష్యుడైన వెంకటశాస్త్రినీ నియమించారన్నది.

ఈ సంభాషణంతా వింటూన్న రామశాస్త్రికీ, వెంకట శాస్త్రికీ ఒకేవిధమైన ఆలోచన తట్టింది. ఇద్దరూ ఆలోచించుకున్నారు. రెండుమూడు మాసాలు కష్టపడ నవసరంలేకుండా వారికివ్వచెప్పిన కార్యం పూర్తిచేయడానికి ఒక ఉపాయం తోచింది. చిన్న వయస్సువాళ్ళ వారవడంచేత గ్రంథ చౌర్యంలోని దోషాతిశయాన్ని వారుగుర్తించలేకపోయారు.

మరునాడు ఉదయం విశ్వపతిశాస్త్రిగారు, సీతారామ శాస్త్రిగారు గోదావరి స్నానానికి కోటిపల్లి రేవుకు వెళ్ళివచ్చి దేవతార్చనాదికాలు ముగించి భోజనం పూర్తిచేసేప్పటికి, సీతారామశాస్త్రిగారి అంగవస్త్రంలో చుట్టివున్న పంచాంగానికి పూర్తి నకలు తయారుచేశారు రహస్యంగా, ఇద్దరు ముగ్గురు ఇతర శిష్యుల సహాయంతో రామశాస్త్రీ, వెంకటశాస్త్రీ.

భోజనానంతరం కొంచెంసేపు విశ్రమించి సీతారామ శాస్త్రిగారు అందరివద్దా సెలవు తీసుకొని కోట గ్రామంనుంచి బయలుదేరి వెళ్ళారు.

2

భద్రాచల రాముని దర్శనం చేసుకుని రెండుమాసాలలో తిరిగివచ్చిన విశ్వపతి శాస్త్రిగారు తన కుమారుడు, శిష్యుడు తయారుచేసిన పంచాంగం చూచి వారి ప్రజ్ఞకు చాలా సంతోషించారు. ఏదో తిథుల వరకూ పూర్తి చేసి ఉంటారేమోనని అనుకొన్న శాస్త్రిగారికి గ్రహస్ఫుటాలు, సుముహూర్తాలు వగైరా యావత్తు గ్రంథం సిద్ధం కావడం చూసేసరికి ఆనందం పట్టలేక కుమారుణ్ణీ, శిష్యుణ్ణీ చాలా అభినందించారు.

వెంటనే ఒకశుభముహూర్తాన ఆ పంచాంగం తీసుకొని పోయి రామచంద్రపురంలో రాజా వారికి సమర్పించేరు శాస్త్రిగారు నిండుదర్బారులో. రాజావారు చాలా సంతోషించి శాస్త్రిగారిని ఉచితరీతిని సత్కరించారు. ఆ సత్కారాలందుకొని సంతోషంతో తన్మయులై వున్న శాస్త్రిగారితో దివానుగారు: "శాస్త్రిగారూ! వచ్చే సంవత్సరం విశేషాలేమైనా కొంచెం రాజావారికి వివరించండి" అన్నారు.

"ఆ! ఏమున్నయ్యండీ మామూలే" అంటూ విశ్వపతిశాస్త్రిగారు వర్షయోగాలూ, పంటల పరిమితీ, ధరవరలూ వగైరా వివరిస్తూ ఒక్క అర్ధగంటసేపు ప్రస్తావించారు.

అప్పటికే రాజావారి ఆస్థానానికిపిడపర్తి చలమయ్య శాస్త్రిగారు వ్రాసిన పంచాంగం ప్రతి చేరింది. ఆస్థాన జ్యోతిష్కులు ఆ పంచాంగాన్ని చూచి అందలి విశేషాలను ఇదివరకే రాజావారికి సమగ్రంగా తెలియపరచి ఉన్నారు.

అందువల్ల విశ్వపతిశాస్త్రిగారు చెప్పినదంతా విన్న రాజావారికి అందులో లుప్తమాసం ప్రస్తావన రాకపోవడం చాలా వింతగా తోచింది. వెంటనే శాస్త్రిగారిని ఉద్దేశించి వారిట్లా అన్నారు:

"ఏమండీ శాస్త్రిగారూ! వచ్చే సంవత్సరం లుప్తమాస మున్నదట కదా?"

"ప్రభువులు మన్నించాలి. తమకెవరో తప్పుగా విన్నవించారు" అన్నారు శాస్త్రిగారు.

కాదండీ. వచ్చే సంవత్సరం లుప్తమాస మున్నదట. శాస్త్రప్రకారం అదిసమ్మతం కూడానట."

"అది శుద్ధ అబద్ధం మీకు ఎవరు మనవి చేశారోకాని, అది శాస్త్ర విరుద్ధమైనది. శాస్త్రప్రకారం చూచినట్లయితే వచ్చే సంవత్సరం లుప్తమాసం లేదు," అన్నారు శాస్త్రిగారు.

"అదేమండి అల్లా అంటారు! పిడపర్తి చలమయ్య శాస్త్రిగారే లుప్తమాసమున్నదని వ్రాశారు మీరుకాదంటే పోతుందా?" అన్నారు ఆస్థాన జ్యోతిష్కులలో ఒకరు.

శాస్త్రిగారికి గుండెల్లో రాయి పడింది. అయినాధైర్యంగా ఇల్లా అన్నారు:

"చాల్లెండి. మహా తెలిసినట్లు చెపుతారేమిటి? మీకేమితెలుసు సిద్ధాంత భాగం? సూర్యసిద్ధాంత ప్రకారం పంచాంగం చేస్తే లుప్తమాసం రానేరాదు. చలమయ్యశాస్త్రి తప్పుడుత్రోవ త్రొక్కాడు. అందువల్ల అతనికి లుప్తమాసం వచ్చిందేమో!"

"చలమయ్య శాస్త్రిగారు త్రొక్కిన తప్పుడు త్రోవ ఏమిటండీ?" అన్నారురాజావారుఆశ్చర్యంగా.

"చిత్తం, మనవి చేస్తా. సూర్యునిచేత మయునికుపదేశించబడినదే సూర్యసిద్ధాంతం. ఇదిమూడువేల సంవత్సరాలకు పూర్వమే వాడుకలో వుండేదని ప్రతీతి. అటువంటి అతి విచిత్రమైన గ్రంథాన్ని బట్టే మనం పంచాంగం చేసుకుంటున్నాము. మనది కర్మభూమి. మనకుకర్మప్రధానం. అందువల్ల మనం సూర్యోపదిష్టమైన గ్రంథరీత్యా

తయారయిన పంచాంగమునే అనుసరించాలి. చలమయ్య శాస్త్రి సంస్కర్త. ఈ సూర్య సిద్ధాంతంలోని పథకాలను తనకు ఇష్టము వచ్చినట్లు సంస్కరించి పంచాంగం చేస్తాడు. అవి శాస్త్ర సమ్మతము లెట్లా అవుతాయి? ఎవరికి ఇష్ట మొచ్చినట్లు వారు సూర్య సిద్ధాంత పథకాలను సంస్కరించేయడమే? దానికి తాహతు ఉండవద్దా? పూర్వం కొంతమంది సంస్కరించారంటే, వారి ప్రతిభముందు మన ప్రజ్ఞ ఏ మాత్రం? అందువలన చలమయ్యశాస్త్రి వ్రాసినది శాస్త్ర సమ్మతం కాదని మనవి చేస్తున్నాను," అన్నారు శాస్త్రి గారు గంభీరంగా.

"శాస్త్ర సమ్మతం కాని సంస్కారం చలమయ్య శాస్త్రి గారు మాత్రం ఎందుకు చేస్తారండి? అయినా యీ విషయాలలో అభిప్రాయం వెలిబుచ్చడానికి మేమూ మా బోంట్లు అర్హులం కాము." అన్నారు రాజా వారు చిరునవ్వుతో.

ఆ నవ్వుచూచి ధైర్యం కలిగి, "ప్రభువువారు మన్నించాలి. ఎప్పటి కప్పటికి గ్రహాలను దృక్సిద్ధం చేయడానికి సంస్కారం చేయవచ్చుననీ, అది శాస్త్ర సమ్మతమైనదేననీ పూర్వ గ్రంథాలనుంచి ప్రమాణాలను ఇతోధికంగా చూపిస్తూ చలమయ్య శాస్త్రిగారు ఒకసారి రాజమహేంద్రవరంలో ఉపన్యసించారు. ఏమి పాండిత్యము! ఏమి వాగ్ధాటి! సాక్షాత్తూ సూర్యాంశ సంభూతులు ఆయన. ఆ సభకు కాకతాళీయంగా నేనూ వెళ్ళడం జరిగింది. అది నా అదృష్టం. సంస్కరించడమే శాస్త్ర సమ్మతం కాదనడం భావ్యంకాదని నా మనవి," అని ఆస్థాన జ్యోతిష్కులలో ఒకరు కొంచెం ధైర్యంగా అన్నారు.

రాజావారు చిరునవ్వుతో విని, విశ్వపతిశాస్త్రిగారివైపు దృష్టి మరల్చారు. విశ్వపతిశాస్త్రిగారికి సమాధానం చెప్పక తప్పింది కాదు.

"ప్రభువు వారికి నే విన్నవించేది ఒక్కటే విషయం. మనది కర్మభూమి మనం సూర్య సిద్ధాంతప్రకారం చేసిన పంచాంగాన్ననుసరించి కర్మ నాచరిస్తేనే దాని ఫలితాన్ని పొందగలం అంతే కాని ఎవరికి తోచినట్లు వారు పంచాంగాలు చేసే వాటిననుసరించినవాళ్ళు కర్మభ్రష్టులుకావడం తథ్యం. గ్రహాలలో ఏ సంస్కారాలు చేసినా, సూర్యచంద్రుల్లో చేసిన సంస్కారం మాత్రం పూర్తిగా తిథులను మార్చేస్తుంది. చలమయ్యశాస్త్రి చంద్రుడికికూడా సంస్కార మవలంబిస్తారు. ఇది బొత్తిగా శాస్త్ర విరుద్ధమని మనవి చేస్తున్నాను," అని సమాధానం చెప్పారు శాస్త్రిగారు.

"ఏమో ఈ ధర్మశాస్త్ర విషయాలు మాకు అవగాహన కావు. అయినా చలమయ్యశాస్త్రిగారిలాంటిపండితులు మన దేశంలో చాలా అరుదు. అటువంటివారు అవలంబించిన తీరు శాస్త్ర సమ్మతం కాదనడం కొంచెం సాహసమేమోనని నా ఊహ" అన్నారు రాజావారు.

"ప్రభువులు తమ ఆస్థాన విద్వాంసులనూ వారి విద్వత్తునూ కించ పరుస్తున్నారు. ఏ విషయంలోనైనా సరే చలమయ్యశాస్త్రితో సమాన పాండిత్యంగలవారమని ఋజువు చేసుకోగలం" అన్నారు విశ్వపతిశాస్త్రిగారు.

ఏ విషయంలోనో ఎందుకు? ప్రస్తుతం ఈ విషయం లోనే ఇదమిత్థమని తేలకపోతే వచ్చే సంవత్సరం ఏ పంచాంగాన్ని అవలంబించడానికి సందేహంలో పడిపోతాం."

"చిత్తం. ప్రభువువారు ఈ విషయం పూర్తిగా విమర్శించి, తగిన ఏర్పాట్లు చేయించి ఒక నిర్ణయానికి వస్తే అందులకు చాలా అనుకూలంగా ఉంటుంది. అవసరమైతే చలమయ్యశాస్త్రి గారిని ఇక్కడికే పిలిపిద్దాం," అన్నారు దివానుగారు ఇంతవరకూ మౌనంగా ఉండి.

"ఆ ఏర్పాటు చాలా బాగుంది. ఏమండీ విశ్వపతి శాస్త్రిగారూ! చలమయ్యశాస్త్రిగారిని ఇక్కడకు పిలిపించి సభ ఏర్పాటు చేస్తాం. మీకు సమ్మతమేనా?" అన్నారు రాజావారు.

"చిత్తం. ప్రభువుల ఆజ్ఞ శిరసా వహిస్తాను."

అంతటితో ఆ రోజుకు ఆ ప్రస్తావన ముగిసింది.

3

తణుకు దగ్గరున్న దువ్వగ్రామంలో ఉంటూన్న చలమయ్యశాస్త్రిగారు రామచంద్రపురం రాజావారు రమ్మన్నారని తెలియగానే శిష్య సమేతంగా బయల్దేరి రామచంద్రపురం చేరుకున్నారు. జరగబోయే సభను చూడడానికి అనేక మంది అనేక ఊళ్ళనుంచి వచ్చారు. పండితులూ సిద్ధాంతులూ చాలామంది రామచంద్రపురంలో చేరారు. నిర్ణీత సమయానికి సభఏర్పాటయింది పీఠకర్తి చలమయ్యశాస్త్రి గారు వచ్చే సంవత్సరం లుప్తమాసం ఉన్నదన్న వాదాన్ని సమర్థిస్తే, విశ్వపతిశాస్త్రిగారు దాన్ని ఖండిస్తున్నారు. ఇరువురూ మహా పండితులు. ఆ రోజులలో పాండిత్యం ఏ ఒక్క విషయానికీ చెందివుండేది కాదు. సర్వతోముఖ పాండిత్యం వారిది. అందువలన చలమయ్యశాస్త్రి గారితో సమానమైన పాండిత్యాన్ని సిద్ధాంత భాగంలో చూపిస్తున్నారు విశ్వపతిశాస్త్రిగారు. ఈ విధంగా మూడు రోజులు కేసరిద్వయం హోరాహోరీని వాద ప్రతివాదాలతో పోరుసాగించారు. ఇందులో చలమయ్య శాస్త్రిగారు ఆయన స్వయంగా చేసిన పంచాంగాన్ని సమర్థించుకుంటున్నారు. విశ్వపతి శాస్త్రిగారు తాము తయారుచేయని పంచాంగాన్ని సమర్థించుకోవలసి వచ్చింది. రాజావారి దర్బారులో మామ పోని కన్న మాటలేకాని, చలమయ్యశాస్త్రిగారి ప్రతిభ, పాండిత్యం విశ్వపతిశాస్త్రిగారికి తెలియకపోలేదు. అందువల్ల ఆయన వాదంలో బాగా వెలితి కన్పడుతూనే ఉంది. అది చలమయ్య శాస్త్రిగారు కనిపెట్టారు. కాని ఇతరు లెవ్వరూ తెలుసుకోలేక పోయారు. వీరిద్దరూవాదించుకుంటూ ఉంటే విని తీర్పు ఇచ్చే సామర్థ్యం కలవారెవ్వరూ అక్కడ లేక పోయారు. అందువల్ల ఎవరో ఒకరు రెండవవారి వాదం

ఒప్పుకోవాలి. అంతవరకూ వివాదం సాగవలసిందే! విశ్వపతి శాస్త్రిగారు తనమాటబీరుపోకుండా ఉండడానికి మాత్రమే వాదిస్తున్నారు. కాని వాదనలో పటుత్వం ఎప్పుడో తగ్గిపోయినట్లు చలమయ్యశాస్త్రిగారు గ్రహించారు. అందువల్ల విశ్వపతిశాస్త్రి తనఓటమిని తనంతటతాను అంగీకరించడనీ అంతవరకు సభికులు తన వాదం శాస్త్రసమ్మతమైనదని నిర్ధారణ చేయరనీ తెలుసుకున్నారు.

మూడవనాడు సాయంకాలం సభ ముగిసే సమయానికి చలమయ్యశాస్త్రిగారు సభికులవైపు తిరిగి ఈ విధంగా ఉపన్యసించారు:

"పండితోత్తములారా! ఈ మూడు రోజుల్నుంచీ మా ఇరువురి వాదప్రతివాదాలూ మీరు వింటూనే ఉన్నారు. ఇందులో ఏది శాస్త్రసమ్మతమో నిర్ధారణ చేసే సామర్థ్యం గలవారు లేనికారణంచేత ఈ విషయం ఇల్లా ముగియవలసి వస్తోంది. ఒక నిర్ణయం జరుగలేదు; కాని ఒక్క మనవి. మా వాదములలోని సత్యాన్ని నిరూపించే సమర్థులు ఈ సభలో లేకపోవచ్చును, ఈ దేశంలోనూ లేకపోవచ్చును. మానవుల్లోనే లేకపోవచ్చును. కాని భగవంతుడు లేడా? ఆయనకా సామర్థ్యం లేదా? ఆయన సర్వాంతర్యామికదా? ఆయన నిర్ణయించడానికి శక్తి కలవాడే కదా! ఆయన నిర్ణయించి తీర్పునిచ్చినట్లైతే, అది అందరికీ ఆచరణీయమే కదా? ఇందుకు సభికులు, రాజావారూ అంగీకరిస్తే దైవంచేత దీనికి తీర్పుచెప్పిస్తాను. అంతకన్నా వేరే మార్గ లేదు. మీరు అనుమతి ఇవ్వాలి."

దానితో సభలో కలకలం బయల్దేరిది. అందరూ ఆశ్చర్యపోయారు? "దైవమే నిర్ణయం చేస్తాడన్నది వట్టిమాట!" అని కొందరన్నారు. "ఏమో వారి శక్తి మీకేం తెలుసు? భగవంతుడిని ఇక్కడికి రప్పించి పలికించగలరు వారు." అన్నారు కొందరు. ఈ విధంగా సభలోసంచలనం కలిగింది. దివానుగారు రాజావారితో సంప్రతించి లేచారు.

"చలమయ్యశాస్త్రిగారూ! మీరు దైవంచేత నిర్ణయం చేయిస్తామన్నారు. దైవనిర్ణయం తప్పక ఆచరణీయమే. దాన్ని ఎవరూ కాదనరు. అందుకు మీరు సమర్థులవడానికి కూడా మాకు ఏ విధమైన సందేహమూ లేదు. కాబట్టి మీరు ఈ మహాసభ సమక్షమందే దైవ నిర్ణయం చేయించండి" అన్నారు.

"రాజావారికి నాదొక మనవి. విశ్వపతి శాస్త్రికూడా దానికంగీకరించాలి కదా?" అన్నారు చలమయ్యశాస్త్రిగారు.

విశ్వపతి శాస్త్రిగారు వెంటనే తమ అంగీకారాన్ని తెలియపర్చారు.

"అల్లాగైతే త్వరలో ఒక శుభ ముహూర్తం ఏర్పాటు చేయండి. ఆరోజు మనమంతా ఇక్కడే మళ్ళీ కలుసుకుందాం" అన్నారు చలమయ్య శాస్త్రిగారు.

ఆనాటికి సభ ముగిసింది.

4

త్వరలో ఒక శుభముహూర్తం యేర్పాటు చేశారు. దూరదూరాలనుంచికూడా పండితులు, పామరులు వేలకొలదిగా జనం రామచంద్రపురం చేరుకున్నారు. నిర్ణీతసమయానికి చలమయ్య శాస్త్రిగారు, విశ్వపతి శాస్త్రిగారు కూడా సభా వేదికపైకి వచ్చారు. చలమయ్యశాస్త్రిగారు సభికులకు నమస్కరించి ఇల్లా అన్నారు.

"పండితోత్తములారా! శాస్త్ర విషయమై నాకూ విశ్వపతిశాస్త్రికీ జరిగిన వివాదంలో తీర్పు దైవంచేత చెప్పించడానికీ, ఆ దైవ నిర్ణయమే మనమంతా ఆచరించడానికి మన మంగీకరించాము. భగవంతుడు ప్రత్యక్షమై మనుష్య రూపంలో నిర్ణయం తెలియపరుస్తాడనుకోవడం మూర్ఖత్వం అందువల్ల నేనొక మార్గం చెబుతాను. అది అందరికీ సమ్మతమైతే, అంగీకరించండి లేని పక్షంలో మీరొకమార్గం సూచించండి. నేను సమ్మతిస్తాను. రెండు తాటాకులు తీసుకుందాం. నావాదం నేను ఒక తాటాకుమీద వ్రాస్తాను. విశ్వపతిశాస్త్రి తన వాదాన్ని ఇంకో తాటాకుమీద వ్రాస్తాడు. రెండూ ఒకే సమయంలో కాలవలో వదులుదాం. ఏది ప్రవాహానికి ఎదురుగా వెడితే అది భగవంతునిచే అంగీకరింపబడిన వాదమని నిర్ధారణ చేయవచ్చును. ఇందుకు అందరూ సమ్మతించాలి" అన్నారు.

దివానుగారు రాజావారివైపు చూచి ఆయన అంగీకారాన్ని గ్రహించి, విశ్వపతిశాస్త్రిగారి నడిగారు వారికి సమ్మతమేనా అని. ఆయనకూడా సమ్మతించారు.

సరే ఆ ప్రకారంగానే రెండు తాటాకులమీదా రెండు వాదాలనూ వ్రాశారు. రెండూ ఒకేసారి కాలవలో వదిలారు. వేనకువేలు ప్రజలు సంభ్రమాశ్చర్యాలతో చూస్తున్నారు. రాజావారు దివానుగారు తదితర రాజోద్యోగులుకూడా దగ్గరే ఉన్నారు. చలమయ్య శాస్త్రిగారి వాదం వ్రాసిఉన్న తాటాకుప్రవాహానికి ఎదురుగా చరచరా ప్రాకి పోయింది! అందరూ దిగ్భ్రాంతులయ్యారు. ప్రజలు హర్షధ్వానాలు చేశారు. గుర్రంమీదకూర్చున్న రాజావారు తటాలునక్రిందికి దిగి చలమయ్య శాస్త్రిగారి పాదాలకు నమస్కరించారు.

5

మరునాడు నిండుదర్బారులో చలమయ్యశాస్త్రిగారిని రాజావారు బహుళంగా సత్కరించారు. అందరూ దైవనిర్ణయాన్ని గురించి ఆశ్చర్యంగా చెప్పుకున్నారు. ఏ నోట విన్నా చలమయ్యశాస్త్రిగారి ప్రతిభేవినబడుతోంది. దర్బారులో రాజావారు ఇల్లా అన్నారు.

"చలమయ్య శాస్త్రిగారూ! మీ ప్రతిభ అమోఘం! సాక్షాత్తూ భగవత్స్వరూపులు మీరు. భగవంతుని చేతనే సాక్ష్యం పలికించారు. ఇది మరొకరికి సాధ్యమా?"

విశ్వపతిశాస్త్రిగారు కూడా ఆ సభలోనే ఉన్నారు ఆయన చలమయ్య శాస్త్రిగారి పాండిత్యమైతే మెచ్చుకున్నారు, కాని ఆయన చేసిన దైవ నిర్ణయం తంతంతా.

ఆయనకు సరిపడలేదు. ఏదో కనుకట్టుచేసిన మాదిరి ఇది పామరులను రంజింపచేస్తుంది కాని, పండితులకు అంగీకార యోగ్యం కాదు. అందువలన ఈ విషయం ఆయన చాలా చులకనగా చూశారు. అందుచేత వెంటనే ఇలా అన్నారు :

"ప్రభువులు మన్నించాలి. చలమయ్యశాస్త్రి పండితుడేకాక మంత్రవేత్త కూడాను. అందువల్ల గారడీ చేయడంలో అద్భుతమేముంది?"

చలమయ్యశాస్త్రిగారికి చాలా కోపం వచ్చింది.

"విశ్వపతీ ! నీవు గారడీ అన్నది గారడీకాదు. తపశ్శక్తి. ఆ ధాటికి మహా రాజాధిరాజులు కూడా తలలొగ్గారు పూర్వం. ఈ కాలంలో ఆ తపశ్శక్తి ఉన్నదా అని అనుమానిస్తున్నావా? ఇదుగో ! నా తపశ్శక్తితో నేను శపిస్తున్నాను. ఈ రభసకంతకూ మూలకారణమైన వాళ్ళం- నీవూ నేనూను. నాకూ ఒక్కడే కుమారుడు, నీకూ ఒక్కడే కుమారుడు. ఎవరి వాదం దైవ సమ్మతం కాదో వారి కుమారుడు మూడు మాసాల్లో పరలోక గతుడౌతాడు. వంశనాశనమౌతుంది!" అన్నారు.

రాజావారూ సభికులూ తెల్లబోయారు. విశ్వపతిశాస్త్రిగారు నిలువలేకపోయారు.

మూడుమాసాల్లో విశ్వపతిశాస్త్రిగారి కుమారుడు పరమ పదించాడు.

(957 ఆగస్టు 25, ఆదవారం అనుబంధంనుంచి పునర్ముద్రణ.)

తమిస్రసహస్రము

యామినీ సరస్వతి

ఆనాడు తొలిసారిగా నిన్ను కనులారా చూచినపుడు
ఏనాడూలేని హృదయ స్పందన గుండెల్లోంచి తన్నుక
వచ్చింది
పుట్టు దరిద్రుడికి పరమైశ్వర్యము అబ్బినట్లుగా
పూర్వజన్మ పుణ్య ఫలంగా నేను నిన్ను చూడగలిగాను
ఆ కన్నుల్లో సర్వదా వెలుగుతూ నాపై ఛాలు వారుతూ
నోరారా విప్పి చెప్పలేని ఆ ప్రేమ తరంగాలు నేను కనుగొ
న్నాను

స్వచ్ఛంగా హిమవత్ ఝరీ తరంగంగా
అచ్ఛమైన ప్రేమ నీకన్నుల్లో మాత్రమే దర్శించాను
ఒకవేయి రోజాలు పూజా పుష్పమాలికలుగా అల్లాను
సకల ప్రపంచాన్నీ శాసించగల నీ దివ్యచరణాలకు సమర్పిం
చాను

తపం పండిందో పూజ ఫలించిందో భక్తుడి కెందుకు
తన వాడైన ప్రేమభక్తుడిని తనివిదీరా లాలించే
బాధ్యత నీది

నీ వాలు గనుల స్నానాలాడి నీ కురులలో తేలయాడి
నీ ఎదపై సోలి సోలి నీ పాదాలపై వాలిపోవాల నుంది
అది సాధ్యమా? ఒకే ఒకసారి జన్మతరించే ఆ అను
భవం దక్కేనా?
మదిలో రసతరంగాలుగా ఎగిసెగిసి పడుతోన్న ప్రేమ
జ్వాల ఆరేనా?

ఒకమారు నీ నిండు కౌగిలిలో అలా ఒదిగిపోయి
ప్రేమామృతాభిషేక పరిపూర్ణమయిన నీలాలనలో కరిగిపోయి
నీవు రసస్వరూపిణిగా నా వీపు నిమురుతూ లాలించే క్షణా
లెన్నడు
ఒక జన్మమా! ఒక యుగమా! ఒక కల్పమా? పండేనా యీ
కోరిక ఎన్నడైనా?
ఆశాతరంగాల హర్మ్యాలు నిర్మించు కుంటోన్న వెర్రి
వాడిని

ఎరుపెక్కిన నీ కోపాలాలు దర్శించిన ధన్యుడిని
ఎన్నడు! ఎన్నడు! ఎన్నడు! ఎన్నడు! దివ్య మోహినీ
కన్నెగులాబీలాటి నీ కరుణ ఫలించే దెన్నడు
నీ నిండు కౌగిల్లో గుండె సేద తీరేదెన్నడు
నీ నిండు చిరునవ్వులు నా బ్రతుకు పండించేదెన్నడు!
ఆ వెలుగుల్లో ఈ తమిస్ర సహస్రాని నశించేదెన్నడు?
అంతదాకా విరహాతుర పాంథుడు నీ యీ ప్రేమికుడు.

●●●●●●●●●●●

ఆయనకు సరిపడలేదు. ఏదో కనుకట్టుచేసిన మాదిరి ఇది పామరులను రంజింపచేస్తుంది కాని, పండితులకు అంగీకార యోగ్యం కాదు. అందువలన ఈ విషయం ఆయన చాలా చులకనగా చూశారు. అందుచేత వెంటనే ఇలా అన్నారు :

"ప్రభువులు మన్నించాలి. చలమయ్యశాస్త్రి పండితుడేకాక మంత్రవేత్త కూడాను. అందువల్ల గారడీ చేయడంలో అద్భుతమేముంది?"

చలమయ్యశాస్త్రిగారికి చాలా కోపం వచ్చింది.

"విశ్వపతీ ! నీవు గారడీ అన్నది గారడీకాదు. తపశ్శక్తి. ఆ ధాటికి మహా రాజాధిరాజులు కూడా తలలొగ్గారు పూర్వం. ఈ కాలంలో ఆ తపశ్శక్తి ఉన్నదా అని అనుమానిస్తున్నావా? ఇదుగో ! నా తపశ్శక్తితో నేను శపిస్తున్నాను. ఈ రభసకంతకూ మూలకారణమైన వాళ్ళం- నీవూ నేనూను. నాకూ ఒక్కడే కుమారుడు, నీకూ ఒక్కడే కుమారుడు. ఎవరి వాదం దైవ సమ్మతం కాదో వారి కుమారుడు మూడు మాసాల్లో పరలోక గతుడౌతాడు. వంశనాశనమౌతుంది!" అన్నారు.

రాజావారూ సభికులూ తెల్లబోయారు. విశ్వపతిశాస్త్రిగారు నిలువలేకపోయారు.

మూడుమాసాల్లో విశ్వపతిశాస్త్రిగారి కుమారుడు పరమ పదించాడు.

(957 ఆగస్టు 25, ఆదవారం అనుబంధంనుంచి పునర్ముద్రణ.)

తమిస్ర సహస్రము

యామినీ సరస్వతి

ఆనాడు తొలిసారిగా నిన్ను కనులారా చూచినపుడు
ఏనాడూలేని హృదయ స్పందన గుండెల్లోంచి తన్నుక
వచ్చింది
పుట్టు దరిద్రుడికి పరమైశ్వర్యము అబ్బినట్లుగా
పూర్వజన్మ పుణ్య ఫలంగా నేను నిన్ను చూడగలిగాను
ఆ కన్నుల్లో సర్వదా వెలుగుతూ నాపై జాలు వారుతూ
నోరారా విప్పి చెప్పలేని ఆ ప్రేమ తరంగాలు నేను కనుగొ
న్నాను
స్వచ్ఛంగా హిమవత్ ఝరీ తరంగంగా
అచ్చమైన ప్రేమ నీకన్నుల్లో మాత్రమే దర్శించాను
ఒకవేయి రోజాలు పూజా పుష్పమాలికలుగా అల్లాను
సకల ప్రపంచాన్నీ శాసించగల నీ దివ్యచరణాలకు సమర్పిం
చాను
తపం పండిందో పూజ ఫలించిందో భక్తుడి కెందుకు
తన వాడైన ప్రేమభక్తుడిని తనివిదీరా లాలించే
బాధ్యత నీది
నీ వాలు గనుల స్నానాలాడి నీ కురులలో తేలియాడి
నీ ఎదపై సోలి సోలి నీ పాదాలపై వాలిపోవాల నుంది
అది సాధ్యమా? ఒకే ఒకసారి జన్మతరించే ఆ అను
భవం దక్కేనా?
మదిలో రసతరంగాలుగా ఎగిసెగిసి పడుతోన్న ప్రేమ
జ్వాల ఆరేనా?
ఒకమారు నీ నిండు కౌగిలిలో అలా ఒదిగిపోయి
ప్రేమామృతాభిషేక పరిపూర్ణమయిన నీలాలనలో కరిగిపోయి
నీవు రసస్వరూపిణిగా నా వీపు నిమురుతూ లాలించే క్షణా
లెన్నడు
ఒక జన్మమా! ఒక యుగమా! ఒక కల్పమా? పండేనా యీ
కోరిక ఎన్నడైనా?
ఆశాతరంగాల హర్మ్యాలు నిర్మించు కుంటోన్న వెర్రి
వాడిని
ఎరుపెక్కిన నీ కోపాలాలు దర్శించిన ధన్యుడిని
ఎన్నడు? ఎన్నడు! ఎన్నడు! ఎన్నడు! దివ్య మోహినీ
కన్నెగులాబీలాటి నీ కరుణ ఫలించే దెన్నడు
నీ నిండు కౌగిల్లో గుండె సేద తీరేదెన్నడు
నీ నిండు చిరునవ్వులు నా బ్రతుకు పండించేదెన్నడు?
ఆ వెలుగుల్లో ఈ తమిస్ర సహస్రి నశించేదెన్నడు?
అంతదాకా విరహాతుర పాంథుడు నీ యీ ప్రేమికుడు.

••••••••••••

మా ఖాతాదారులకు, శ్రేయోభిలాషులకు

ఉగాది శుభాకాంక్షలు

★

గోనె సంచులు, పురికొస, నార,
కాయర్ రోప్స్, కాటన్ యార్న్ వేస్ట్
మెట్రిక్ తూనికలు, కొలమానములకు
దయచేసి సంప్రదించండి

★

శ్రీ దుర్గ జూట్ ట్రేడర్స్,
మెయిన్ బజార్, విజయవాడ-520001.
ఫోన్ : 63147

లక్షలాది ప్రజలచే వాడబడుచున్న!

SAPAT LOTION
సపట్ లోషన్

SAPAT MALAM
సపట్ మలాం

Janche WICKSTOVE
జాంచి విక్‌స్టౌలు

BOOM®
బూమ్ హవాయి రబ్బరు చెప్పులు

ESTD 1953
ఏజంట్స్: **ది ట్రేడ్ ప్రమోటింగ్ కార్పొరేషన్**
విజయవాడ-520010

ఖాతాదారులకు, శ్రేయోభిలాషులకు ఉగాది శుభాకాంక్షలు

మీరు మెచ్చే ఉత్తమ సాహిత్యం!

వ.నెం.	టైటిల్		రేటు
1.	కుటుంబరావు సాహిత్యం [మొదటి సంపుటి]		25-00
2.	చీకటి చెదిరింది	దశరధ్	8-00
3.	చిరస్మరణ	అనుపమ నిరంజన	14-00
4.	గోదాన్	ప్రేమ్‌చంద్	16-00
5.	కళ్లజోడు	పెద్దిబొట్ల సుబ్బరామయ్య	6 00
6.	కూలిబతుకు	సింహప్రసాద్	12--00
7.	రెండు నదులు	అరుణ	8-00
8.	సింహ సేనాపతి	రాహుల్ సాంకృత్యాయన్	15-00
9.	ఇనప చక్రాలు	యర్రంశెట్టి శాయి	10-00
10.	కన్నీటికి నోరొచ్చింది	కాశీ విశ్వనాధ్	10-00
11.	వీళ్లూ మనుషులే	డా. పరుచూరి రాజారామ్	9-00
12.	కేలెండర్ కథ	మహీధర నళినీమోహన్	15-00

[పోస్టేజి అదనం]

విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్
చంద్రం బిల్డింగ్స్, విజయవాడ-520 004.

విశాలాంధ్ర బుక్ హౌస్
అనంతపురం, హైదరాబాద్, హనమకొండ,
విజయవాడ, తిరుపతి, విశాఖపట్నం,
గుంటూరు.

ఒక సెప్టెంబర్ శీతల రాత్రి

శ్రీ కె. శివారెడ్డి

ఒక సెప్టెంబర్ శీతల రాత్రి.
  అర్ధరాత్రి హోటల్ముందు బాడిగకోసం
పడిగాపులు పడుతున్న వణుకుతున్న కునుకుతున్న రిక్షావాణ్ణి — నేను.
చేతిలో కర్ర టకటక లాడించుకుంటూ నడుస్తున్న పండు ముసలి — ఫాను.
ఇంటి చుట్టూ చల్లని చీకటి.
ఇంట్లో నేలమీద పఱచని గాలిమీద తేలుతున్న వెల్తురు.
బ్రేటన్ బ్రేటన్‌లా గడ్డం కురుస్తున్న దక్షిణాఫ్రికా అరణ్యాల వాన
'నీకిక్కడ చీకటే — ఇదే సమయంలో యింకోచోట పట్టపగలు'
బొద్దంకి గోడమీద పాకుతూ — నీడని ఆకాశంచేసి ఆవరించాలని.
ఏ సహజాతం తొలిస్తేనో
పక్కనే వున్న 'వివిధ రకాల వంటల' పుస్తకంతో ఒకటిచ్చా —
వెల్లకిలా పడి — కాళ్ళూ చేతులాడటంలేదు —
పొడవాటి రాజకీయ మీసాలు మాత్రం తెడ్లలా కదుపుతోంది.
కాపలా కాస్తున్నట్టు అటూ ఇటూ తిరుగుతున్న నల్లచీమలు
రెండు బొద్దంకి పొట్టమీదికెక్కి సర్వే చేస్తున్నాయి.
నరకట్నం కాల్చిన నాగమణి బొమ్మ అలంమీద కొట్టుకుంటుంది.
నోరు తెరిచి అద్దం నాకేసి చూస్తూ కూర్చుంది.
శీతల ధాత్రి రాత్రి.
పచ్చగడ్డీ దావిమ్మపూలూ బంతాకూ — దవనం
ఇంకా పేరు తెలియని ముళ్ళ తీగల పక్క పిచ్చిమొక్కల
          తాలూకు వాసనా — చెత్తచెదారం కంపూ
గాల్లో ఊగుతున్న తేమా — భూమి చెమటా చేతుల ఊకవా
అన్నీ భారంగా కదిలి
సుడిగుండంలో దూకి — కనలి
ఎక్కడో కదులుతున్న మూసీనది మేవిచక్రాల వాసనతో కలిసి
గుడిసెల తలలమీంచి జారుతున్న మడ్డిలాజారి
అత్యంత భారంగా — పెద్ద పెద్ద రెక్కల్తో నా తటాకం అంచుమీద వాలి —
శీతల ధాత్రి రాత్రి.
నా ముకుపుటాలు నిప్పుని పసిగడుతున్నాయి

శూన్య నయనాలు పట్టించుకోని శీతల శిల రాత్రి
దృష్టికందని దూరంలో పేలనవ్వుల చంద్రుడు
పొలాల గట్ల వెంట కీచురాళ్ళ చేలకి నీళ్ళ — నా తమ్ముడు —
ఒక మబ్బుతునక. ఒక ముఖం. రాలే ఆకుల వర్షపాతం
నిదానంగా పాకుతున్న గీతం —
మంచు కూడుకుంటుంది — పూలమీదా
కొమ్మలమీదా చూపులమీదా — చిగురిస్తున్న కంఠాల
మైదానాలమీదా — మంచుకూడుకుంటుంది.
గులకరాళ్ళనీ మట్టిపెళ్ళల్నీ ఎండుపుల్లల్నీ మూసిన గుప్పెళ్ళ
చీకటి దారుల్నీ, వేళ్ళ ముళ్ళ పొదల్నీ — నరాలు సంధించి
దూసుకెడుతున్న గీతశీర్షం —
నా ముద్ర నొదలాలిగదా
నా మంటతో మీ కళ్ళలో అచ్చుబోయాలిగదా
పాడే నా గీతాల ఇనుంతో కాల్చి ముద్రేసి
నీలోని దుఃఖాన్ని, రాత్రిలోని దుఃఖాన్ని, వానలోని దుఃఖాన్ని
పీల్చిపారేసి
పడగవిప్పి ఆడతా —
అప్పుడు నీ దేహం ఉదయంలో విచ్చుకుంటున్న నిర్మలాటవి —
సువిశాల సంకీర్ణ నగర పుష్పం —
మండుతూ పావురాలెగురుతాయి
మంటల్లోనే చెట్లు ఎదుగుతాయి
మంటల్లోనే శిరసులు విరబూస్తాయి.
మంటగుహ ఎర్రని నోటిలా చంద్రుడు.
కొత్త ఊపిరికత్తి నా చెవివద్ద —
గ్లాసులోని బావులు కోడికూతల్లో సిద్ధం —
నీడల సహారాల్లో అలజడి. నల్లచీమల సైన్యం
అమాంతం బొద్దింకని తరలించుకుపోతున్నాయి —
మంటల సముద్ర మధ్యలో విశ్రాంతేమిటి ?
కత్తి మొనమీద నిద్రని తిరస్కరిస్తున్నా
జ్వాలా శిఖరాగ్రంమీద శాంతిని నిరాకరిస్తున్నా
చీమలు నడచిన దోవనే నేనూ నడుస్తున్నా — !

(*)

వికసించే కాలం

శ్రీ మాదిరాజు రంగారావు

ఈ శిలామయ భూమిపై
ఏ వచ్చని ఊహ మొలకెత్తేను.
ఈ శిలా గణ తలంపై
ఏ ఆర్ద్ర పదం సరించేను.

గతాన్ని నిద్రపోనీ అరణ్యంలో
దీన్ని మేల్కొల్పితే మింగేస్తుంది మనల్ని.
వర్తమానాన్ని మేల్కోనీ మహానదిలో
దీన్ని నిద్రపుచ్చడం మన తరంకాదు.
భవిష్యత్తు నిల్వనీ విశాల గగనంలో
దీన్ని దింపడం క్రిందికి కలలో మాట !

సముద్రంపై పయనించేను నౌక
దిక్కుల్లో ఆశతో ఎదలో రహస్యంతో.
తీరం చేరడమే తరువాయి,
మరో ప్రపంచంలోకి పయనం.

ఆ ఏడ్చే వనంలో రూపాలు !
ఆ వణకే చెట్ల చాటున
దుఃఖంలో అగ్ని కీలతో
కప్పించి కప్పించకుండా !

ఆ హృదయ స్పందనం విను మెల్లగా
తెలుసుకో దాని భాష ఓపిగ్గా
దాని సంగీతం విను తీరిగ్గా
దీనికి అవసరం ఎంతో అభిలాష !

చెట్ల పంగల నుండి జారిన
త్రాచుల వలె ఉన్నాయి చేతులు !
బూడిద క్రమ్మి ఆరిపోయే
నిప్పు రవ్వల వలె ముఖాలు !

గుహల నుండి చెట్లపై నుండి
మైదానాలలో వీధులలో
ప్రయాణించేను జీవన వాస్తవం
భగ్న దృశ్యాలతో క్షుబ్ద సన్నివేశాలతో.

సమాజం భరించేవా ? వాస్తవం
వ్యక్తి అంతకంటేనూ ! జీవితంలో,
ఏలాంటి స్థితిలోనూ తప్పదు
ఏదో ఒక రూపంలో ముసుగు
చీకటి ముసుగు, మంచు ముసుగు
వెలుగు ముసుగు, వెన్నెల ముసుగు.

రోజా లేవడంతోనే పైకెగసి
దిక్కుల్లోకి క్రమించి చూపునుండి
చేరుకుంటాయి నిద్రించే వేళకు
నిశ్శబ్దంగా గూళ్ళలోకి మన ఆశలు

తీగెలా కదలిపోతూ ఆలోచన
వెలిగించేను దీపాల తోరణాలు
మనుషులు నివసించే చోటనే కాదు
చీకటి నిలిపివేసే ప్రతి మార్గమూ.

సముద్ర గర్భంలో జీవకోటివలె
ఎన్నో ఆశలు ! ఆకారాలు వహించి
మునుగుతూ తేలుతూ దాగేను లోన
మనలో గభీర మనో వలయంలో.

మాటలో ఊహలో వర్తనలో
సుస్వరత నెరుగకుండా
పరిక్రమిస్తూ పోయే తుపాను
ఇవ్వలేదు సౌందర్యం ప్రకృతికి.

ముఖంపై చిరునవ్వును మాద్చేసేంత
భయంకరం కాకూడదు ఏ రూపం!
ఎదలో గంగను పాతాళంలోకి
త్రోసేంత కఠోరం కాకూడదు వర్తనం.

మనిషి మాటలో రక్తి
మనిషి ఊహలో శక్తి
అనంత కాలంగా వచ్చే
సంస్కారం నింపుకొనీ,
నక్షత్రాల పద్మవ్యూహం నుండి
రావడానికి మనస్సు నేలపైకి,
కావాలి వాస్తవం నుండి
జీవిత సత్యానికి పయనం!

ఏ రాత్రి ఎన్నటికీ కాదు విషాదం
అది శ్రాంత పదానికి విశ్రాంతి పదం!
నా ఊహలో కదలేను కాలం
సరస్సులా విలసించి రాత్రి!
నా చేతిలో నిలచేను కాలం
పూవులా వికసించి ఉదయం!

శ్రీరస్తు — శ్రీ త్రిపురసుందరి పరశివాభ్యాం నమః

శ్రీ దుందుభి నామ సంవత్సర పూర్ణశాస్త్రీయ (ఆంధ్రపత్రికా) పంచాంగమ్

బ్రహ్మశ్రీ శ్రీమత్పిడపర్తి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిణః పుత్రాభ్యాం
"దైవజ్ఞ చిన్తామణి" శ్రీ చినకృష్ణమూర్తి శాస్త్రి, "భాషాప్రవీణ" శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిభ్యాం ప్రణీతమ్
సహరచయితార శ్చిరంజీవినః శ్రీ పూర్ణకల్యాణవీరభద్రశర్మా - శ్రీ వీరేశ్వరశాస్త్రి ప్రభృతయశ్చ

విఘ్నేశ విధిమార్తాండ చంద్రేంద్రోపేన్ద్ర వందిత నమో గణపతే తుభ్యం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పతే.
వేదమయీం నాదమయీం బిందుమయీం పరపదోద్య దిందుమయీం
మంత్రమయీం తంత్రమయీం ప్రకృతిమయీం నౌమి విశ్వవికృతిమయీం.

సంవత్సర ఫలము

ఈ సంవత్సరమున రాజు, సస్యాధిపతి, నీరసాధిపతి శుక్రుడు. మంత్రి బుధుడు. సేనాధిపతి, అర్ఘాధిపతి, మేఘాధిపతి కుజుడు. ధాన్యాధిపతి గురుడు. రసాధిపతి సూర్యుడు. ఇట్లు నవనాయకులలోను 5 అధిపత్యములు. 30 ఆధిపత్యములలో 18 ఆధిపత్యములు శుభులకుండినవి. సర్వసస్యసముదాయమగు 16 వీసములలో 9 వీసముల పంట ఫలించును. తొలకరి పంటలు మెండుగ ఫలించును. పశుపాలకుడు, పశువులను దొడ్డిపెట్టువాడును శ్రీకృష్ణుడు. దొడ్డినుండి విడిపించువాడు యముడు. 4 కుంచములవర్షము. వత్సరాది ప్ర॥ సంవత్సరాశ్వయుజ బ॥ బుధ వ॥ వార్ధక్యవయో విశిష్ట బ్రాహ్మణ హస్తమందు, తదారభ్య మార్గశిర బ॥ బుధ వ॥ బాల్య వయో విశిష్ట గోపహస్తమందు, తదారభ్య నిజ ఫాల్గున శు॥ వు॥ వ॥ యౌవన వయోవిశిష్ట గోపహస్తమందు, తదారభ్యావత్సరం బాల్యవయో విశిష్ట గోపహస్తమందు కుంచముండును. పశువులకు స్వల్ప అనారోగ్యము. తృణసస్య సమృద్ధి క్షీరసమృద్ధి కల్గును. దేవనదీమహాత్మ్యకలు బాగుగ ఫలించును. కార్తీక బ 30 బుధ సూర్యగ్రహణం విజయవాడ, రాజమండ్రి, విజయనగర ప్రాంతములకు కానరాదు. హైదరాబాదుకు 1/100 గ్రాసము. మార్గశిర శు౧౫(30-12-82) గురువారమున మధ్యన్హానోదయ ఖచ్ఛన్న చంద్రగ్రహణము సంభవించను. కార్తీక శుద్ధ (25-11-82) సార్ధత్రికోటితీర్థసహిత భీమరధినది పుష్కర ప్రవేశము. ఉత్తర పీఠికలో కృష్ణయమునా ధర్మశాస్త్రము చూడనగును.

మౌఢ్యాదికములు

సంవత్సరాశ్వయుజ బ॥ సోమ ప్ర కార్తీక బ॥ ఆది వ॥ శుక్రమౌఢ్యం. నిజాశ్వయుజ శు౧౨ శుక్ర ప్ర॥ కార్తీక శు ౧౦ శుక్ర వ॥ గురు మౌఢ్యం. 18-9-82 లగా 16-10-82 కు సంవత్సర 15.1.83 లగా 12.2.83 కు లుప్తము, 13.2.83 లగా 14 3.83 వరకు అధికమాసములు కలిగినవి.

శకములు

కల్యాద్యబ్దాః ౫౦౮3 శాలివాహన శకః ౧౯౦౪
ఫసలీసన్ ౧౩౯౧-౯౨ హిజరీసన్ ౧౪౦౨-౧౪౦3
క్రీస్తు శకః 1982—83 భారత స్వాతంత్ర్య శకః 35-36

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, గాంధీనగరం, విజయవాడ - 3

పంచాంగ పద్ధతి వివరణము

ఇందు కాలమానము యథాప్రకారముగా విజయవాడ, గుంటూరు, ఏలూరు మొదలగు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ మధ్యభాగమునకు చూపబడినది. తిథి, నక్షత్రములు ఘటికలలోను, గంటలలోను కూడ చూపబడినవి. శుభ ముహూర్తములు—దుర్ముహూర్తములు—వర్జ్యములు—మహాపాతలు గంటలలో మాత్రం చూపబడినవి. యోగకరణ, అమృత, గ్రహ ప్రవేశములు ఘటికలలో మాత్రం చూపబడినవి. భారత ప్రభుత్వముచే నియమింపబడిన కాలెండరు రిఫార్మ్ కమిటీవారి నిర్ణయము ననుసరించి ప్రకటింపబడిన ఇండియన్ ఎఫెమెరీసు అండ్ నాటికల్ అల్మనాక్కునకు సరిపడునట్లు చూపబడినవి. నూతన వేధశాలల యందు కనుగొనబడిన భూకేంద్రమునకు సరిపడు వాస్తవిక రవి చంద్రులచే సాధింపబడిన తిథ్యాధికము, గ్రహసంచారము చూపబడినవి. ఈ తిథ్యాది గ్రహ సంచారములే పంచాంగమున వ్రాసినట్లు ఆకసమున సరిపడుచున్నవి. ఇందు తిథ్యాది, ఘటికలు, ఉదయాస్తమయములు, శుభ ముహూర్తములు, దుర్ముహూర్తములు, లగ్నాంతకాలములు, విజయవాడ, గుంటూరు, ఏలూరు ప్రాంతములకు చూపబడినవి. నిరయణ స్ఫుటగ్రహములు ఇండియన్ స్టాండర్డు టయిము ననుసరించి గం.5-29 ని. లకు చూపబడినది. దేశాంతర చక్రములను చూపబడినవి. ఇందు వేదాంగ జ్యోతిషమున సూచింపబడిన అర్ధాన్యాదిని గ్రహించి ఈ పంచాంగ రచన చేసియున్నాము గావున వైదికము సనాతనము గూడ యగుచున్నది. 10 అక్షాంశ లగాయతు 30 అక్షాంశ వరకు లగ్న ప్రమాణములు యివ్వబడినవి. శాస్త్రమునకు ప్రత్యక్షమునకు సముచితమై యొప్పు ఈ పంచాంగమును గ్రహించి శ్రౌతస్మార్త కర్మల నాచరింప గోరుచున్నాము.

తిథ్యాదికమునందు దేశాంతర చక్రము

	చైత్ర మేష	వైశాఖ వృషభ	జ్యేష్ఠ మిథున	ఆషాఢ కర్కాటక	శ్రావణ సింహ	భాద్ర కన్యా	ఆశ్వీజ తులా	కార్తీక వృశ్చిక	మార్గశిర ధను	పౌష మకర	మాఘ కుంభ	ఫాల్గు[ణ] మీ[న]
మైసూరు	—౩౯	—౪౯	—౫౬	—౫౯	—౫౬	—౪౯	—౩౯	—౩౦	—౨౩	—౨౦	—౨౩	—౩౦
బెంగుళూరు	—౩౧	—౩౭	—౪౪	—౪౮	—౪౪	—౩౭	—౩౦	—౨౨	—౧౬	—౧౪	—౧౬	—౨
అనంతపురం	—౩౧	—౩౪	—౩౮	—౩౯	—౩౮	—౩౪	—౩౦	—౨౬	—౨౩	—౨౧	—౨౩	—౨
బళ్ళారి	—౩౮	—౪౦	—౪౩	—౪౪	—౪౩	—౪౦	—౩౮	—౩౪	—౩౨	—౩౧	—౩౨	—౩౪
కర్నూలు	—౨౬	—౨౮	—౨౭	—౨౯	—౨౭	—౨౮	—౨౬	—౨౪	—౨౩	—౨౨	+౨౩	—౨
హైదరాబాద్	—౨౧	—౨౦	—౧౭	—౧౭	—౧౭	—౨౦	—౨౧	—౨౩	—౨౫	—౨౫	—౨౫	—౨
వరంగల్లు	—౧౦	— ౮	— ౪	— ౩	— ౪	— ౮	—౧౦	—౧౩	—౧౬	—౧౮	—౧౬	—౧
తిరుపతి	—౧౩	—౧౯	—౨౪	—౨౮	—౨౪	—౧౯	—౧౩	— ౮	— ౨	+ ౦	— ౨	—
వెల్లూరు	— ౬	—౧౧	—౧౪	—౧౬	—౧౪	—౧౧	— ౬	— ౨	+ ౨	+ ౪	+ ౨	[illegible]
కుంభకోణం	—౧౨	—౨౪	౩౪	—౩౭	—౩౪	—౨౪	—౧౨	— ౦	+ ౯	+౧౩	+ ౯	—
కాంచీపురం	— ౯	—౧౮	—౨౪	—౨౬	—౨౪	—౧౮	— ౯	— ౧	+ ౬	+ ౭	+ ౬	—
మద్రాస్	— ౪	—౧౧	—౧౮	—౨౦	—౧౮	—౧౧	— ౪	+ ౪	+౧౦	+౧౨	+౧౦	+
భద్రాచలం	+ ౩	+ ౫	+ ౮	+ ౭	+ ౮	+ ౫	+ ౩	+ ౦	— ౨	—౩	— ౨	+
బందరు	+ ౫	+ ౫	+ ౪	+ ౪	+ ౪	+ ౫	+ ౫	+ ౬	+ ౮	+ ౮	+ ౮	+
రాజమండ్రి	+౧౧	+౧౩	+౧౩	+౧౪	+౧౩	+౧౩	+౧౧	+౧౦	+ ౯	+ ౯	+ ౯	+౧
విజయనగరం	+౨౭	+౩౨	+౩౪	+౩౬	+౩౪	+౩౨	+౨౭	+౨౪	+౨౧	+౨౦	+౨౧	+౨
బరహంపురం	+౪౨	+౪౭	+౫౩	+౫౫	+౫౩	+౪౭	+౪౨	+౩౬	+౩౧	+౨౯	+౩౧	+౩

సూచన

విజయవాడ నుండి భారత ప్రభుత్వము వారిచే నిర్ణయింప బడిన చైత్రాది మాసారంభము (అనగా మేషాది సాయన మాసారంభము). యందు కలుగు దేశాంతర విఘటికలు యీ పై చక్రమునందు చూపబడినవి. స్వగ్రామమునకు సమీపమందున్న పట్టణమునకు అభీష్ట మాసాదియం దలి విఘటికలను యీ చక్రముననుసరించి విజయవాడకు పశ్చిమ దేశములయందుండు వారు యీ పంచాంగ మందలి తిథ్యాదులలో తీసివేయగా ప్రాగ్దేశములవారు కలుపగాను స్వస్థానమునకు సూర్యోదయాది తిథ్యాది కాలము లగుచున్నవి. యీ విజయవాడ యామ్యోత్తర రేఖకు సమీపమందు దక్షిణోత్తరదేశముల వారు ఇందు ఆయా మాసములలో చూపిన + ధన — రుణ చిహ్నాలను గుర్తించి సంస్కరించుకొన వలయును. ఇందుచూపిన విఘ యలు మాసాదియందు చూపబడినవి. మాసమధ్యయందు త్రైరాశికముచే దేశాంతరమును గ్రహించి సంస్కరించినచో సూర్యోదయాది స్ఫుటతిథ్యా కాలములగును. ఇష్టగ్రామమునకు సూర్యోదయ గంటలు పై ప్రకారము దేశాంతర విఘటికల కగు నిమిషములను ఈ విజయవాడ కగు సూర్యోద గంటలలో ధనరుణ చిహ్నాలకు వ్యత్యస్తముగా (అనగా విజయవాడకు పశ్చిమ దేశమందుండు వారు కలుపగను, ప్రాగ్దేశవాసులు (తీసివేయ గను) సంస రించిన యెడల స్టాండర్డ్ టైము ననుసరించి ఇష్ట గ్రామమునకు సూర్యోదయ గంటలగును; ఈ ప్రకారము సూర్యాస్తమయ కాలమును చేయరాదు

లగ్నాంతకాలములయందు దేశాంతర చక్రము

	మీన	మేష	వృష	మిథు	కర్క	సింహ	కన్య	తుల	వృశ్చి	ధను	మక	కుం
మైసూరు	+19	+22	+24	+23	+20	+17	+13	+10	+ 8	+ 4	+11	+1
బెంగుళూరు	+14	+17	+19	+18	+16	+13	+10	+ 7	+ 5	+ 6	+ 8	+1
అనంతపురం	+13	+15	+15	+15	+14	+12	+11	+ 9	+ 2	+ 9	+10	+1
బళ్ళారి	+16	+17	+17	+17	+16	+15	+14	+13	+12	+13	+13	+1
కర్నూలు	+11	+11	+12	+11	+11	+10	+10	+ 9	+ 9	+ 1	+10	+1
హైదరాబాదు	+ 8	+ 7	+ 7	+ 7	+ 8	+ 8	+ 9	+10	+10	+10	+ 9	+
వరంగల్లు	+ 3	+ 2	+ 3	+ 1	+ 2	+ 4	+ 5	+ 6	+ 7	+ 6	+ 5	+
తిరుపతి	+ 7	+ 9	+11	+10	+ 8	+ 6	+ 3	+ 1	— 0	+ 0	+ 2	+
వెల్లూరు	+ 4	+ 5	+ 6	+ 6	+ 5	+ 3	+ 1	— 1	— 1	— 1	+ 0	+
మదరాస్	+ 4	+ 6	+ 8	+ 7	+ 5	+ 2	+ 1	— 4	— 5	— 4	— 2	+
కుంభకోణం	+ 9	+13	+15	+14	+11	+ 6	+ 1	— 3	— 5	— 4	— 1	+
కాంచీపురం	+ 6	+ 9	+10	+10	+ 7	+ 4	+ 1	— 2	— 3	— 3	— 0	+
భద్రాచలం	— 2	— 3	— 3	— 3	— 2	— 1	— 0	+ 1	+ 1	+ 1	+ 0	—
బందరు	— 2	— 2	— 2	— 2	— 2	— 2	— 2	— 3	— 3	— 3	— 3	—
రాజమండ్రి	— 5	— 5	— 5	— 5	— 5	— 5	— 4	— 4	— 4	— 4	— 4	—
విజయనగరం	—12	—14	—14	—14	—13	—12	—10	— 9	— 8	— 8	— 9	—1
బరహంపురం	—19	—21	—22	—22	—20	—17	—15	—13	—11	—12	—14	—1

ఇందు చూపబడిన లగ్నాంతకాలములు స్టాండర్డు టైము ననుసరించి విజయవాడకు లగ్నాంతకాలము లగుచున్నవి. ఇతర దేశముల వార ఈ చూపబడిన దేశాంతర చక్రము ననుసరించి, ఆయా లగ్నాంత కాలములకు చూప బడిన నిమిషములను, విజయవాడకు పశ్చిమదేశమున నుండువార ఆ యా కాలములలో కలుపగాను, ప్రాగ్దేశములయందుండువారు తీసివేయగను, స్టాండర్డు టైముననుసరించి ఇష్టమగు వాయానగరములకు లగ్నాం కాలము లగును. తిథులలో ప్రతిమాసము దిగువను ప్రతిరోజున లగ్నాంత కాలములు చూపబడినవి

భారతదేశమున ఆయా అక్షాంశ ప్రదేశములకు మేషాది నిరయణ రాశి ప్రమాణములు – ఘటికలు-విఘటికలు-పరలు

అక్షాంశ	మేషము	వృషభము	మిథునము	కర్కాటకము	సింహము	కన్య	తుల	వృశ్చికం	ధనుస్సు	మకరం	కుంభం	మీనం
	ఘ. విఘ. పర.	ఘ. విఘ. పర.	ఘ. విఘ. పర.	ఘ. విఘ. పర.	ఘ. విఘ. పర.	ఘ. విఘ. పర.	ఘ. విఘ. పర.	ఘ. విఘ. పర	ఘ. విఘ. పర	ఘ. విఘ. పర.	ఘ. విఘ. పర.	ఘ. విఘ. పర.
10	౪-౩౫-౧౬	౫-౭-౧౦	౫-౨౭-౧౧	౫-౨౦-౧	౫-౨-౧౯	౪-౫౮-౫౧	౫-౧౧-౧౩	౫-౨౮-౨౧	౫-౨౦-౫౧	౪-౫౦-౧౬	౪-౨౨-౧౮	౪-౧౬-౧౪
11	౪-౩౩-౨౬	౫-౮-౧౦	౫-౨౭-౩౫	౫-౨౧-౩౨	౫-౪-౨౨	౪-౫౯-౫౯	౫-౧౩-౪	౫-౨౭-౨౦	౫-౨౦-౨౭	౪-౪౭-౪౪	౪-౨౦-౧౪	౪-౧౪-౬
12	౪-౩౧-౩౪	౫-౬-౧౧	౫-౨౭-౫౮	౫-౨౩-౫	౫-౬-౨౬	౫-౨-౭	౫-౧౪-౫౫	౫-౨౯-౨౦	౫-౨౦-౫	౪-౪౮-౧౨	౪-౧౭-౧౦	౪-౧౧-౫౮
13	౪-౨౯-౪౧	౫-౫-౧౧	౫-౨౯-౨౦	౫-౨౪-౩౭	౫-౭-౩౧	౫-౪-౧౭	౫-౧౬-౪౮	౫-౩౦-౨౧	౫-౧౯-౪౨	౪-౪౫-౩౭	౪-౧౬-౫	౪-౯-౪౭
14	౪-౨౮-౪౭	౫-౪-౯	౫-౨౯-౪౪	౫-౨౬-౧౨	౫-౧౦-౩౭	౫-౬-౨౭	౫-౧౭-౪౧	౫-౩౧-౨౧	౫-౧౯-౧౯	౪-౪౪-౪	౪-౧౩-౫౯	౪-౮-౩౮
15	౪-౨౫-౫౩	౫-౩-౯	౫-౩౦-౮	౫-౨౮-౪౮	౫-౧౨-౪౫	౫-౭-౩౯	౫-౨౦-౩౬	౫-౩౨-౨౩	౫-౧౭-౫౫	౪-౪౨-౨౯	౪-౧౧-౫౨	౪-౫-౨౫
16	౪-౨౩-౫౭	౫-౨-౮	౫-౩౦-౩౦	౫-౨౯-౨౩	౫-౧౪-౫౩	౫-౧౦-౫౩	౫-౨౨-౩౧	౫-౩౩-౨౫	౫-౧౭-౩౧	౪-౪౦-౫౩	౪-౯-౪౩	౪-౩-౧౨
17	౪-౨౨-౧	౫-౧-౩	౫-౩౦-౫౫	౫-౩౦-౧	౫-౧౮-౨	౫-౧౩-౭	౫-౨౪-౨౭	౫-౩౪-౨౭	౫-౧౭-౮	౪-౩౯-౧౬	౪-౮-౩౪	౪-౦-౫౮
18	౪-౨౦-౩	౪-౫౯-౫౯	౫-౩౧-౨౦	౫-౩౨-౩౯	౫-౧౯-౧౩	౫-౧౫-౨౪	౫-౨౬-౨౮	౫-౩౫-౩౨	౫-౧౮-౪౨	౪-౩౮-౩౮	౪-౫-౨౩	౩-౫౭-౪౧
19	౪-౧౭-౩	౪-౫౭-౫౪	౫-౩౧-౪౫	౫-౩౪-౧౯	౫-౨౧-౨౬	౫-౧౮-౪౧	౫-౨౭-౨౮	౫-౩౬-౩౮	౫-౧౮-౧౮	౪-౩౫-౫౭	౪-౩-౯	౩-౫౬-౨౪
20	౪-౧౬-౧	౪-౫౮-౪౭	౫-౩౨-౧౧	౫-౩౬-౦	౫-౨౩-౪౧	౫-౨౦-౧	౫-౩౦-౨౭	౫-౩౮-౪౨	౫-౧౬-౫౩	౪-౩౪-౧౬	౪-౦-౫౫	౩-౫౪-౫
21	౪-౧౩-౫౭	౪-౫౬-౪౧	౫-౩౨-౩౬	౪-౩౮-౪౩	౫-౨౫-౫౮	౫-౨౨-౨౨	౫-౩౨-౩౧	౫-౩౭-౪౯	౫-౧౬-౨౮	౪-౩౨-౩౩	౩-౫౭-౩౯	౩-౫౧-౪౪
22	౪-౧౧-౫౨	౪-౫౫-౩౪	౫-౩౩-౨	౫-౩౯-౨౮	౫-౨౭-౧౫	౫-౨౪-౪౫	౫-౩౪-౫౬	౫-౩౯-౫౩	౫-౧౬-౧	౪-౩౦-౪౯	౩-౫౬-౨౧	౩-౪౯-౨౧
23	౪-౯-౪౫	౪-౫౪-౨౫	౫-౩౩-౨౭	౫-౪౧-౧౪	౫-౩౦-౩౫	౫ ౨౮-౧౦	౫-౩౬-౪౩	౫-౪౧-౮	౫-౧౫-౩౩	౪-౨౯-౩	౩-౫౪-౧	౩-౪౬-౫౬
24	౪-౮-౩౮	౪-౫౩-౧౪	౫-౩౩-౫౫	౫-౪౩-౨	౫-౩౨-౫౭	౫-౨౯-౩౮	౫-౩౭-౫౩	౫-౪౨-౧౮	౫-౧౫-౬	౪-౨౮-౧౫	౩-౫౧-౩౯	౩-౪౪-౨౭
25	౪-౫-౨౫	౪-౫౨-౨	౫-౩౪-౨౩	౫-౪౪-౫౨	౫-౩౫-౨౨	౫-౩౨-౬	౫-౪౧-౩	౫-౪౩-౨౯	౫-౧౪-౩౯	౪-౨౫-౨౫	౩-౪౯-౧౪	౩-౪౧-౫౯
26	౪-౩-౧౧	౪-౫౦-౪౭	౫-౩౪-౫౨	౫-౪౬-౪౪	౫-౩౮-౫౦	౫-౩౪-౩౭	౫-౪౩-౧౮	౫-౪౪-౪౩	౫-౧౪-౧౧	౪-౨౩-౩౨	౩-౪౬-౪౮	౩-౩౯-౨౮
27	౪-౦-౫౪	౪-౪౯-౩౪	౫-౩౫-౨౦	౫-౪౭-౩౯	౫-౪౦-౧౯	౫-౩౮-౧౩	౫-౪౫-౩౪	౫-౪౫-౫౭	౫-౧౩-౪౧	౪-౨౧-౩౭	౩-౪౪-౧౮	౩-౩౬-౫౩
28	౩-౫౭-౩౫	౪-౪౭-౧౮	౫-౩౫-౫౧	౫-౫౦-౩౫	౫-౪౨-౫౨	౫-౩౯-౫౦	౫-౪౮-౫౩	౫-౪౮-౧౪	౫-౧౩ ౧౨	౪-౧౯-౪౧	౩-౪౧-౪౪	౩-౩౪-౧౫
29	౩-౫౬-౧౪	౪-౪౬-౫౭	౫-౩౬-౨౧	౫-౫౨-౩౫	౫-౪౫-౨౮	౫-౪౨-౩౧	౫-౫౦-౧౫	౫-౪౭-౩౩	౫-౧౨-౪౧	౪-౧౮-౪౧	౩-౩౯-౯	౩-౩౧-౩౪
30	౩-౫౩-౪౭	౪-౪౫-౩౭	౫-౩౬-౫౨	౫-౫౪-౩౭	౫-౪౭-౬	౫-౪౫-౧౪	౫-౫౨-౪౦	౫-౪౯-౫౪	౫-౧౨-౧౦	౪-౧౫-౩౯	౩-౩౬-౨౯	౩-౨౭-౫౧

N. B. :– [illegible] ప్రాంతములకు [illegible] అక్షాంశ ప్రదేశములకు [illegible] నిరయణ మేషాది లగ్న ప్రమాణములు [illegible]

విజయవాడ ప్రాంతములకు
మేషాది నిరయణ లగ్న ప్రమాణములు—పుష్కరలు

లగ్న ప్రమాణములు				పుష్కర ప్రమాణములు			
మేషము	౪-౨౩	గం	1—45	మేషము	౩-౪	గం	1—14
వృషభము	౫-౨	గం	2—01	వృషభము	౨-౨౦	గం	0—56
మిథునము	౫-౩౦	గం	2—12	మిథునము	౪-౨౪	గం	1—46
కర్కాటకము	౫-౩౦	గం	2—12	కర్కాటకము	౧-౧౮	గం	0—31
సింహము	౫-౧౬	గం	2—06	సింహము	౩-౪౧	గం	1—28
కన్య	౫-౧౨	గం	2—05	కన్య	౨-౨౬	గం	0—58
తుల	౫-౨౪	గం	2—10	తుల	౪-౧౯	గం	1—44
వృశ్చికం	౫-౩౪	గం	2—14	వృశ్చికం	౧-౧౭	గం	0—31
ధనుస్సు	౫-౧౭	గం	2—07	ధనుస్సు	౩-౪౩	గం	1—29
మకరం	౪-౪౦	గం	1—52	మకరము	౨-౧౦	గం	0—52
కుంభము	౪-౭	గం	1—39	కుంభము	౩-౧౭	గం	1—19
మీనము	౪-౨	గం	1—37	మీనము	౦-౫౬	గం	0—22

N. B. :– గత లగ్నాంత కాలముతో ముహూర్త లగ్న సంబంధమైన పుష్కర గంటలను కలిపిన శుభ ముహూర్త లగ్నమందు పుష్కర సమయము వచ్చును.

రాజమండ్రి ప్రాంతములకు
మేషాది నిరయణ రాశి ప్రమాణములు

మేషస్య	౪-౨౨	తులాయాః	౫-౨౪
వృషభస్య	౫-౧	వృశ్చికస్య	౫-౩౫
మిథునస్య	౫-౩౧	ధనుషః	౫-౧౭
కర్కాటకస్య	౫-౩౧	మకరస్య	౪-౩౯
సింహస్య	౫-౧౮	కుంభస్య	౪-౭
కన్యాయాః	౫-౧౩	మీనస్య	౪-౧

విజయనగర ప్రాంతములకు
మేషాది నిరయణ రాశిప్రమాణములు

మేషస్య	౪-౨౦	తులాయాః	౫-౨౮
వృషభస్య	౫-౦	వృశ్చికస్య	౫-౩౬
మిథునస్య	౫-౩౦	ధనుషః	౫-౧౮
కర్కాటకస్య	౫-౩౩	మకరస్య	౪-౩౭
సింహస్య	౫-౧౯	కుంభస్య	౪-౫
కన్యాయాః	౫-౧౬	మీనస్య	౩-౫౭

అయనాంశలు { నూతన సంస్కార సంస్కృత చైత్ర పక్షాయనాంశలు
సంవత్సరాదికి 23°-36'-14" అయనగతి 50", 26 }

ఆంధ్రప్రదేశ్-భారతదేశముల సౌభాగ్యములు

మిథు	వృష	మేష	మీన
		ర. చం	బు
రా	వర్ష లగ్న కుండలి		శు
ల			కే
	శ కు	గు	

మిథు	వృష	మేష	మీన
		ర. బు	శు
రా.	జగల్లగ్న కుండలి		ల
	శ. కు	గు	చం

వర్షలగ్నాపేక్షయా లగ్నాధిపతియగు రవికి భాగ్యమున ఉచ్చస్థితి. వ్యయాధిపతియగు చంద్రునితో సంబంధము. ధనలాభాధిపతియగు బుధునకు అష్టమమున నీచస్థితి. తృతీయ రాజ్యాధిపతియగు శుక్రుడు సప్తమ కేంద్రమున నుండి లగ్నమును చూచుచున్నాడు. వాహన భాగ్యాధిపతియగు కుజుడు, షష్ఠ సప్తమాధిపతియగు శని తృతీయమున నుండి లగ్న వ్యయాధిపతియగు రవి చంద్రులను చూచుచున్నారు. పంచమాష్టమాధిపతియగు గురునకు వాహనస్థితి. షష్ఠమున కేతువు. వ్యయమందు రాహువు.

ఇక జగల్లగ్నాపేక్షయా లగ్న వ్యయాధిపతియగు శని భాగ్యమున స్వచ్ఛస్థితి తృతీయ రాజ్యాధిపతియగు కుజునితో సంబంధము. ధనలాభాధిపతి యగు గురునకు రాజ్యస్థితి. సప్తమాధిపతి యగు రవియు, పంచమాష్టమాధిపతి బుధుడును తృతీయమునుండి భాగ్యమున ఉన్న శని కుజులను పరస్పరము చూచుచున్నారు. వాహన భాగ్యాధిపతియగు శుక్రుడు ద్వితీయమున నుచ్చలోనున్నాడు. షష్ఠమున రాహుస్థితి. షష్ఠాధిపతియగు చంద్రునకు లాభస్థితి. వ్యయమందు కేతు స్థితి.

ఇట్లు విచారణచేయగా ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వముచే తలపెట్టబడి 2—3 సంవత్సరముల నుండి స్తంభించిపోయిన కార్యక్రమములన్నియు నీ సంవత్సరమున అధిక ధన వ్యయములతో చురుకుగా నెరవేరగలవు ఆదాయమునకు మించిన బడ్జెట్లు ఎక్కువగును. వ్యవసాయమునకు సంబంధించిన బృహత్పథకములు ఫలవంతమగుచుండును. రాష్ట్ర కేంద్ర ప్రభుత్వముల సంప్రదింపులభివృద్ధి యగుచుండును. కళారంగమున పుంభివృద్ధిగాను పలుకుబడి హెచ్చుగా నుండును. అంతర్జాతీయ భావము పెంపొందగలదు

ఈ సంవత్సర దేశారిష్టయోగములు హెచ్చుగలవు. కుజస్తంభన, కాలసర్ప యోగము, చాతుర్గ్రహ, పంచగ్రహ, షడ్గ్రహ కూటములు వచ్చుట వలన ప్రపంచమున అందరు భయాందోళనముతోనుండునట్లు తోచుచున్నది.

విదేశములలో భారతదేశ కీర్తి, అలీనపద్ధతి ఇనుమడించగలదు. రాష్ట్ర కేంద్ర ప్రభుత్వములు సమాశ్రయముతో శోభిల్లుచున్నను, మధ్యమధ్య చిన్నతరహా పేచీలు తలయెత్తగలవనియు, అప్పుడప్పుడు కొలది మార్పులు ఉభయత్ర రాగలవనియు తోచుచున్నది.

కార్తులు — ఫలములు 1982

జ్యేష్ఠ శు 3 మం (25 మే) వ గం 8-53 రోహిణికార్తి - సువృష్టితుల్య
బహు ౨ మం (8 జూన్) ఉ గం 6-47 మృగశిరకార్తి-ఖండవృష్టి
ఆషాఢ శు ౧ మం (22 జూన్) ఉ గం 6-48 ఆర్ద్రకార్తి- సాధారణ వృష్టి
శు ౧౪ సో (5 జూలై) తె గం 5-52 పునర్వసుకార్తి-సువృష్టి వరె
బ ౧౩ సో (19 జూలై) తె గం 4-55 పుష్యకార్తి - అచటచట వృష్టి
శ్రావణ శు ౧౩ సో (2 ఆగ) రా గం 3-45 ఆశ్రేషకార్తి-సువృష్టిసమము
బ ౧౨ సో (16 ఆగ) రా గం 1-30 మఘకార్తి-సామాన్య వృష్టి
భాద్రపద శు ౧౧ సో (30 ఆగ) రా గం 9-24 పూ. ఫల్గు. కార్తి-సాధరణ వృష్టి
బ ౧౧సో (13 సెప్టెం) ప గం 3-19 ఉ ఫల్గుణికార్తి-సమోచిత వృష్టి
సంపర్ణాశ్వయుజ శు౧౦సో (27 సెప్టె) ఉ గం6-43 హస్తకార్తి-అచటచటువృష్టి
బ ౪ ఆది (10 అక్టో) సా గం 7-48 చిత్రకార్తి-సవాతచిత్రవృష్టి
నిజాశ్వయుజ శు ౭ ఆది (24 అక్టో) ఉ గం 6-11 స్వాతికార్తి-సవాతవృష్టి
బ ౭ శని (6 నవం) ప గం 2-23 విశాఖకార్తి-సవాతాల్పవృష్టి
కార్తిక శు ౪ శుక్ర (19 నవం) రా గం 8-22 అనూరాధకార్తి-వాతాధికాల్ప వృష్టి

వర్ష సారాంశము

చైత్ర శుక్లములో గాలి మేఘాడంబరములతోకూడిన అతిస్వల్పవర్షము పడును. బహుళములో క్రమేపియు ఎండలు తీవ్రమగును. వైశాఖమాసమంతయు ఎండలు తీవ్రమగును. ఆయా ప్రాంతమున తొలకరివానలు ప్రారంభమగునాయనిపించుచున్నది. జ్యేష్ఠశుక్లములో ఎండలు తీవ్రముగ నున్నను తొలకరి వానలు ప్రారంభమగును. ఆరంభముల కనుకూల వర్షములు కలుగును. బహుళములో అచటచట సామాన్య వర్షములు పడును. మొత్తమును ఈ మాసములో 2-3 గాలిదుమారములు రేగి అరటి, మామిడి మొదలగు ఫలజాతికి నష్టము కల్గునాయనిపించుచున్నది. ఆషాఢ శుక్లములో పూర్వార్ధమున అనుకూల వర్షములు కలుగు సూచనలు కలవు. ఉత్తరార్ధమున తెరపి సూచన కలదు. గాలులు కూడ వీచును. బహుళమున వర్షము స్వల్పమైనను ఆకాశము మేఘాచ్ఛాదితమై యుండును. ఆయా ప్రాంతమున అచటచట పిడుగుపాట్లు కూడ సంభవించును. శ్రావణ శుక్లములో అనుకూల వర్షములు కలుగును. పర్వతములమీద మంచి వర్షములు పడి కృష్ణా గోదావర్యాది నదులు బాగుగ ప్రవహించును. బహుళములో కొన్నిచోట్ల సంపూర్తి వర్షము. కొన్నిచోట్ల అనావృష్టిగ నుండును. భాద్రపద శుక్లమున తెరపిగ నుండి మధ్యమధ్య స్వల్పము వర్షించి, పూర్ణిమా ప్రాంతమున అనుకూల వర్షములు కలుగును. బహుళమున మవృష్టియనిపించును. శుక్లములో వెనుకప్రాంతములవారు వర్షమునకై నిరీక్షించెదరు. సంపర్ణాశ్వయుజమున అనావృష్టియోగ ప్రాబల్యము తగ్గి సువృష్టి యోగములధికముగ నుండుటచేతను-నాడీ యోగములు సమబలము కలిగి నుండుటచేతను మాసమంతయు అనుకూల వర్షములు కలుగును. కొన్ని గ్రహములకు చండవాయు నాడీ వాయునాడీసంచారము వలన ఖండాంతరములయందు గాలివానలు సంభవించు సూచనలు కలవు 1-2రోజులు ముసుళ్ళుకూడా పట్టునని పించుచున్నది. నిజాశ్వయుజ శుక్లములో పూర్వార్ధమున వర్షములు పడి పూర్ణిమా ప్రాంతమున తెరపి కల్గి బహుళమున ఉత్తరార్ధమున అధిక వర్షములు కలుగును. ఈ మాసమంతయు అధిక గ్రహములకు యామ్యనాడులయందు సంచారము వలన 1—2 సార్లు ఖండాంతరములయందు తుపానులు సంభవించు సూచనలు కలవు. కార్తిక మాసమున వృష్ట్యనావృష్టియోగములు సమబలము కలిగియున్నను. రవి-బుధ-గురు-శుక్రులకు చండవాయు నాడీ సంచారమువలన వాయు ప్రాబల్యముతో కూడిన వర్షములు పడును. బహుళమున శీతలము ప్రారంభమగును. మార్గశిర శుక్లమున అప్పుడప్పుడ వర్షములు కురుగును. బహుళమున తెరపితో కూడిన 1-2 వర్షములు పడినను క్రమేపియు శీతల మధికమగును-క్షయ మాసమున సామాన్య వర్షములు పడును మంచు-గాలి-శీతలము బాగ గ నుండును. అధిక పాల్న

మున బుతు ధర్మమున కనుకూలమగు వాతావరణము కలుగును. నిజఫాల్గుణమున మాసమంతయు రపిగ నున్నను అహా(ప్రాన్తమున సామాన్య వర్షములు పడును.

సర్వసారాంశము :- చైత్ర వైశాఖములలో ఎండలు గాలిదుమారములు హెచ్చుగనుండును. కృష్ణశుక్లములలో తొలకరివానలు ప్రారంభమగును. ఆషాఢమున సస్యోచితముగ నుండును. శ్రావణ మాఘమున భాద్రపద శుద్ధమున మెరక ప్రాంతములవారు వర్షాగమమునకై నిరీక్షించెదరు. భాద్రపదం లగాయతు కార్తీక మాసాంతము వరకు గాలి యోగములు, వర్షయోగములు కలవు మొత్తం ఈ సంవత్సరం 2-3 సార్లు సుడిగాలులు వీచును. కార్తీక మార్గశిరములందు స్వల్ప వర్షములు కలుగును. తరువాత ఆ వత్సరం బుతుధర్మమున కనుకూలముగ నుండును. అధిక గార్తులు క్రూరగ్రహవారములందు సంభవించుట వలన వర్షములు, పంటలు సామాన్యముగ నుండును. దేశాదిష్టములందు సస్య వినాశకయోగములుండుటకూడ గమనించతగియున్నది.

సూర్య గ్రహణము

15-12-1982 కార్తీక బ 30 స్థి బుధవారమున సంభవించు సూర్యగ్రహణం రాజమండ్రి, విజయనగరం, విజయవాడ మొదలగు దక్షిణదేశములకు కానరాదు. హైదరాబాదు మొదలగు ఉత్తరదేశములకు కనుబడును. హైదరాబాదుకు స్పర్శ సా గం 4-9 మధ్యః సా గం 4-20 మోక్షః సా గం 4-31 గ్రాసః 0.07 మధ్యకాలమున యంత్ర సహాయముతో చూచువారికి చింతాకులో సగం గ్రాసము కనబడును. గ్రహణము కనబడిన ప్రాంతములవారు గ్రహణానంతరము నిత్య భోజన ప్రత్యాబ్దికములను నిర్వర్తించవలెను. కనపడని వార్కి స్నానము కూడ నవసరంలేదు.

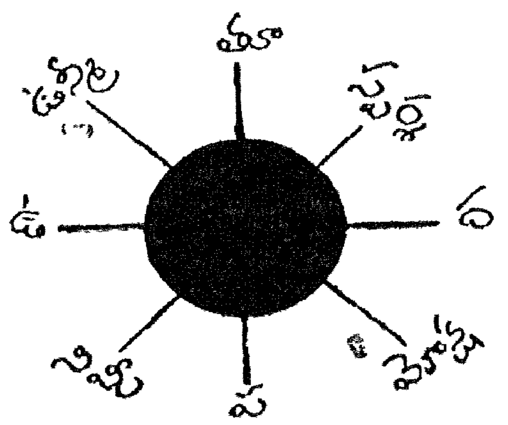
ముచ్యమానోదయ ఖచ్చన్న చంద్రగ్రహణము 30-12-1982 గురువారం చిత్రభాను సంవత్సర మార్గశిర శు 15 మా గురువాసరే. ఆర్ద్రా నక్షత్రయుక్త మిధునరాశౌ ముచ్యమానోదయ ఖచ్చన్న చంద్రగ్రహణం. రాహుగ్రస్తః. సింగ వర్ణః. చంద్రోదయ కాలేగ్రాస (బింబ) శేషం

ంరం సితం దృశ్యం ౧౧ / ౧౮౦

౧౦౦

సూర్యోదయాది

స్పర్శకాలః	I.S.T	ప గం 3-20
నిమీలన కాలః	I.S.T	సా గం 4-28
మధ్య కాలః	I.S.T	సా గం 4-59
ఉన్మీలన కాలః	I.S.T	సా గం 5-20
విజయవాడాయాయాః		
సూర్యాస్తమయకాలః	I.S.T.	5-42
చంద్రోదయకాలః	I.S.T.	5.44
శుద్ధమోక్షకాలః	I.S.T.	సా గం 6-37
బింబా దర్శన కాలః		1- 1
ఆద్యంత పుణ్యకాలః		3-17

ఉత్తరగోలః. అపసవ్యగ్రహణం ప్రాగాగ్నేయ మధ్యే స్పర్శః వాయవ్యదిశి నిమీలనం. ఈశాన్యోత్తర మధ్యే ఉన్మీలనం. నైఋత్యాసన్నే మోక్షః

నిత్యభోజన ప్రత్యాబ్దికాది నిర్ణయః గ్రస్తోదయే భవేద్దోర్నా హర్భోజన మాచరేత్। ముక్తిం దృష్ట్వాతు భోక్తవ్యం స్నానం కృత్వాతతః పరమితి॥ ప్రమాణానుసారేన శుద్ధ చంద్రబింబం దృష్ట్వా మోక్ష స్నానం కృత్వా పాకాదికం నిర్వర్త్య నిత్యభోజన ప్రత్యాబ్దికం కార్యం। కించ విధవాకర్తృక ప్రత్యాబ్దికేష్వేవతాసాం రాత్రౌ భోజన నిషేధాత్పర దిన ఏవేతి నిష్కర్షః

తా॥ ముచ్యమానోదయ చంద్రగ్రహణము కావున వగలు భోజన ప్రత్యాబ్దికములు చెయ్య కూడదు. శుద్ధ చంద్ర బింబమునుచూచి స్నానంచేసి పాకాదికమునుచేసి రాత్రియందు నిత్య భోజన ప్రత్యాబ్దికములను నిర్వర్తించవలెను. విధవాకర్తృక శ్రాద్ధము పరదినమందు చేయవలెను. రాత్రి భోజన నిషేధము కావున వనికిరాదు.

గ్రహణ గోచారము

మేష-సింహ-కన్య- మకర రాశి వారలకు శుభప్రదము.
వృషభ-తుల-ధనుస్సు- కుంభ రాశి వారలకు మధ్యమ ఫలము.
మిధున-కర్కాటక-వృశ్చిక-మీన రాశివారలకు అధమ ఫలము.

గ్రహణ శాంతి

జన్మనక్షత్రము నందుగాని, జన్మరాశి యందు గాని చంద్రగ్రహణము సంభవించిన నెడితో చంద్రబింబ నాగ ప్రతిమలను చేయించి వాటిని నేతితో నిండిన కాంస్య (కంచు) పాత్ర యందుంచి తిల వస్త్ర దక్షిణలను సంపాదించి గ్రహణ మధ్య కాలానంతరము సంకల్పము చేసి రవి చంద్ర రాహు గ్రహ ధ్యానించి "తమోమయ మహాభీమ సోమసూర్య విమర్దన, రజతదాన ప్రదానేన మమ శాంతి ప్రదోభవ, విధుంతుద నమస్తుభ్యం సింహికానంద నాచ్యుత, దానే నానేన నాగస్య రక్షమాం వేధజా ద్భయాత్" అను మంత్రముల నవేక పర్యాయములు పఠించి కాంస్య (కంచు) పాత్ర యందుంచబడిన ఆ ప్రతిమలను యథాశక్తి తిలవస్త్ర దక్షిణలతో "గ్రహణ సూచితారిష్ట నివార ణార్థం. శుభ ఫల ప్రాప్త్యర్థంచ తుభ్య మహం సంప్రదదే నమమ" అను దాన వాక్యముతో బ్రాహ్మణునకు దానమీయవలెను ఏ అనిష్టస్థానమైనను పుష్టినను ఇచ్చుచుండి ఈ ప్రకా రమే శాంతి జరిపించవలెను.

ధర్మ సందేహములు

క్షయాధిమాస కర్తవ్య నిర్ణయ సారాంశము

సంవత్సరాశ్వయుజ మాసమున, నిజాశ్వయుజ మాసమున ప్రతి వర్షం పెట్ట ఆబ్దిక (ప్రత్యాబ్దిక)ములు యధా శక్తి యమగ 2 నెలలలోను పెట్టవలయును. క్షయ మాస ము అనగా పౌషమాఘ యుగళీభూతాంహస్పత్యమునందు పౌష మాస ప్రయుక్త ప్రత్యాబ్దిక ములు, మాఘ మాస ప్రయుక్త ప్రత్యాబ్దికములు, అధి ద్వయ ము నందు అన్నాను ప్రయుక్తములని సంకల్పముచేసి అపరాహ్ణ కాలమునందే ఆచరించవలయును. కార్తీక మార్గశిర ప్రత్యాబ్దికములు ఉత్తరమాసములయందే నిర్వర్తించవలెను. దేవీ నవరాత్రి దీపావళి వ్రత విశేషములు నిజాశ్వయుజ మాసమందు, క్షయ మాస మునందు రెండుమాసములు సంబంధించిన వ్రత విశేషములను నిర్వర్తించవలయునని శాస్త్ర నిర్ణయము. ఈ ప్రకారముగనే నిగంగ శ్రీ నాగ్నిచయన నూ వృద్ధ ప్రసితాపములు శ్రీ చామీయ శాస్త్రిగారు, ప్రసిద్ధ ప్రసితాపములు శ్రీ శేషాచలశాస్త్రిగారు 160 సం॥ల॥ క్రితం ఇచ్చిన చిత్రభాను సం॥ను, 141 సం॥ ॥ క్రితం వచ్చిన నల సం॥ంలోను నిర్ణయించిన తీరును, అలాగునే 19 సం॥ ల క్రితం రౌద్రి సం॥ము మా నిత్యపాఠ ముందు విర్ణయించిరి. ఆ తీరునే క్షయించినను ప్రమాణ నిర్ణయించినాము. దుర్మతి సం॥ ॥ ఆశ్వయుజం లగాయతు, ప్రమాది సం॥ ॥ క్షయ మాసాంతమువరకు గణించినవార్కి అనుసూసక నిర్ణయమును ఉత్తర పీఠిక గోచారము చూడవగును. రాబోవు సంవత్సరంలో ఏర్పాటున. ప్రత్యాబ్దికముల నిర్ణయము గూర్చి, మాసమునను తెలుసుకొనుటకు క్షయ మాసములో ప్రతి తిథి పూర్వార్ధము (మొదటి సగం). పౌషముగ చూపినాము. అంటే తిథి పూర్వార్ధములో పుట్టిన వారికి పౌషమే తిథి పాస మని తిథి ఉత్తరార్ధములో మాఘమాసమని తెలుసుకొనగోరుచున్నాము. మేము మా గణిత

ప్రకారముగ వచ్చిన క్షయాధి మాసములను చూపు చున్నాము. అన్యులతో ఒకప్పుడు సరిపోవు చున్నవి. ఒకప్పుడు భేదించువచ్చు విషయము అందరకును తెలిసిన విషయము సత్యమే. కాక తాత్కాలముగ ప్రకృతము సరిపోయినవి. అజ్ఞాన విసితముగు అన్యుల వ్యక్తపు ప్రాలకు సమా ధానము చెప్పనవసరములేదు అని ఉపేక్షించడమైనది.

శుభమస్తు ॥ శ్రీరస్తు ॥ అవిఘ్నమస్తు

శ్రీ లలితా మహాత్రిపుర సుందరీ చంద్రమౌళీశ్వరాభ్యాంనమః

శ్రీదుందుభినామ సంవత్సర పఞ్చాఙ్గ పీఠికాప్రారంభః

శ్లో॥ అచిన్త్యా వ్యక్తరూపాయ నిర్గుణాయగుణాత్మనే। సమస్త జగదాధార మూర్తయే బ్రహ్మణే నమః ॥౧॥ లంబోదరాంఘ్రి ద్వయసుంబజ శ్రీ సర్వస్వమాస్వహనుర్భయాసః। యద్భ్రయా బ్రహ్మముఖాసురేశా నిరంతరాయం సఫలీకృతార్థాః ॥౨॥ ప్రాప్తుప్రస్మేను నిత్యో భుజంగ శయ్యా విభూషా విహగేశ్వవాహనా। గోపాల వల్లేశ్వర దేవ దేవోస్తు మే ప్రియాధత్త హృదర్ధదేహా ॥౩॥ వేదమయాం నాదమయాం బిందుమయీం పరపదోద్య దిందుమయాం। మంత్రమయాం తంత్రమయాం ప్రకృతిమయాం నౌమి విశ్వవికృతిమయాం ॥౪॥ లక్ష్మీప్రదాన సమయే నవ విద్రుమాభం. విద్యాప్రదాన సమయే శరదిందు శుభ్రాం. విద్వేషి వర్గ విజయేచ తమాల నీలాం గౌరీం త్రిలోక జననీం శరణం ప్రపద్యే ॥౫॥

జ గ ద్గు రు వ ర్ణ న ం

శ్లో॥ జగద్గురూ గురూ వందే శంకరాచార్య రూపిణౌ।
స్మరణే మోక్షదాతారౌ కామకోటి మహేశ్వరౌ ॥౬॥
శ్రీ చంద్రశేఖరాభిఖ్య జయేంద్రాభిఖ్యౌ యతీశ్వరౌ।
స్మరణేమోక్షదాతారౌ వాంఛితార్థ ఫలప్రదౌ ॥౭॥

కులగురు స్తు తిః

శ్లో॥ ఉచ్చైరుగ్రగహ నిగ్రహం ప్రవితత రోజ్యోతిః పదైకాశ్రయం।
విద్యాగోచర మాహతోరు తమసంత్రయ్యాత్మకం నిస్తమం।
శ్రీమన్నోరి కులాగ్రణీ మణి మిమం శ్రీ సూర్యనారాయణం।
విద్వాంసం తముపాసిమో శుభధియా నిర్విఘ్నమారాధ్నమః ॥౮॥

స్వీ య వ ం శ క్ర మః

శ్లో॥ శ్రీ కౌండిన్యస గోత్రే పిడపర్త్యాఖ్యాన్వయే ప్రసిద్ధతమే। త్రిస్కంధశాస్త్రకృతినో భవన్తి శశ్వద్బుహాః కాలాత్ ॥౯॥ చలమాఖ్య వేంకట చలాఖ్యస్తదా భవద్బుధః। యోలుప్తమాన విషయకాదేనా గణయదపిచ విశ్వపతిం ॥౧౦॥ తస్యసుత స్తత్సదృశ శ్శేషాచల దైవ విత్ప్రవరః జజ్ఞాతే తస్యసుతౌ పూర్ణా విద్యామపరిపూర్ణౌ ॥౧౧॥ తయోర్ద్వితీయోఽద్వితీయ ప్రతిభావాన్సు తథోత్తమః। శ్రీ పూర్ణార్యః పుష్కరాది సంప్రాప్తోజ్జ్వల దృశః ॥౧౨॥ తస్యార్య వర్యస్య పితృప్రసాద ప్రాప్తా ఖిల జ్యోతిష సద్రహస్యః। త్రిస్కంధ శాస్త్రాబ్ధి కృతాధిక శ్రమాః పంచాత్మజాస్సద్గణిత ప్రవీణాః ॥౧౩॥ శాంతస్తేను ద్వితీయ శ్శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య సుధీమణిః। బాల్యేవయసితాతేన జ్యోతి శ్శాస్త్రే సుశిక్షితః ॥౧౪॥ వారాణస్యాం గురుర్యస్య ఝరోపాఖ్య మురళీధరః తదనుగ్రహ సంప్రాప్త గోల విద్యా విచక్షణః। ॥౧౫॥ జేతాసభాసు శ్రోతౄ ణాం గణితే భీమ విక్రమః। మహారాజస్య విజయ నగర్యాం దైవ విన్మణిః యస్మైదత్తం శ్రీముఖం శ్రీ కామకోటిమహేశ్వరైః ॥౧౬॥ శైవ బాలా మహామంత్ర జపపూజా పరాయణః। ॥౧౭॥ గజానన గుహాశాంభోరివ ద్వైతస్య నందనౌ। తయోః పూర్వస్తు శ్రీకృష్ణ స్సుబ్రహ్మణ్యా హ్వయః పరః ॥౧౮॥ గురువర కృపయా వాభ్యాం సిద్ధాన్తి కృత్య నిఖిల సంతత్సు। స్వమతం తథాద్య క్రియతే పంచాంగం ధర్మకర్మార్థం ॥౧౯॥

స ం వ త్స రా ది కృ త్య ం

బ్రాహ్మే ముహూర్త ఉత్థాయ దంతధావనపూర్వకం। స్నానాదివిధినతుర్, ర్య ర్యాం, ... సారతః ॥౨౦॥ అబ్దాదౌ మిత్ర సంయుక్తో మంగల స్నానమాచరేత్। ... దైవ ... గృహే ॥౨౧॥ గురూన్విప్రాంశ్చ సంపూజ్య ... బ్రాహ్మణప్సురా। ... ప్రత్యాసుకృతానాం ఫలం లభేత్. ॥౨౨॥

అధాదౌ బ్రహ్మణః ప్రమాణమ్

శ్లో॥ తీక్ష్ణ సూచ్యాబ్జపుష్పస్య దలభేద స్రుటిర్భవేత్। తద్భతంలవ ఇత్యుక్తస్త్రిం ... ॥౨౩॥ నిమేషైస్సక్త్రింశత్యావాలో గుర్వక్షరస్యచ। దశగుర్వక్షరో ప్రాణః ... ॥౨౪॥ షడ్భిః ప్రాణైర్వినాడి స్యాత్తత్షష్ట్యా నాడికాస్మృతా। ఇత్యాది నకాల నిరూపణాత్తు బ్రహ్మణః పరమాత్మనః ॥౨౫॥ ఇత్యన్న బ్రహ్మసిద్ధాంత వాక్యానుసారేణ సౌరమానేన బ్రహ్మణ్యప్రమాణమే ... మాసాః ౫ దినాని ౨౭ ఘట్యః ౧౬ విఘట్యః ౪౦ లవకాల ప్రమాణం సం ౧౯ మా. ౮ దినాని ౨౭ ఘట్యః ౧౬ విఘట్యః ౪౦ నిమేషకాల ప్రమాణం సం ౧౪౪౧ మా౫ దినా౨౭ ఘట్యా ౨౧ ... స్వరోచ్చారకాలప్రమాణ సం ౪౦ సహ। ప్రాణకాల ప్రమాణ సం ౪ లక్షా। విఘటికా ప్రమాణ ౧౨ ౭౪ లక్షా। ఘటికా ప్రమాణ సం ౧౪ కో ౪౦ లక్షా। అహః ప్రమాణ సం ౪౩౭ కోటయః। అహోరాత్ర ప్రమాణ సం ౮౬౪ కోటయః। మాస ప్రమాణ సం ౨౫౯౨౦ కో మాసు ప్రమాణ సం ౫౧౮౪౦ కో. అయన ప్రమాణ సం ౧౫౫౫౨౦ కో. సంవత్సర ప్రమాణ సం॥ ౩౧౧౦౪౦ కో. వర్తమానస్యాస్య బ్రహ్మణః పరాఖ్య స్యాయుషోర్ధం గతం। ద్వితీయ రార్ధే ప్రథమవర్షే గత ఘట్యాదయః ఘ ౧౭ విఘ ౪౨ ప్రాణ [౦] గుర్వక్షరోచ్చార కాల ౩ నిమేష ౧౯ లవకాల ౧౮ త్రుటికాల ౯౪ సంప్రతి పంచపంచాశత్తమే త్రుటికాలే గత మాసాః ౦ దినాని ౦౨ ఘట్యః ౨౦ విఘట్యః (౦) బ్రహ్మణ స్సౌరమానేన వయో గతవత్సరాః ౧౫౫౫౧౯౭౭ కో ౨౯ ౦ ౪౯ సహ ౧౩ సం। ఇదాని తన శ్వేత వరాహ కల్పే స్వాయంభువ స్వారోచిషోత్తమ తామస రైవత చాక్షుష, వైవస్వత, సావర్ణి, దక్షసావర్ణి, బ్రహ్మసావర్ణి, రౌచ్య, భౌత్యాఖ్యేషు చతుర్దశ మనుషు స్వాయం భువాద్యాష్షణ్మనవో గతాః సప్తమే వైవస్వత మన్వంతరే సప్త వింశతిమహా యుగాని గతాని। అష్టా వింశతి తమే మహాయుగే కృత, త్రేతా, ద్వాపరయుగాని గతాని. అస్మిన్కలి యుగే ౫౦౭౩సం॥ గతాని। సప్తర్షీంద్ర మనూనాంచ ఘటికా కాలసంభవాః ద్వ్యబ్దీందవో వత్సరాస్స్యు బ్రహ్మ వర్ధనయేత్సరు। పరమాయుషి చైతేషాం యుగానా మేక సప్తతిః। సప్తర్షీంద్ర మనూనాంమపి స్వమానే నాయుర్వర్ష శతమేవ। తత్ప్రమాణ సౌరాబ్దాః ౩౦ కో ౬౭ ల ౨౦ సహ॥ సంవత్సర ప్రమాణ సం॥ ౩౦ ల ౬౭ సహ ౨౦౦ సం। అహోరాత్ర ప్రమాణ సం ౮౫౨౦ దిన ప్రమాణ సం ౪౨౬౦ ఘటికా ప్రమాణ సం ౧౪౨। వర్తమానస్యాస్య వైవస్వత మనోర్వయో గత వత్సరాః ౧౨ కో ౫ ల ౩౩ సహ ౯౩ సం। ఏష్యాబ్దాః ౧౮ కో ౬౧ ల ౯౬ సహ ౯౧౭ సం। సృష్టికాలాత్ప్రభృహ్మ ధ్యాన గత వత్సరాః ౧ కో ౭౦ ల ౬౪ సహ। సృష్ట్యాదిగత సౌరాబ్దాః ౧౯౫ కో ౫౮ ల ౮౫ సహ ౮౩ సం కలిగతాబ్దాః ౫౦౭౩ శ్రీమచ్ఛంకర భగవత్పాదపూజ్యావ తారాబ్దాః ౨౦౫౩ శ్రీ భాష్యకార శ్రీ రామానుజ పాదపూజ్యావతారాబ్దాః ౯౬౫ శ్రీమధ్వాచార్య పాదపూజ్యావతారాబ్దాః ౮౬౮ శాలివాహన శకాబ్దాః ౧౮౯౪ ప్రభవాది గతాబ్దాః ౫౫ ఏష్యాబ్దాః ౫

వ్య వ హా ర మా న ని రూ ప ణ ం

అథాస్మిన్దేశే లోకవ్యవహారార్థం చాంద్రమానాబ్దో గ్రాహ్యః వింధ్యస్యోత్తరదేశే బార్హస్పత్యా మానాబ్దో గ్రాహ్యః। అయమేవ ఫలప్రదర్శనార్థం మానమాస్య గ్రాహ్యః॥ చాంద్రమాన వశాదయం దుందుభినామ సంవత్సరః। బార్హస్పత్యమాన వశాదయం యువనామ సంవత్సరః। అయం ''వైశాఖా''బ్ది ఇత్యుచ్యతే। ''యుగంభవే ద్వత్సరపంచకేన యుగానితు ద్వాదశవర్ష షష్ట్యా'' మితి శ్రీపత్యాద్యుక్తేః ప్రభవాదిక్షయాన్తేషు షష్టి సంవత్సరేషు పంచవత్సరాత్మకాని ద్వాదశ యుగాని భవంతి। తత్ర తభగ (సూర్య)

దేవతాకం ద్వాదశ యుగం వర్తమానం! అస్మిన్యుగే సంవత్సర - పరివత్సరేదావత్సరాను వత్సరే ద్వత్సరాణాం పంచానాం మధ్యే అగ్ని దేవతాకస్సంవత్సరః ప్రథమో దుందుభినామ సంవత్సరః! అస్మిన్వత్సరే తిల దానం మహాఫలం! తదుక్తం విష్ణుధర్మోత్తరే! సంవత్సరే ఉదాత్ప్రాణాం తిల దానం మహాఫలం॥ యుగఫలం!! చత్వారి చాన్యాన్యథమాని విన్ద్యాత్॥ సంవత్సరఫలం. భాగ్యే (సూర్యే) యుగే దుందుభి సంజ్ఞవాద్యం! సస్యస్య వృద్ధి మహతీంకరోతి! బార్హస్పత్యమానేన యువనామ సంవత్సరఫలముక్తం వరాహ సంహితా యాం! ప్రభూత పయసో గావ స్సుఖినస్సర్వ జంతవః! సర్వాః కామ ప్రియాసక్తా యువాబ్దే యువతీ ప్రజాః (స్త్రీలు)

దుందుభినామ సంవత్సర ఫలం

శ్లో॥ సర్వసస్య సుసంపూర్ణా ధాత్రీదుందుభివత్సరే
రాజభిః పాల్యతే పూర్వదేశేశ్వర వినాశనం

బార్హస్పత్యమాన యువాబ్ద ఫలం

శ్లో॥ ప్రభూతకామాః ప్రమదాయువాబ్దే గోధూమ శాలీక్షు ఫలాని భుంక్తా!
చోరామయ వ్యాళభయం ప్రభూతం తథాపి విందంతిన దుఃఖ మేతాః

గురూదయాబ్ద ఫలం

శ్లో॥ నైశాఖాబ్దే తురాజానో ధర్మమార్గ రతాః ఖలు
సుభిక్షం క్షేమ మారోగ్యం ద్విజాశ్చాధ్వరతత్పరాః

తా॥ ఈ సంవత్సరమునకు చాంద్రమానవశమున ''దుందుభి'' అని పేరు, బార్హస్పత్యమాన వశమున ''యువ'' అని పేరు. భగ (సూర్య) దేవతాకమగు ద్వాదశ యుగమున మొదటిదగు అగ్ని దేవతాకమైన సంవత్సరమను పేరు గల దుందుభి నామ సంవత్సరమున తిలదానము-మహాఫలము. భూమి సస్యములతో నిండియుండును. దేశము ప్రభువులచే చక్కగ పరిపాలింపబడుచున్నను, తూర్పు దేశాధిపతికరిష్టము. బార్హస్పత్యమానముచే స్త్రీలు కామాసక్తులగుదురు. గోధుమలు, ధాన్యము, చెరకు ఫలించును. చోర రోగ సర్ప భయము కలిగినను ప్రజలకు దుఃఖము కలుగదు. గురూదయముచే ప్రభువులు ధర్మమార్గనిరతులుగా నుందురు. బ్రాహ్మణులు యాగతత్పరులగుదురు. ప్రజలకు సుభిక్షము-ఆరోగ్యము కలుగును.

తస్యైతాదృశఫల విశిష్టస్య సమస్త కల్యాణభాజనస్య శ్రౌత స్మార్తాద్యఖిల క్రియాతంత్ర వ్యవహార హేతుభూతస్య శ్రీ దుందుభి నామ సంవత్సరస్య.

1. రాజా శుక్రః	11. పరీక్షక శ్శుక్రః	21. నరాధిపతిః కుజః
2. మంత్రీ బుధః	12. గణక స్సూర్యః	22. గ్రామనాయక శ్శుక్రః
3. సేనాధిపతి కుజః	13. గ్రామపాలకః కుజః	23. వస్త్రాధిపతి స్సూర్యః
4. సస్యాధిపతి శ్శుక్రః	14. ద్వైవజ్ఞశ్చంద్రః	24. రత్నాధిపతిః కుజః
5. ధాన్యాధిపతిర్గురుః	15. రాష్ట్రాధిపతి శ్శుక్రః	25. వృక్షాధిపతిర్గురుః
6. అర్ఘాధిపతి కుజః	16. సర్వదేశోద్యోగాధిపతి ర్బుధః	26. జంగమాధిపతి శ్శుక్రః
7. మేఘాధిపతి కుజః	17. అశ్వాధిపతిర్బుధః	27. సర్పాధిపతిస్సూర్యః
8. రసాధిపతి స్సూర్యః	18. గజాధిపతి శ్శుక్రః	28. మృగాధిపతి శ్చంద్రః
9. నీరసాధిపతి శ్శుక్రః	19. పశూనామధిపతిః కుజః	29. శుభాధిపతి శ్శుక్రః
10. పురోహిత శ్శుక్రః	20. దేవాధిపతి శ్శుక్రః	30. స్త్రీణామధిపతిః కుజః

రాజ్ఞ శ్శుక్రస్య ఫలం

శ్లో॥ సమృద్ధ సస్యావసుధాతి వృష్టిర్గావోహి సంపూర్ణపయః ప్రదాస్స్యుః!
ప్రియాః ప్రియాణాం జనయంతితోషం కామోపచారైర్భృగుజేబ్దనాథే.

తా॥ భూమి పండింతి వృష్టి-సస్య సమృద్ధి కలుగును. గోవులు క్షీర సమృద్ధిగ నుండును. స్త్రీ పురుషులు అన్యోన్యము ఆనందముగ నుందురు.

మంత్రిణో బుధస్య ఫలం

శ్లో॥ వాయునా పీడితా మేఘాస్సర్వేపాపరతాజనాః
అమాత్యే సోమ పుత్రేత్ర జాయతే మధ్యమం ఫలం

తా॥ మేఘములు వాయువుచే ఎగరగొట్టబడును. జనులు పాపాసక్తులగుదురు. సామాన్య ఫలము కలుగును.

సేనాధిపతేః కుజస్య ఫలం

శ్లో॥ ఆతంక పీడా భువి సస్యనాశః లోకాస్సమస్తా జ్వలితా భవన్తి!
అత్యన్తయుద్ధం క్షితిపాలకానాం కుజే చ సేనాధిపతౌ ధరిత్ర్యాం.

తా॥ వ్యాధి భయం. పంట స్వల్పము. అగ్నిభయం. యుద్ధభయం కలుగును.

సస్యాధిపతే శ్శుక్రస్య ఫలం

శ్లో॥ ఊర ధాన్యాని [illegible] స్థల ధాన్యాని [illegible] నిచ
పాండు భూమిస్సుఫలితా శుక్రే సస్యాధిపే యది.

తా॥ పల్లపు పంటలు-మెట్ట పంటలు సమముగ పండును. తెల్లభూమి చక్కగ ఫలించును.

ధాన్యాధిపతేర్గురోః ఫలం

శ్లో॥ సువృష్టి స్సర్వదేశానాం సర్వ సస్య సమృద్ధయః
ధరంతి గావస్సుదుఘా గురౌ ధాన్యాధిపే సతి

తా॥ సువృష్టి-సర్వసస్య సమృద్ధి-గోవులు చక్కగ పాలిచ్చును.

అర్ఘాధిపతేః కుజస్య ఫలం

శ్లో॥ ఘర్మే చార్ఘపతౌ స్వల్పా వృష్టి ర్వాయు సమన్వితా
క్వచిద్వృష్టిః క్వచిద్ధాన్యం [illegible]

తా॥ వాయువుతో కూడిన స్వల్పవర్షము. అచటచట వర్షము. [illegible]

మేఘాధిపతేః కుజస్య ఫలం

శ్లో॥ [illegible] వాయుః [illegible] వర్షం [illegible]
[illegible] సస్యాని [illegible] మేఘాధిపే సతి.

తా॥ వాయు ప్రాబల్యము-వర్షలేమి. వస్తువులు దుర్లభము-[illegible] సస్యములు ఫలించును.

రసాధిపతే స్సూర్యస్య ఫలం

శ్లో॥ [illegible] గుగ్గులు [illegible] రసాధిపే [illegible]
ప్రవదంతి రసాన్యత్ర రసనాధి [illegible]

తా॥ మంచి గంధము, కుంకుమపువ్వు, గుగ్గిలము మొదలుగు [illegible] జనులకు సులభముగ దొరకును.

నీరసాధిపతే శ్శుక్రస్య ఫలం

శ్లో॥ కర్పూరాగురు గంధానాం హేమ మౌక్తిక వాససాం
వృద్ధయో ఉర్వ్యాం జాయంతే శుక్రే నీరసనాయకే

తా॥ ముత్యములు, వస్త్రములు, మంచిగంధము, అగరు మొ॥ పరిమళ ద్రవ్యములు కర్పూరము ప్రజల కందుబాటులో నుండును.

పు రో హి తా ది ఫ ల మ్

శ్లో॥ క్రూరగ్రహఫలం క్రూరం శుభగ్రహఫలం శుభం
పురోహితాది సర్వేషాం భవేదీశ సమాద్రువం.

తా॥ పురోహితాదులు క్రూరులగుచో అశుభఫలమును, శుభులగుచో శుభఫలము నిచ్చెదరు.

సావన వర్షారంభః – ఫలఫ్ చ

దుర్మతినామ సం॥ర॥ పౌష బ ౧౩ శుక్ర (22-1-1982) వారసే సావన వర్షారంభః

సావనవర్షాధిపతేః శుక్రస్యఫలమ్

శ్లో॥ పేపీయతే మధు మధౌ సహకామినీభిర్గేసియ్యతే శ్రవణ
హారిస వేణుళిణాః। భోభుజ్యతే ఒ తిథి సుహృత్స్వ సుతాప్త
వర్గైర్గోర్ఘుష్యతే భృగుసుతేతు జయాది ఘోషైః

తా॥ వసంతకాలమునందు కామినీ కాముకులు పిల్లనగ్రోవి, వీణ కలిసిన జంట వాయిద్య ములతో యుగళగీతములు పాడుకొనుచు మధువును (పానీయములను) సేవించెదరు. ప్రజలు కావలసిన వారందరితోను, మిత్రులతోను, అతిథులతోను సంతోషము గనుందురు. భూమి, అంతట జయ జయ ధ్వనులతో నిండియుండును.

ప శు పా ల కా ది ని ర్ణ యః ఫ ల మ్ చ

అస్మిన్నబ్దే శ్రీకృష్ణః పశుపాలకః॥ ఫలంచ॥ పశువృద్ధి స్సుభిక్షంచ బహు సస్యార్ఘనం పదః। సంపూర్ణ తృణ వృద్ధిశ్చ గోపాలే పశునాయకే॥ గోష్ఠ ప్రాపకోపి శ్రీకృష్ణ ఏవ। ఫలం తద్వత్ ॥తా॥ పశువుల కభివృద్ధి, ఆరోగ్యము, తృణసమృద్ధి, సుభిక్షము, సస్యములు ఎక్కువగ ఫలించును. గోష్ఠ బహిష్కర్తాయముః॥ ఫలంచ॥ అనర్ఘశ్చాల్ప వృష్టిశ్చ స్వల్ప క్షీరం తథా గవాం। పశుపీడా భవేన్నిత్యం బహిష్కర్తా యమో యది ॥తా॥ అతి ధరలు, వర్షలేమి, గోవులకు స్వల్పక్షీరము, పశుపీడ కలుగును.

ఆ ఢ కా ది ని ర్ణ యః ఫ ల మ్ చ

ద్రోణ పరిమితం (4కుం) వర్షం। నాల్గు కుంచములు వర్షము। ద్రోణే వృష్టిర్హి మధ్యమా॥ సామాన్య వర్షము॥ ఆఢక ప్రమాణము॥ షష్టి యోజన విస్తీర్ణం శతయోజన మున్నతం। ఆఢకస్య ప్రమాణంతు దేవయానేన గణ్యతే॥ అబ్ధౌ భాగః॥ అష్టౌ భాగాస్సముద్రేషు పర్వతేషు తథానవ। త్రిభాగా భువి పర్జన్య శ్చైవం వర్షతి చత్రిధా॥ అస్యహస్త గతత్వం ఫలం చ॥ వత్సరాది ప్ర॥ సంసర్పాశ్వయుజ బ ౪ (6-10-82) బుధవార పర్యంతం వార్ధక్యవ యో విశిష్ట గోపహస్తే తదారభ్య మార్గశిర బ ౧౪ (12-1-83) బుధవార పర్యంతం బాల్య వయోవిశిష్ట గోపహస్తే। తదారభ్య నిజఫాల్గున శు ౧ (15-3-1983) మంగళవార పర్యంతం యౌవన వయోవిశిష్ట గోపహస్తే తదారభ్యా వత్సరం పునః బాల్యవయో విశిష్ట గోపహస్తే బాధక స్థితిః॥ దుర్భిక్షం బ్రాహ్మణకరే గోపహస్తేతు మధ్యమః॥ వయసః ఫలం॥ బాల్యేవృష్టి వినాశ స్స్యాద్యౌవనే వృష్టి రుత్తమా। వృద్ధహస్తే సుభిక్షంస్యా దేవంహి వయసః ఫలం॥

మే ఘా ది ని ర్ణ యః ఫ ల ం చ

ద్రోణ నామ కో మేఘః ద్రోణే వృష్టి స్సమాభవేత్ (అనుకూల మగు వానలు) ప్రాగ్జ్వ మేఘోత్పత్తిః।–చతుర్మేఘు పక్షేసి ద్రోణ నామకో మేఘః। ద్రోణే పూర్వోక్త ఫలం (అను వానలు) విపహ వాయుః విపహే వృష్టి నాశన (వర్షలేమి) అచలా నామ్ని విద్యాత్। అచలాయాం సువృష్టిః స్యాత్ (మంచి వర్షములు) నైరాశనామ కంసర్జితం। మ రాశ్యం మధ్యమా (సామాన్య వానలు) ఘృతనామక స్సముద్రః। ఘృతో దధౌ సుభిక్షం స్యాత్ (సుభి క్షము) తక్షక నామకశ్శేషో భూమిం వహతి। తక్షకాఖ్యే మహా నాగేభూమిం వహతిచేత్తదా క్షత్రియా విత్తహీనా స్స్యుర్మ్లేచ్ఛానాం జాయతే సుఖం॥ ప్రభువులకు ద్రవ్యము లేకపోవు, మ్లేచ్ఛులకు సుఖము.

వర్ష ధాన్యాది ప్రమాణాని (వింశోపకములు)

వర్షం ౧౯ ధాన్యం ౯ శీతం ౧౩ తృణం ౧౨ ఉష్ణం ౧౯ వాయుః ౨ ప్రజావృద్ధిః ౧౫ నాశః ౧౫ రాజవిద్వరం ౧౧ ఉగ్రం ౫ పుణ్యం ౫ పాపం౫ [౧౯] వ్యాధయః ౧౧ నా ౬౧ ఆచారః ౬౧ అనాచారః ౧౫ మరణాని ౨ జన్మాని ౧౯ దేశోపప్లవః ౬౧ దేశ స్వాస్థ్యం ౧౫ చోరభయం ౬౧ నా ౨ అగ్నిభయం ౯ నాక ౧౩ మృగోపద్రవః ౬౧ నా ౧౨ కీటక భయం ౧౯ నా ౧౧ మూషకవృ ౧౧ నా ౬౧ సర్పవృద్ధిః ౨ నా ౧౭ కామః ౧౨ లోభః ౧౨ మదః ౧౩ మాత్సర్యః ౫ సుఖం ౧౭ దుఃఖం ౧౨ భోగః ౧౨ విడంబః ౧౫ మనోవ్యధా ౧౫ ద్వేషః ౧౧ ప్రతిష్ఠా ౫ అప్రతిష్ఠా ౧౫ ద్యూతం ౨ ప్రవాసః ౨ నదోత్పత్తిః ౫ స్త్రీణాం తృప్తిః ౧౧ ధాతువాదః ౧౨ భయం ౫ శౌర్యం ౯ దుష్టనిగ్రహః ౧౨ శిష్ట పతిపాలనం ౧౨ సత్యం ౬౧ అసత్యం ౨ విశ్వాసః ౯ అవిశ్వాసః ౧౧ దయా ౧౨ నిర్దయా ౧౫ న్యాయః ౧౯ అన్యాయః ౧౯ [౬౧] గోమాయువృ ౫ నా ౩ కీటకవృ ౧౧ నా ౧౧ శలభ వృ ౧౧ నా ౨ మశకవృ ౩ నా ౩ వృశ్చిక వృ ౫ నా ౫ వ్యాఘ్రవృ ౩ నా ౨ [౧౧] సస్య వృ ౨ నా ౮ శుకవృ ౨ నా ౮ పిక వృ ౫ నా ౨ కుక్కుట వృ ౭ నా ౭ [౯] ఖగ వృ ౩ నా ౫ గో వృ ౪ నా ౫ మహిష వృ ౮ నా ౩ మృగ వృ ౮ నా ౩ ఛాగ వృ ౮ నా ౬ అశ్వవృ ౩ నా ౬ గజ వృ ౪ నా ౪ ఉష్ట్ర వృ ౫ నా ౫ విప్ర వృ ౮ నా ౫ క్షత్రియ వృ ౩ నా ౮ వైశ్య వృ ౮ నా ౩ శూద్ర వృ ౬ నా ౪ మ్లేచ్ఛ వృ ౫ నా ౪ సంకర వృ ౪ నా ౬ వజ్ర వృ ౪ వైడూర్య ౮ గోమేధిక వృ ౩ పుష్యరాగ వృ ౪ మరకత వృ ౫ మాణిక్య వృ ౧ నీల వృ ౧ మౌక్తిక వృ ౧ ప్రవాల వృ ౧ [౮] సువర్ణ వృ ౧౪ రజత వృ ౪ తామ్ర వృ ౭ కాంస్య వృ ౧౬ లోహ వృ ౧౪ అయో వృ ౧౬ త్రపు వృ ౧౦ సీస వృ ౮ [౧౪] జ్ఞానం ౩ అజ్ఞానం ౧౯ కాపట్యం ౧౩ నిష్కాపట్యం ౯ ధార్మికత్వం ౧౨ అధార్మికత్వం ౧౯ [౧౯] విద్యుత్ ౭ శిలాపాతః ౨ గర్జితం ౮ స్వప్నం ౧౪ సుషుప్తిః ౪ జాగృత్ ౭ (౧౪) అండజ వృ ౧౯ నా ౯ స్వేదజ వృ ౧౩ నా ౧౨ బుద్బుద వృ ౧౯ నా ౨ జరాయుజ వృ ౧౫ నా ౧౫ స్థావర వృ ౧౧ నా ౫ జంగమ వృ ౫ నా ౫ [౧౯] వ్రీహి వృ ౧౮ శాలి వృ ౧౭ కులుత్థ వృ ౧౭ తిల వృ ౭ మాష వృ ౧౪ ముద్గ వృ ౧౮ సర్షప వృ ౪ చణక వృ ౧౦ ఆఢక వృ ౪ గోధుమ వృ ౧౬ కోద్రవ వృ ౪ ప్రియంగు వృ ౧౦ యావనాల వృ ౧౬ శ్యామాక వృ ౮ రాజమాష వృ ౧౪ నీవార వృ ౧౮ శింబిధాన్య వృ ౧౬ [౧౭] అతివృష్టిః ౧౯ అనావృష్టిః ౫ సస్యమూషక వృ ౯ శలభ వృ ౧౯ శుక వృ ౧౩ స్వచక్రభయం ౧౧ పరచక్రభయం ౧౯ (౧౯) క్షుత్ ౧౫ తృష్ణా ౩ నిద్రా ౧౩ ఆలస్యం౫ ఉద్యోగః ౨ శాంతిః ౧౧ క్రోధః ౧౩ దంభః ౩ మిత్రభేదః ౧౫ ఇష్టం ౫ రస నిష్పత్తిః ౨ ఫలనిష్పత్తిః ౧౧ ఉత్సాహః ౯ ప్రాణిసౌఖ్యం ౧

గ్రహ సంచార ఫలములు

రవి సంచార ఫలము

మేష సంక్రమ కాలీన తిథ్యాది ఫలములు:— షష్ఠి ధాన్య సమృద్ధి. బుధవారం సౌభాగ్యం - మూల శుభం - వరీయాన్ శుభం - గరదుర్భిక్షము - కుంభలగ్నము అధిక ధరలు. పుష్యాది దశకము సస్యహాని. రాత్రియందు సువృష్టి. ఆరోగ్యము. అధిక పంటలు కలుగును.

ఆర్ద్రా ప్రవేశ కాలీన తిథ్యాదిఫలములు :— పాడ్యమి శుభప్రదము. మంగళవారమునావృష్టి. ఆర్ద్ర విశేష ధరలు. వృద్ధియోగమభివృద్ధి. బవసౌఖ్యం. మిథున లగ్నమున వాయు పీడ. ఆర్ద్రాది చతుష్టయం. అతివృష్టి. దివార్ద్ర సస్యవినాశనము.

మకర సంక్రాంతి పురుష లక్షణము

శ్లో॥ అష్ట కర్ణో విశాలాక్షో లంబ
భ్రూర్దీర్ఘ నాసికః। అష్టబాహు
శ్చతుర్వక్త్ర స్సంక్రాంతి పురుష
స్స్మృతః॥ తత్రయోజనమౌన్నత్యం
విస్తీర్ణం ద్వాదశస్మృతం। ఏవం
రూపంహి విజ్ఞేయం సంక్రాంతి
పురుషాకృతేః

అస్య పురుషస్య మిశ్ర నామధేయం - పశునామరిష్టం - శంఖోదక స్నానం ఆరోగ్యం - మాషాక్షత ధారణం ద్రవ్యనాశనం - కంచుక వస్త్రం నటానామరిష్టం దివ్యగంధం సేవ్యానామరిష్టం - కుందపుష్పం శుభం భవతి। వైడూర్యాభరణం - రాజ్ఞామరిష్టం - వేణ పాత్రే శర్కరాహారం ఆరోగ్యం సౌఖ్యంచ భవతి పనసఫలం - రోగ నాశనం కుక్కుట(కోడి) వాహనం అతివృష్టిః - సంభృత్యాయుధం యుద్ధం - శూన్యచ్ఛత్రం - ఆరోగ్యం భవతి. ఉల్కాధారణం - అశుభం భవతి। సర్వదిగ్యానం - సమస్త దేశారిష్టం - ఉన్మాద చేష్టా ప్రజారోగ్యం భవతి। ఊర్ధ్వదృష్టితో భవతి। రాజ్ఞాం శుభం.

పక్షఫలమ్ :- శుక్లపక్షే యదా ప్రాప్తే మకరస్థే దివాకరే।
ప్రజానాం వ్యాధిపీడాచ నృపాణాం సమదం భవేత్।

తిథ్యాది ఫలములు:-పాడ్యమి క్షేమము. శుక్రవారం వస్తు సౌలభ్యము. ఉత్తరాషాఢ యుద్ధము- హర్షణనామయోగము - సంతోషము. కింస్తుఘ్న నామకరణము. మహాహాని. జ్యేష్ఠాది పంచక మండలము, అనావృష్టి, వృషభలగ్నము నిరంతర వృష్టి. ఏకాదశ ముహూర్తము సుభిక్షము. అవ

సౌరార్ఘ్యలు

మేష - వృషభ - మిథున - కర్కట - కన్యా - తులా - వృశ్చిక - ధనుః - కుంభ -మీనమాసేషు యావనాల, యాలకీ - కుంకుమ - హింగు - కాంస్య - తైల-రండ - గోధూమ - కస్తూర్యాదీనాం శూన్యార్ఘః। ధాన్యాజ్య చణక - వస్త్ర - కర్పూర - లవణ - కులుత్థ - లవంగ పుష్ప - సీసాదీనామ ర్ఘః। సువర్ణ -రజత - కార్పాస - మాష - ముద్గ - మరీచి - నాగవల్లీదల - ఏలా - జీరక-పిప్పలి పట్టాదికాయస - శ్రీగంధ - క్రముక - శర్కరాదీనాం సమార్ఘః।

సింహ మకరమాసయోః యావనాలదీనాం సమార్ఘః ధాన్యాదీనాం శూన్యార్ఘః సువర్ణాదీనామత్యర్ఘః।

చంద్ర చార ఫలము

జ్యేష్ఠ శు ౧ సోమవారము గాపున క్షీరసమృద్ధి - సువృష్టి - చక్కటి పంటలు. వస్తు సౌలభ్యము - సుభిక్షము - ఆషాఢ శు ౫ శుక్రవారము కావున శుభము - ఆషాఢ శుక్లపక్షస్థ స్వాతినక్షత్రము దశమితో కూడినది గాన అతివృష్టి - ఆ కృష్ణపక్షమున రోహిణి నక్షత్రము ఏకాదశితో కూడినది గాన మధ్యమ ఫలము. మరియు ద్వాదశితో కూడినదిగాన సస్యవినాశనము.

చాంద్రార్ఘ్యలు

చైత్ర-భాద్రపద-సంసర్పాశ్వయుజ - కార్తిక - మార్గశిర - క్షయ మాసేషు యావనాలాదీనాం శూన్యార్ఘః - ధాన్యాదీనామత్యర్ఘః। సువర్ణాదీనాం సమార్ఘః। వైశాఖ - జ్యేష్ఠ - నిజ ఫాల్గునమాసేషు - యావనాలాదీనాం సమార్ఘః ధాన్యాదీనాం శూన్యార్ఘః। సువర్ణాదీనామత్యర్ఘః। ఆషాఢ - శ్రావణ - నిజాశ్వయుజ - అధిక ఫాల్గునమాసేషు యావనాలాదీనామత్యర్ఘః। ధాన్యాదీనాం సమార్ఘః సువర్ణాదీనాం శూన్యార్ఘః।

కుజ చార ఫలము

వక్రముఖము అశ్రుముఖము గావున షడ్రస వస్తువులకు పీడ కలుగును. సామాన్యముగాను వ్యాధులు అనావృష్టియు కలుగును. నక్షత్ర సంచార ఫలము వృష్ట్యనావృష్టి ప్రసరణము చూపబడును. మరియు సేనాధిపతి కనుక యుద్ధ పీడ. అగ్నిభయము కలుగును.

బుధ చార ఫలము

ఉత్పాతము లేనిచో బుధ దర్శనము కాదు. వర్షము పడనగునపుడు బుధ దర్శనముగ వర్షములు పడవు. వర్షములు అక్కరలేనపుడు బుధదర్శనమగుచో అధిక వర్షములు కురియు

(1) వైశాఖ శు ౧ శనౌ భరణ్యాం పశ్చాదుదితో బుధః
(2) జ్యేష్ఠ బ ౮ గురౌ రోహిణ్యాం ప్రాగుదితో బుధః
(3) శ్రావణ బ 3 భానౌ పూర్వభాద్రా యాం పశ్చాదుదితో బుధః
(4) నంసర్పాశ్వయుజ బ ౬ శుక్రే ఉత్తర ఫల్గున్యాం ప్రాగుదితో బుధః
(5) కార్తిక బ ౩౦ బుధే-పూర్వాషాఢాయాం పశ్చాదుదితో బుధః
(6) అంహస్పత్యే(క్షయ) శు ౭ శుక్రే తస్మిన్నేవ నక్షత్రే ప్రాగుదితో బుధః
(7) నిజఫాల్గున బ ౧౧ శనౌ అశ్విన్యాం పశ్చాదుదితో బుధః

1—3—6 అనదృష్టము. 2—7 శుభము. 4—5 శస్త్ర-చోరభయములు కల్గు

గురు చార ఫలము

తులారాశి సంచార ఫలము:-లాభముతో తూచు వస్తువులు సులభముగ లభించును. సస్యములు చక్కగ ఫలించును. వృశ్చికరాశి సంచార ఫలము:— అన్ని వర్ణములవారు సుఖముందురు. సంకరజాతి వారికి హాని కల్గును.

సంవత్సరాశ్వయుజ బ ౫ సోమవారమున ఉత్తర నక్షత్రమున మధ్యమ మార్గమున గోవీధి యందు పూర్వదిశయందస్తమించి కార్తిక బ ౫ ఆదివారం జ్యేష్ఠానక్షత్రమున - దక్షిణ మార్గమున మృగవీధియందు పశ్చిమ దిశయందుదయించెను. మధ్యమ మార్గము సామాన్య ఫలము. దక్షిణ మార్గము శ్రమను కలుగచేయును. గోవీధి-నానావిధ పుష్పములతోను, చక్కటి పర్వము లతో భూమి విశేషముగ ఫలించును. మృగవీధి ధరలు - వర్షం సామాన్యములు. గొప్ప ఆపదలు కలుగును.

శ ని చా ర ఫ ల ము

కన్యారాశి సంచార ఫలము:— గుర్రములకు - ధాన్యములకు - ఏనుగులకు - పశువులకు ధర హెచ్చును. సువృష్టి కలిగి సస్యాభివృద్ధిగ నుండును. కార్మిక పంచకమునకు - షడ్రుచులకు - భూపతులకు పీడ కల్గును. తులారాశి సంచార ఫలము:— సువృష్టి-సస్యాభివృద్ధి-జనులకు సుఖము కల్గును. పువ్వులమ్మువారికి - నాట్యముచే జీవించువారలకు నష్టము కల్గును. లక్క - కాశ్మీర కుంకుమ పువ్వు దుర్లభమగును. హస్త నక్షత్ర సంచారము వలన మంగళ్లకు - కుమ్మరులకు - తేరీలకు - చోరులకు - డాక్టరులకు - ఏనుగులను పట్టువారలకు - వేశ్యలకు - కోసలదేశ వాసులకు పువ్వుల నమ్ముకొని జీవించువారలకు విశేష నష్టము కల్గును. చిత్తా నక్షత్ర సంచార ఫలము:— స్త్రీలకు-లేఖకులకు చిత్తరువులు (ఫోటోగ్రాఫరులు) వ్రాయువారికిని ఆర్థిక బాధ (ధనలేమి) హెచ్చుగును. స్వాతీనక్షత్ర సంచార ఫలము:— మగధదేశ వాసులకు రహస్యచారులకు (సి. ఐ. డి.) ఉభయ పక్షముల వార్తలనందించు (దూతలు) వారలకు - సారథులకు - సముద్రము నందు వోడలను నడిపించువారలకు - నటులకు - అన్ని ఇనుస్ట్రుమెంటులచే వాయించు వారలకు గాత్ర సంగీతజ్ఞులకు శ్రమకలుగును. మూడు నక్షత్రములయందు సంచరించుట వలన అధమ ఫలము కలుగును.

రా హు చా ర (గ్ర హ ణ మా స) ఫ ల ము

కాశ్మీరదేశవాసులకు - కోసలదేశ వాసులకు - పౌండ్రదేశ వాసులకు - పశ్చిమదేశ వాసులకు హాని. యజ్ఞము చేసిన సోమయాజుల వారికిని హాని. సువృష్టి. క్షేమము కలుగును.

కూ ర్మ చ క్ర ఫ ల ము

సింహళ - తాళిక - కటక - లంకా - త్రికూట - మలయ - శ్రీపర్వత - కిష్కింధా-నాళిక - సౌరాష్ట్ర - శ్రుతమాలాది దక్షిణ - నైఋతి - దేశముల కరిష్టము.

దే శా రి ష్ట యో గా ః

1. వత్సరాది ప్ర॥ శ్రావణ శు ౫ గు॥ప॥ కుజశన్యోరేకరాశి స్థితిః । ఫలము:-అయోధ్య-లంక-మధ్యయందు దుర్భిక్షము. శస్త్ర భీతి.
2. వత్సరాది ప్ర॥ సంవత్సరాశ్వయుజ బ ౮ బు ॥ప॥ శనేః కన్యారాశి సంచారః। ఫలము:-వంగ - అంగ - కాశ్మీర - కళింగ - గౌడ - సౌరాష్ట్రదేశములందశుభప్రదం.
3. వత్సరాది ప్ర॥ శ్రావణ శు ౫ గు ॥ప॥ కుజ శని మీనం పశ్యతః । ఫలము:-దుర్భిక్షము, ప్రభువులకశుభము - ఆకలి దప్పికలు - యుద్ధభయము కలుగును.
4. వత్సరాది ప్ర॥ శ్రావణ శు ౫ గురు ॥ప॥ కుజశన్యోరేకరాశిస్థితిః । ఫలము:- దుర్భిక్షము - శస్త్ర - చోర - రోగ భయము కల్గును.
5. వత్సరాది ప్ర॥ చైత్ర బ౧౦ సోమ ప॥ కుజస్యహ స్తర్క్షే వక్రః। ఫలము:-యుద్ధభయం - అనావృష్టి కలుగును.
6. వత్సరాది ప్ర॥ వైశాఖ బ ౯ మంగ ॥ప॥ కన్యాయాం కుజశనైశ్చర ।
ఫలము:- యుద్ధము - సంకుల యుద్ధము - అనావృష్టి - దుర్భిక్షము - సస్యహాని - ప్రజలకు పిత్తప్రకోపము - గోవులకు-గజములకు - అశ్వములకు - మహిషములకు పీడ కల్గును.
7. వత్సరాది ప్ర॥ శ్రావణ శు ౫ గు ॥ప॥ కుజస్తంభః । ఫలం:-రాజులకు-రాష్ట్రము లకు కీడు కలుగును.
8. వత్సరాది ప్ర॥ వైశాఖ బ ౩ మం ప॥ కుజ గురు శనిగ్రహత్రయ వక్రం । ఫలం:- యుద్ధభయం - అనావృష్టికల్గును.
9. వైశాఖ శు ౧౮ గురు ప్ర॥ జ్యేష్ఠ బ ౧౦ శుక్ర ప॥ శనేర్హస్తర్క్షే వక్రం । ఫలం:- 5 యో. చూడుడు.
10. వైశాఖ బ ౩ మం ప్ర॥ బ ౧౩ శుక్ర ప॥ గురు శనిగ్రహద్వయ వక్రం । ఫలం:- రాజులకు సంక్షోభము.
11. వైశాఖ బ ౧౩ శుక్ర ప్ర॥ జ్యేష్ఠ బ ౯ ఆది ప॥ బుధ-గురు-శనిగ్రహత్రయ వక్రం ఫలం:- 8 యో. చూడుడు.
12. జ్యేష్ఠ శు ౩ మంగ ॥ప్ర॥ బ ౧౮ ఆది ప॥ గురు-శుక్రయోస్సమసప్తకం । ఫలం:- జల-అగ్ని - రోగ - శస్త్ర - చోర-సర్ప-నిశాచరుల వలన ప్రజలకు భయము కలుగును.
13. జ్యేష్ఠ బ ౯ ఆది ప్ర॥ ౧౦ శు ప॥ గురు శనిగ్రహద్వయ వక్రం. ఫ:- 10 యో. చూడుడు.
14. శ్రావణ శు ౫ గురు ప్ర॥ భాద్రపద బ౭ గురు ॥ప॥ కుజ-గుర్వోరేక రాశిస్థితిః ఫలం:- 1 యో. చూడుడు.
15. శ్రావణ శు ౫ గురు ప్ర॥ భాద్రపద బ ౭ గురు ॥ప॥ గురుణా సహ అంగారకస్య రాశిస్థితిః । ఫలం:- మహాడుపక్షములు - మేఘబృందములకు నాశనము-అనావృష్టి. కాసారములయందు ఉదకములు ఎండును.
16. శ్రావణ శు ౧౦ శుక్ర ప్ర॥ నిజాశ్వయుజ ౭ ఆది ప॥ కాలసర్పయోగః । ఫలం:- రాజులకు - రాష్ట్రములకు కీడు కలుగును.
17. సంవత్సరాశ్వయుజ శు ౯ ఆ ప్ర॥ బ ౮ బుధ ప॥ కన్యాయాం రవి-బుధ-శుక్ర-శని చాతుర్గ్రహకూటః । ఫలం:-నిరంతరము సామంతరాజులకు భయము.
18. సంవత్సరాశ్వయుజ బ ౮ బుధ ప్ర॥ కార్తిక శు ౯ గురు ॥ప॥ గురుశన్యోరేక రాశిస్థితిః । ఫ:- 1 యో. చూడుడు.
19. సంవత్సరాశ్వయుజ బ ౮ బుధ ప్ర॥ ఆవత్సరం తులాయాం శని సంచారః । ఫలం:- 2 యో. చూడుడు.
20. నిజాశ్వయుజ శు ౩ బుధ ప్ర॥ శు ౧౩ శనివార ప॥ తులాయాం రవి - గురు - శుక్ర-శని చాతుర్గ్రహ కూటః । ఫలం -17 యో. చూడుడు.
21. నిజాశ్వయుజ శు ౧౩ శని ప్ర॥ బ ౧౩ శని ప॥ తులాయాం రవి-బు-గురు-శుక్ర-శని పంచగ్రహ కూటః । ఫలం:- ప్రభువులందరకు కీడు - మధ్యే చంద్రేణసాకం షడ్గ్రహకూటః సమస్త దేశములకరిష్టము.
22. నిజాశ్వయుజ బ౧౩ శని ప్ర॥ కార్తిక శు౯ సోమ ॥ప॥ తులాయాం రవి-బుధ-గురు-శని చాతుర్గ్రహ కూట॥ మధ్యే చంద్రేణసాక పంచగ్రహ కూటః ఫలం:- 17—21 యో. చూడుడు.
23. కార్తిక శు౯ గురు ప్ర॥ బ౯ సో ॥ప॥ వృశ్చికే రవి-బుధ-గురు-శుక్ర చాతుర్గ్రహ కూటః । ఫలం:- 17 యో. చూడుడు.

24. నిజ ఫాల్గున శు ౧౩ ఆ ॥ప్ర॥ ఆవత్సరం గురు-శని గ్రహ వ్యయ ప్రకా
ఫలం:- 10 యో. చూడుడు.
25. నిజ ఫాల్గున శు ౧౫ సో ॥ప్ర॥ ఆవత్సరం కుజశన్యోస్సమస్తప్తక స్థితిః ।
ఫలం - 1 యో. చూడుడు.

మౌఢ్యాది విచారః

సంసర్పాశ్వయుజ బ౨ (4-10-82) సోమవార ప్రభృతి కార్తిక బ ౫ (5-12-82) భౌమవార పర్యంతం శుక్రమౌఢ్యం నిజాశ్వయుజ శు ౧౨ (29-10-82) శుక్రవార ప్ర॥ కార్తిక శు ౧౦ (26-11-82) శుక్రవార పర్యంతం గురుమౌఢ్యం॥ అపిచ 18-9-82 లగా 16-10-1982 వరకు సంసర్ప (అధిక) ఆశ్వయుజమాసము. 15-1-1983 లగా 12-2-83 వరకు పౌషమాఘయుగళి భూతక్షయ మాసము 13-2-88 లగా 14-3-83 వరకు అధిక ఫాల్గున మాసము - సంసర్ప - క్షయ - అధికమాసత్రయము శుభకార్యములకు నింద్యము - శేషం పూర్వశుద్ధాః.

సస్య విచారః

సర్వసస్య సముదాయతః షోడశసుభాగేషు నవ (౯) భాగాః ఫలంతి। నాయకవశాద్విచారే పూర్వసస్యానా మభివృద్ధిః ప్రజాయతే। సస్య జాతకరీత్యా విచార్య మాణేతు శరత్సస్యాపేక్షయా గ్రైష్మిక సస్యానా మభివృద్ధిః ప్రతీయతే।

కందాయ ఫలాని

అశ్వి	భర	కృత్తి	రోహి	మృగ	ఆర్ద్ర	పున	పుష్య	ఆశ్లే	మఘ	పుబ్బ	ఉ.ఫ	హస్త	చిత్తా
౭	౨	౫	౦	౩	౬	౧	౪	౭	౨	౫	౦	౩	౬
౧	౨	౦	౧	౨	౦	౧	౨	౦	౧	౨	౦	౧	౨
౨	౪	౧	౩	౦	౨	౪	౧	౩	౦	౨	౪	౧	౩

స్వాతి	విశా	అనూ	జ్యేష్ఠ	మూల	పూ.షా	ఉ.షా	శ్రవ	ధని	శత	పూ.భా	ఉ.భా	రేవ
౧	౪	౭	౨	౫	౦	౩	౬	౧	౪	౭	౨	౫
౦	౧	౨	౦	౧	౨	౦	౧	౨	౦	౧	౨	౦
౦	౨	౪	౧	౩	౦	౨	౪	౧	౩	౦	౨	౪

ఫలం: ఆదిశూన్యే భవేద్వ్యాధిర్మధ్య శూన్యే మహద్భయం। అంత్య శూన్యే భవేద్హానిస్త్రిక శూన్యేన జీవతి॥ విషమేష్వర్థ లాభస్స్యాత్సమేషు సమతాభవేత్। శూన్యేతు శూన్యమాప్నోతి కందాయ ఫలమీదృశం॥

ఆదాయ వ్యయౌ

మేష వృశ్చికయోః	ఆదా ౨	వ్యయ ౮	సింహస్య	ఆదా ౧౧	వ్యయ ౫
వృషభ తులయోః	ఆదా ౧౧	వ్యయ ౧౪	ధనుర్మీనయోః	ఆదా ౫	వ్యయ ౧౪
మిథున కన్యయోః	ఆదా ౧౪	వ్యయ ౧౧	మకర కుంభయోః	ఆదా ౮	వ్యయ ౮
కర్కటకస్య	ఆదా ౮	వ్యయ ౧౧	సర్వాదాయః ౫౯		సర్వవ్యయః ౬౧

రాజపూజ్యావమానే

మేషస్య	రాజ ౧	అవ ౭	సింహస్య	రాజ ౬	అవ ౩	ధనుషః	రాజ ౪	అవ ౨
వృషభస్య	రాజ ౪	అవ ౭	కన్యాయాః	రాజ ౨	అవ ౬	మకరస్య	రాజ ౭	అవ ౨
మిథునస్య	రాజ ౭	అవ ౭	తులాయాః	రాజ ౫	అవ ౬	కుంభస్య	రాజ ౩	అవ ౫
కర్కటకస్య	రాజ ౩	అవ ౩	వృశ్చికస్య	రాజ ౧	అవ ౨	మీనస్య	రాజ ౬	అవ ౫

అశ్విని	పుష్యమి	స్వాతి	అభిజిదాం	రోగభయం
భరణి	ఆశ్లేష	విశాఖ	శ్రవణానాం	ఆయుర్వృద్ధి
కృత్తిక	మఘ	అనూ	ధనిష్ఠానాం	అర్థలాభము
రోహిణి	పూ॥ఫ	జ్యేష్ఠ	శతతారాణాం	మనస్తాపము
మృగ	ఉ॥ఫ	మూల	పూ॥భాద్రాణాం	రాజపూజ్యము
ఆర్ద్ర	హస్త	పూ॥షాఢ	ఉ॥భాద్రాణాం	యుద్ధభయము
పునర్వ	చిత్త	ఉ॥షాఢ	రేవతీనాం	అలంకారప్రాప్తి

ఫలమ్ః యత్శృణోతి మధు శుక్లపక్షకే వర్షనాథ సచివాదికం ఫలం। ప్రాప్నుయాద్దురితముక్తవిగ్రహాశ్చాయురర్ధ్వమతులం యశస్సుఖం। కాలానుసరాగాదీన్ కావ్య పుణ్యానికా యేద్యన్తు తేషామంశం దశమం నియమే నాప్నోతి దైవజ్ఞః। ఆయుర్వృద్ధిం-పుత్రపౌత్రాభివృద్ధిం-నిత్యారోగ్యం మంగలం నిర్వ్యపాయం। అచ్ఛిన్నానా ముత్సవా నామవాప్తిం యచ్ఛంత్యేతే వత్సరాధీశ ముఖ్యాః శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ

శుభ ముహూర్తాని

గమనిక :— శ్లో॥ గురు శుక్ర బుధేందూనాం దినేషు సుభగాభవేత్। సూర్యార్కి భౌమ వారాణాం దినేషు కులటాభవేత్॥ వారాః ప్రశస్తాః శుభఖేచరాణాం సూర్యార్కివారౌఖలు మధ్యమౌతౌ। త్యాజ్యస్సదా భూమిసుతస్యవారః॥ ఇత్యాది ప్రమాణముల ననుసరించియు ఆది శనివారములకంటె సోమవారమునందు దోషాధిక్యము లేకపోవుటచేతను గ్రహించి వివాహ ముహూర్తములను సంప్రదాయముగ పెట్టుచున్నాము. పై అన్న ప్రమాణముల ననుసరించి ధర్మసింధువునందు "సోమ, బుధ, గురు, శుక్రవారాః శుభాః" అని నిర్ణయించి చెప్పెను. వివాహమునకు సోమవారము ప్రశస్తమని బహుగ్రంథకర్తల యాశయము. కాలామృతమున చెప్పబడిన "సోమే సపత్నీప్రదః" అను వాక్యమునకు చెప్పిన అర్థము ఎంత మాత్రము అర్థవచన ప్రమాణ సమ్మతము కాదనియు, సోమవారము వివాహములకు ప్రశస్తమయినదిగా గ్రహించవచ్చునని మా యభిప్రాయము.

(2) లగ్నము-శరీరము.చంద్రుడు-మనస్సు. కావున లగ్నము, పాపదృష్ట పాపాక్రాంతమగుచో శరీరము చెడిపోవును. ఆ రీతిగనే చంద్రుడు పాపాక్రాంత పాపదృష్టుడగుచో మనస్సు చెడిపోవును. అనగా ఆ దంపతులకు ఒకరియందొకరికి నమ్మకము లేకపోవుటచేతను అనేకానర్థములు కలుగునని మేము చంద్రదోషములో నాగా వేధ క్రాంతలలో ముహూర్తములు పెట్టుటలేదు. కుజాష్టమము-దంపతులకు హాని. భృగుషట్కము - దంపతులు విడిపోవుదురు. అష్టమ చంద్రుడు, ష్యాప నై ప్రలనెడి మహాపాతలు చంద్ర జామిత్రము వలన దాంపత్యఫలము లేకుండును. వ్యతీపాత, అగ్నిపంచక ఫలితములు సర్వజన విదితములు. మేమీరీతిగా విచారణ చేసి ముహూర్తముల నుంచితిమి. గాన వీటినే గ్రహించవలయును. కొందరు సిద్ధాంతులు ఈ దోషములుగల ముహూర్తములను పెట్టుచుండుటచే సమస్త ప్రజలకు ఈ దోష ఫలితములను తెలియజేయవలసి వచ్చినందులకు క్షమించవేడెదము.

చైత్రమాసః

1982 మార్చి

26 శు. పా. శుక్ర. రేవ. వత్సరాదిత్వేన నవవస్త్రాభరణ రాజదర్శనాదీనాం వృషభః వ గం 9-53 వర్తకుల చిత్రాపర్జాలకును ఇదే ముహూర్తం. ఇంతకంటె మంచి లగ్నము దొరకలేదు.

27 విది. శని. ఆశ్వి. అన్నప్రాశన వివాహ హలకర్మాదీనాం వృషభః వ గం 9-48 రిఃఫ చంద్రః. డోలారోహణాదీనాం కర్కటకశ్చోరః వ గం 1-35

30 షష్ఠి. మం. మృగ. వివాహ హలకర్మాదీనాం మకరో మతాం రా గం 2-38
31 సప్త. బుధ. మృగ. అన్నప్రాశన-వివాహ హలకర్మాదీనాం మేషోమతాం ఉ గం 8-4
ఏషాం వృషభోపి రహితః ప గం 9-31 అనయోన్యరాహు చంద్రః

1982 ఏప్రియల్

2 నవ. శుక్ర. పుష్య. నవవధూ ప్రవేశాదీనాం తులా మతాం రా గం 8-48
3 దశ. శని. పుష్య. అన్నప్రాశన హలకర్మాదీనాం వృషభః ప గం 9-21
4 ఏకా. ఆది. ఆశ్లే. నస్యలవణాదీనాం వృషభః ప గం 9-17 వ.ఘ వివాహస్య తులా రా గం 8-40 వార్గలః
5 ద్వాద. సోమ. మఘ. వివాహస్యమేషః ఉ గం 7-45 వృషభోపి వసుః ప గం 9-12
8 ◯పూర్ణి. గురు. చిత్రా. వివాహాదీనాం తులా రా గం 8-23 ఏకార్గలః వివాహ హలకర్మాదీనాం మకరోమతాం రా గం 2-2 అనయోన్యగ్రహ చంద్రః
9 బ. పా. శుక్ర. చిత్రా. అన్నప్రాశన హలకర్మాదీనాం మేషోమతాం ఉ గం 7-29 స్వాత్యాం వివాహ హలకర్మాదీనాం మకరః రా గం 1-58
10 విది. శని. స్వాతి. అన్నప్రాశన. వివాహ హలకర్మాదీనాం వృషభో మతాం ప గం 8-53 షష్ఠ చంద్రః విశా. గర్భాధానస్యైవ తులామతాం రా గం 8-16
11 తది. ఆది. అనూ. వివాహ-గర్భాధానాదీనాం వృశ్చికః రా గం 9-9 లగ్నచంద్రః వివాహ హలకర్మాదీనాం మకరశ్చోరః రా గం 1-50
12 పవి. సోమ. అనూ. అన్నప్రాశన హలకర్మాదీనాం వృషభః ప గం 8-44 వివాహ గర్భాధానాదీనాం తులా రా గం 8-8
16 అష్ట. శుక్ర. ఉషా. వివాహాదీనాం వృశ్చికః రా గం 8-49
17 అష్ట. శని. శ్రవ. వివాహ వాపీకూప తటాకారంభ దీనాం మకరో మతాం రాగం 1-26 లగ్నచంద్రః
18 నవ. ఆది. శ్రవ. అన్నప్రాశన. వివాహ హలకర్మాదీనాం వృషభః ప గం 8-20 ధని వివాహ. గర్భాధానాదీనాం వృశ్చికశ్చోరః రా గం 8-40 వివాహ హలకర్మ వాపీ కూప తటాకారంభాదీనాం మకరః రా గం 1-22

వైశాఖ మాసము

1982 ఏప్రియల్

26 శు. తది. సోమ. రోహి. గర్భాధానాదీనాం వృశ్చికః రా గం 8-9
29 ష. గురు. పుష్య. వాపీ కూప తటాకారంభ హలకర్మాదీనాం మకరో మతాం రా గం 12-38
30 సప్త. శుక్ర. ఆశ్లే. వాపీ కూప తటాకారంభాదీనాం మకరః రా గం 12-35

1982 మే నెల

1 నవ. శని. మఘ. వివాహస్య వృశ్చికః సా గం 7-50
2 దశ. ఆది. మఘ. వివాహస్య కర్కటః ప గం 11-12 పూ. ఫ. గర్భాధానస్య వృశ్చికః రా గం 7-46
3 ఏకా. సోమ. పూ.ఫ విద్యారంభాదీనాం వృషభో మతాం ఉ గం 7-21
6 చతు. గురు. చిత్రా. వివాహాదీనాం వృషభో వసుః ఉ గం 7-10 నవాభరణ ధారణా దీనాం వృశ్చికోరహితః సా గం 7-30
7 ◯పూర్ణి. శుక్ర. స్వాతి. అన్నప్రాశన వివాహాదీనాం కర్కటకోమతాం ప గం 10-52 స్వర్ణాదిపాత్ర స్వీకారాణాం వృశ్చికో వసుః సా గం 7-26
9 బ. పా. ఆది. అనూ. అన్నప్రాశనాదీనాం కర్కటకో మతాం ప గం 10-44

15 సప్త. శని. ధని. వివాహాదీనాం మేషశ్చోరః ఉ గం 8-8
16 అష్ట. ఆది. శత. గర్భాధానాదీనాం మకరో మతాం రా గం 11-32 లిథ సంధిః

జ్యేష్ఠ మాసము

1982 మే నెల

24 శు. పా.సోమ.రోహి. అన్నప్రాశనోపన యనవివాహాదీనాం కర్కటకోబలీ ప గం 9-46
28 షష్ఠి. శుక్ర. మఘ. వివాహస్య మేషః ఉ గం 4-11 గురు శుక్ర సమసప్తకం. (వివాహ బృందావనము గ్రంథము లో గురు శుక్రులు శుభులైనను సమసప్తకములో వివాహలగ్న సప్తమములలో నిషేధమని చెప్పెను. అందువలన ఇదివరకు పరిపాటి ననుసరించి చూపడమైనది) వార్గలః

1982 జూన్ నెల

1 దశ. మంగ. చిత్రా. వివాహాదీనాం మేషః రా గం 3-56 గురు శుక్ర సమసప్తకం షష్ఠ్యగ్రహచంద్రశ్చ. వార్గలః
2 ఏకా. బు. చిత్రా. వివాహాదీనాం మకరోమతాం రా గం 10-25 స్వాతి. నవ వధూ ప్రవేశస్య మేషోమతాం రా గం 3-52
3 ద్వాద గురు. స్వాతి వివాహగర్భాధానాదీనాం మకరః రా గం 10-21 నవవధూ ప్రవేశస్య మేషో వసుః రా గం 3-48
5 చతు. శని. అనూ. వివాహాదీనాం కర్కటకశ్చోరః ప గం 8-59 మకరోపి రా గం 10-13
6 ◯పూర్ణి. ఆది. జ్యేష్ఠ. నవవధూ ప్రవేశస్య మకరః రా గం 10-9
7 బ. పా. సోమ. జ్యేష్ఠ. డోలారోహణాదీనాం కర్కటకః ప గం 8-51
11 పవి. శుక్ర. శ్రవ. వివాహగర్భాధానాదీనాం మకరః రా గం 9-50 లగ్నచంద్రః ధని. వివాహాదీనాం మేషః రా గం 3-17 గురు శుక్ర సమసప్తకం వార్గలః
12 పంచ. శని. ధని. అన్నప్రాశనోపనయనాదీనాం కర్కటకో బలీ ప గం 8-31 అన్న ప్రాశనోపనయన వివాహాదీనాం సింహః ప గం 11-41 షష్ఠ చంద్రః వార్గలః వివాహాదీనాం మేషో రాజా. రా గం 3-13 గురు శుక్ర సమసప్తకం.
13 షష్ఠి. ఆది. శత. గర్భాధానస్య మకరో మతాం రా గం 9-43 విష్టిః నవవధూ ప్రవేశాదీనాం మేషః రా గం 3-10.
16 నవ. బుధ. రేవ. అన్నప్రాశనోపనయన వివాహాదీనాం కర్కటకో మతాం ప గం 8-17 వివాహాదీనాం మేషః రా గం 2-59 గురు శుక్ర సమసప్తకం.

ఆషాఢ మాసము

24 శు తది. గురు. పుష్య. అన్నప్రాశన డోలారోహణాదీనాం కర్కటకః ఉ గం 7-45 లగ్నచంద్రః.
27 సప్త. ఆది. ఉఫ. అన్నప్రాశన డోలారోహణాదీనాం సింహః ప గం 10-42లగ్నచంద్రః
30 దశ. బుధ. చిత్రా అన్నప్రాశనాదీనాం కర్కటకః ఉ గం 7-21 స్వాతి. సింహోపి రహితః ప గం 10-31.

1982 జూలై నెల

1 ఏకా. గురు. స్వాతి. డోలారోహణాదీనాం కర్కట మతాం ఉ గం 7-17.
3 త్రయో. శని అనూ. అన్నప్రాశనాదీనాం సింహశ్చోరః ప గం 10-19.
5 చతు. సోమ. మూలా డోలారోహణాదీనాం సింహో మతాం ప గం 10-12.
7 బ. పా. బుధ. ఉషా. అన్నప్రాశనాదీనాం కర్కటకః ఉ గం6-54 షష్ఠేన కేతుచంద్రః

8 విది. గురు. శ్రవ. అన్నప్రాశనాదీనాం కర్కాటకో మతాం ఉ గం 6-49.
10 చవి. శని. శత. అన్నప్రాశనాదీనాం సింహో రాజా వ గం 9-52 నక్షత్ర సంధిః.
11 పంచ. ఆది. శత. అన్నప్రాశనాదీనాం సింహో మతాం 9-48.

శ్రావణ మాసము

22 శు. విది. గురు. మఘ. వివాహస్య వృషభః రా గం 2-5 నార్గలః.
23 పంచ. ఆది. ఉఫ. అన్నప్రాశన వివాహాదీనాం సింహః వ గం 8-54 సగ్రహ చంద్రః
28 అష్ట. బుధ. స్వాతి అన్నప్రాశన వివాహ నవగృహారంభాదీనాం సింహః వ గం 8-42

1982 ఆగస్టు నెల
1 ద్వాద. ఆది. మూల వివాహస్య కుంభః రా గం 8-44 స కేతుచంద్రః.
3 చతు. మం. ఉషా. వివాహాదీనాం వృషభః రా గం 1-14.
4 ◯ పూర్ణి. బుధ. శ్రవ. వివాహాదీనాం కుంభః రా గం 8-38 రిఃఫ చంద్రః వృషభోపి మతాం రా గం 1-9.
5 బ. పా. గురు. ఆరామ తటాకప్రతిష్ఠాదీనాం వృషభః రా గం 1-6.
8 విది. ఆది. ఉభా వివాహ గర్భాధానాదీనాం కుంభో మతాం రా గం 8-22 వివాహాదీనాం వృషభః రా గం 12-58.
10 పంచ. మంగ. అశ్వి. వివాహాదీనాం వృషభో మతాం రా గం 12-51 నార్గలః.

భాద్రపద మాసము

28 శు. నవ. శని. మూల డోలారోహణాదీనాం వృశ్చికో వసుః వ గం 12-3.

1982 సెప్టెంబరునెల
3 ◯ పూర్ణి. శుక్ర. శత. డోలారోహణాదీనాం వృశ్చికో వసుః వ గం 11-40.

సంసర్ప (అధిక) శ్వయుజ మాసము

1982 అక్టోబరునెల
3 శు. ◯ పూర్ణి. ఆది. రేవ. అన్నప్రాశనాదీనాం తులా వ గం 8-43 షష్ఠచంద్రః
4 బ. విది. సో. అశ్వి. అన్నప్రాశనాదీనాం తులా వ గం 8-39.

నిజాశ్వయుజ మాసము

27 శు. దశ. బుధ. ధని. విజయదశమీ త్వేన నవ వస్త్రాభరణ ధారణ రాజదర్శనాదీనాం కుంభః వ గం 3-7.

కార్తిక మాసము

1982 నవంబరు నెల
26 శు. దశ. శుక్ర. ఉ.భా. అన్నప్రాశనాదీనాం మకరః వ గం 10-51.
28 ద్వాద. ఆది. అన్నప్రాశనాదీనాం మకరో మతాం వ గం 10-43.

1982 డిసెంబరు నెల
8 బ. అష్ట. బుధ. ఉఫ. వివాహ గర్భాధానాదీనాం సింహః రా గం 11-30 (మ.పు) వివాహాదీనాం కన్యా రా గం 1-31.
9 నవ. గురు. హస్త. వివాహ గర్భాధానాదీనాం సింహో మతాం రా గం 11-27(మ.పు) వివాహాదీనాం కన్యా వసుః రా గం 1-27 లగ్నచంద్రః.

మార్గశిర మాసము

20 శు. పంచ. సోమ ధని. గర్భాధానాదీనాం సింహో మతాం రా గం 11-9.
23 సప్త. గురు. ఉభా. వివాహాదీనాం వృశ్చికః తెగం 4-20.
24 అష్ట. శుక్ర. ఉభా. అన్నప్రాశన వివాహాదీనాం కుంభః వ గం 11-20 రేవ వివాహాదీనాం వృశ్చికో మతాం తె గం 4-16.
25 నవ. శని. అశ్వి. వివాహాదీనాం సింహః రా గం 10-49.

పౌష – మాఘ – యుగళీభూత లుప్త మాసః

1983 జనవరి నెల
21 శు. సప్త. శుక్ర రేవ. అన్నప్రాశనాదీనాం మీనః వ గం 10-11.
26 ద్వాద. బుధ. మృగ. అన్నప్రాశనాదీనాం మీనో మతాం వ గం 9-53.

1983 ఫిబ్రవరి నెల
2 బ. పం.బుధ. హస్త. అన్నప్రాశనాదీనాం మీనః వ గం 9-25.
6 నవ. ఆది. అనూ. అన్నప్రాశనాదీనాం మీనః వ గం 9-9.

N. B. అధిక ఫాల్గున మాసము లో ఉదయ కాలమున శుభ ముహూర్తములు దొరకలేదు.

నిజ ఫాల్గున మాసము

1983 మార్చి నెల
15 శు. పా. మం. ఉభా. వివాహాదీనాం కుంభః తె గం 5-56 సగ్రహచంద్రః.
20 ష. ఆది. రోహి. అన్నప్రాశన వివాహాదీనాం వృషభో మతాం వ గం 10-16 లగ్న చంద్రః వివాహాదీనాం మకరః రా గం 3-18 కుంభోపి తె గం 5-36.
23 నవ. బుధ. పుష్య. నవవధూ ప్రవేశాదీనాం కుంభః తెగం 5-19 షష్ఠచంద్రః.
24 దశ. గురు. ఆశ్లే. వాపీకూప తటాకారంభాదీనాం మకరః రా గం 3-3.
25 ఏకా. శుక్ర. మఘ నవవధూ ప్రవేశాదీనాం కుంభో రాజా తెగం 5-17
26 ద్వా. శని. పఫు. వివాహస్య వృషభః వ గం 9-52.
28 ◯ పూర్ణి. సోమ. ఉఫ. అన్నప్రాశన వివాహాదీనాం వృషభో మతాం వ గం 9-44.
29 బ. పా. మం. చిత్తా. వివాహాదీనాం కుంభో మతాం తె గం 5-1 సగ్రహచంద్రః.
30 విది. బుధ. చిత్తా. అన్నప్రాశన వివాహాదీనాం వృషభో మతాం వ గం 9-36 షష్ఠ సగ్రహ చంద్రః.

1983 ఏప్రియల్ నెల
1 చవి. శుక్ర. అనూ. వివాహాదీనాం మకరః రా గం 2-17 కుంభోపి రాజా తె గం 4-55
2 పంచ శని. అనూ. అన్నప్రాశన వివాహాదీనాం వృషభో రాజా వ గం 9-25.

మంగళం మహత్

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

N.B. ఈ ముహూర్తములలో 2వ పేజీలో చూపిన లగ్నాంతరాలములయందు దేశాంతర ప్రకారం ఆయా లగ్నములకు నిముషములను సంస్కరించిన తత్తత్ప్రదేశములకు ముహూర్త కాలములగును. ఏలూరు (నగటు) ప్రకారం రాజమండ్రికి 5 నిముషములు, విజయనగరమునకు 11 నిముషములు తీసివేయనగును. వరంగల్లుకు 3 నిముషములు, హైదరాబాదుకు 7 నిముషములు కలిపిన ముహూర్త కాలములగును.

వధూ వర గుణ మేళన చక్రము (వర నక్షత్రము)

వధూ	అశ్వి	భ	కృ 1	కృ 3	రో	మృ 2	మృ 2	ఆర్ద్ర	పున 3	పున 1	పుష్య	ఆశ్లే	మఘ	పుబ్బ	ఉఫ 1	ఉఫ 3	హ	చి 2	చి 2	స్వా	వి 3	వి 1	అనూ	జ్యే	మూ	పూషా	ఉషా 1	ఉషా 3	శ్ర	ధ 2	ధ 2	శత	పూభా 3	పూభా 1	ఉభా	రే
అశ్వి	28	33	28	18	21	22	26	17	18	22	31	27	20	26	17	11	9	13	22	26	22	19	26	15	13	27	24	26	26	21	21	15	16	14	24	25
భర	34	28	29	19	22	13	17	26	26	30	23	24	21	19	28	21	19	6	14	29	22	19	17	19	21	20	27	28	26	10	10	20	24	22	16	28
కృ 1	27	27	28	16	9	15	19	20	21	25	26	23	17	21	22	15	15	18	27	15	19	16	20	26	24	19	14	15	11	25	25	27	19	17	19	11
కృ 3	18	18	19	28	19	25	16	17	18	22	23	20	19	23	24	21	21	23	22	10	14	21	25	31	20	13	9	14	10	22	29	31	23	20	22	14
రో	23	23	10	19	28	36	27	23	23	27	26	13	12	26	28	25	26	20	19	15	9	16	30	24	14	20	11	17	18	20	26	24	30	27	26	19
మృ 2	23	13	18	26	34	28	20	25	23	26	19	22	21	17	25	23	27	13	10	25	17	23	22	25	15	11	18	21	24	13	19	27	29	26	17	27
మృ 2	27	18	21	18	25	20	28	33	31	19	11	15	24	20	28	30	34	21	14	27	19	14	11	13	23	18	24	20	25	12	13	21	23	27	17	27
ఆర్ద్ర	19	27	21	18	24	26	34	28	25	13	20	13	23	29	22	24	24	27	20	27	20	13	17	4	16	27	27	22	22	17	20	11	16	19	26	27
పున 3	19	26	22	19	23	24	32	24	28	16	23	16	22	27	21	23	24	25	18	27	21	13	20	5	13	26	27	27	23	17	18	11	17	19	27	28
పున 1	21	28	23	20	24	25	19	10	14	28	35	28	16	20	14	17	18	20	20	27	20	19	26	10	8	20	21	28	27	21	12	7	11	17	25	25
పుష్య	30	21	26	23	24	17	10	18	21	35	28	30	18	14	23	26	27	12	11	26	21	20	19	22	17	11	22	26	25	13	4	14	18	24	18	27
ఆశ్లే	25	23	22	19	12	21	13	12	15	28	28	28	15	15	17	20	22	26	25	11	16	15	20	26	22	10	8	13	13	27	8	18	12	18	20	12
మఘ	21	21	17	18	11	19	22	22	21	16	18	16	28	30	26	16	16	22	25	11	17	24	26	34	24	21	11	5	4	18	24	25	18	17	18	12
పుబ్బ	27	19	21	22	25	17	20	28	27	21	16	16	30	28	34	24	22	8	11	25	19	26	24	24	19	19	27	21	18	4	11	19	24	23	16	24
ఉఫ 1	16	27	22	23	27	25	28	21	21	16	25	18	26	34	28	18	16	14	17	26	17	24	30	19	10	27	28	22	20	11	18	12	13	15	26	24
ఉఫ 3	13	21	16	21	25	23	30	23	23	19	28	21	17	25	19	28	25	24	16	25	16	18	27	13	15	28	29	26	25	16	16	10	14	18	29	27
హ	10	20	16	21	26	26	33	23	23	19	28	23	17	22	17	26	28	27	19	26	17	19	26	12	14	26	27	23	24	19	19	8	14	19	27	27
చి 2	13	6	19	25	20	12	19	26	24	20	12	26	23	9	15	24	27	28	20	19	26	28	11	25	28	13	21	17	19	18	18	24	18	22	11	21
చి 2	22	15	28	23	20	12	13	20	18	20	12	26	25	10	17	17	20	21	28	27	34	24	7	21	28	13	21	25	27	26	20	26	20	15	4	13
స్వా	27	29	17	12	16	27	27	26	26	28	28	15	13	25	25	25	27	21	28	28	20	10	23	18	23	26	18	22	23	27	21	20	25	20	20	13
విశా 3	22	22	20	15	10	18	19	21	21	22	21	19	17	19	18	17	18	27	34	18	28	18	17	21	28	21	13	17	17	32	26	26	22	16	13	5
విశా 1	16	16	14	19	14	22	13	14	14	19	18	15	21	23	21	18	19	28	23	8	17	28	27	31	23	16	9	12	12	27	27	26	22	21	18	9
అనూ	24	14	19	24	27	20	11	16	21	26	18	21	24	20	29	26	27	12	7	22	17	28	28	31	16	14	22	25	26	12	12	22	24	24	18	27
జ్యేష్ఠ	12	18	24	29	22	22	13	3	6	10	20	26	31	23	16	13	12	25	20	17	20	31	30	28	15	17	17	20	20	21	25	18	11	10	21	21
మూల	12	20	24	19	13	14	21	15	12	8	17	24	35	19	9	13	13	24	27	21	27	24	16	16	28	27	25	15	15	21	25	21	11	17	25	27
పూషా	27	20	19	13	20	12	18	26	26	23	13	17	21	19	27	27	26	11	11	26	19	18	18	19	27	28	34	24	23	8	15	22	29	32	23	32
ఉషా 1	25	27	14	8	11	18	24	26	26	23	24	9	11	27	28	28	27	20	20	19	12	11	25	19	25	34	28	18	15	15	22	22	28	31	32	23
ఉషా 3	28	29	16	14	17	22	20	22	22	27	28	13	6	22	23	26	25	17	24	23	16	14	28	22	16	25	19	28	25	25	17	17	23	30	32	23
శ్రవ	27	26	13	10	17	26	23	21	23	28	26	15	17	18	20	23	24	18	25	23	16	14	28	23	16	25	15	24	28	30	20	18	23	32	31	24
ధని 2	20	10	26	23	20	12	8	17	17	22	13	28	18	5	12	16	17	16	24	26	30	28	14	28	21	9	16	25	21	28	18	23	21	26	15	22
ధని 2	20	11	26	30	27	19	10	20	19	14	5	20	25	11	19	17	21	18	19	22	25	28	12	26	29	16	13	18	21	20	28	33	28	18	7	14
శత	15	21	28	32	25	25	18	10	10	7	15	20	26	20	13	11	8	25	26	19	26	26	21	19	22	23	23	18	18	25	33	28	19	9	17	16
పూభా 3	18	25	20	24	31	31	24	17	17	13	20	14	19	25	17	15	17	18	19	28	21	21	7	12	15	30	29	24	25	20	27	19	28	18	23	20
పూభా 1	14	21	16	19	26	26	25	18	18	18	25	18	16	22	14	16	18	19	12	19	14	21	27	11	15	31	30	28	30	25	17	7	16	28	33	30
ఉ	24	15	18	21	25	17	16	25	27	26	19	20	17	15	25	27	26	9	5	19	12	19	20	22	24	22	30	29	29	14	6	16	21	33	28	34
రేవతి	25	24	11	14	17	26	25	24	25	24	27	13	12	22	22	24	26	20	13	11	5	12	27	22	27	30	21	19	22	22	14	16	18	20	33	28

* బ్రాహ్మణులకు గ్రహ మైత్రియును, క్షత్రియులకు గణ కూటమును, వైశ్యులకు రాశి కూటమును తో స్త్రీ దీర్ఘ కూటమును, శూద్రులకు యోని పొంతనము ముఖ్యముగా నుండి 18 గుణములకు పైన వచ్చినచో వివాహమునకు అధిక శుభం.

నక్షత్రము	రాశి	వర్ణం	వశ్యం	యోని	గణం	నాడి	రాశీశుడు
అశ్వని	మేషము	క్షత్రి	చతుష్పా	అశ్వ	దేవ	ఆది	కుజుడు
భరణి	మేషము	క్షత్రి	చతుష్పా	గజ	మను	మధ్య	కుజుడు
కృత్తిక 1పా॥	మేషము	క్షత్రి	చతుష్పా	మేక	రాక్ష	అంత్య	కుజుడు
కృత్తి 2,3,4	వృషభము	వైశ్య	చతుష్పా	మేక	రాక్ష	అంత్య	శుక్రుడు
రోహిణి	వృషభ	వైశ్య	చతుష్పా	సర్ప	మను	అంత్య	శుక్రుడు
మృగశిర 1,2	వృషభ	వైశ్య	చతుష్పా	సర్ప	దేవ	మధ్య	శుక్రుడు
మృగశిర 3,4	మిథున	శూద్ర	మనుష్య	సర్ప	దేవ	మధ్య	బుధుడు
ఆర్ద్ర	మిథున	శూద్ర	మను	శునక	మను	ఆది	బుధుడు
పునర్వ1,2,3	మిథున	శూద్ర	మను	మార్జాల	దేవ	ఆది	బుధుడు
పునర్వ 4పా	కర్కాట	బ్రాహ్మ	జలచర	మార్జాల	దేవ	ఆది	చంద్రుడు
పుష్యమి	కర్కాట	బ్రాహ్మ	జలచర	ఛాగ	దేవ	మధ్య	చంద్రుడు
ఆశ్లేష	కర్కాట	బ్రాహ్మ	జలచర	మార్జాల	రాక్ష	అంత్య	చంద్రుడు
మఘ	సింహ	క్షత్రి	చతుష్పా	మూషక	రాక్ష	అంత్య	రవి
పూర్వఫల్గుని	సింహ	క్షత్రి	చతుష్పా	మూషక	మను	మధ్య	రవి
ఉత్తర 1వ పా	సింహ	క్షత్రి	చతుష్పా	గోవు	మను	ఆది	రవి
ఉత్తర2,3,4పా	కన్య	వైశ్య	మను	గోవు	మను	ఆది	బుధుడు
హస్త	కన్య	వైశ్య	మను	మహిష	దేవ	ఆది	బుధుడు
చిత్త 1,2పా	కన్య	వైశ్య	మను	వ్యాఘ్ర	రాక్ష	మధ్య	బుధుడు
చిత్త 3,4పా	తుల	శూద్ర	మను	వ్యాఘ్ర	రాక్ష	మధ్య	శుక్రుడు
స్వాతి	తుల	శూద్ర	మను	మహి	దేవ	అంత్య	శుక్రుడు
విశాఖ1,2,3	తుల	శూద్ర	మను	వ్యాఘ్ర	రాక్ష	అంత్య	శుక్రుడు
విశాఖ 4వ పా	వృశ్చిక	బ్రాహ్మ	కీట	వ్యాఘ్ర	రాక్ష	అంత్య	కుజుడు
అనూరాధ	వృశ్చిక	బ్రాహ్మ	కీట	లేడి	దేవ	మధ్య	కుజుడు
జ్యేష్ఠ	వృశ్చిక	బ్రాహ్మ	కీట	లేడి	రాక్ష	ఆది	కుజుడు
మూల	ధను	క్షత్రి	మను	శునక	రాక్ష	ఆది	గురుడు
పూర్వాషాఢ	ధను	క్షత్రి	చతుష్పా	వానర	మను	మధ్య	గురుడు
ఉ.షా 1వ పా	ధను	క్షత్రి	చతు	ముంగిస	మను	అంత్య	గురుడు
ఉ.షా2,3,4పా	మకర	వైశ్య	చతు	ముంగిస	మను	అంత్య	శని
శ్రవణ	మకర	వైశ్య	చతు	వానర	దేవ	అంత్య	శని
ధని 1,2	మకర	వైశ్య	జలచర	సింహ	రాక్ష	మధ్య	శని
ధని3,4	కుంభ	శూద్ర	మను	సింహ	రాక్ష	మధ్య	శని
శత	కుంభ	శూద్ర	మను	అశ్వ	రాక్ష	ఆది	శని
పూ.భా 1,2,3	కుంభ	శూద్ర	మను	సింహ	మను	ఆది	శని
పూ.భా 4వపా	మీన	బ్రాహ్మ	మను	సింహ	మను	ఆది	గురుడు
ఉ.భా	మీన	బ్రాహ్మ	జలచర	గోవు	మను	మధ్య	గురుడు
రేవ	మీన	బ్రాహ్మ	జలచర	గజ	దేవత	అంత్య	గురుడు

కావు. 4. యోని సొంతవము విరోధ జంతువులు పనికిరావు. 5. రాశ్యాధిపతులకు మైత్రి శుభము. 6. గణకూటము ఏకగణము శుభము. 7. రాశికూటము షష్టాష్టకములు కూడవు. 8. నాడీకూటము ఏకనాడి శుభము కాదు.

వధూవరుల కేకనక్షత్రమయిన వివాహమునకు శుభనక్షత్రములు

వధూవరుల కేకనక్షత్రమయి భిన్నరాశి కలవారైనను, ఏకరాశియయి యుండి భిన్ననక్షత్రము లయి యున్నను శుభప్రదము.

రోహిణి, ఆర్ద్ర, పుష్య, మఘ, విశాఖ, శ్రవణము, ఉత్తరాభాద్ర, రేవతి ఈ 8 నక్షత్రములలోను వధూవరులు ఏకనక్షత్రము వారయినను వివాహము చేయవచ్చును.

అశ్వని, భరణి, ఆశ్లేష, పూర్వఫల్గుని, స్వాతి, మూల, శతభిషము ఈ 7 నక్షత్రములు మధ్యమములు. తక్కిన నక్షత్రములు ఒక్కటియైనచో వధూవరులకు నాశనము కల్గును.

వివాహయోగ్యాయోగ్య సంబంధ నిర్ణయము

కూటస్థ పురుషుడు మొదలుకొని 4వ పురుషుడు 4వ స్త్రీనిన్ని, 5వ స్త్రీని వివాహము చేసికొన వచ్చును. 4వ పురుషుడు 6వ స్త్రీని వివాహము చేసికొనకూడదు. మూడవ పురుషుడు మూడవ స్త్రీని వివాహము చేసికొన వచ్చునని కొందరు, చేసికొనకూడదని కొందరి మతము. సప్తపురుషానంతరము పరసంబంధమువలె వివాహము చేయవచ్చును. అత్తవరుసలో మేనమామభార్య చెల్లెలను, కూతురు వరుసలో మేనమామకూతురి కూతును, కోడలు వరుసలో మేనమామ కొడుకు కూతును, మేనమామకు మేనకోడలిని, కోడలియొక్క చెల్లెలను, అన్నకు వాగ్దత్తమైన కన్యను, గురుపుత్రికను, క్రయముపొందిన కన్యను భార్యయొక్క తోడబుట్టువు కూతురిని, సవతి మేనకోడలను, పినతండ్రి భార్య చెల్లెలను, అనుకూతురిని, పినతల్లి పెదతల్లి సవతికూతురు కూతును, అన్నభార్య చెల్లెలను వివాహమాడరాదు. తండ్రి వర్గములో 7 తరాలు తల్లి వర్గములో 5 తరాలు, సవతితల్లి వర్గములో 3 తరాలు వివాహమాడరాదు.

జన్మనక్షత్రమున చేయదగిన, చేయదగని శుభకార్యములు

జన్మనక్షత్రము నిషేక,యాగ, చౌళకర్మ,అన్నప్రాశన,వ్యవసాయ, ఉపనయన, పట్టాభిషేక, భూసంపాదన, అక్షరాభ్యాసములయందు శుభము నిచ్చును. ఇతర కర్మలయందు పుంసవనము, యుద్ధము, సీమంతము, గర్భాధానము, శ్రాద్ధము, క్షవురకర్మ, ఔషధసేవ, ప్రయాణము వీనియందు శుభప్రదము. ''స్త్రీణాం జన్మత్రయం శ్రేష్ఠమ''ని చెప్పబడుటవలనను ''పుం వివాహమునితం శుభంబుద్ధై'' అని చెప్పబడుటవలన వివాహ విషయమై జన్మనక్షత్రము స్త్రీ పురుషులకు శ్రేష్ఠతమము.

వాస్తు ప్రకరణము

గ్రామార్వణము

గ్రామము యొక్క నామనక్షత్రము నుండి జన్మనక్షత్రము వరకు లెక్క నామనక్షత్రమునుండి లెక్కించవలయును. మొదటి 5 నక్షత్రములయిన లాభము. పిమ్మట 3 ధనక్షయము. తరువాత 5 ధనధాన్యలాభము. తరువాత 6 స్త్రీ దరిద్రము. తరువాత ఒకటి పాడపీడ తరువాత 4 సంపద. తరువాత ఒకటి భయపీడలు. తరువాత ఒకటి కుహము. తరువాత ఒకటి భేదము.

ఇటుకలు తీయుటకు

కుజుడున్న నక్షత్రము నుండి ముహూర్తకాల నక్షత్రము వరకు లెక్కించవలయును. 1౹5 నక్షత్రములు శుభప్రదము. 6౹8 అశుభము. 9౹11 శుభము. 12౹16 అశుభము. 17౹23

శక ౧౯౦౪ జ్యేష్ఠ మాసమున (A. D. 1982 మే - జూన్)

అయనాంశలు 23°—36′-21″ నిరయణ రవ్యాది స్ఫుట గ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డు టైము 5—29. 3 A. M. లకు

శ. తే.	ఇం. తే.	సూర్యుడు రా.భా.లి.	చంద్రుడు రా.భా.లి.	కుజుడు రా.భా.లి.	బుధుడు రా.భా.లి.	గురుడు రా.భా.లి.	శుక్రుడు రా.భా.లి.	శని రా.భా.లి.
౧	22	1- 6-59	0-20-14	5- 7-25	1-21-32	6- 8-46	11-26-10	5-22-30
౨	మే 23	1- 7-56	1- 5-11	5- 7-31	1-21-26	6- 8-41	11-27-19	5-22-28
౩	24	1- 8-54	1-20-17	5- 7-40	1-21-15	6- 8-35	11-28-28	5-22-25
౪	1982 సం. 25	1- 9-52	2- 5-22	5- 7-49	1-21-00	6- 8-29	11-29-37	5-22-23
౫	26	1-10-50	2-20-16	5- 7-59	1-20-41	6- 8-24	0- 0-46	5-22-21
౬	27	1-11-47	3- 4-55	5- 8- 9	1-20-19	6- 8-18	0- 1-55	5-22-18
౭	28	1-12-45	3-19-12	5- 8-20	1-19-58	6- 8-13	0- 3- 4	5-22-16
౮	29	1-13-42	4- 3- 7	5- 8-32	1-19-25	6- 8- 8	0- 4-18	5-22-14
౯	30	1-14-40	4-16-40	5- 8-44	1-18-55	6- 8- 3	0- 5-28	5-22-12
౧౦	31	1-15-37	4-29-58	5- 8-56	1-18-23	6- 7-58	0- 6-32	5-22-10
౧౧	1	1-16-35	5-12-47	5- 9- 9	1-17-50	6- 7-53	0- 7-42	5-22- 8
౧౨	2	1-17-32	5-25-25	5- 9-23	1-17-16	6- 7-49	0- 8-51	5-22- 7
౧౩	3	1-18-30	6- 7-50	5- 9-37	1-16-43	6- 7-44	0-10- 1	5-22- 5
౧౪	4	1-19-27	6-20- 3	5- 9-52	1-16-10	6- 7-40	0-11-10	5-22- 4
౧౫	5	1-20-25	7- 2- 8	5-10- 8	1-15-38	6- 7-36	0-12-20	5-22- 2
౧౬	6	1-21-22	7-14- 5	5-10-24	1-15- 8	6- 7-32	0-13-30	5-22- 1
౧౭	జూన్ 7	1-22-20	7-25-57	5-10-40	1-14-40	6- 7-28	0-14-40	5-23- 0
౧౮	8	1-23-17	8- 7-46	5-10-57	1-14-15	6- 7-25	0-15-50	5-21-59
౧౯	9	1-24-14	8-19-34	5-11-14	1-13-53	6- 7-21	0-16-59	5-21-58
౨౦	1982 సం. 10	1-25-12	9-1-23	5-11-32	1-13-34	6- 7-18	0-18-10	5-21-57
౨౧	11	1-26- 9	9-13-17	5-11-50	1-13-20	6- 7-15	0-19-20	5-21-56
౨౨	12	1-27- 6	9-25-18	5-12- 9	1-13- 9	6- 7-12	0-20-30	5-21-55
౨౩	(క్రీ.శ. 13	1-28- 4	10- 7-33	5-12-28	1-13- 3	6- 7-09	0-21-40	5-21-55
౨౪	14	1-29- 1	10-20- 4	5-12-48	1-13- 1బు	6- 7-07	0-22-51	5-21-54
౨౫	15	1-29-58	11- 2-56	5-13- 8	1-13- 3	6- 7-04	0-24- 1	5-21-54
౨౬	16	2- 0-56	11-16-11	5-13-28	1-13-10	6- 7-02	0-25-11	5-21-54
౨౭	17	2- 1-53	11-29-52	5-13-50	1-13-21	6- 7-00	0-26-22	5-21-54
౨౮	18	2- 2-50	0-14- 2	5-14-10	1-13-37	6- 6-58	0-27-32	5-21-53 బు
౨౯	19	2- 3-47	0-28-37	5-14-32	1-13-58	6- 6-57	0-28-43	5-21-53
౩౦	20	2- 4-45	1-13-31	5-14-54	1-14-23	6- 6-55	0-29-54	5-21-54
౩౧	21	2- 5-42	1-28-39	5-15-17	1-14-53	6- 6-54	1- 1- 4	5-21-54

శక ౧౯౦౪ జ్యేష్ఠమాసం

శక ౧౯౦౪ ఆషాఢ మాసమున (A. D. 1982 జూన్—జూలై)

అయనాంశలు 23°- 36′- 26″ నిరయణ రవ్యాది స్ఫుట గ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డు టైము 5 29.3 A. M. లకు

శ. తే.	ఇం. తే.	సూర్యుడు రా.భా.లి.	చంద్రుడు రా.భా.లి.	కుజుడు రా.భా.లి.	బుధుడు రా.భా.లి.	గురుడు రా.భా.లి.	శుక్రుడు రా.భా.లి.	శని రా.భా.లి.
౧	22	2- 6-39	2-13-51	5-15-40	1-15-28	6- 6-53	1- 2-15	5-21-54
౨	23	2- 7-37	2-28-57	5-16- 3	1-16-06	6- 6-52	1- 3-26	5-21-54
౩	24	2- 8-34	3-13-49	5-16-27	1-16-49	6- 6-51	1- 4-37	5-21-55
౪	జూన్ 25	2- 9-31	3-28-20	5-16-50	1-17-37	6- 6-50	1- 5-47	5-21-56
౫	26	2-10-28	4-12-27	5-17-15	1-18-28	6- 6-50	1- 6-58	5-21-56
౬	27	2-11-26	4-26- 8	5-17-40	1-19-24	6- 6-50బు	1- 8- 9	5-21-57
౭	28	2-12-23	5- 9-28	5-18- 4	1-20-23	6- 6-50	1- 9-20	5-21-58
౮	29	2-13-20	5-22-16	5-18-30	1-21-27	6- 6-50	1-10-31	5-21-59
౯	30	2-14-17	6- 4-49	5-18-56	1-22-35	6- 6-50	1-11-42	5-22- 0
౧౦	1	2-15-14	6-17- 7	5-19-22	1-23-46	6- 6-51	1-12-54	5-22- 1
౧౧	2	2-16-12	6-29-12	5-19-48	1-25- 2	6- 6-51	1-14-15	5-22- 3
౧౨	3	2-17- 9	7-11- 8	5-20-15	1-26-21	6- 6-52	1-15-16	5-22- 4
౧౩	4	2-18- 6	7-22-59	5-20-41	1-27-44	6- 6-53	1-16-27	5-22- 5
౧౪	5	2-19- 3	8- 4-47	5-21- 9	1-29-11	6- 6-54	1-17-39	5-22- 7
౧౫	6	2-20- 0	8-16-35	5-21-36	2-00-41	6- 6-56	1-18-50	5-22- 9
౧౬	7	2-20-57	8-28-26	5-22- 4	2-02-15	6- 6-57	1-20- 1	5-22-11
౧౭	జూలై 8	2-21-55	9-10-21	5-22-32	2-03-53	6- 6-59	1-21-13	5-22-12
౧౮	9	2-22-52	9-22-22	5-23-00	2-05-34	6- 7- 1	1-22-24	5-22-14
౧౯	10	2-23-49	10- 4-33	5-23-29	2-07-18	6- 7- 3	1-23-36	5-22-16
౨౦	11	2-24-46	10-16-55	5-23-58	2-09- 6	6- 7- 5	1-24-48	5-22-19
౨౧	సం. 12	2-25-43	10-29-32	5-24-27	2-10-57	6- 7- 8	1-25-59	5 22-21
౨౨	1982 13	2-26-41	11-12-26	5-24-56	2-12-50	6- 7-10	1-27-11	5-22-23
౨౩	14	2-27-38	11-25-39	5-25-26	2-14-47	6- 7-13	1-28-23	5 22-26
౨౪	శ. 15	2-28-35	0- 9-15	5-25-56	2-16-45	6- 7-16	1-29-35	5-22-28
౨౫	(క్రీ. 16	2-29-32	0-23-13	5-26-26	2-18-46	6- 7-19	2- 0-46	5-22-31
౨౬	17	3- 0-29	1- 7-34	5-26-56	2-20-49	6- 7-22	2- 1-58	5-22-34
౨౭	18	3- 1-27	1-22-14	5-27-27	2-22-53	6- 7-26	2- 3-10	5-22-36
౨౮	19	3- 2-24	2- 7- 9	5-27-58	2-24-59	6- 7-29	2- 4-22	5-22-39
౨౯	20	3- 3-21	2-22-13	5-28-29	2-27-06	6- 7-33	2- 5-34	5-22-42
౩౦	21	3- 4-19	3- 7-16	5-29-00	2-29-13	6- 7-37	2- 6-47	5-22-45
౩౧	22	3- 5-16	3-22-10	5-29-32	3- 1-21	6- 7-41	2- 7-59	5-22-48

శక ౧౯౦౪ ఆషాఢమాసం

శక ౧౯౦౪ శ్రావణ మాసమున (A. D. 1982 జూలై–ఆగస్టు)

అయనాంశలు 23°–36′–32″ నిరయణ రవ్యాది స్ఫుట గ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డు టైము 5–29. 3 A. M. లకు

శ. తే.	ఇం. తే.	సూర్యుడు రా.భా.లి.	చంద్రుడు రా.భా.లి.	కుజుడు రా.భా.లి.	బుధుడు రా.భా.లి.	గురుడు రా.భా.లి.	శుక్రుడు రా.భా.లి.	శని రా.భా.లి.
౧	23	3- 6.18	4- 6.47	6- 0- 3	3- 3.29	6- 7.46	2- 9.12	5-22.52
౨	24	3- 7.11	4 21- 2	6- 0 35	3- 5.37	6- 7.51	2.10.23	5-22.55
౩	25	3- 8- 8	5- 4.50	6- 1- 8	3- 7.44	6- 7.55	2.11.35	5-22.58
౪	26	3- 9- 5	5 18 12	6 1.40	3- 9.50	6- 7.59	2.12.47	5-23- 2
౫	(జూలై) 27	3.10 3	6 1- 7	6- 2 13	3.11.56	6- 8- 4	2.14.00	5-23- 6
౬	28	3.11- 0	6.13.41	6- 2.46	3.14.01	6- 8- 9	2.15.12	5-23- 9
౭	29	3.11 57	6.25.57	6- 3.19	3.16.04	6- 8-14	2.16.25	5-23.13
౮	30	3.12 55	7- 7.59	6. 3 52	3.18.07	6- 8-20	2.17.47	5-23.17
౯	31	3.13 52	7.19.52	6- 4.25	3.20.08	6- 8-25	2.19.00	5-23.21
౧౦	1	3.14 49	8- 1.40	6- 4.59	3.22 07	6- 8.31	2.20- 2	5-23.25
౧౧	2	3.15 47	8.13.28	6- 5 33	3.24.05	6- 8.37	2.21.15	5-23.29
౧౨	3	3.16.44	8.25.18	6- 6- 7	3.26.01	6- 8.43	2.22.27	5-23.33
౧౩	4	3.17.42	9- 7.14	6- 6.41	3.27.56	6- 8.49	2.23.40	5-23.37
౧౪	5	3.18.39	9.19.19	6- 7.15	3.29.50	6- 8.55	2.24.53	5-23.42
౧౫	6	3.19.36	10- 1.38	6- 7 50	4- 1.41	6- 9- 1	2.26- 6	5-23.46
౧౬	7	3.20.34	10.13.58	6- 8.24	4- 3.32	6- 9- 8	2.27.19	5-23.50
౧౭	8	3.21.31	10 26.35	6- 8.59	4- 5.20	6- 9.15	2.28.31	5-23.55
౧౮	9	3.22.29	11- 9.26	6- 9.34	4- 7- 7	6- 9.22	2.29.44	5-24.00
౧౯	(ఆగస్టు) 10	3.23.26	11 22.30	6-10.10	4- 8.53	6- 9.28	3- 0.57	5-24- 4
౨౦	11	3.24.24	0- 5.49	6-10.45	4-10.16	6- 9.35	3- 2-10	5-24 9
౨౧	(1982 సం.) 12	3.25.21	0.19.24	6-11.21	4-12.19	6- 9.42	3- 3.23	5-24.14
౨౨	13	3.26.19	1- 3.15	6-11 56	4-14.00	6- 9.50	3- 4.36	5-24.19
౨౩	14	3.27.17	1 17.22	6-12.32	4-15.39	6- 9.57	3- 5.49	5-24.24
౨౪	15	3.28.14	2- 1.44	6-13 8	4-17.17	6-10- 5	3- 7- 3	5-24.29
౨౫	16	3.29.12	5-2.50	6-13.44	4-18.54	6-10.13	3- 8.16	5-24.34
౨౬	17	4- 0.10	3- 1- 3	6-14.21	4 20.29	6-10 20	3- 9.29	5-24.39
౨౭	18	4- 1- 7	3.15.49	6-14.57	4-22- 2	6-10.28	3.10 42	5-24.44
౨౮	19	4- 2- 5	4- 0.31	6-15.34	4-23.36	6-10.36	3.11.56	5-24.49
౨౯	20	4- 2- 3	4-15- 1	6-16.11	4-25.04	6-10.45	3.13- 9	5-24.55
౩౦	21	4- 4- 1	4.29.13	6-16.48	4-26.33	6-10.53	3.14.23	5-25- 0
	22	4- 4.58	5.13- 2	6-17.25	4-28.01	6-11- 1	3.15.36	5-25- 6

శక ౧౯౦౪ భాద్రపద మాసమున (A. D. 1982 ఆగస్టు–సెప్టెంబరు)

అయనాంశలు 23°–36′–36″ నిరయణ రవ్యాది స్ఫుట గ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డు టైము 5–29. 3 A. M లకు

శ. తే.	ఇం. తే.	సూర్యుడు రా.భా.లి.	చంద్రుడు రా.భా.లి.	కుజుడు రా.భా.లి.	బుధుడు రా.భా.లి.	గురుడు రా.భా.లి.	శుక్రుడు రా.భా.లి.	శని రా.భా.లి.
౧	23	4- 5.56	5-26-26	6-18- 2	4-29-27	6-11-10	3-16-49	5-25-11
౨	24	4- 6.54	6- 9-24	6-18-40	5- 0-51	6-11-18	3-18- 3	5-25-17
౩	25	4- 7.52	6-22-00	6-19-18	5- 2-14	6-11-27	3-19-17	5-25-23
౪	(ఆగస్టు) 26	4- 8.50	7- 4-16	6-19-55	5- 3-35	6-11-36	3-20-30	5-25-28
౫	27	4- 9.48	7-16-18	6-20-33	5- 4-55	6-11-45	3-21-44	5-25-34
౬	28	4-10-46	7-28-10	6-21-11	5- 6-13	6-11-54	3-22-58	5-25-40
౭	29	4-11-46	8- 9-58	6-21-49	5- 7-29	6-12- 3	3-24-11	5-25-46
౮	30	4-12-42	8-21-47	6-22-28	5- 8-43	6-12-13	3-25-25	5-25-52
౯	31	4-13-40	9- 3-41	6-23- 6	5- 9-55	6-12-22	3-26-39	5-25-58
౧౦	1	4-14-38	9-15-45	6-23-44	5-11-06	6-12-32	3-27-53	5-26- 4
౧౧	2	4-15-36	9-28-00	6-24-23	5-12-14	6-12-41	3-29- 7	5-26-10
౧౨	3	4-16-34	10-10-29	6-25- 2	5-13-21	6-12-51	4- 0-21	5-26-16
౧౩	4	4-17-32	10-23-12	6-25-41	5-14-25	6-13- 1	4- 1-34	5-26-22
౧౪	5	4-18-30	11- 6-10	6-26-20	5-15-27	6-13-11	4- 2-48	5-26-28
౧౫	6	4-19-28	11-19-21	6-26-59	5-16-26	6-13-21	4- 4- 2	5-26-35
౧౬	7	4-20-26	0- 2-45	6-27-39	5-17-23	6-13-31	4- 5-17	5-26-41
౧౭	8	4-21-24	0-16-20	6-28-18	5-18-16	6-13-41	4- 6-31	5-26-47
౧౮	9	4-22-23	1- 0- 4	6-28-58	5-19- 7	6-13-51	4- 7-45	5-26-54
౧౯	(సెప్టెంబరు) 10	4-23-21	1-13-57	6-29-37	5-19-55	6-14- 2	4- 8-59	5-27-00
౨౦	11	4-24-19	1-27-58	7- 0-17	5-20-39	6-14-12	4-10-13	5-27- 7
౨౧	(1982 సం.) 12	4-25-18	2-12- 5	7- 0-57	5-21-19	6-14-23	4-11-27	5-27-13
౨౨	13	4-26-16	2-26-22	7- 1-37	5-21-55	6-14-33	4-12-42	5-27-20
౨౩	14	4-27-15	3-10-42	7- 2-17	5-22-28	6-14-44	4-13-56	5-27-26
౨౪	15	4-28-13	3-25- 4	7- 2-58	5-22-56	6-14-55	4-15-10	5-27-33
౨౫	16	4-29-11	4- 9 23	7- 3-38	5-23-18	6-15- 6	4-16-25	5-27-39
౨౬	17	5- 0-10	4-23-31	7- 4-19	5-23-36	6-15-17	4-17-39	5-27-46
౨౭	18	5- 1- 9	5- 7-30	7- 4-59	5-23-47	6-15-28	4-18-54	5-27-53
౨౮	19	5- 2- 7	5-21- 9	7- 5-40	5-23-54	6-15-39	4-20- 8	5-28-00
౨౯	20	5- 3- 6	6- 4-27	7- 6-21	5-23-54 వ	6-15-50	4-21-23	5-28- 7
౩౦	21	5- 4- 4	6-17-23	7- 7-02	5-23-47	6-16- 1	4-22-37	5-28-14
౩౦	22	5- 5- 3	6-29-57	7- 7-43	5-23-33	6-16-12	4-23-52	5-28-21

శక ౧౯౦౪ ఆశ్వయుజమాసమున (A.D. 1982 సెప్టెంబరు-అక్టోబరు)

అయనాంశలు 23 -36'-39" నిరయణ రవ్యాది స్ఫుట గ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డు టైము 5-29. 3 A. M. లకు

		సూర్యుడు	చంద్రుడు	కుజుడు	బుధుడు	గురుడు	శుక్రుడు	శని
శ. తే.	ఇం. తే.	రా.భా.లి.	రా.భా.లి.	రా.భా.లి.	రా.భా.లి	రా.భా.లి.	రా.భా.లి.	రా.భా.లి.
౧	23	5- 6- 2	7-12-18	7- 8-24	5-28-12	6-16.24	4-25- 6	5-28-28
౨	24	5- 7- 1	7-24.15	7- 9- 6	5-22-44	6-16.35	4-26-21	5.28-35
౩	25	5- 7-59	8- 6- 7	7- 9-47	5-22-08	6-16-47	4-27-35	5.28-42
౪	26	5- 8-58	8.17-56	7-10-29	5-21-26	6-16-58	4-28-50	5-28-49
౫	27	5- 9-57	8-29-45	7-11-10	5-20. 37	6-17-10	5- 0- 5	5-28-56
౬	28	5-10-56	9-11-42	7-11-52	5-19-42	6-17-22	5- 1-19	5-29- 3
౭	29	5-11-55	9-23-50	7-12-34	5-18-41	6-17-34	5- 2-33	5. 29-10
౮	30	5-12-54	10-6 -13	7-13-16	5-17-37	6-17-45	5- 3-49	5-29-17
౯	1	5-13-53	10-18-55	7-13-57	5 16-29	6-17-57	5- 5- 4	5-29-24
౧౦	2	5-14-52	11- 1-55	7-14-42	5 15-20	6-18- 9	5- 6-18	5-29-31
౧౧	3	5-15-51	11-15-14	7-15-23	5 14-13	6-18-21	5- 7-33	5-29-38
౧౨	4	5-16-50	11-28-50	7-16- 4	5 13- 7	6-18-33	5- 8-48	5-29.45
౧౩	5	5-17-49	0-12-39	7-16-47	5-12- 6	6-18-46	5-10- 3	5-29-52
౧౪	6	5-18-48	0-26-38	7-17-29	5-11-11	6-18-58	5-11-18	6- 0- 0
౧౫	7	5-19-47	1-10-42	7-18-12	5-10-23	6-19-10	5-12-33	6- 0- 7
౧౬	8	5-20-46	1-24-49	7-18-55	5- 9-44	6-19-22	5-13-48	6- 0-14
౧౭	9	5-21-45	2- 8 56	7-19-37	5- 9-15	6-19-35	5-15- 3	6- 0-21
౧౮	10	5-22-45	2-23- 3	7-20-20	5- 8-57	6-19-47	5-16-18	6- 0-29
౧౯	11	5-23-44	3- 7- 7	7-21- 3	5- 8-48 బ.వ	6-20-00	5-17-33	6- 0-36
౨౦	12	5-24-43	3-21-10	7-21-46	5- 8-54	6-20-12	5-18-48	6- 0-43
౨౧	13	5-25-43	4- 5- 8	7- 22-29	5- 9- 5	6-20-25	5-20- 3	6- 0-50
౨౨	14	5-26-42	4-19- 1	7-23-13	5- 9-29	6-20-37	5-21-18	6- 0-58
౨౩	15	5-27-42	5- 2-46	7-23-56	5-10- 3	6-20-50	5-22-33	6- 1- 5
౨౪	16	5-28-41	5-16-19	7-24-39	5-10-46	6-21- 3	5-23-48	6- 1-12
౨౫	17	5-29-41	5-29-18	7- 25-23	5-11-37	6-21-15	5-25- 3	6- 1-20
౨౬	18	6- 0-40	6-12-41	7-26- 6	5-12-35	6-21-28	5-26-18	6- 1-27
౨౭	19	6- 1-40	6-25-26	7-26-50	5-13-40	6-21-41	5-27-33	6- 1-34
౨౮	20	6- 2-39	7- 7-54	7-27-34	5-14-51	6-21-53	5-28-48	6- 1-41
౨౯	21	6- 3-39	7-20- 7	7-28-16	5-16-07	6-22-06	6- 0- 3	6- 1-49
౩౦	22	6- 4-39	8- 2- 6	7-29- 2	5 17-28	6-22-19	6- 1-18	6- 1-56

శక ౧౯౦౪ కార్తీక మాసమున (A.D. 1982 అక్టోబరు నవంబరు)

అయనాంశలు 23'-36' 42" నిరయణ రవ్యాది స్ఫుట గ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డు టైము 5-29.3 A. M. లకు

		సూర్యుడు	చంద్రుడు	కుజుడు	బుధుడు	గురుడు	శుక్రుడు	శని
శ. తే.	ఇం. తే.	రా.భా.లి.	రా.భా.లి.	రా.భా.లి.	రా.భా.లి.	రా.భా.లి.	రా.భా.లి.	రా.భా.లి.
౧	23	6 5-39	8-13-58	7 29-46	5 18-52	6-22-32	6- 2-34	6- 2- 3
౨	24	6- 6-38	8 25-45	8- 0-30	5-20-19	6-22-45	6- 3-49	6 2-11
౩	25	6- 7-38	9- 7-34	8- 1-14	5-21-49	6-22-58	6- 5- 4	6- 2-18
౪	26	6- 8-38	9-19-30	8- 1-56	5-23-22	6-23-11	6- 6-19	6- 2-25
౫	27	6- 9-38	10- 1-39	8- 2-42	5-24 55	6-23-23	6- 7-34	6- 2 33
౬	28	6-10-38	10-14- 5	8- 3-27	5-26-31	6-23-37	6- 8-50	6- 2-40
౭	29	6-11-37	10-26-52	8- 4 11	5-28-07	6-23-50	6-10- 5	6- 2-47
౮	30	6-12-37	11-10- 2	8- 4 56	5-29-45	6-24- 3	6-11-20	6- 2-54
౯	31	6-13-37	11 23-36	8- 5-40	6- 1-23	6-24-16	6-12-35	6- 3- 1
౧౦	1	6-14-37	0- 7-31	8- 6-25	6- 3 1	6-24-29	6 13-50	6- 3- 9
౧౧	2	6-15-37	0-21-44	8- 7 10	6- 4-39	6-24-42	6-15- 6	6- 3-16
౧౨	3	6-16-37	1- 6- 9	8- 7-54	6- 6-18	6-24-55	6-16-21	6 3 23
౧౩	4	6-17-37	1-20-40	8- 8 39	6- 7-57	6-25- 9	6-17-35	6- 3-30
౧౪	5	6-18-38	2- 5-11	8- 9-24	6- 9-36	6-25-22	6-18-51	6- 3-37
౧౫	6	6-19-38	2-19-37	8-10- 9	6 11-15	6-25-35	6-20- 7	6- 3-44
౧౬	7	6-20-38	3- 3-55	8-10-54	6 12-53	6-25-48	6-21-22	6- 3-52
౧౭	8	6-21-38	3 18- 2	8-11-39	6 14 32	6-26- 1	6-22-37	6- 3-59
౧౮	9	6-22-38	4- 1-58	8-12-24	6-16-10	6-26-15	6-23-53	6- 4- 6
౧౯	10	6-23-39	4-15-43	8-13-10	6-17-48	6-26-28	6-25-08	6- 4-13
౨౦	11	6-24-39	4-29-15	8-13-55	6-19-25	6-26-41	6-26-23	6- 4-20
౨౧	12	6-25-39	5-12-33	8-14-40	6-21-03	6-26-54	6-27-39	6- 4-27
౨౨	13	6-26-40	5-25-45	8-15-26	6-22-40	6-27- 8	6-28-54	6- 4-34
౨౩	14	6-27-40	6- 8-41	8-16-11	6-24-16	6-27-21	7- 0- 9	6- 4-41
౨౪	15	6-28-41	6-21-28	8-16-57	6-25-53	6-27-34	7- 1-25	6- 4-48
౨౫	16	6-29-41	7- 3-53	8-17-42	6-27-29	6-27-47	7- 2-40	6- 4-54
౨౬	17	7- 0-41	7-16- 9	8-18-28	6-29-05	6-28- 1	7- 3-55	6 5- 1
౨౭	18	7- 1-42	7-28 14	8-19-14	7-00-41	6-28-14	7- 5-11	6- 5- 8
౨౮	19	7- 2-43	8-10-10	8-20-00	7-02-16	6-28-27	7- 6-26	6- 5-15
౨౯	20	7- 3-43	8-21-59	8-20-45	7-03-51	6-28-40	7- 7-42	6- 5-22
౩౦	21	7- 4-44	9- 3-46	8-21-31	7-05-26	6-28-54	7- 8-57	6- 5-28

శక ౧౯౦౪ మార్గశిర మాసమున (A. D. 1982 నవంబరు–డిశంబరు)

అయనాంశలు 23°–36′–46″ నిరయణ రవ్యాది స్ఫుట గ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డు టైము 5–29. 3 A. M. లకు

శ. తే.	ఇం. తే.	సూర్యుడు రా.భా.లి.	చంద్రుడు రా.భా.లి.	కుజుడు రా.భా.లి.	బుధుడు రా.భా.లి.	గురుడు రా.భా.లి.	శుక్రుడు రా.భా.లి.	శని రా.భా.లి.
౧	22	7-5-44	9-15-34	8-22-17	7-07-01	6-29-7	7-10-12	6-5-35
౨	23	7-6-45	9-27-28	8-23-8	7-08-35	6-29-20	7-11-27	6-5-42
౩	24	7-7-46	10-9-35	8-23-49	7-10-10	6-29-33	7-12-43	6-5-48
౪	25	7-8-47	10-21-58	8-24-35	7-11-44	6-29-47	7-13-58	6-5-55
౫	26	7-9-47	11-4-42	8-25-21	7-13-18	7-0-0	7-15-18	6-6-1
౬	27	7-10-48	11-17-51	8-26-7	7-14-52	7-0-13	7-16-29	6-6-8
౭	28	7-11-48	0-1-27	8-26-54	7-16-25	7-0-26	7-17-44	6-6-14
౮	29	7-12-49	0-15-29	8-27-40	7-17-59	7-0-39	7-19-00	6-6-20
౯	30	7-13-50	0-29-54	8-28-26	7-19-33	7-0-52	7-20-15	6-6-27
౧౦	1	7-14-51	1-14-38	8-29-12	7-21-06	7-1-5	7-21-30	6-6-33
౧౧	2	7-15-51	1-29-38	8-29-59	7-22-40	7-1-18	7-22-46	6-6-39
౧౨	3	7-16-52	2-14-30	9-0-45	7-24-13	7-1-32	7-24-1	6-6-45
౧౩	4	7-17-53	2-29-22	9-1-32	7-25-46	7-1-45	7-25-16	6-6-52
౧౪	5	7-18-54	3-14-1	9-2-18	7-27-20	7-1-58	7-26-32	6-6-58
౧౫	6	7-19-55	3-28-24	9-3-05	7-28-53	7-2-11	7-27-47	6-7-4
౧౬	7	7-20-56	4-12-28	9-3-51	8-00-26	7-2-23	7-29-2	6-7-10
౧౭	8	7-21-57	4-26-12	9-4-38	8-01-59	7-2-36	8-0-18	6-7-16
౧౮	9	7-22-58	5-09-36	9-5-24	8-03-32	7-2-49	8-1-33	6-7-21
౧౯	10	7-23-59	5-22-43	9-6-11	8-05-05	7-3-2	8-2-49	6-7-27
౨౦	11	7-25-00	6-5-38	9-6-58	8-06-38	7-3-15	8-4-4	6-7-33
౨౧	12	7-26-01	6-18-9	9-7-44	8-08-11	7-3-28	8-5-19	6-7-38
౨౨	13	7-27-2	7-0-32	9-8-31	8-09-44	7-3-40	8-6-35	6-7-44
౨౩	14	7-28-3	7-12-45	9-9-18	8-11-16	7-3-53	8-7-50	6-7-50
౨౪	15	7-29-4	7-24-49	9-10-5	8-12-49	7-4-6	8-9-5	6-7-55
౨౫	16	8-0-5	8-6-45	9-10-51	8-14-21	7-4-18	8-10-21	6-8-00
౨౬	17	8-1-6	8-18-36	9-11-38	8-15-52	7-4-31	8-11-36	6-8-6
౨౭	18	8-2-7	9-0-23	9-12-25	8-17-28	7-4-44	8-12-51	6-8-11
౨౮	19	8-3-8	9-12-10	9-13-12	8-18-54	7-4-56	8-14-7	6-8-16
౨౯	20	8-4-9	9-24-00	9-13-59	8-20-28	7-5-9	8-15-22	6-8-21
౩౦	21	8-5-10	10-5-55	9-14-46	8-21-58	7-5-21	8-16-37	6-8-26

శక ౧౯౦౪ పౌష మాసమున (A. D. 1982 డిశంబరు–1983 జనవరి)

అయనాంశలు 23°–36′–51″ నిరయణ రవ్యాది స్ఫుట గ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డు టైము 5–29. 3 A. M. లకు

శ. తే.	ఇం. తే.	సూర్యుడు రా.భా.లి.	చంద్రుడు రా.భా.లి.	కుజుడు రా.భా.లి.	బుధుడు రా.భా.లి.	గురుడు రా.భా.లి.	శుక్రుడు రా.భా.లి.	శని రా.భా.లి.
౧	22	8-6-11	10-18-00	9-15-33	8-23-21	7-5-33	8-17-53	6-8-31
౨	23	8-7-12	11-0-20	9-16-20	8-24-48	7-5-46	8-19-8	6-8-36
౩	24	8-8-14	11-12-56	9-17-7	8-26-13	7-5-58	8-20-23	6-8-41
౪	25	8-9-15	11-25-59	9-17-54	8-27-36	7-6-10	8-21-39	6-8-46
౫	26	8-10-16	0-9-26	9-18-41	8-28-57	7-6-22	8-22-54	6-8-51
౬	27	8-11-17	0-23-21	9-19-28	9-0-16	7-6-34	8-24-9	6-8-55
౭	28	8-12-18	1-7-42	9-20-15	9-1-32	7-6-46	8-25-25	6-9-00
౮	29	8-13-19	1-22-29	9-21-2	9-2-44	7-6-58	8-26-40	6-9-4
౯	30	8-14-20	2-7-31	9-21-49	9-3-52	7-7-10	8-27-55	6-9-9
౧౦	31	8-15-21	2-22-48	9-22-36	9-4-55	7-7-22	8-29-11	6-9-13
౧౧	1	8-16-22	3-7-55	9-23-23	9-5-53	7-7-34	9-0-26	6-9-17
౧౨	2	8-17-24	3-22-58	9-24-10	9-6-45	7-7-45	9-1-41	6-9-21
౧౩	3	8-18-25	4-7-42	9-24-57	9-7-29	7-7-57	9-2-56	6-9-25
౧౪	4	8-19-26	4-22-3	9-25-44	9-8-6	7-8-8	9-4-11	6-9-29
౧౫	5	8-20-27	5-6-57	9-26-31	9-8-35	7-8-20	9-5-27	6-9-33
౧౬	6	8-21-28	5-19-26	9-27-19	9-8-50	7-8-31	9-6-42	6-9-37
౧౭	7	8-22-29	6-2-30	9-28-6	9-8-58	7-8-43	9-7-57	6-9-41
౧౮	8	8-23-31	6-15-12	9-28-53	9-8-53	7-8-54	9-9-12	6-9-44
౧౯	9	8-24-32	6-27-37	9-29-40	9-8-37	7-9-5	9-10-28	6-9-48
౨౦	10	8-25-33	7-9-48	10-00-27	9-8-9	7-9-16	9-11-43	6-9-51
౨౧	11	8-26-34	7-21-48	10-1-14	9-7-30	7-9-27	9-12-58	6-9-55
౨౨	12	8-27-35	8-3-42	10-2-01	9-6-39	7-9-38	9-14-13	6-9-58
౨౩	13	8-28-36	8-15-31	10-2-49	9-5-39	7-9-49	9-15-28	6-10-1
౨౪	14	8-29-37	8-27-19	10-3-36	9-4-31	7-10-00	9-16-43	6-10-4
౨౫	15	9-0-39	9-9-7	10-4-23	9-3-17	7-10-10	9-17-58	6-10-7
౨౬	16	9-1-40	9-20-57	10-5-10	9-2-00	7-10-21	9-19-14	6-10-10
౨౭	17	9-2-41	10-2-53	10-5-57	9-0-41	7-10-32	9-20-29	6-10-13
౨౮	18	9-3-42	10-14-53	10-6-44	8-29-23	7-10-43	9-21-44	6-10-15
౨౯	19	9-4-43	10-27-3	10-7-31	8-28-9	7-10-52	9-22-59	6-10-18
౩౦	20	9-5-44	11-9-25	10-8-12	8-27-1	7-11-2	9-24-14	6-10-20

శక ౧౯౦౪ మాఘమాసమున (A. D. 1983 జనవరి—ఫిబ్రవరి)

అయనాంశలు 23°–36′–56″ నిరయణ రవ్యాది స్ఫుట గ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డు టైము 5–29. 3 A. M. లకు

శు. తి.	ఇం. తే.	సూర్యుడు రా.భా.లి.	చంద్రుడు రా.భా.లి.	కుజుడు రా.భా.లి.	బుధుడు రా.భా.లి.	గురుడు రా.భా.లి.	శుక్రుడు రా.భా.లి.	శని రా.భా.లి.
౧	21	9- 6-45	11-22- 2	10- 9- 6	8-26-59	7-11-13	9-25-29	6-10-28
౨	22	9- 7-46	0- 4-58	10- 9-53	8-25-06	7-11-22	9-26-44	6-10-25
౩	23	9- 8-47	0-18-14	10-10-40	8-24-21	7-11-32	9-27-59	6-10-27
౪	24	9- 9-48	1- 1-55	10-11-27	8-23-45	7-11-42	9-29-14	6-10-29
౫	25	9-10-49	1-16- 1	10-12-14	8-23-19	7-11-52	10- 0-29	6-10-31
౬	26	9-11-50	2- 0-32	10-13-01	8-23- 2	7-12- 1	10- 1-44	6-10-33
౭	27	9-12-51	2-15-25	10-13-48	8-22-53	7-12-11	10- 2-59	6-10-35
౮	28	9-13-52	3- 0-33	10-14-35	8-22-52బు	7-12-20	10- 4-13	6-10-37
౯	29	9-14-53	3-15-48	10-15-22	8-23- 0	7-12-30	10- 5-28	6-10-38
౧౦	30	9-15-54	4- 1- 0	10-16-09	8-23-14	7-12-39	10- 6-43	6-10-40
౧౧	31	9-16-55	4-15-57	10-16-56	8-23-35	7-12-48	10- 7-58	6-10-41
౧౨	1	9-17-56	5- 0-33	10-17-43	8-24- 2	7-12-57	10- 9-12	6-10-42
౧౩	2	9-18-57	5-14-42	10-18-30	8-24-34	7-13- 5	10-10-27	6-10-43
౧౪	3	9-19-58	5-28-21	10-19-17	8-25-12	7-13-14	10-11-42	6-10-44
౧౫	4	9-20-58	6-11-31	10-20- 3	8-25-54	7-13-23	10-12-57	6-10-45
౧౬	5	9-21-59	6-24-15	10-20-50	8-26-42	7-13-31	10-14-12	6-10-46
౧౭	6	9-23-00	7- 6-39	10-21-37	8-27-30	7-13-39	10-15-26	6-10-47
౧౮	7	9-24-01	7-18-45	10-22-24	8-28-23	7-13-48	10-16-50	6-10-48
౧౯	8	9-25-02	8- 0-41	10-23-11	8-29-20	7-13-56	10-17-55	6-10-48
౨౦	9	9-26-03	8-12-29	10-23-58	9- 0-20	7-14- 3	10-19-10	6-10-49
౨౧	10	9-27-03	8-24-16	10-24-44	9- 1-22	7-14-11	10-20-24	6-10-49
౨౨	11	9-28-04	9- 6- 8	10-25-31	9- 2-26	7-14-19	10-21-39	6-10-49
౨౩	12	9-29-05	9-17-54	10-26-18	9- 3-34	7-14-26	10-22-53	6-10-49వ
౨౪	13	10- 0-05	9-29-50	10-27- 4	9- 4-43	7-14-34	10-24- 8	6-10-49
౨౫	14	10- 1-06	10-11-55	10-27-51	9- 5-54	7-14-41	10-25-22	6-10-49
౨౬	15	10- 2-07	10-24- 8	10-28-38	9- 7- 7	7-14-48	10-26-37	6-10-49
౨౭	16	10- 3-07	11- 6-30	10-29-24	9- 8-21	7-14-55	10-27-51	6-10-49
౨౮	17	10- 4-08	11-19- 3	11-00-11	9- 9-38	7-15- 2	10-29- 5	6-10-48
౨౯	18	10- 5-09	0- 1-48	11-00-57	9-10-55	7-15- 8	11- 0-20	6-10-48
౩౦	19	10- 6-09	0-14-45	11-01-44	9-12-15	7-15-15	11- 1-34	6-10-47

శక ౧౯౦౪ ఫాల్గుణమాసమున (A. D. 1983 ఫిబ్రవరి–మార్చి)

అయనాంశలు 23°–37′–00″ నిరయణ రవ్యాది స్ఫుట గ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డు టైము 5–29. 3 A. M. లకు

శు. తి.	ఇం. తే.	సూర్యుడు రా.భా.లి.	చంద్రుడు రా.భా.లి.	కుజుడు రా.భా.లి.	బుధుడు రా.భా.లి.	గురుడు రా.భా.లి.	శుక్రుడు రా.భా.లి.	శని రా.భా.లి.
౧	20	10- 7-10	0-28- 2	11-02-30	9-13-35	7-15-21	11- 2-48	6-10-46
౨	21	10- 8-10	1-11-34	11-03-17	9-14-57	7-15-27	11- 4- 2	6-10-45
౩	22	10- 9-10	1-25-26	11-04- 3	9-16-20	7-15-33	11- 5-16	6-10-44
౪	23	10-10-11	2- 9-39	11-04-50	9-17-45	7-15-39	11- 6-30	6-10-43
౫	24	10-11-11	2-24-11	11-05-36	9-19-10	7-15-45	11- 7-44	6-10-42
౬	25	10-12-12	3- 9- 0	11-06-22	9-20-37	7-15-51	11- 8-58	6-10-41
౭	26	10-13-12	3-23-58	11-07-08	9-22-05	4-15-56	11-10-12	6-10-40
౮	27	10-14-12	4- 8-59	11-07-55	9-23-34	7-16- 1	11-11-26	6-10-38
౯	28	10-15-12	4-23-52	11-08-41	9-25-04	7-16- 7	11-12-40	6-10-37
౧౦	1	10-16-13	5- 8-29	11-09-27	9-26-35	7-16-11	11-13-54	6-10-35
౧౧	2	10-17-13	5-22-42	11-10-13	9-28-07	7-16-16	11-15- 7	6-10-33
౧౨	3	10-18-13	6- 6-28	11-10-59	9-29-41	7-16-21	11-16-21	6-10-31
౧౩	4	10-19-13	6-19-44	11-11-45	10-01-15	7-16-25	11-17-35	6-10-29
౧౪	5	10-20-13	7- 2-35	11-12-31	10-02-51	7-16-29	11-18-48	6-10-27
౧౫	6	10-21-13	7-15- 2	11-13-17	10-04-27	7-16-34	11-20- 2	6-10-25
౧౬	7	10-22-14	7-27-10	11-14- 3	10-06-05	7-16-38	11-21 15	6-10-23
౧౭	8	10-23-14	8- 9- 6	11-14-49	10 07-44	7-16-41	11-22-29	6-10-21
౧౮	9	10-24-14	8-20-55	11-15-35	10-09-23	7-16-45	11-23-42	6-10-18
౧౯	10	10-25-14	9- 2-41	11-16-21	10-11-05	7-16-48	11-24 55	6-10-16
౨౦	11	10-26-14	9-15-31	11-17- 7	10-12-47	7-16-51	11-26- 9	6-10-13
౨౧	12	10-27-13	9-26-26	11-17-52	10-14-30	7-16-55	11-27-22	6-10 10
౨౨	13	10-28-13	10- 8-31	11-18-38	10-16-14	7-16-57	11-28-35	6-10- 8
౨౩	14	10-29-13	10-20-46	11-19-24	10-18-00	7-17-00	11-29-48	6-10- 5
౨౪	15	11- 0-13	11- 3-14	11-20-09	10-19-47	7-17- 3	0- 1- 1	6-10- 2
౨౫	16	11- 1-13	11-15-53	11-20-55	10-21-35	7-17- 5	0- 2-14	6- 9-59
౨౬	17	11- 2-13	11-28-44	11-21-40	10-23-24	7-17- 7	0- 3-27	6- 9-56
౨౭	18	11- 3-12	0-11-48	11-22-26	10-25-14	7-17- 9	0- 4-40	6- 9-53
౨౮	19	11- 4-12	0-25- 1	11-23-11	10-27-06	7-17-11	0- 5-53	6- 9-50
౨౯	20	11- 5-12	1- 9-26	11-23-57	10-28-59	7-17-12	0- 7- 6	6- 9-47
౩౦	21	11- 6-11	1-22- 3	11-24-42	11-00-53	7-17-14	0- 8-18	6- 9-48

శక ౧౯౦౪ (A. D. 1982-83) యురేనస్ (వరుణ) నెప్ట్యూన్ (ఇంద్ర)
నిరయణ గ్రహములు - ఇండియన్ స్టాండర్డు టైము 5-29.3 A. M. లకు

A. D. తారీఖు 1982		యురేనస్ (వరుణ) రా.భా.లి.	నెప్ట్యూన్ (ఇంద్ర) రా.భా.లి.
మార్చి	21	7-10-57	8-3-25
	25	7-10-55	8-3-28
	29	7-10-51	8-3-28వ
ఏప్రియల్	2	7-10-47	8-3-26
	6	7-10-42	8-3-26
	10	7-10-36	8-3-24
	14	7-10-30	8-3-22
	18	7-10-23	8-3-20
	22	7-10-14	8-3-18
	26	7-10-7	8-3-15
	30	7-9-59	8-3-11
మే	4	7-9-50	8-3-7
	8	7-9-40	8-3-2
	12	7-9-31	8-2-58
	16	7-9-21	8-2-52
	20	7-9-11	8-2-47
	24	7-9-1	8-2-42
	28	7-8-51	8-2-37
జూన్	1	7-8-41	8-2-30
	5	7-8-32	8-2-24
	9	7-8-22	8-2-17
	13	7-8-12	8-2-11
	17	7-8-4	8-2-4
	21	7-7-55	8-1-58
	25	7-7-47	8-1-51
	29	7-7-39	8-1-45
జూలై	3	7-7-32	8-1-39
	7	7-7-24	8-1-32
	11	7-7-19	8-1-26
	15	7-7-14	8-1-21
	19	7-7-9	8-1-15
	23	7-7-6	8-1-10
	27	7-7-4	8-1-5
	31	7-7-0	8-1-1
ఆగష్టు	4	7-6-59	8-0-57
	8	7-6-58	8-0-53
	12	7-6-58ఋ	8-0-50

A. D. తారీఖు 1982		యురేనస్ (వరుణ) రా.భా.లి.	నెప్ట్యూన్ (ఇంద్ర) రా.భా.లి.
	16	7-6-59	8-0-47
	20	7-7-1	8-0-45
	24	7-7-3	8-0-43
	28	7-7-7	8-0-41
సెప్టెం	1	7-7-11	8-0-40
	5	7-7-16	8-0-40ఋ
	9	7-7-22	8-0-40
	13	7-7-29	8-0-41
	17	7-7-36	8-0-42
	21	7-7-44	8-0-44
	25	7-7-53	8-0-46
	29	7-8-2	8-0-49
అక్టో	3	7-8-12	8-0-52
	7	7-8-23	8-0-56
	11	7-8-34	8-1-0
	15	7-8-46	8-1-5
	19	7-8-58	8-1-10
	23	7-9-11	8-1-15
	27	7-9-24	8-1-21
	31	7-9-37	8-1-28
నవం	4	7-9-51	8-1-35
	8	7-10-5	8-1-42
	12	7-10-20	8-1-49
	16	7-10-34	8-1-57
	20	7-10-50	8-2-5
	24	7-11-4	8-2-13
	28	7-11-18	8-2-22
డిశం	2	7-11-33	8-2-31
	6	7-11-48	8-2-39
	10	7-12-3	8-2-47
	14	7-12-17	8-2-56
	18	7-12-31	8-3-6
	22	7-12-45	8-3-15
	26	7-12-59	8-3-24
	30	7-13-12	8-3-34
	31	7-13-16	8-3-36
1983 జన	4	7-13-29	8-3-46

A. D తారీఖు 1983		యురేనస్ (వరుణ) రా.భా.లి.	నెప్ట్యూన్ (ఇంద్ర) రా.భా.లి.
	8	7-13-41	8-3-53
	12	7-13-53	8-4-1
	16	7-14-4	8-4-10
	20	7-14-15	8-4-18
	24	7-14-26	8-4-26
	28	7-14-35	8-4-34
ఫిబ్రవరి	1	7-14-44	8-4-41
	5	7-14-53	8-4-48
	9	7-15-00	8-4-55
	13	7-15-6	8-5-1
	17	7-15-12	8-5-6
	21	7-15-17	8-5-12
	25	7-15-21	8-5-17
మార్చి	1	7-15-25	8-5-21
	5	7-15-27	8-5-25
	9	7-15-29	8-5-28
	13	7-15-29వ	8-5-31
	17	7-15-29	8-5-33
	21	7-15-28	8-5-35

సంవత్సరములు 60

ప్రభవ, విభవ, శుక్ల, ప్రమోద, ప్రజాపతి, అంగీరస, శ్రీముఖ, భావ, యువ, ధాత, ఈశ్వర, బహుధాన్య, ప్రమాథి, విక్రమ, వృష, చిత్రభాను, సుభాను, తారణ, పార్థివ, వ్యయ, సర్వజిత్, సర్వధారి, విరోధి, వికృతి, ఖర, నందన, విజయ, జయ, మన్మథ, దుర్ముఖి, హేమలంబ, విళంబి, వికారి, శార్వరి, ప్లవ, శుభకృత్, శోభకృత్, క్రోధి, విశ్వావసు, పరాభవ, ప్లవంగ, కీలక, సౌమ్య, సాధారణ, విరోధికృత్, పరిధావి, ప్రమాది, ఆనంద, రాక్షస, నల, పింగళ, కాళయుక్త, సిద్ధార్థి, రౌద్ర, దుర్మతి, దుందుభి, రుధిరోద్గారి, రక్తాక్షి, క్రోధన, క్షయ.

నిరయణ రాహువు
శక ౧౯౦౪ (A. D. 1982-83)
ఇండియన్ స్టాండర్డు టైము
5-29.3 A. M. లకు

తారీఖు 1982		రాహువు రా.భా.లి.	1982		రాహువు రా.భా.లి.
మార్చి	22	2-25-21		28	2-15-17
ఏప్రియల్	1	2-24-49	అక్టో	8	2-14-45
	11	2-24-17		18	2-14-13
	21	2-23-46		28	2-13-41
మే	1	2-23-14	నవం	7	2-13-10
	11	2-22-42		17	2-12-38
	21	2-22-10		27	2-12-6
	31	2-21-38	డిశం	7	2-11-34
జూన్	10	2-21-7		17	2-11-2
	20	2-20-35		27	2-10-31
	30	2-20-3	1983 జన	6	2-9-59
జూలై	10	2-19-31		16	2-9-27
	20	2-18-59		26	2-8-55
	30	2-18-28	ఫిబ్ర	5	2-8-23
ఆగష్టు	9	2-17-56		15	2-7-53
	19	2-17-24		25	2-7-21
	29	2-16-52	మార్చి	7	2-6-48
సెప్టెం	8	2-16-20		17	2-6-16
	18	2-15-49		27	2-5-45

అవయవములు అదురుటవలన శుభాశుభములు

కుడిప్రక్క అదిరిన మేలు, ఎడమప్రక్క మధ్యమ ఫలము, నడినెత్తిన వృష్టిస్నానము, నొసట మేలు, కుడిచెంప రాజభయము, ఎడమచేయి ఉద్యోగము. స్త్రీలకు కుడికన్ను కీడు, ఎడమకన్ను మేలు. పురుషులకు ఎడమకన్ను కీడు, కుడికన్ను మేలు. రెండు కన్నులు అదిరిన మేలు. ముక్కు రోగము. పై పెదవి కలహము. క్రిందిపెదవి భోజన సౌఖ్యము. గడ్డము లాభము, కుడిచెక్కిలి ధనము, ఎడమ చెక్కిలి దొంగలభయము, కుడి భుజము సంభోగము, ఎడమ భుజము కీడు, రొమ్ము ధనము, చేతుల వాహనలాభము, అరచేయి సంతోషము, కుడితొడ రాజభయము, మోకాళ్ళు జాడ్యము, పిక్కలు ధాన్య లాభము, అరికాళ్ళు సౌఖ్యము, ప్రక్క ఆభరణప్రాప్తి.

సూ. ఉ.	సూ. అ.	ఇం. తే.	శ. తే.	గ్రహ	శ్రీ దుందుభినామ సం ర చైత్రమాసః శకః ౧౯౦౪ కల్యబ్దాః ౫౦౮౩ హూణ శకః 1982 (చాంద్రః గ్రీష్మర్తుః శుక్రమాసః)
6-09	6-18	26	౫	బు	శు.పా. శు ౧౯-౧౫ వ 1-51 రేవ౪౫-౪౦ రా12-25 బ్ర౧౦-౪౦ బవ౧౯-౧౫ వవ1-6ల 2-36కు అమృ ౪౦-౦ దిన 30-౨౨పూభా 3బుధః౨౬-౭ తిథిద్వయం యోగకాలః వత్సరాదిస్సౌ లాభ్యంగః. నింబకుసుమ భక్షణం. వాసంతనవరాత్రప్రారంభః ప్రపాదానంఅనధ్యాయః చంద్రదర్శనం దక్షిణశృంగం సమర్త్సు వత్సరాదిత్వేన నవవస్త్రాభరణ ధారణాదీనాం వృషభఃపగం9-53భు౧-3౧ చం౨౯పదు8-36లపుదు12-39ల త్యా0-49.
6-08	6-18	27	౬	ర.శు బు	విది శ. ౧౩-౩౫ వ11-34 అశ్వి౪౧-౩౫ రా10-46 ఐం ౩-౨౦ వైధృ ౫౨-౧౦ కౌల ౧౩-౩౫ అమృ ౨౪-౪౦ సావ 7-2 ల 8-32కు దిన 30-౨౫ ఉభా ౪ర్కః ౫౫-౩౨ ప్రాగస్తమితో బ.ధః ౫౯-౫౪ ధని ౨శుక్రః ౩౪-౫౧ ఉమాశివాగ్నిపూజా. ఉత్తమమన్వాదిః వేదవ్యాసతీ ॥పు॥ అన్నప్రాశనాదీనాం వృషభః పగం 9-48డోలా రోహణాదీనాం కర్కటకశ్చ్వరః ప గం 1-35 భు ౧-౩౯ చం ౧ జమాదిసాని ఉ దు 7-46 కు.
6-07	6-18	28	౭	బు	తది ఆ. ౭-౨౮ వ 9-6 భర ౩౭-౧౨ రా9-0 విష్క ౪౭-౩౨ గర ౭-౨౮ ఉ వ 7-39ల 9-8కు అమృ ౨౬-౫ దిన 30-౨౭పూభా ౪ మీనేనీ చే బుధః ౧౯-౫౬ సౌభాగ్య గౌరీవ్రతం సౌభాగ్యశయనవ్రతం మాస గౌరీవ్రతం శివడోలోత్సవః గణేశపూజా భు ౧-౪౭ చం ౨ సా దు 4-42 ల.
6-06	6-18	29	౮	. . .	చవి.సో. ౩-౪౨ ఉ7-35 ఏష్యా౫౧-౨౦ పంచ తె4-7 కృత్తి౩౨-౫౨ సా7-15 ప్రీతి౩౯-౩౮ భద్ర ౩-౪౨ వవ 8-7ల 9-36 కు అమృ ౨౭-౧౮ దిన 30-౨౯ నాగపూజా శ్వేతవరాహకల్పః శ్రీ౫మీ భు ౧-౫౫ చం ౩ వ దు 12-37లపుదు 3-4 ల.
6-06	6-18	30	౯	బు	షష్ఠి.మం. ౪౯-౧౩ రా1-47 రోహి ౨౮-౪౫ సా 5-36 ఆయు ౩౧-౫౬ కౌల ౨౨-౬ వవ 10-9ల 11-39కు అమృ ౨౧-౧౮ రావ 10-51 ల 12-21కు దిన30-3౧ ఉభా౧ బుధః ౧౧-౧౦ ప్రదోషభావః వివాహాదీనాం మకరోపుతాం రా గం 2-38 భు౨-౪ చం౪ వ దు 8-33 ల రా దు 11-2 ల.
6-05	6-19	31	౧౦	ర.కు శు	సప్త.బు. ౪౩-౫౩ రా 11-38 మృగ ౨౫-౨ సా 4-6 సౌభ ౨౪-౩౫ గర ౧౬-౩౨ అమృ ౪-౨౫ రావ 12-4 ల 1-35 కు పునరమృ౫౮-౧౩ దిన 30-౩౪ రేవ౧ర్కః ౧౮-౦ హస్త ౨ వక్రీ కుజః ౩౯-౪౦ ధని ౩ కుంభేమిత్రస్థశుక్రః. ౩-౧౩ రేవే ౨౫ ఊ సూర్యపూజా అన్నప్రాశనాదీనాం మేషోపుతాం వ గం 8-4 వృషభోఽపి వ గం 9-31 భు ౨-౧౧ చం ౫ వ దు 11-48 ల.
6-05	6-19	1	౧౧	బు	అష్ట.గు.. ౩౯-౨ రా 9-42 ఆర్ద్ర ౨౧-౫౩ వ 2-50 శోభ ౧౭-౪౦ విష్టి ౧౧-౨౮ రావ 2-19ల 3-51కు దిన 30-౩౬ ఉభా ౨ బుధః౦-౧ రాక్రాం ౨౨ఊ కేవే౨౨ వ భవానీయాత్రా అశోకరుద్రపూజా అశోకకలికా ప్రాశనం భు ౨-౨౦ చం ౬ వ దు 10-10 ల పు దు 3-4 ల.
6-04	6-19	2	౧౨	బు	నవ.శు. ౩౪-౫౩ రా8-1 పున౧౯-౨౦ వ1-48 అతి౧౧-౧౮ బాల౬-౫౮ అమృ౧౩-౩౫ రావ 9-32ల 11-5క దిన3౦-3౮ ఉభా3 బుధః౪౬-౦ రాక్రాం ౨౦వ మత్రయ శ్రీరామనవమీ కవీంద్రతీ॥ పు నవవధూ ప్రవేశాదీనాం తులా మతాం రా గం 8-48 భు ౨-౨౮ చం ౭ వ దు 8-31ల పు దు 12-36 ల.
6-03	6-19	3	౧౩	ర.శు	దశ.శ. ౩౧ః౧౮ సా6-34 పుష్య ౧౭-౨౨ వ 1-0 సుక ౫-౨౨ ధృతి ౫౪-౩౬ తైతు ౩-౬ అమృ ౧-౫౪ రావ 1-31ల 3-5కు దిన 30-౪౦ రేవ౨ర్కః౪౦-౫౪ ధని౪ శుక్రః ౨౬-౩౧ ధర్మరాజ౧౦మీ శల్యపిల్లర్ తీ॥స॥ అన్నప్రాశనాదీనాం వృషభః వ గం 9-21 భు ౨-౩౫ చం ౮ ఉ దు 7-42 క.
6-02	6-19	4	౧౪	బు	ఏకా.ఆ. ౨౮-౨౨ సా 5-23 ఆశ్రే౧౬-౫ వ 12-28 శూల ౫౪-౫౫ భద్ర ౨౮-౨౨ అమృ ౧౨-౯ రావ 12-20 ల 1-55కు దిన 30-౪౩ ఉభా ౪ బుధః ౨౯-౪౦ మత్రయ౧౧శ్రీ శ్రీకృష్ణడోలోత్సవః రుక్మిణీపూజాచ సస్యలవనాదీనాం వృషభః పగం 9-17 వివాహస్యతుల రాగం 8-40 భు౨-౪౩ చం౯సాదు4-38ల
6-01	6-15	5	౧౫	ష	ద్వాద.సో. ౨౬-౮ సా4-28 మఘ౧౫-౨౫ వ 12-11 గండ ౫౦-౪౫ బాల ౨౬-౮ అమృ ౯-౨౯ రావ 8-12ల 9-48కు పునరమృ౫౯-౨౯ దిన 30-౪౫ షడశీతిముఖం ౪౨-౫౦ వామన ౧౨శ్రీ వివాహస్యమేషః ఉ గం 7-45 వృషభోఽపి వ గం 9-12 భు ౨-౫౨ చం ౧౦ వ దు 12-36 ల పు దు 3-3ల.
6-00	6-19	6	౧౬	సౌ.బు శు	త్రయో. మంగ. ౨౪-౪౦ వ 3-52పూఫ౧౫-3౦ వ 12-12 వృద్ధి౪౭-౮ తైతు ౨౪-౪౦ సావ 7-31ల 9-9కు అమృ౫౮-౧౦ దిన 30-౪౭ వ్యప్రసా 5-6 మధ్య 7-33 అన్తః రా9-58 రేవ ౧ బుధః ౧౨-౧౦ శత౧ శుక్రః ౪౫-౪౦ రవే౧౫ఊ అనంగపూజా శైవ౧౪శ్రీ దమనేన శివపూజా అనధ్యాయః సత్యప్రియ తీ॥పు॥ భు౩-౦ చం ౧౧ వదు 8-29ల రాదు 11-0ల. [కుక్రాం శక్రాం ౧౬ఊ రంగనాచ్చియార్ నంజీయర్ తీ॥న॥ భు ౩-౮ చం౧౨ వదు 11-45ల]
6-00	6-20	7	౧౭	ర.బు	చతు.బు. ౨౪-౫ వ3-38ఉఫ౧౬-౨౫వ12-34 ధ్రువ౪౪-౧౨ వణి ౨౪-౫ రావ9-15ల10-54కుదిన 30-౫౦రేవ౩ర్కః ౪-౧౦రేవ౨బుధః ౫-౨-౧౭ రవే ౧౭వ
5-59	6-20	8	౧౮	. . .	◯పూర్ణి.గు. ౨౪-33 వ3-48 హస్త౧౮-౨3 వ1-20 వ్యాఘా ౪౨-౧౦ బవ ౨౪-33 అమృ ౨-౫౮ రావ9-45 ల 11-26 కు. దిన 30-౫౨ కుక్రాం శక్రాం ౧౯ వ అన్వాధానం గరు ౧౫ మారౌచ్యవ న్వాదిః చిత్రవస్త్ర దానం. దమనేంద్రాది సర్వదేవపూజా మహాచైత్రీత్యలభ్యయోగం తిరునారాయణ పెరుమాళ్ళ తీ॥స॥ వివాహాదీనాం తులా రా గం 8-23 మకరోఽపి మతాం రా గం 2-2 భు ౩-౧౬ చం ౧౩ వ దు 10-6 ల పు దు 3-2ల.
5-58	6-20	9	౧౯	కు.బు	బ.పా శు. ౨౬-౧౫ సా4-28 చిత్రా౨౧-30 వ2-34 హర్ష ౪౧-౮ ౨౬-౧౫ అమృ ౪-౪౦ రావ 8-34ల 10-17కు దిన 30-౫౪ హస్త౧ వక్రీకుజః ౨౪-౩ రేవ౩బుధః30-౪౮ యోగకాలః అన్నప్రాశనాదీనాం మేషోపుతాం ఉ గం7-29 వివాహాదీనాంమకరః రాగం 1-58భు౩-౨౪ చం ౧౪ వదు 8-26ల పుదు12-34ల.
5-57	6-20	10	౨౦	ర.శు.	విది.శ. ౨౯-౧౨ సా5-38 స్వా౨౫-౫౨ సా4-18 వజ్ర౪౧-౫ గర ౨౯-౧౨ అమృ ౨-౧౭ రావ 10-25ల 12-10కు దిన 30-౫౬ రేవ౪ర్కః ౨౭-౫౪ శత౨ శుక్రః ౧-౨౨ అన్నప్రాశనాదీనాం వృషభోపుతాం వ గం 8-53 గర్భాధానస్యతులా మతాం రా గం 8-16 భు ౩-౩౨ చం ౧౫ ఉ దు 7-37 కు
5-57	6-20	11	౨౧	బు	తది.ఆ. 33-౨౮ సా 7-20 విశా 3౧-౨౫ సా 6-31 సిద్ధ ౪౧-౫౮ వణి ౧-౧౮ అమృ ౭-౨౩ రా వ 10-58 ల 12-45కు దిన 30-౫౮ రేర బుధః ౭-౫౮ ఉభయప్రదోషః వాగేశతీ॥పు॥ వివాహాదీనాం వృశ్చికః రా గం 9-9 వివాహాదీనాం మకరశ్చ్వరః రా గం 1-50 భు ౩-౪౦ చం ౧౬ సా దు 4-42 ల.
5-56	6-20	12	౨౨	బు	చవి.సో. ౩౮-౫౦ రా 9-28 అనూ ౩౮-౧౦ రా 9-12 వ్యతీ ౪౩-౪౫ బవ ౬-౮ అమృ ౯-౧౫ రావ 3-30 ల 5-18 కు దిన 3౧-౦ అశ్వి౧ మేషే సమాప్తో బుధః

Vertical text beside the columns: 1982 ఏప్రిల్; శకః ౧౯౦౪ చైత్ర 2 గ్రీష్మ ... వసంతర్తు ఉత్తరాయణం

ని	వృ	మే	మీ
రా			ర
	శు 3 ల సీవే బుధః ౭ బు కుంభే శుక్రః బరసో మేషే బుధః ౫ ఎం. మేషే రవిః		బు
			శు
శ.కు	గు		కే

					౪౩-౫౭ అన్నప్రాశనాదీనాం వృషభః వ గం 8-44 వివాహాదీనాం తులా రా గం 8-8 భు 3-౪౮ చం ౧౭ వ దు 12-33ల పు దు 3-2 ం త్యా౦-50.
5-55	6-21	13	౧౩	ర.శు	పంచ.మం. ౪౫-౫ రా11-57 జ్యే౪౫-౪౦ రా12-11 పరి౪౬-౮ కాలు౧౧-౫౮ అమృ౨౦-౫౫ త్యాజ్యాభావః దిన౩౧-౨ అశ్వి౧ మేషేఉచ్చేఽర్కః౫౧-౫౮ శత్రే శుక్రః ౧౩-౫౦ రావే ౪౫ఊ మత్స్యజయంతీ ప్రవేశాత్పరదినే మేష సంక్రమణ పుణ్యకాలస్సమార్క్షః భు3-౫౬ భు౪-౨ చం౧౮ పదు 8-24ల రాదు 10-59 ల.
5-55	6-21	14	౧౪	బు.గు	షష్ఠీ.బు. ౫౧-3౮ రా2-34 మూల ౫౩-౧౮ రా3-18 పరి౪౮-౪౫ గర ౧౮-౨౨ పవ 9-13 ల 11-1కు అమృ ౩౫-౨౩ రావ 1-30 ల 3-18కు దిన 3౧-౫ అశ్వి౨ బుధః ౧౯-౧౦ స్వాతీ౨ వక్రీగురుః ౧౩-౨౨ రావే౫౪ వ కే క్రాం౫౩ఊ భు ౦-౨ చం౧౯ పదు11-43ల. (చం౨౦ పదు10-3ల పుదు3-2ల)
5-54	6-21	15	౧౫	బు	సప్త.గు. ౫౭-౫౬ తె5-4 పూషా౬౦-౦ 24-0 శివ౫౧-౧౩ విష్టి౨౪-౪౭ పవ 2-6 ల 3-54కు అమృ౪౭-3౨ దిన3౧-౭ అశ్వి3 బుధః౫3-౪౫ కే క్రాం భు౦-౧౦
5-53	6-21	16	౧౬	శు	అష్ట.శు ౬౦-౦ 24-0 పూషా ౧-౨ ఉ 6-18 సిద్ధ ౫3-౨ బాలు 30-3౮ పవ 3-11 ల 4-58కు అమృ ౪౯-౫౬ దిన 3౧-౧౦ శతర శుక్రః ౨౪-౧౮ క్రేక్రాం ౧వ శ్రైవనక్తం ఉభయానధ్యాయః వివాహాదీనాం వృశ్చికః రగం 8-49 భు ౦-౧౯ చం ౨౦ వ దు 8-23 ల పు దు 12-32 ల.
5-53	6-22	17	౧౭	ర.బు	అష్ట.శ. 3-౨౦ ఉ 7-13 ఉషా ౭-౪౦ ప 8-57 సాధ్య ౫3-౪౫ కాలు 3-౨౦ వ వ 1-18 ల 3-2కు అమృ ౪౪-3౫ దిన 3౧-౧౨ అశ్వి౨ర్కః ౧౬-౨౫ అశ్వి ౪ బుధః ౨౮-౫౫ వివాహాదీనాం మకరోమతాం రా గం 1-26 భు ౦-౨౭ చం ౨౨ ఉ దు 7-32 కు.
5-52	6-22	18	౧౮	...	నవ.ఆ. ౭-౧౩ వ 8-45 శ్రవ ౧౨-౫౨ వ 11-1 శుభ ౫3-౫ గర ౭-౧౨ వ వ 3-14 ల 4-55 కు అమృ ౪౮-౪౫ దిన 3౧-౧౪ అన్నప్రాశనాదీనాం వృషభః వ గం 8-20 వివాహాదీనాం వృశ్చికశ్చోరః రా గం 8-40 మకరోఽపి రా గం 1-22 భు ౦-3౬ చం ౨3 సా దు 4-42 ల.
5-51	6-22	19	౧౯	పా.కు / బు.శు	దశ.సో. ౯-౧౩ వ 9-32 ధని ౧౬-౧౩ వ 12-20 శుక్ల ౫౦-౫౦ భద్ర ౯-౧౩ సా వ 7-41 ల 9-19 కు అమృ ౫౯-౫ దిన 3౧-౧౭ వైష్ణవ తెగం 4-44 ఉఫ ౪ వక్రీ కుజః 30-0 భర ౧ బుధః ౪-౮ పూభా ౧ శుక్రః 3౧-౨౫ భు ౦-౪౫ చం ౨౪ పదు 12-32 ల పుదు 3-2 ల.
5-51	6-22	20	౩౦	పా.ర / బు	ఏకా.మం. ౯-౫ వ 9-29 శత ౧౭-౨౮ వ 12-50 బ్రహ్మ ౪౬-౫౬ బాలు ౯-౫ సావ 7-9 ల 8-44 కు అమృ ౫౬-౫౮ దిన 3౧-౧౮ వైష్ణవద్వః ఉగం 7-25 అన్తః వగం 10-6 వృషాయనం ౨3-౫౭ అశ్విర్కః ౪౧-౧౦ భర౨ బుధః౪౦-౨౫ మత్రయ౧౧శి సత్యవిజయధ్వజతీ॥పు॥ ప్రవేశాత్పూర్వ తోహరివదపుణ్యకాలః భు ౦-౫3 చం ౨౫ వదు 8-21ల రాదు 10-58ల సౌరశుక్రవారాః ప్రారంభః గ్రీష్మర్తుప్రారంభః. (చం౨౬ పదు11-41ల)
5-50	6-22	21	౧	...	ద్వాద.బు. ౬-౫౬ వ 8-36 పూభా ౧౬-౪౫ వ 12-32 ఐం ౯౧-౨౮ తైతు ౬-౫౬ రావ9-44 ల 11-16కు దిన 3౧-౧౦ శవ౧౬ఊ వరాహ జయంతీ భు౧-౨
5-49	6-22	22	౨	బు.శు	త్రయో.గు. ౨-౫3 ఉ 6-58 ఏష్యా ౫౪-౨౨ చతు తె 4-43 ఉభా ౧౪-౧౫ వ 11-31 వైధృ 3౪-3౮ వటి ౨-౫3 అమృ ౨-౪౫ రా వ 10-42 ల 12-12 కు దిన 3౧-౨3 భర 3 బుధః ౨౦-3 పూభా ౨ శుక్రః 3౭-౧3 కువే ౧౪ ఊ శవే ౧౫వ శ్రైవనక్తం మాసశివరాత్రిః శివసన్నిధిప్సాపనం భు ౧-౧౦ చం ౨౭ వ దు 10-0 ల పు దు 3-2 ల.
5-49	6-23	23	౩	...	● అమా.శు. ౫౦-౨౫ రా 1-59 రేవ ౧౧-౧3 వ 9-54 విష్కు ౨౬-౪౦ చతు ౨3-౫౦ అమృ ౪-3౭ పునరమృ ౪౮-3౦ రావ 4-12 ల 5-40 కు దిన 3౧-౨౫ రక్రాం ౧౧ ఊ కువే ౧౧ వ సర్వే 3౦స్యా అన్వాధానం పిండపితృయజ్ఞః కూర్మకల్పః వడ హనంది తి॥స॥ పెరియపెరుమాళ్ళ్యతి॥స॥ భు ౧-౧౯ చం ౨౮ వ దు 8-20 ల పు దు 12-31 ల.

(చాంద్రః) శక 1904 శ్రీ దుందుభినామ సంవత్సర చైత్ర మాసమునందగు నిరయణ లగ్నాంత కాలములు—గంటలు-నిమిషములు (విజయవాడకు)

	పగటియందు లగ్నాంతకాలములు						రాత్రియందు లగ్నాంతకాలములు					
ఖ్రీ॥తే	మీన	మేష	వృష	మిథు	కర్కా	సింహ	కన్య	తుల	వృశ్చి	ధను	మక	కుంభ
మార్చి 23	7- 8	8-53	10-54	1- 6	3-18	5-24	7-28	9-39	11-51	1-58	3-50	5-29
27	7- 5	8-49	10-50	1- 2	3-14	5-20	7-24	9-34	11-47	1-54	3-46	5-25
28	7- 1	8-46	10-46	12-58	3-10	5-16	7-21	9-30	11-43	1-50	3-42	5-21
29	6-57	8-42	10-42	12-54	3- 6	5-12	7-17	9-26	11-39	1-46	3-38	5-17
30	6-53	8-38	10-38	12-50	3- 2	5- 8	7-13	9-22	11-35	1-42	3-34	5-13
31	6-49	8-34	10-34	12-46	2-58	5- 4	7- 9	9-18	11-31	1-38	3-30	5- 9
1982 ఏప్రియల్ 1	6-45	8-30	10-30	12-42	2-54	5- 0	7- 5	9-14	11-27	1-34	3-26	5- 5
2	6-41	8-26	10-26	12-38	2-50	4-56	7- 1	9-10	11-23	1-30	3-22	5- 1
3	6-37	8-22	10-22	12-34	2-46	4-52	6-57	9- 6	11-19	1-26	3-18	4-57
4	6-33	8-18	10-18	12-31	2-42	4-48	6-53	9- 2	11-16	1-22	3-14	4-53
5	6-29	8-14	10-15	12-27	2-38	4-44	6-49	8-58	11-12	1-19	3-10	4-49
6	6-25	8-10	10-11	12-23	2-34	4-41	6-45	8-54	11- 8	1-15	3- 6	4-45
7	6-21	8- 6	10- 7	12-19	2-31	4-37	6-41	8-50	11- 4	1-11	3- 2	4-41
8	6-17	8- 2	10- 2	12-15	2-27	4-33	6-37	8-47	11- 0	1- 7	2-59	4-38
9	6-13	7-58	9-59	12-11	2-23	4-29	6-33	8-43	10-56	1- 3	2-55	4-34

	పగటియందు లగ్నాంతకాలములు						రాత్రియందు లగ్నాంతకాలములు					
ఖ్రీ॥తే	మీన	మేష	వృష	మిథు	కర్కా	సింహ	కన్య	తుల	వృశ్చి	ధను	మక	కుంభ
10	6-10	7-54	9-56	12- 7	2-19	4-25	6-29	8-39	10-52	12-59	2-51	4-30
11	6- 6	7-51	9-51	12- 3	2-15	4-21	6-25	8-35	10-48	12-55	2-47	4-26
12	6- 2	7-47	9-47	11-59	2-11	4-17	6-22	8-31	10-44	12-51	2-43	4-22
13	5-58	7-43	9-43	11-55	2- 7	4-13	6-18	8-27	10-40	12-47	2-39	4-18
	మేష	వృష	మిథు	కర్కా	సింహ	కన్య	తుల	వృశ్చి	ధను	మక	కుంభ	మీన
ఏప్రియల్ 14	7-39	9-39	11-51	2- 3	4- 9	6-14	8-23	10-36	12-43	2-35	4-14	5-50
15	7-35	9-35	11-47	1-59	4- 5	6-10	8-19	10-32	12-39	2-31	4-10	5-46
16	7-31	9-31	11-43	1-55	4- 1	6- 6	8-15	10-28	12-35	2-27	4- 6	5-42
17	7-27	9-27	11-39	1-51	3-57	6- 1	8-11	10-24	12-31	2-23	4- 2	5-38
18	7-22	9-23	11-35	1-47	3-53	5-57	8- 7	10-20	12-27	2-19	3-58	5-34
19	7-18	9-19	11-31	1-43	3-49	5-53	8- 3	10-16	12-23	2-15	3-54	5-30
20	7-14	9-15	11-27	1-39	3-45	5-49	7-59	10-12	12-19	2-10	3-50	5-26
21	7-10	9-11	11-23	1-35	3-41	5-45	7-55	10- 8	12-15	2- 6	3-45	5-22
22	7- 6	9- 7	11-19	1-31	3-37	5-41	7-51	10- 4	12-11	2- 2	3-41	5-18
23	7- 2	9- 3	11-15	1-27	3-33	5-37	7-47	10- 0	12- 7	1-58	3-37	5-14

(శ్రీ దుందుభి నామ సం॥ర॥ వైశాఖమాసః శకః ౧౯౦౪ కల్యబ్దాః ౫౦౮౩ ... ౧౯౮౨ ...

మి	వృ	మే	మీ
రా		బు. ౧	
	శు.౪. మం వృష్ణే బుధః		౧
	౫ బు. ఉచ్ఛే శుక్రః బ.శు. స్వక్షే రవిః		
శ కు	గు		కే

క.	సూ.అ.	ఇ.తే.	శ.తే.	గ్రహ.	(శ్రీ దుందుభి నామ సం॥ర॥ వైశాఖమాసః
5-48	6-23	24	౪	ర.బు	శు.పా.శ ౪౨-౫౦ రా10-56 అశ్వి ౫-౯ ఉ7-51 భర ౫౪-౧౨ తె 5-32 ప్రీతి ౧౭-౫౭ కిం ౧౬-౩౯ సా వ 4-31ల 5-58కు అమృ ౪౯-30 దిన 30-౨౭ అశ్వి ౪ రవ్యాః ౬-౨౦ భర ౪ బుధః ౦-౩౭ పశ్చాదుదితో బుధః౩౯-౧౯ ర(క్రాం ౬వ యాగకాలః ధర్మఘటాదిదానం భు౧-౨౯ చం౨౯ఉదు7-29కు.
5-48	6-23	25	౫	బు.శు	విది ఆ ౩౪-౫౩ సా7-45 కృత్తి ౫౩-౨౦ రా3-8ఆయు ౯-౪౫ సౌభా ౫౦-౪౦ బాలు ౯-౫౦సా4-20ం 5-46కు అమృ ౪౭-౫౬ దిన 30-౨౯ కృత్తి ౧ బుధః ౪౭-౧౯ పూషా 3 శుక్రః ౪౧-౧౯ ఉదయ్ కొండార్ తి॥న॥ చంద్రదర్శనం సమ శృంగ మత్యర్ఘః భు ౧-౩౭ చం 30 సా దు 4-43 ల.
5-47	6-23	26	౬	.....	తది.సో ౨౭-౦ సా 4-35 రోహి ౪౭.33 రా 12-48 శోభ ౫౦-౧౯ తైతు ౦-౫౬ సావ 5-34ల 7-1కు అమృ ౪౦-౧౯ దిన 3౧-3౦ అక్షయ 3యాదధ్యన్న వ్యజనచ్ఛత్ర పాదుకోపానహదానాని, ఉదకుంభదానం సంపద్గౌరీవ్రతం లక్ష్మీనారాయణపూజా త్రేతాయుగాదిః త్రిలోచనయాత్రా బలరామ జయంతి సింహాచలక్షేత్రే చందన మహోత్సవః మహాతృతీయేత్యలభ్యయోగః విద్యాధిరాజ తీ॥పు॥ గర్భాధానాదీనాం వృశ్చికః రా గం 8-9భు ౧-౪౫ చం ౧ రజ్జుబ్ వ దు 12-31ల పు దు 3-2ల.
5-46	6-24	27	౭	ర.బు	చవి.మం ౧౯-30 వ 1-24 మృగ ౪౨-౧౫ రా10-40 అతి ౪౧-3౫ భద్ర ౧౯-30 ఉవ5-53ల7-21కు అమృ ౨౨-౧౨ దిన 3౧-33 భర ౧ రవ్యాః 3౧-33 కృత్తి ౨ వృషేమిత్రస్థో బుధః 3౯-౨౨ కేవే ౪౨ ఉః తిథిద్వయం భౌమ వర్ధీనాగ వర్ధీ భు ౧-౫3 చం ౨ వదు 8-18ల రా దు 10-57 అత్యా౧-51.
5-46	6-24	28	౮	శు	వంచ.బు ౧౨-3౯ వ10-49ఆర్ద్రా 3౭-౪3 రా8-51 సుక 33-30 బాలు ౧౨-3౯ ఉవ 6-26ల 7-55కు అమృ ౧౪-3౭ దిన 3౧-3౫ పూషా ౪ సినే ఉచ్చే శుక్రః ౪3-౫౪ రాక్రాం 3౭ ఉః కేవే 3౯వ శ్రీమజ్జగద్గురు శ్రీమచ్ఛంకర భగవత్పాదాచార్యాణా మవతారః ఉడయవర్ తి॥న॥ భు ౨-౧ చం 3 వదు 11-40ల.
5-45	6-24	29	౯	బు.రా	షష్ఠి.గు ౬-౪౦ వ 8-25 పున 3౪-౧౦ సా 7-25 ధృతి ౨౬-౧౫ తైతు ౬-౪౦ ఎవ 8-7ల 9-37కు అమృ ౨౯-30 రావ 3-4ల4-36కు దిన 3౧-3౭ కృత్తి 3 బుధః 3౬-౨౯ పున ౧ రాహుః పూషా 3 కేతుః ౧-౧3 రాక్రాం 3౫ వ గంగోత్పత్తిః విద్యారణ్య జయంతి మొదలి యాండాన్ తి॥ న॥ రామానుజ తి॥ప॥ వాపీకూపాదీనాం మకరోమతాం రా గం 12-38 భు ౨-౧౧ చం ౪ వ దు 9-58ల పు దు 3-2ం.
5-45	6-24	30	౧౦	ర	సప్త.శు ౧-౪౫ ఉ 6-27 పుష్య ౫౬-౧౦ అష్ట తె 4-55 పుష్య 3౧-3౯ సా 6-24 శూల ౧౯-౫౦ వణి ౧-౪౫ అమృ ౧౬-౧౯ త్యాజ్యా భావః దిన 3౧-3౯ భర ౨ రవ్యాః ౫౭-3౫ అపరాజితాదేవీ పూజా వాపీకూపాదీనాం మకరః రా 12-35 భు ౨-౧౯ చం ౫ వ దు 8-17ల పు దు 12-31ల
5-44	6-25	1	౧౧	సౌ.బు శు	నవ.శ ౫౫-౧3రా3-49ఆశ్లే3౦-౧౯సా5-51గండ౧౪-౨౦బాలు౨౬-33ఉవ6-54ల 8-28కు అమృ౨౬-౨3దిన3౧-౪౦ వ్యవహా11-53మధ్యః రా2-54కృత్తి ౪ బుధః ౪౪-౧౭ఉభా౧ శుక్రః౪౫-౧౦రవేసప్త30 ఉః చండికాదేవీపూజా శ్రీవైష్ణవ శ్రీరామజయంతీవివాహస్యవృశ్చికఃసాగం 7-50భు౨-౨౯ చం౬ఉదు7-26కు.
5-44	6-25	2	౧౨	సౌ	దశ.ఆ ౫3-3౯ రా 3-11 మఘ 3౦-౦ సా 5-44 వృద్ధి ౯-౪3 తైతు ౨౪-౨౫ ఉ వ 5-47ల 7-23 కు అమృ ౨౪-౨ రా వ 1-50ల 3-27కు దిన 3౧-౪3 వ్య అన్త్యః ఉ గం 5-52 రవేసప్త 30 వ వివాహస్య కర్కటకః వ గం 11-12గర్భాధానస్య వృశ్చికః రా గం7-46భు ౨-3౬ చం ౭ సాదు4-45ల
5-43	6-25	3	౧3	.....	ఏకా.సో ౫3-౯ రా 2-58 పూఫ 30-౪౯ సా 6-2 ధ్రువ ౬-౨ వణి ౨3-౨౨ అమృ ౧౪-3౫ రావ 1-28ల 3-7కు దిన 3౧-౪౫ కుక్రాం 30 ఉః పాత త్రయ ౧౧ శ్రీ అన్నవరక్షేత్రే కళ్యాణ మహోత్సవః విద్యారంభాదీనాం వృషభః ఉ గం 7-21 భు ౭-౪౫ చం ౯ వ దు 12-30ల పు దు 3-2ల.
5-43	6-25	4	౧౪	ర.బు శు	ద్వాద.మం ౫3-3౭రా3-10ఉఫ3౨-3౭సా6-46వ్యా3-౭బవ౨3-౨౧అమృ౧౪-౪౯రావ3-34ల 5-14కు దిన3౧-౪౬భర3రవ్యాః౨3-౫౭రోహి౧ బుధః౫-3౫ ఉభా ౨ శుక్రః౪౫-౧౬ కుక్రాం 33వ శుక్రాం3౨ఉః ద్వాదశీ హరివాసరః౯-౧3 కర్తరీ ప్రవేశః పరశురామ౧౨శి ప్రదోషఃభు౨-౫3చం౯సదు8-15లరాదు10-57ల.
5-42	6-26	5	౧౫	.....	త్రయో. బు ౫౫-౧3 రా 3-47 హస్త 3౫-30 సా 7-54 హర్ష ౧-౯ వజ్ర ౫౯-౪౫ కౌలు ౨౪-౨౫ అమృ ౧౯-౪౯ తె వ 4-24ల దిన 30-౪౯ శుక్రాం 3౬ వ తేవప్పెరుమాళ్ళు తి॥న॥ భు 3-౨ చం ౧౦ వ దు 11-39ల.
5-42	6-26	6	౧౬	బు.శ	చతు.గు ౫౭-౪౫ తె 4-48 చిత్రా 3౯-౧౯ రా 9-25 సిద్ధి ౫౯-౨౦ గర ౨౬-౨౯ శేవ 6-6కు అమృ ౨౨-౧౭ రా వ 3-28ల 5-12కు దిన 3౧-౫౦ రోహి ౨ బుధః ౪౭-౫౫ హస్త ౪ వక్రీ శనిః ౪౯-౫౦ స్మార్తమాధ్వ శ్రీ నృసింహజయంతి మధుర కవియాళ్వార్ తి॥ న॥ వివాహాదీనాం వృషభః ఉ గం 7-10 వృశ్చికోరహితః సా గం 7-30 భు 3-౧౧ చ ౧౧ వ దు 9-57ల పు దు 3-3ల.
5-41	6-26	7	౧౭	ర.శు	○పూర్ణి.శు ౬౦-౦ 24-0 స్వాతీ ౪౪-౧౧ రా 11-21 వ్యతీ ౬౦-౦ విష్టి ౨౯-3౫ అమృ ౨౦-౨3 తె వ5-29ల దిన 3౧-౫౨ భర ౪ రవ్యాః ౫౦-3౯ ఉభా 3 శుక్రః ౪౪-౧౫ అన్వాధానం మహావైశాఖీద ధ్యన్నవ్యజనచ్ఛత్ర పాదుకోపానహా దానాని కృష్ణాజినదానం ఉదకుంభదానం సంపద్గౌరీవ్రతం అన్నప్రాశనాదీనాం కర్కటకోమతాం వ గం 10-52 వృశ్చికోమసః సా గం 7-26 భు: 3-౨౦ చం ౧౨ వ దు 8-14ల పు ద 12-29ల.
5-41	6-27	8	౧౮		○పూర్ణి.శ ౧-౨౫ ఉ 6-15 విశా ౫౦-౦ రా 1-41 వరీ ౬౦-౦ బవ ౧-౨౫ శేవ 7-14కు అమృ ౨౫-౫౦ దిన 3౧-౫౪ రవేపంచ ౫౦ ఉః యాగకాలః భు 3-౨౯ చం ౧3 ఉ దు 7-23కు.
5-40	6-27	9	౧౯		బ.పా.అ. ౬-౨ వ 8-5 అనూ ౫౬-౪౫ తె 4-22 వరీ ౦-౫౯ కౌలు ౬-౨ ఉ వ 6-7ల 7-54కు అమృ ౨౭-౫౦ దిన 3౧-3౭ రవేపంచ ౫౭ వ అనధ్యాయః అన్నప్రాశనాదీనాం కర్కటకో మతాం వ గం 10-44 భు 3-3౬ చం ౧౪ సా దు 4-45ల.
5-40	6-27	10	౨౦	బు.గు శు	విది.సో ౧౧-3౨ వ 10-17 జ్యే ౬౦-౦ 24-0 పరి ౨-౪౯ గర ౧౧-3౨ వ వ 10-40ల 12-28కు అమృ 3౯-౨౯ దిన 3౧-౫౯ రోహి 3 బుధః ౫-౦ స్వాతి ౧ వక్రీ గురుః ౫౨-3౫ ఉభా ౪ శుక్రః ౪౨-౧౫ తృతీయా తిథిః పార్థివకల్పః భు 3-౪౪ చం ౧౫ వ దు 12-30ల పు దు 3-3ం.

క్రీ.శ. 1982 జూన్ ... జ్యేష్ఠ ... ఉత్తరాయణం గ్రీష్మఋతువు

		11	౨౧	ర.బు.	తద.మం ౧౭-౪౬ సా 12-45 జ్యే ౪-౧౧ ఉ 7-20 శు వ౫౫-౧౮ భద్ర ౧౭-౪౩ సా ౨4-23ల 6-1కు అమృ ౫౩-౫౫ దిన ౩౨-౧ కృత్తి ౧ శుక్ర౧౭-౩౯ కుజవక్రత్యాగః ౪౬-౩౩రాశ్యాదికుజః౫-౬-౪౬-౨౩రావేరఉః చతుర్థీతిథిః మృద్దారు శిలాగృహకర్మాణివర్జ్యాణి భు౩-౫౪చం౧౬వదు8-14ల రాదు10-57ల.
5-40	6-28	12	౨౨		చవి.బు ౨౪-౧౫ వ 3-22 మూల ౧౧-౫౭ వ 10-27 సిద్ధ ౭-౫౦ బాల ౨౪-౧౫ వ వ 8-38ల 10-26కు రా వ 9-18ల 11-6కు అమృతాభావః దిన ౩౨-౧ రావే ౧౨ వ కేక్రాం ౧౨ ఉః శూన్యాతిథిః భు ౪-౨ చం ౧౭ వ దు 11-38ల.
5-39	6-28	13	౨౩	శు	పంచ.గు ౩౦-౪౦ సా 5-55 పూషా ౧౯-౪౮ వ 1-34 సాధ్య ౧౦-౩౩ తైతు ౩౦-౪౦ అమృ ౬-౧౩ రా వ 10-32ల 12-20కు దిన ౩౨-౩ రేవ ౧ శుక్రః ౩౯-౧౮ కేక్రాం ౨౦ వ భు ౪-౧౧ చం ౧౮ వ దు 9-56ల పు దు 3-4ల.
5-39	6-29	14	౨౪	ర బు	షష్ఠి.శు ౩౬-౨౩రా8-12ఉషా౨౭-౩సా4-28శుభ౧౨-౫౫గర౩-30 అమృ౯-౬రావ8-53ల10-39కు దిన౩౨-౫కృత్తి౨వృషేశ్రతుస్థోశుక్రః౪౪-౫౦రోహి ౪ బుధః ౫౧-౧౫ రవేసప్త ౩౧ఉః ఉభయప్రదోషః ప్రవేశాత్పూర్వ పరదినయోః వృషభ సంక్రమణపుణ్యకాలో ద్వాపరయుగావ్తస్సపూర్వః భు౪-౧౯భు౪-౨౩ చం ౧౯ వ దు 8-12ల పు దు 12-29ల. [సా గం7-17రవేసప్త౩౪వ వివాహాదీనాం మేషశ్చోరః తెగం5-4భు౦-౩చం౨౦ఉదు7-21కు.]
5-39	6-29	15	౨౫	పా	సప్త.శ ౪౦-౫౫రా10-1శ్రవ౩౩-౧౫సా6-57శుక్ల౧౪-౨౭విష్టి౧౮-౪౦అమృ ౪-౩౫రావ 11-15ల12-58కుదిన౩౨-౬వైప్రవగం10-56వధ్యః3-13అన్త
5-38	6-29	16	౨౬	శు	అష్ట.ఆ ౪౩-౫౦రా11-10ధని౩౭-౫౩రా8-47బ్రహ్మ౧౪-౫౫బాల౧౨-౨౩అమృ ౯-౫౩తెవ4-19ల దివ౩౨-౮రేవ౨శుక్రః౩౫-౩౩ శైవనక్తం గర్భాధానాదీనాం మకరాషాంతాంరాగం11-33భు౦-౧౨చం౨౧సాదు4-47ల. [చండికాదేవీపూజా భు ౦-౨౩ చం ౨౨ వ దు 12-30ల పు దు 3-5ల.]
5-38	6-29	17	౨౭		నవ.సో ౪౪-౪౩ రా 11-31 శత ౪౦-౩౫ రా 9-52 ఐం ౧౩-౫౫ తైతః ౧౪-౧౫ శేవ 5-59 కు అమృ ౨౧-౪౫ తె వ 4-21ల దిన ౩౨-౦౦
5-37	6-30	18	౨౮	ర	దశ.మం ౪౩-౨౮రా11-0పూభా౪౧-౧౫రా10-7వైధృ౧౭-౧౮వణి౧౪-౫ శేవ5-57కు అమృ౨౧-౩దిన౩౨-౧౨కృత్తి౩ర్కః౧౨-౨౮శవేర౧ఉః భు౦-౩౩చం ౨౩వదు8-12ల త్యా0-52రాదు10-58ల. [౩౦-౫౮కువే ౩౯ ఉః శవే ౪౦వ మత్రయ౧౧ శ్రీ భు౦-౪౨చం ౨౪వదు11-38ల.]
5-37	6-30	19	౨౯	శు	ఏకా.బు ౪౦-౮ రా 9-40 ఉ భా ౩౯-౪౮ రా 9-32 విష్క ౬-౫౫ బవ ౧౧-౪౭ ఉ వ 7-29ల 9-3 కు అమృ ౨౮-౫ దిన ౩౨-౧౩ రేవ ౩ శుక్రః
5-37	6-30	20	౩౦		ద్వాద.గు ౩౪-౫౫ సా 7-35 రేవ ౩౬-౯౦ రా 8-13 ప్రీతి ౦-౫౮ ఆయు ౫౨-౩౫ కౌలు ౭.౩౦ వ వ 8-52ల 10-23కు అమృ ౩౦-౫౦ దిన ౩౨-౧౩ కువే ౩౭ వ భు ౦-౫౨ చం ౨౫ వ దు 9-55ల పు దు 3-5ల.
5-37	6-31	21	౩౧	ర.బు	త్రయో శు ౨౮-౮ సా4-52అశ్వి ౩౧-౩౦ సా6-16సౌభా ౪౪-౫౫గర౧-౩౦అమృ౧౫-౩వవ2-36ల4-4కు రావ2-54ల4-20కు దిన౩౨-౧౫ విధృనాయుసం ౨౨-౫౮కృత్తి౪ర్కః౪౦-౧౩బుధవక్రారంభః౫-౨౧రాశ్యాది బుధః౧-౨౧-౩౪-౧౨శైవనక్తం వాసవివరాత్రిః స్వాధ్యాయః ప్రవేశాత్పరతస్సడ శీతిపుణ్యకాలః భ ౧-౨చం౨౬వదు8-12లపుదు12-30ల సౌరశుచిమాస ప్రారంభః. [ఉః తిథిద్వయంసర్వే౩౦స్యాఅన్వాధానం భు౧-౧౧చం౨౭వదు7-20కు]
5-37	6-31	22	౧	శు	చతు.శ ౨౦-౭౨1-40భర ౨౫-౩౫వ 3-51శోభ ౩౯-౨౫శకు ౨౦-౭అమృ ౧౪-౪౭ రావ 2-30ల3-55కు దిన ౩౨-౧౬ రేవ ౪శుక్రః౨౫-౪౦ రక్రాం౨౫
5-37	6-31	23	౨		●అమా.ఆ ౧౧-౨౩ వ 10-10 కృత్తి ౧౮-౫౦ వ 1-9 అతి ౨౫-౨౩ నాగ ౧౧-౨౩ అమృ ౧౩-౩౦ రా వ 3-16ల 4-41కు దిన ౩౨-౧౭ రక్రాం ౧౯ వ పిండపితృయజ్ఞః యోగకాలః వట సావిత్రీవ్రతం భు ౧-౨౧ చం ౨౮ సా దు 4-49ల.

(చాంద్రః) శక 1904 శ్రీ దుందుభినామ సంవత్సర వైశాఖ మాసమునందగు నిరయణ లగ్నాంత కాలములు—గంటలు—నిమిషములు (విజయవాడకు)

	పగటియందు లగ్నాంత కాలములు						రాత్రియందు లగ్నాంత కాలములు					
తేదీ	మేష	వృష	మిధు	కర్క	సింహ	కన్య	తుల	వృశ్చి	ధను	మక	కుంభ	మీన
24	6.58	8.59	11.11	1.23	3 29	5.33	7.43	9.56	12. 3	1.54	3.33	5.10
25	6.54	8.55	11. 7	1.19	3.25	5.29	7.39	9.52	11.59	1.50	3.29	5. 6
26	6.50	8.51	11. 3	1.15	3.21	5.25	7.35	9.48	11.55	1.46	3.25	5. 2
27	6.46	8.47	10.59	1.11	3.17	5.21	7.31	9.44	11.51	1.42	3.21	4.58
28	6.42	8.43	10.55	1. 7	3.13	5.17	7.27	9.40	11.47	1.38	3.17	4.54
29	6.38	8.39	10.51	1. 3	3. 9	5.13	7.23	9.36	11.43	1.35	3.14	4.50
30	6.35	8.35	10.47	12.59	3. 5	5. 9	7.19	9.32	11.39	1.31	3.10	4.46
1	6.31	8.31	10.43	12.55	3. 1	5. 6	7.15	9.28	11.35	1.27	3. 6	4.42
2	6.27	8.27	10.39	12.51	2.57	5. 2	7.11	9.24	11.31	1.23	3. 2	4.38
3	6.23	8.23	10.36	12.47	2.53	4.58	7. 7	9.20	11.27	1.19	2.58	4.34
4	6.19	8.19	10.32	12.43	2.49	4.54	7. 3	9.16	11.23	1.15	2.54	4.31
5	6.15	8.16	10.28	12.39	2.45	4.50	6.59	9.13	11.19	1.11	2.50	4.27
6	6.11	8.12	10.24	12.36	2.42	4.46	6.55	9. 9	11.16	1. 7	2.46	4.23
7	6. 7	8. 8	10.20	12.32	2.38	4.42	6.52	9. 5	11.12	1. 4	2.42	4.19
8	6. 4	8. 4	10.16	12.28	2.34	4.38	6.48	9. 1	11. 8	1. 0	2.39	4.15
9	6. 0	8. 0	10.12	12.24	2.30	4.35	6.44	8.57	11. 4	12.56	2.35	4.11

1982

	పగటియందు లగ్నాంత కాలములు						రాత్రియందు లగ్నాంత కాలములు					
తేదీ	మేష	వృష	మిధు	కర్క	సింహ	కన్య	తుల	వృశ్చి	ధను	మక	కుంభ	మీన
10	5.56	7.56	10. 9	12.20	2.26	4.31	6.40	8.53	11. 0	12.52	2.31	4. 8
11	5.52	7.53	10. 5	12.17	2.23	4.27	6.36	8.50	10.57	12.48	2.27	4. 4
12	5.48	7.49	10. 1	12.13	2.19	4.23	6.33	8.46	10.53	12.45	2.24	4. 0
13	5.45	7.45	9.57	12. 9	2.15	4.20	6.29	8.42	10.49	12.41	2.20	3.56
14	5.41	7.42	9.54	12. 5	2.11	4.16	6.25	8.38	10.45	12.37	2.16	3.53
	వృష	మిధు	కర్క	సింహ	కన్య	తుల	వృశ్చి	ధను	మక	కుంభ	మీన	మేష
15	7.37	9.50	12. 1	2. 7	4.12	6.21	8.34	10.41	12.33	2.12	3.48	5.33
16	7.33	9.45	11.57	2. 3	4. 8	6.17	8.30	10.37	12.29	2. 8	3.44	5.29
17	7.29	9.41	11.53	1.59	4. 3	6.13	8.26	10.33	12.24	2. 3	3.40	5.25
18	7.25	9.37	11.49	1.55	3.59	6. 9	8.23	10.29	12.20	1.59	3.36	5.21
19	7.21	9.33	11.45	1.51	3.55	6. 4	8.18	10.25	12.16	1.55	3.32	5.17
20	7.17	9.29	11.41	1.47	3.51	6. 0	8.14	10.20	12.12	1.51	3.28	5.13
21	7.13	9.25	11.37	1.43	3.47	5.56	8.10	10.16	12. 8	1.47	3.24	5. 8
22	7. 9	9.21	11.33	1.39	3.43	5.52	8. 6	10.12	12. 4	1.43	3.20	5. 4
23	7. 5	9.17	11.29	1.34	3.39	5.48	8. 1	10. 8	12. 0	1.39	3.15	5. 0